STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 10911

MAYSELEKH

Eliezer Steinbarg

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol
of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from
a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights
in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain
or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.
If you hold an active copyright to this work – or if you know who does –
please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

אליעזר שטיינבאַרגס שריפטן

צווייטער באַנד

מײַסעלעך

אליעזר שטיינבאַרג

מײַסעלעך

מיט 109 צייכענונגען פֿון אַרטור קאָלניק

קאָמיטעט אַף אַרויסצוגעבן
אליעזר שטיינבאַרגס שריפֿטן
טשערנאָוויץ 1936

אַלע רעכט — דער איקער די רעכט איבערצוזעצן, איבערצודרוקן און פֿאַרצולעזן —
קערן דעם מעכאַבערס אַלמאָנע

ALL RIGHTS RESERVED

Copyright 1936 by the author's widow, Cernăuți (Roumania)

דרוק: אברהם האָרניק, טשערנאָוויץ, סטר יאַנקו פלאָנדאָר 1

דער קאָטער
אַלדעסווייסער

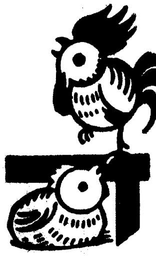

דאָס מײַסעלע בעט זיך: קינדערלעך, לייענט מיך! ווער ס׳האָט אַ געלעכטערל ליב, וועט האָבן אַף צו לאַכן; ווער ס׳האָט ליב אַ טרערעלע צו לאָזן, וועט האָבן אַף צו וויינען; און ווער ס׳האָט ליב צו זינגען, וועט אַ לידעלע האָבן. און דער איקער: עמעס! וואָס איך דערצייל איז עמעס. ווײַל, פאַרשטייט איר מיך, אַ מײַסעלע אַ שיינס קען ניט ניט-עמעס זײַן. און נאָך עפּעס: מיך צו לייענען איז גרינג, זייער גרינג. די קאַפּיטעלעך מײַנע ניט צעצויגן — קורץ און שאַרף, ווי איר האָט ליב.

ווילט איר מיך לייענען? יאָ? נו, איז גוט.

אַ הון מיט אַ האָן,
דאָס מײַסעלע הייבט זיך אָן.

א

ווּ דער יאַם האָט אַ ברעג, ווּ די וועלט האָט אַן עק, ווּ סע וואַקסט דער שוואַרצער פּעפּער און סע בליט דער רויטער מאָן — דאָרט אַמאָל געווען אַ הון מיט אַ האָן.

געוווינט האָבן זיי אין אַ שטיבעלע פון פּימסנ־האָלץ און דאָס שטיבעלע אַף הינערישע פיסעלעך איז דאָס געשטאַנען. פלעג זיך דער האָן אַפּן ווײַסן מירמלשטיינערנעם קוימענדל פוּנעם גילדענעם דעכעלע אַף איין פוס שטעלן און זינגען:

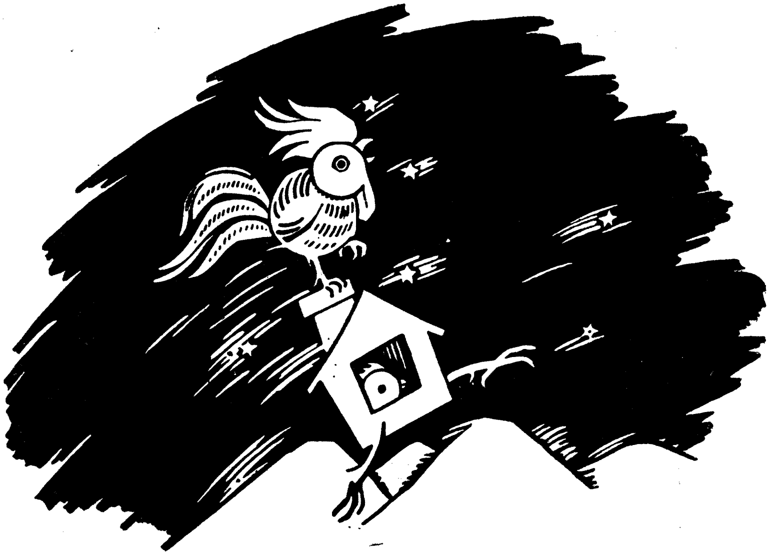

קוּ קוּ רי קוּ!
שטיבעלע, שטיבעלע,
שפּרינג איבער גריבעלע,

טאַנץ איבער בערגעלע —
וועל קרייען מיטן גערגעלע!

און אַז דער האָן אַזוי געזונגען — דאָס שטיבעלע גענומען שפּרינגען, טאַנצן, איבער גריבעלעך, איבער טאָלן, איבער בערגעלעך, און אַזוי גיך געשפּרונגען און אַזוי לופטיק געטאַנצט און געוואָרפן פּיסעלעך באַרגאַרויף, באַרגאַראָפּ, אַז אַ פויגל ניט געקענט דעריאָגן, קיין פײַל ניט שלאָגן. און אַז דער האָן געטון אַ קריי:

קוּ קוּ ריי קוּ, קוּ קוּ ריי!
שטיי, מײַן שטיבעלע, שטיי,
ס'האָט די הון געלייגט אַן איי!

איז דאָס שטיבעלע שטיין געבליבן.

ב

איינמאָל דער הון פאַרגלוסט זיך אין דער ווײַטער וועלט אַרײַן זיך לאָזן, וואונדער זעען און זיך באַווײַזן. און דער האָן, כאָטש אַ שטרענגער און אַביסעלע אַ בייזער — די הון בײַ אים אַ גוט לעבן געהאַט. און אַז די הון זאָגט: ,פאָרן!' שטעלט זיך דער האָן אַפן דאַך און קרייט: ,קוקוריקוּ!' קוקוריקוּ קרייט ער און דאָס לידעלע, דאָס שפּראָכלידעלע, זינגט ער.

נעמט דאָס שטיבעלע פּיסעלעך שטעלן.

דאָס שטיבעלע איבער באַרג און טאָל לויפט עס, דער האָן אַפן קוימענדל שטייט און גיט אַכטונג און די הון זיצט זיך אינעווייניק בײַם פענצטערל בײַם אָפענעם און קוקט אַרויס. דאָס איר גרעסטער

פאַרגעניגן ווען זי פּאָרט: בײַם פּענצטערל זיצן און אַרויסקוקן. ערשט דעמאָלט מיט אירע אייגענע אויגן זעט זי, אַז טאַקע עמעס וואָס קלוגע לײַט זאָגן: ,די צײַט לויפט און אַלצדינג לויפט איר נאָך'; בערג, ביימער, וואַסער — אַלצדינג אײַלט זיך ערגעץ. וווהין?

א

די קלאָרע, ריינע טויבן וואָס מענטשן רופן זיי „פּוך־כמאַרעלעך" אינײַנעם מיט דער גרויסער ליכטיקער טויב, וואָס מע רופט זי זון, זענען זיי אַוועק און דאָרטן אויפן גוזמע־גוזמאָעס גילדענע אייעלעך צעזייט און צעשפּרייט. און בײַם סאַמע עק, טאַקע נאָר אַף אַראָפּצופאַלן — איין זילבערן איי אַ גרויס אַף העפקער איבערגעלאָזט און אַוועקגעפלויגן. קיין מאַמע אַף דער וועלט טוט עס ניט. און די שוואַרצע טויב וואָס מע רופט זי נאַכט, האָט זיך שטיל־שטיל אַף די יעסוימים אַראָפּגעלאָזט, אירע ווייכע שוואַרצע פליגל איבער זיי פאַרשפּרייט, ביז אינדערפרי זיך אַנידערגעזעצט, פון די גילדענע אייעלעך אַ ווײַסן זומערטאָג אויסצוברייען.

און זי וויינט, די פרומע טויב!

פאַר ראַכמאָנעס אַף די גילדענע יעסוימימלעך וויינט די פרומע טויב, די נאַכט. זי וויינט און אירע טרערן אַף דער גאָרער וועלט פאַלן. שטיל־שטיל פאַלן זיי.

די טרערן רופן מענטשן טוי.

און דאָס שטיבעלע וואַרפט די הינערישע פיסעלעך,

וואַרפט, איינס אַליין גייט עס מיט די בערג. און די הון בײַם פענצטערל זיצט זי און קוקט אַרויס. מוירע האָבן האָט זי ניט. פאַר וועמען, אַז דער האָן אַפן דעכעלע היט? און דאָס שטיבעלע, ווער קען עס דען דעריאָגן? אַפילע קיין אָדלער ניט.

אָבער וואָס עמעס איז עמעס: אומעטיק איז, אַזש טרערעלעך שטעלן זיך אין די אויגן איר; שטיל-שטיל קײַקלען זיך די טרערעלעך ווי די טרערעלעך פון דער נאַכט. די טרערעלעך קײַקלען זיך און זי פילט ניט און זי ווייסט ניט...

ד

קוקוריקו!! די נאַכט האָט דערפילט, פון די גילדענע אייעלעך הייבט זיך אָן עפּעס פּיקן, האָט זי אָנגעהויבן זיס און שטיל צו וואָרקען. דער האָן אַפן דעכעלע גלײַך דאָס דערהערט און הויך אַף אַ קאָל אויסגערופן: ,קוקוריקו!' — מאַזלטאָוו הייסט עס — אַ נײַער טאָג פּיקט זיך. און אָפּגעשטעלט דער האָן דאָס שטיבעלע אַף אַ הויכן באַרג; בײַם סאַמע שפּיץ האָט ער עס אָפּגעשטעלט.

און דאָ אַף דעם אָרט און דאָ אין דער שאָ דער האָן מיט דער הון וווּנדער געזען: באַרג צופוסנס שפּרייט זיך אויס אַ טאָל; אין טאָל אַקעגן באַרג שטייט אַ פּאַלאַץ — אַ גרויסער, אַ ליכטיקער אַזאַ; פאַרן פּאַלאַץ ציט זיך אַ וועג; אַ שמאָלער, אַ גלײַכער, אַ לאַנגער וועג ציט זיך אין דער וועלט אַרײַן. פּלוצים אין טאָל

אַפֿן לאַנגן וועג אַ שלאַנג, אַ שלאַנג אַ ריזיקע, מיט צוויי גרויסע קײַלעכדיקע ברענענדיקע אויגן.

זי לויפֿט און סאַפּעט די שלאַנג און פֿון דער נאָז זעצט אַ רויך, אַ רויך ווי אויס אַ קוימען אַרויס. די שלאַנג אַ הילכיקן פֿײַף געטון, אַזש דער באַרג שיר זיך ניט געשפּאַלטן, פֿאַרן פּאַלאַץ דעם באַלויכטענעם זיך אָפּגעשטעלט, אויסן בויך אַרויס אַ גאַנצע וועלט מענטשן אויסגעשפּיגן; פֿונעם פּאַלאַץ אַן אוילעם אַרויסגעלאָפֿן, צו די מענטשן צו די אויסגעשפּיגענע זיך אַ וואָרף געטון — העלפֿן אַפֿאָנעם

געוואָלט, כאַפּן, באַהאַלטן זיי... טוט די שלאַנג דעם גאַנצן אוילעם אַ שלונג איין, נאָר אַ קלייינער טייל באַוויזן זיך צו ראַטעווען, און נאָכאַמאָל די שלאַנג אַ פּייף און — אַוועק־אַוועק.

„האָסט געזען?" פרעגט די הון דעם האָן און די פליגל ציטערן איר פאַר שרעק.

„געזען!" זאָגט דער האָן שטיל, „ס'איז דער וואָלפיש".

„וואָס פאַלט דיר איין? וואָלפיש? דער וואָלפיש איז דאָך גאָר אין יאַם — ווי קומט ער אַהער?"

„ער קומט שוין".

„וויאַזוי?"

„אַ גאַנצע מייַסע!"

„דערצייל זי מיר!"

„נאָכן עסן!"

האָט די הון געכאַפּט גרייטן צו טיש גיך־גיך, גאָפּל־מעסער אַזש פון דער האַנט געפאַלן — די מייַסע שוין געוואָלט הערן.

ה

נאָכן עסן מאַן־און־ווייַב אינדרויסן אַרויסגעגאַנגען, פאַר דער טיר זיך אַנידערגעזעצט און דער האָן דער הון אין נאַכטשטילקייט אַזאַ מייַסעלע דערציילט:

I

דורך אַ האָן מיט אַ הון איז קיניגבאַרג כאָרעוו געוואָרן. אין שטאָט קיניגבאַרג אַזאַ אײַנפיר געווען: האָט איינער געהאַלטן אַ האָן מיט אַ הון אין שטוב און זיי ניט צו דער צײַט עסן־טרינקען געגעבן, האָט ער געמוזט אַ זאַק זויער־געזאַלצענעם באָרשט אויס־זופּן. און קוים איז דורכן זאַק אַ טראָפּן דורכגערונען, האָט ער געמוזט אַפּן אָרט נאָך אַ זאַק און נאָך אַ זאַק אויסזופּן. און ווען מע קומט צו אים און מע זאָגט אים: „נאַר איינער, וואָס טויג דיר דער האָן מיט דער הון? פאַרטרײַב זיי און אויס זעק באָרשט!" וואָלט ער געענפערט: „איך וואָלט נאָכאַמאָל און נאָכאַמאָל אַזויפיל זופּן און אַ האָן מיט אַ הון זאָל איך האָבן". און דערפאַר איז אַ ווערטל געבליבן: „איך וואָלט פאַר אים קיין זאַק באָרשט ניט אָוועקגעגעבן". דאָס הייסט, איך וועל זיך פון קיין זאַק באָרשט ניט אָפּזאָגן און אים זאָל איך האָבן; ווײַל טײַער און כאָשעוו איז ער מיר ווי אַ האָן אין קיניגבאַרג.

און דער האָן אין קיניגבאַרג, פאַרוואָס איז ער אַזאַ כאָשעוו געווען? ווײַל די קיניגבאַרגער — אַלע גוטע, פרומע און פלײַסיקע לײַט זענען זיי געווען און דער האָן זיי צו טוירע און אַרבעט געוועקט.

„און די הון?" פרעגט די קוקוריקעכע אַראָפּ־לאָזנדיק די אויגן. „די הון", זאָגט דער האָן, „האָבן זיי אויך ערלעך געהאַלטן, ווײַל זי, די הון האַלט ערלעך דעם האָן. אַז דער מאַן זאָגט איר: „מײַן

וויַיב, מאָרגן קויף איך דיר אַ מאַנטל ביז די קניִעס," גלייבט זי אים אַפּן וואָרט. און מאָרגן, אַז ער זאָגט איר: „זאָל זיך מיר מײַן ספּאָדיקל פֿונעם קאָפּ אַראָפּ־גליטשן, אויב איך קען און וויל דיר ניט קויפן," גלייבט זי ווידער.

„גוט וואָס מיך דערמאָנט!", טוט זיך פּלוצים אַ כאַפּ די הון, „ווען טאַקע קויפּסטו מיר שוין?..."

אָבער דער האָן שלאָגט זי איבער: „האָסט דאָך, דאַכט זיך מיר, געוואָלט דאָס מײַסעלע הערן, צי ניין?"

„דערצייל, דערצייל!", בעט זיך די הון, „נו, דערצייל שוין!" און דער האָן דערציילט ווײַטער.

ז

און אַז אַ האָן מיט אַ הון זענען כאַסן־קאַלע געוואָרן און די רעכטע צײַט איז געקומען, כאַסענע־צײַט, האָבן די קיניגבאַרגער זיי אַף די הענט צו דער כופּע געטראָגן, האַוודאָלעס געלויכטן, קלעזמער געשפּילט — פּידלען און צימבלען און קעסלפּויקן און טאַצן.

און אונטער דער אייגענער כופּע האָבן די קיניגבאַרגער זייערע אייגענע קינדער אויסגעגעבן און זיי געבענטשט און געוווּנטשעוועט: „איר זאָלט די ווערט זײַן בײַ זײַן ליבן נאָמען און איר זאָלט זיך לעבן ווי אַ האָן מיט אַ הון, אָמיין!"

אַזוי זאָל זײַן, אַזוי געווען,
ביז אַ מײַסע איז געשען.

ח

איינמאָל איז אין קיניגבאַרג אַ סימכע געווען:
אַ פּויק, אַ טרומייט,
סע לויפט קינד־און־קייט.
און צימבל און פלייט,
און פידל און באַס —
סע הילכט די גאַס!
און לעקעך אַ קופּע,
און קילעטש מיט מאָן,
מע פירט צו דער כופּע
אַ הון מיט אַ האָן!

און אינמיטן דערינען — אַן אומגליק: אַ פאָלק סאָלדאַטן גייט! קלעזמער פאָרויס און שפּילן, און סאָלדאַטן שפּאַנען און זינגען:

שוראַ, מוראַ — הוראַ!
הויכע מענער זענען מיר,
רויטע קליידער טראָגן מיר,
מיט די אויגן ברענען מיר,
מיט די שפּיזן שלאָגן מיר!
פון די שוואַכע לאַכן מיר,
פון די שטאַרקע מאַכן מיר
שוראַ, מוראַ — הוראַ,
שוראַ,מוראַ — הוררַאַ!! . . .

„הערט אויף צו רימפּלען!", האָט אַ סאָלדאַט פּלוצים אַ מעריקע געטון אַף די כאַסענע־קלעזמער, „דורך אייַער געזעמל הערט מען ניט אונדזער געפילדער. הערט אויף, זאָגט מען אייַך!"

„הערט איר אויף!", האָבן די מעכוטאָנים געטייַנעט, „בייַ אונדז איז אַ כאַסענע! ווי קען דאָס זייַן אַ כאַסענע אָן קלעזמער? איר ווילט אונדז די כאַסענע פאַרשטערן?"

„אַוואַדע ווילן מיר!", האָבן די סאָלדאַטן געשריגן, „אַף דעם זענען מיר דאָך סאָלדאַטן, כאַסענעס צו פאַרשטערן! גיט אַהער די כאָסן־קאַלע! ווו זענען כאָסן־קאַלע? מיר זענען הונגעריק אַף טויט: וועלן מיר דעם כאָסן עסן מיט ברויט, די קאַלע מיט כאַלע!"

און די סאָלדאַטן האָבן זיך אַ וואָרף געטון אַף די מעכוטאָנים מיט די בלויזע שווערדן און אויס־געכאַפּט די כאָסן־קאַלע.

ט

אויסגעכאַפּט די כאָסן־קאַלע,
דאָס בײַ זיי אַזאַ נאַטור,
וואָלט געווען אַוואַדע ביטער
ווען ניטאָ דאָרט בור־דור־מור.

„ווער איז דאָס אַזוינס בור־דור־מור ?"

„הער, וועסטו וויסן ! — געווען אין קיניגבאַרג אַ ריז ; געשפּרונגען איז ער אַף אַ מײַל, געשלאָגן אַף צוויי און געהייסן האָט ער בור־דור־מור. האָט ער אַ ברום געטון ווי אַ בער : בוררר ! זענען אַלע סאָלדאַטן געפאַלן פּאָנעם צו דרערד און די ציין זיך אויסגעשלאָגן ; האָט ער אַ גאָגער געטון ווי אַ אינדיק : אַלדוררר ! האָבן זיי געטון ווידער אַ שפּרונג אויף און געבליבן שטיין פאַרהילצערט ווי די דעמבעס ; האָט ער אַ מורקע געטון ווי אַ קאַץ : מוררר ! האָבן זיי

געשטעקט די פינגער אין די אויערן, אַנטלאָפן, און די פיס פאַרלוירן.

און די קלעזמער האָבן אַ זעץ געטון אַ פריילעכס
און געפירט די כאָסן־קאַלע צו דער כופע.

מאַזלטאָוו, מאַזלטאָוו!
פרייט זיך ניט, נאָך ווײַט צום סאָף!

▪

אַ סאָלדאַט געלאָפן, געלאָפן, ביז צום קייסער געטראָפן. צום קייסער געטראָפן, און די גאַנצע מײַסע אים דערציילט. האָט דער קייסער אַ טרייסל געטון מיטן קאָפּ, אַז דער גילדענער קאַם – בײַ אים הייסט ער קרוין – איז אים אַראָפּ צו די פיס. און געשווירן האָט ער:

זאָל ליגן מײַן קאָפּ ווו מײַן קרוין,
אויב קיניגבאַרג שנײַדט ניט זײַן לוין!

וואָס־זשע האָט ער געטון? שוין געהייסן שפּאַנען דעם רײַטוואָגן צו זעכציק הירשן, זיך אויפגעזעצט און אַוועק צום אָדלער קאַכקדאַך. דער אָדלער קאַכקדאַך ווו ווױנט ער?

בײַם טײַך פּראָס
שטייט אַ קרישטאָלענער שלאָס
מיט אַ שטאָלענעם דאַך.
דאָרטן שוין יאָרן און יאָרן אַסאַך
ווױנט דער אָדלער קאַכקדאַך.

פון לאַנג אָן צווישן אים און אָדלער אַ גרויסע פרײַנדשאַפט געווען.

געקומען צום אָדלער, זאָגט ער: „אַדוינַי אָדלער, אַזוי און אַזוי געשען, אַזוי און אַזוי געשווירן, און

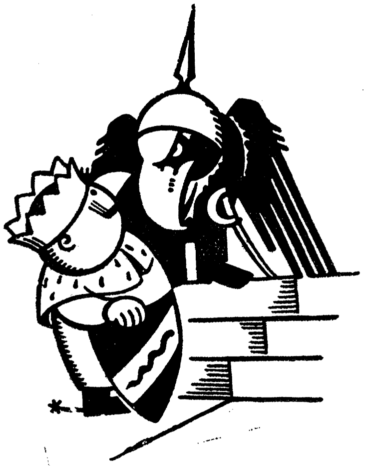

נאָר דו אײנער קענסט מיר העלפן.״ פײַל אויסן בויגן דער אָדלער געפלויגן: געפלויגן, געקומען אין טאָל אײמעק־סידים, ווו סע קומען זיך צונויף די שלענג אַף יאַרידים. דאָרטן וווינט די גרויסע וואָלפשלאַנג וואָס שלינגט וועלף זיבן אין איין טאָג.

זאָגט דער אָדלער צו דער וואָלפשלאַנג:

„הונדערט וועלף פיק איך די אויגן אויס און פאַרנאַר זיי צו דיר. ווילסט?״

„און דו וואָס ווילסטו בײַ מיר דערפֿאַר?"
„אַ ביס טון זאָלסטו מיר דעם ריז בור־דור־מור!"

„אָך, האָסט בײַ מיר געפּויע..." „געפּויעלט", האָט די וואָלפֿשלאַנג געמיינט צו זאָגן, אָבער נאָך איידער זי האָט אַרויסגעזאָגט, איז זי שוין אויסגעוואָקסן די צײַט.

אַ בליץ שלענגלט זיך און אַ שלאַנג שלענגלט זיך; אָבער אַז אַ שלאַנג צו בייזן אײַלט זיך, בלײַבט דער בליץ אַרונטער.

יא

ביים ברעג יאַם איז בור־דור־מור נאַקעט געזעסן
און זיך די פיס געוואַשן. פלוצים אַ שאַרפן ביס דערפילט:

פון הינטן די וואָלפשלאַנג אָנגעלאָפן און טיף אין
נאַקעטלײַב די ציין אַרײַנגעשטעקט.

בור־דור־מור גיך מיטן פוס אַ שטויס געטון,
האָט זיך די וואָלפשלאַנג אין יאַם אַרײַנגעקײַקלט.
די וואָלפשלאַנג אין יאַם זיך אַרײַנגעקײַקלט און
בור־דור־מור אַפן ברעג טויט געבליבן.

אַז בור־דור־מור טויט געבליבן, דער קייסער
זײַנע סאָלדאַטן קײַן קיניגבאַרג געשיקט.

די סאָלדאַטן קײַן קיניגבאַרג געקומען, האָבן זיי
אַלע הענער געכאַפט, זיי אָפּגעפאַרבט רויט, צו די
פליגל שטרויענע האַוודאָלעס צוגעבונדן, די האַוודאָלעס
אָנגעצונדן און אָפּגעלאָזט. אַף יעדן דאַך אַ רויטן
האָן אָפּגעלאָזט.

און געהייסן קלעזמער שפּילן און קינד־און־קייט זאָלן טאַנצן — ניט, שיסט מען.

נו, איז שוין אַ כאַסענע געווען! פון גאַנץ קיניגבאַרג אַ באַרג אַש געוואָרן.

יב

און די וואָלפשלאַנג אַז זי איז אַרײַן אין יאַם, איז זי שוין אַזוי גיך פון דאָרט ניט אַרויס; פון דער וואָלפשלאַנג אַ וואָלפיש געוואָרן; אַ פיש, כאָטש זייגן, זייגט ער די קינדערלעך ווי אַ כאַיע.

און ביז הײַנטיקן טאָג קען זיך דער וואָלפיש אונטן צווישן די פיש קײן סאַך ניט האַלטן — אָטעם פאַרפעלט אים דאָרט. וויל ער זיך בײזערן, שעלטן, עפנט אַ מויל — נעמט ער אַ פול מויל מיט וואַסער אָן ; מוז ער שוין שטימען ווי אַ פיש. ער שלינגט אַראָפּ און שווײַגט. אָבער שווײַגן לאַנג קען ער ניט — סע קאָכט אין אים, סע זידט אין אים. ער עפנט ווידער אַ פיסק — פאַרשטאָפּט אים דער יאַם ווידער מיט אַ כוואַליע. לערנט עס אים אַלץ ניט אָן, ער וויל דעם יאַם צעבײַסן, די ווילדע כוואַליעס ווי די וועלף אײַנשלינגען, שלינגט ער און פאַרכלינעט זיך, ער ווערט אָקאָרשט ניט דערשטיקט.

שווימט ער אַרויף, אַף די פּלײצעס פונעם יאַם וואַרפט ער זיך, אָטעם וויל ער כאַפּן — באַפּאַלט אים אַ שרעק ; בור־דור־מור גײט, ער רײַט אַף די כוואַליעס, ער וואַרפט מיט שפּיזן ; קעגן דער זון וואַרפט ער די שפּיזן, פײַערדיקע, שאַרפע.

אין יאַם אָטעם ניטאָ, אַפן יאַם אַ מוירע — איז שוין דער וואָלפיש צעמישט. פאָכט ער מיט די זײַטן, זעצט אים דאָס האַרץ, שטיקט אים אין האַלדז, גײט אים אויף דאָס וואַסער פונעם בויך, זעצט עס דורך דער נאָז ווי אַ רויך אַרויס.

קאַטשעט זיך דער יאַם פאַר געלעכטער ; שלאָגט אים דער וואָלפיש, פּאַטשט אים מיטן עק.

י"ג

בייז איז דער וואַלפיש אָפן יאַם; ער פּאַטשט אים, ער בייַסט אים; אָבער זיך אויסרייַסן פון אים — דאָס ניט.

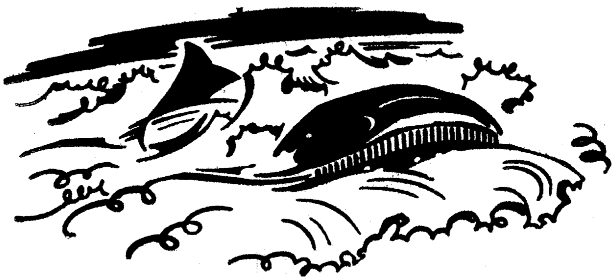

פאַרשאָלטן איז דער וואַלפיש. בור־דור־מור האָט אים פאַרשאָלטן. פאַרן טויט האָט בור־דור־מור אים פאַרשאָלטן:

פאַרשאָלטן זאָלסטו זייַן פון יאַם און פון יאַבאָשע,
און צו דער ערד זאָל זייַן דייַן גליסטונג,
און דער יאַם זאָל איבער דיר געוועלטיקן!

נאָר אַז סע קומט די נאַכט און איך קריי אויס די בייזע שאָ, די שאָ, וואָס שלעכטע מענטשן האָבן דעמאָלט די שיינע שטאָט קיניגבאַרג פאַרברענט; דעם קאָם — ביי מענטשן הייסט עס די קרוין — פון אַלע שטעט פאַרברענט, דעמאָלט באַקומט ער,

דער וואַלפיש, אַ קויעך אַ שטאַרקערן פונעם יאַם.
ער שטאַרקט זיך איבער זיך און איבער די וואַסערן
און ער טוט מיט זיך אַ וואָרף אַף דער טרוקעניש.
און מעשוגענערווײַז לויפט ער אין דער וועלט אַרײַן,
כאַפּט מענטשן און שלינגט זיי אײַן און שפּײַט זיי אויס,
ביז ער כאַפּט די סאַמע שלעכטסטע, די וואָס הויכע
מענער זענען זיי און מיט די אויגן ברענען זיי,
שלינגט ער זיי אײַן, לויפט צוריק צום יאַם, שפּרינגט
אַרײַן און שפּײַט זיי דאָרטן אויס.

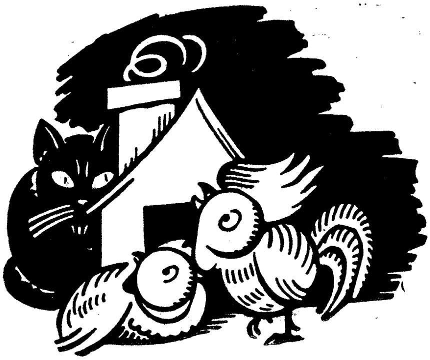

„מי־יאָ!!!" האָט זיך פלוצים דערהערט אַ קאָל
אין דער פינצטער. דער האָן מיט דער הון האָבן אַ
ציטער געטון, זיך אַרומגעקוקט, ערשט — אַ קאַטער
מיט גרויסע וואָנצעס, מיט גרינע ברילן אַף די אויגן, און
אונטער די ברילן אַ גרין שפּאָטיש געלעכטערל ברענט.

יד

ווען דער האָן זיך גענומען זײַן מײַסעלע דערציילן, איז דער קאָטער אונטערגעקומען, זיך שטיל אַנידער־געזעצט און אויסגעהערט.

„מי־יאָ״... פאָנפעט ער און די אויגן שמייכלען אונטער די גרינע ברילן.

„וואָס־זשע פאָנפעט איר, פעטער ?״, פרעגט דער האָן בייז, „ווער זענט איר ?״

„איך בין דער קאָטער אַלדעסווייסער!...״ זאָגט דער קאָטער און דרייט זיך די וואָנצעס מיט גאַדלעס.

„וואָס־זשע ווייסט איר אַזוינס ?״

„איך ווייס, אַז איר ווייסט ניט. איך ווייס, אַז אײַער וואָלפיש איז ניט קיין וואָלפיש נאָר אַ וואלפיש.״

„וואָס הייסט דאָס ?״

„דאָס הייסט: אַ פיש וואָס האָט דאָס רעכט צו וויילן און אויסגעוויילט צו ווערן אין פּאַרלאַמענט פון די פיש.״

„אין פּאַרלאַמענט? וואָס הייסט דאָס ?״

„דאָס איז אַזאַ מין הויז ווו פיש שפּילן זיך אין קאַץ און מויז.״

„אַזוי! און וואָס נאָך ווייסטו ?״

„איך ווייס, אַז אײַער וואָלפשלאַנג אַזוי אַ וואָלפשלאַנג, ווי איר אַ קאָטער.״

„וואָס־זשע דען איז דאָס ?״

„ס'איז אַ באַן!", שרײַט אויס „אַלדעסוויסער"
הויך דעם האָן גלײַך אין די אויגן אַרײַן, „אַ באַן איז
דאָס, אַ באַן!"

„וואָס הייסט אַ באַן?"
„אַ באַן הייסט אַ צוג!"
„וואָס־זשע הייסט אַ צוג?"
„אַ צוג הייסט אַזעלכע מינים גרויסע מײַז, גרויסע
ווי די העלפאַנטן. זיי שטייען אויסגעשטעלט, אין אַ
שערענגע שטייען זיי, איינס הינטערן אַנדערן, און
יעדער איינער האַלט זיך אָן מיט די ציין אין אַנדערנס

עק. און פאָרויס פאַר אַלע אַ גרויסער קאָטער גייט;
אַ קאָטער מיט צוויי גרויסע אויגן וואָס זיי ברענען,
ווי געוויינטלעך ביי אַ קאָטער, אין דער פינצטער.
לאָקאָמאָטיוו הייסט ער, דער קאָטער. טראָגט ער אַפן
קאָפּ אַ גרויסן איבערגעקערטן צילינדער; אין צילינדער
זיצט אַ קאַרליקל, פּיפּקעט אַ ליולקע־ציבעך און
קלינגט מיט אַ גלעקעלע. די לעצטע מויז, די וואָס
הינטערן קאָטער, האַלט זיך אָן אין קאָטערס עק.
און אַז דאָס קאַרליקל טוט אַ קלינג מיטן גלעקעלע,
טוט דער קאָטער אַ מיאָקע און הייבט אָן צו לויפן;
שלעפּט ער מיט זיך מיט דעם גאַנצן צוג. און אַפן
צוג זעצן זיך מענטשן אויף און מע פאָרט.

דאָס איז ניט קיין פלאַפּלערײַ, ניט קיין פּלוידער־
מײַסעלע — דאָס איז די וויסנשאַפט, דער צוג פון
דער וויסנשאַפט!"

„קוקוריקו!!!" שרײַט אויס דער האָן און
פּאַטשט מיט די פליגל.

„קוקוריקו!!!" האָט די הון זיך אויך צעקרייט
אַף אַ קאָל.

„שאַ", שרײַט זיך אַף איר אויס דער האָן, „זי
קרייט אויך! שאַ! לאָז רעדן אַ וואָרט!.. זאָגט מיר
נאָר, ליבער הער קאָטער, פונוואַנען ווייסט איר דאָס?"

„פון די ביכער!" זאָגט דער קאָטער און דרייט
זיך ווידער די וואָנצעס.

„אַהאַ — ביכער — געהערט. פון ביכער ווערט
מען קלוג. פאַראַן אַסאַך פון דעם מין?"

„אָן אַ שיר! מער וויפל מײַז!"

„און מיט וואָס עסט מען דאָס ?"

„איר ווייסט אַפילע ניט מיט וואָס מע עסט דאָס ? מיט די ציין, מיט די ציין עסט מען דאָס ! אָבער ניט פאַר אייערע ציין — כ'מיין, ניט פאַר אייערע שנעבעלער !"

„פאַרוואָס ?"

„ווייל ביכער דאַרף מען וויסן ווי אַזוי צו עסן. די גרויסע ביכערפרעסער — די מייז, אַ שטייגער — וואָס סע קומט זיי אין מויל אַריין איז געקייט. דאָס איז אַ גרויסע נאַרישקייט. מ־יאָ, ביכער פאַראַן אַ וועלט — און וויפל איר זאָלט ניט עסן, זאַט ווערט איר ניט ; ווייל ביכער דאַרפט איר וויסן, איז אַ טרוקן, זער אַ טרוקן מייכל."

„איז וואָס־זשע טוט איר ?" פאָרשט דער האָן.

„איך — איך לאָז די מייז, די אייביקע ביכער־פרעסער, זיך מיט די ביכער פריער גוט אָנעסן — זאָל זיי ווויל באַקומען ! — און דערנאָך ערשט, אַז זיי האָבן אַלצדינג גוט צעקייט, אַראָפּגעשלונגען, פאַרדייעט, איינגעזאַפּט אין זיך, נעם איך איבער פון זיי דאָס סאַמע פעטע, דעם איקער, דאָס סאַמע וויכטיקסטע. און איך מאַך עס אַזוי, אַז סע ווערט מיין אייגנס, אייגן בלוט־און־פלייש. אַזוי איז אי באַקוועמער, אי געשמאַקער."

„וויאַזוי־זשע מאַכט איר דאָס ?"

דער קאָטער האָט עפּעס געוואָלט זאָגן. אינדעם האָט זיך אָבער אַ מייזל דורכגעשמוגלט און דער קאָטער האָט זיך נאָך אים אַ לאָז געטון . . .

זאָגט־זשע, קינדערלעך:

אַ קאַץ מיט אַ מויז —

דאָס מייסעלע איז אויס.

פאַרוואָס די קאַץ שפּײַט דעם הונט אין פּאָנעם אַרײַן.

די פוקסעכע, אָדער ווי מען רופט זי דאָרט אין וואַלד — די מאַדאַם טשונטשו־פונטשו — איז געבליבן אָן אַ דינסט.

שיקט זי רופן דעם הונט. דער הונט — ווּו איז ער ניט פול? ווּו מע פאַרזייעט אים ניט, דאָרט וואַקסט ער אויס: אין וואַלד, אין דאָרף, אין שטאָט; ווּו ערגעץ אַ ווינקעלע, שמעקט ער. זאָל ער איר, דער מאַדאַם טשונטשו־פונטשו, אַ דינסט אָנשמעקן. זי האָט אים דערפאַר סכאַר־טערכע צוגעזאָגט: אַ מאַרכביין און צוויי אויערלעך פון אַ האָז.

אַף מאָרגן גאַנצפרי — ער איז דאָ דער הונט; אַ דינסט האָט ער געבראַכט צופירן, אַ דינסט מיט אַלע מײַלעס — די קאַץ.

זי אין קיך איז אויסגעוואַקסן,
דאָרט זיך אויסגעלערנט קאָכן,
ניט געוועזן קיין שאָדנווינקל
און קיין טעפּל ניט צעבראָכן

כאָטש געווען אַ רירעווודיקע —
אַף די גלײַכע ווענט געקראָכן!
ליב אַרום זיך ריין צו גיין,
האַלט זיך שטענדיק אין איין וואַשן,
און אַ קאָשערע, אַ פרומע,
פײַנט פון טעפּעלע צו נאַשן.

שטעלט זיך די קאַץ פאַר אַ דינסט בײַ דער פוקסעכע. קאָכט זי אָפּ אָנבײַסן — געשמאַקע, געפעפערטע פיש און דערלאַנגט צום טיש. עסט מען אויף אײַנגאַנצן און דער דינסט גיט מען גאָרניט.

גייט אַרויס די קאַץ אינדרויסן, זעצט זיך אַף דער פריספּע, מיאַקעט און וויינט:

מיאָ! מיאָ! מיאָ! פיש
האָב איך הײַנט דערלאַנגט צום טיש —
עסן האָט געמעגט דער קייסער.
אַף דער פישױיך, אַף דער הייסער
אומגעשווומען אייגעלעך,
אייגעלעך פון פייגעלעך,
און די פיש מיט נעגעלעך,
און מיט צימרינג זיס געשמעקט,
מ'האָט זיך אַזש בײַם טיש באַלעקט.
העט אײַנגאַנצן אויפגעגעסן —
און די דינסט, אוי וויי, פאַרגעסן!
איר געלאָזט די ביינדעלעך —
וויי צו מײַנע ציינדעלעך!

דערהערט דאָס די באַלעבאָסטע, ווערט איר אַ בושע: זאָלן כאָטש די שכיינים ניט הערן.

„שאַ", זאָגט זי, „וואָס ווייסטו? שאַ! אַז דו ביסט אַ נאַרעלע, ווער איז דיר שולדיק? פאַרוואָס האָסטו דיר אַליין ניט גענומען? איך בין דען, כאָלילע, ווי אַנדערע באַלעבאָסטעס, צוטיילן דער דינסט דעם ביסן? ביי מיר אַ דינסט נעמט זיך אַליין. דאָס ערשטע נעמט זי זיך, און דערנאָכדעם דערלאַנגט זי צום טיש!"

„מיאָ? אַזוי גאָר? ...", זאָגט די קאַץ, „לאַנג לעבן זאָלט איר, באַלעבאָסטעניו!"

אַף מאָרגן קאָכט אָפּ די דינסט אַ יויך, נעמט זי זיך אַראָפּ דאָס ערשטע, דאָס אייבערשטע פון דער יויך, און דאָס איבעריקע דערלאַנגט זי צום טיש.

„וואָס איז דאָס?", פרעגט די באַלעבאָסטע, „פאַרוואָס איז די יויך אַזוי מאָגער?"

„איר האָט דאָך אַליין געזאָגט, באַלעבאָסטע־לעבן: ,ס'ערשטע דיר, און דערנאָך צום טיש.'"

„האָסטו דיר אַראָפּגענומען דאָס ערשטע, דאָס פעטע?"

„מיאָ! מיאָ!"

„שיין! זייער שיין, בענעמאָנעס! ניטאָ ווער סע זאָל לאַכן. דאָס אַנדערע מאָל זאָלסטו שוין וויסן! ס'אייבערשטע צום טיש, ס'אונטערשטע דיר. הערסט!"

„כ'הער, וואָס דען? כ'בין טויב, כאָלילע?"

„נו, גיי!"

אַף מאָרגן קאָכט די קאַץ באָבקעלעך אין האָניק; קאָכט און זינגט:

אַפּן גאַניק
שטייט אַ פעסעלע מיט האָניק.

האָניק פונעם פעסעלע,
קום צו מיר אין קעסעלע,
קעסעלע אין אויוון,
קעסעלע קאָכט באָבקעלעך
מיר און אַלע קרויווים,
פעטינקע פון אונטן,
טרוקענע פון אויוון.

פאַרטיק געוואָרן, נעמט אַראָפּ די קאַץ די אייבערשטע, די טרוקענע און דערלאַנגט צום טיש, און די אונטערשטע, די פעטינקע, די גוט אויסגעפּרעגלטע אין האָניק, נעמט זי זיך.

„וואָס איז דאָס?" פרעגט די באַלעבאָסטע ברויגעס.

„וואָס זאָל זײַן? ס'איז דאָס וואָס איר האָט געהייסן: ,ס'אייבערשטע צום טיש, ס'אונטערשטע דיר!..."

„האָסטו דיר גענומען די אונטערשטע, די אויסגעפּרעגלטע אין האָניק, און צום טיש די טרוקענע?"

„מיאַ, מיאָ!", זאָגט די קאַץ, „אַז איר האָט געהייסן... געזונט און שטאַרק זאָלט איר מיר זײַן! מיאָ! מיאָ! אַזאַ געטרײַע באַלעבאָסטע! מיאָ! מיאָ!"

„וואָס מיאָקעסטו מיר?", שרײַט די באַלעבאָסטע, אַ שיין דערלאַנגען צום טיש! אַ גליק וואָס קיין געסט זענען ניט געווען! הער וואָס איך זאָג דיר אָן: קאָכסטו פליישיקס — אַ יויך, אַ שטייגער — איז דאָס אייבערשטע צום טיש; ניט קיין פליישיקס

— ווי היינט, אַ שטייגער — איז דיר דאָס אייבערשטע, ס׳אונטערשטע צום טיש. הערסט?"

„כ׳הער, כ׳הער! אַף וואָס דען האָב איך אויערן?"

„אַף דעם, אַז דו וועסט פאַרגעסן, זאָל מען זיי דיר אָנדרייען! גיי!"

אַף מאָרגן שלאָגט אויס די קאַץ פוטער, שלאָגט זי די פוטער און זינגט:

מילעך איז אַ מוטער
און איר טעכטערל איז פוטער
מיאַ־מיאַ־מיאָ, מיאָמעלע —
אַז איך שלאָג דאָס מאַמעלע,
קומט אַרויס דאָס טעכטערל,
מאַך איך אַ געלעכטערל,
טו אַ זאָג איר מאַזלטאָוו,
און איך כאַפּ און עס זי אויף.

עסט די קאַץ אויף די פוטער, דערלאַנגט צום טיש די מאַסלינקע.

„נו, און די פוטער? ווו איז די פוטער?" פרעגט די באַלעבאָסטע מיט קאַס, „האָסט זי עפּשער אויפגעגעסן?"

„מיאָ, מיאָ", זאָגט די קאַץ.

„צו דיין נאַר! וואָס רעדסטו? אויפגעפרעסן?"

„מיאָ! איר האָט דאָך געזאָגט: ,אַז ניט קיין פליישיקס איז דאָס אייבערשטע דיר.' עפּשער איז פוטער פליישיק? וואָס?"

„וואָס ס׳האָט זיך מיר ניט געכאָלעמט ניט די נאַכט, ניט יענע נאַכט!.. דו פרעסערן! דו

זויפערן! דו אזוינע, דו אַזעלכע! זאָגן דאַרף מען איר! ... לערנען דאַרף מען זי! אַזאַ גוילעם! אַליין קען זי ניט וויסן!"

„וואָס, באַלעבאָסטע־לעבן?"

„איינמאָל פאַר אַלעמאָל וויסן זאָלסטו:
וואָס ס'איז גוט, געשמאַק און פריש —
דאָס צום טיש;
וואָס איז מאָגער און געמיין —
פרעס אַליין."

„אַזוי? אַזוי גאָר?! ... טפו!" ... האָט אויסגעשפּיגן די קאַץ און אַוועק. פון דעמאָלט אָן, אַז די קאַץ באַגעגנט זיך מיטן הונט, טוט זי אים אַ שפּײַ אין פּאָנעם: „טפו, אַ גליק נאַרײַעט! טפו אַף דיר און אַף דײַן באַלעבאָסטע! טפווו!!!"

דער הונט
און די קאַץ

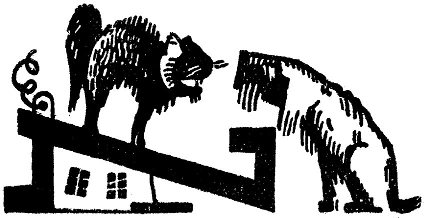

ז אַ קאַץ באַגעגנט זיך מיט אַ הונט, טוט זי זיך אַ שטעל אָפּ, אַ צי אויס, קוקט אים גלײַך אין די אויגן און מאַכט:

„ט ט פ פ ו!״

פאַרוואָס?

וועגן דעם אַסאַך מײַסעלעך דערציילט מען אַף דער וועלט. דרײַ פון זיי האָב איך געהערט:

איינס אין פוילן,
איינס אין רײַסן,
איינס אין ליטע.

האָב איך שוין אַמאָל צוויי דערציילט.

איינס אַ ייִנגעלע אַ ווילן,
איינס אַ מיידעלע אַ ווײַסן.

אײַך דערצייל איך הײַנט דאָס דריטע!

הערט!

אַמאָל האָט אַ גרויסע טשאַטע הינט אָנגעטראָפן דעם הינטשלעגער ערגעץ אין אַ העק, אין אַ פאַרוואָרפן

ווינקל, און דער הינטשלעגער איז גראָד דעמאָלט געווען מיט ליידיקע הענט, אָן אַ שטעקן, אָן אַ שטריק.

די הינט אים נאָר דערשמעקט, האָבן זיי זיך ראַפּטאָם אַ לאָז געטון נאָך אים מיט אַ געביל, אַ האַווקעריי, אַ געזעמל:

„ווו? ווו? ווו? ווו איז ער?"

„וועלכער? וועלכער?"

„דער אַזוינער! דער אַזעלכער!"

„לאָמיר אים צעררייסן!"

„ווו? ווו? ווו? ווו איז ער?"

„דער רעצייעך?"

„רויטער גאַזלען? בייזער רוער?"

„לאָמיר אים צעבייסן!"

און אוי, אַז מע טוט אים אַ נעם! אַז מע רייסט, מע ציפּט פון אַלע זייטן! די ביינער אים שיר ניט צעטראָגן!

„כ'וועל שוין מער נישט! כ'וועל שוין מער ניט!" שרייט דער הינטשלעגער.

„ער וועט שוין מער נישט! איר הערט? גלייבט אים ניט דעם הולטיי!" האַווקעט אַן אַלטער קיילעוו און בייסט אָפּ דעם הינטשלעגער אַ שטיק ליטקע.

„געוואַלד! וואָס ווילט איר, קלאָווים! אַז איך זאָג: שוין! מער נישט!" וויינט דער הינטשלעגער און שרייט ניט מיט זיין קאָל. דערווייל פאַלט ער אַף אַ סייכל: כאַפּט אַראָפּ פון די לענדן דעם לעדערנעם רימעט.

דערזען אַ רימעט, ווערן די הינט שוין ווייכער און מע רעדט אַנדערע ווערטער:

„ער וועט שוין מער נישט!.. פאַרוואָס זאָלן מיר דיר גלייבן? עפשער אַפן וואָרט? ביי הינט גייט ניט אָן קיין וואָרט! אַ הונט גלייבט ניט אַפן וואָרט! נישט קיין הונט און נישט קיין מענטשן; אַ מענטשן

אַוואַדע נישט! שווער זיך! הינט האָבן ליב מע זאָל זיך פאַר זיי שווערן!"

„שווערן! יאָ, יאָ, זאָל ער שווערן!"

„ניין! אַ שריפט זאָל ער אונדז אַרויסגעבן, אַ קסאַוו!"

„אַ קסאַוו מיט אַ כסימע!"

העלפט ניט. ניטאָ קיין ברייִרע. ער איינער צווישן אַזויפיל הינט. געמוזט נעבעך דער הינט־שלעגער אַרויסגעבן די הינט אַ קסאַוו מיט אַ כסימע,

אַז פון הײַנט אָן רירט ער קיין הונט מער ניט אָן.
וועמען־זשע גיט מען דאָס קסאַוו צו באַהאַלטן?
דער פרומער קאַץ.
שפרינגט די קאַץ אַפן דאַך, לאָזט אַראָפּ דאָס

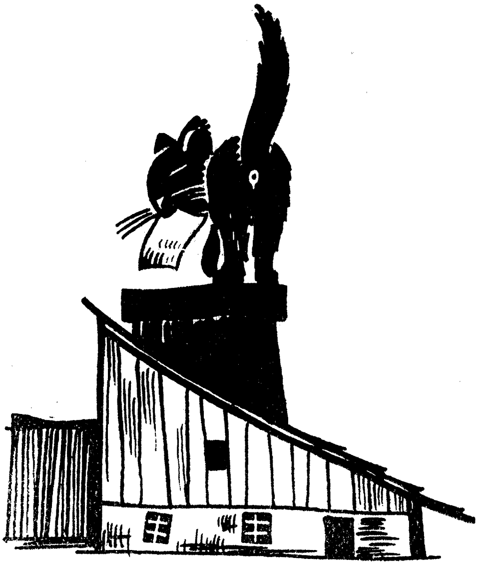

קסאַוו אין קוימען, ווערט דאָס קסאַוו פאַרברענט.
און דער דאַך איז געווען — אַף צולעהאַכעס — דאָווקע איבערן הינטשלעגערס שטוב.
האָט דער הינטשלעגער געזען וואָס די פרומע קאַץ האָט געטון, האָט ער איר אַ פעט שטיקל פלייש צוגעוואָרפן און אַליין פאַר פרייד אַ פלאַש בראָנפן געטון אַ גאָרגל אויס, אַ האָמענטאַש פאַרביסן, דעם

גראָבן שטעקן גענומען און אַוועק צו די הינט. צו די הינט שפּאַנט ער, אַ לידעלע זינגט ער זיך אונטער:

אַלצדינג רויך פון קוימען,
אַלצדינג רויך און אַש!
פרעגט דעם קיניג שלוימען,
פרעגט די פולע פלאַש!
גיי איך מיר אין שענקל,
גערגעלע איך וואַש,
לויף צום פעטער יענקל
כאַפּ אַ האָמענטאַש.

דערזען די הינט האָמען גייט, דער גאַזלען מיטן גראָבן שטעקן, לויפט מען צו דער קאַץ:

„דאָס קסאַוו!!. געוואַלד! ווו איז דאָס קסאַוו? ווו? ווו?"

טוט זיך די פרומע קאַץ אַ צי אויס ווי לאַנג זי איז, קוקט די הינט גלײַך אין די אויגן און שפּײַט אין פּאָנעם.

„טטפּפּו!! דאָס קסאַוו? וואָס קסאַוו?.. ווען קסאַוו? אַף מײַנע סאָנעמס קעפּ! טטפּפּוו!!"

*

פון דעמאָלט אָן, אז אַ הונט באַגעגנט זיך מיט אַ קאַץ, טוט ער באַלד אַ פרעג:

„דאָס קסאַוו?! קסאַ־אַ־אַ־וו?!"

און די קאַץ גלאָצט אַף אים אויס די גרינע, פרומע אויגן און ענפערט:

„טטפּפּו! אַ זלידנע! טשעפּעט זיך! וואָס וויל ער פון מיר האָבן?! טטפּפּו־ו־ו!!"

אַ מײַסעלע מיט אַ ציגעלע, אַ וועלפּעלע און אַ וואָלף

א. דאָס וועלפּעלע גייט אין שול אַרײַן.

אַמאָל איז געווען אַ וואָלף. האָט דער וואָלף געהאַט אַ וועלפּעלע.
האָט ער דאָס וועלפּעלע אין שול אַרײַן געשיקט. האָט דער לערער דאָס וועלפּעלע אַ לידעלע אויסגעלערנט:

אַלעף, בייס, גימל —
פּינצטער איז דער הימל;
דאַלעד, היי, וואָוו —
לויפט אַ וועלפּעלע צו די שאָף
זאַיִן, חעס, טעס —
ניטע, וואָלף, די שאָף ניט עס!
יוד, כאָף, כאָף —
גאָטס ראַכמאָנעס אַף די שאָף!

קומט דאָס וועלפּעלע אַהיים פון דער שול, פרעגט עס דער טאַטע:
„וואָס האָסטו געלערנט, זון?"
„אַ לידעלע."
„אַ לידעלע? לאָמיך עס הערן!"

זינגט דאָס וועלפּעלע דאָס לידעלע דעם טאַטן. שמייכלט דער טאַטע.

„אַ וווּיל לידעלע!“ זאָגט ער, „איך אויך אַמאָל אַזוינע לידעלעך געזונגען — קינדווײַז.“

די מאַמע דערלאַנגט דעם קינד אָנבײַסן אַ פּעטלונג־און־לעבערל מיט אַ פּופּיקל. „נאַ עס“, זאָגט זי, „מײַן קינד און זאָל דיר וווּיל באַקומען! זיך אָנגעהאָרעוועט נעבעך! דעם ערשטן טאָג אין שול און שוין אַ גאַנץ לידעלע אָף אויסנווייניק! מיר פאַר דײַן קעפּעלע!“

און זי קושט איר זון אין קעפּעלע.

ב. דאָס ציגעלע אין וואַלד.

שפּעט בײַנאַכט גייט דער וואָלף אין ווילדן וואַלד שפּאַצירן. גייט ער, גייט און אונטער דער נאָז ברומט ער זיך:

אַלעף, אַלעף, אַלעף,
אַלעף, אַלעף, בייס —
איך אַ לידל ווייס . . .

און אַ לידעלע, דעם זונדלס לידעלע, זינגט ער זיך. בלאָנדזעט אין וואַלד אַ פּיצעלע ציגעלע. פון דער היים נאָך מיטן ווײַסן טאָג פאַרגאַנגען און

איצט שוין פינצטערע נאַכט. זוכט עס אין ליידעניש, זוכט, אַהין, אַהער, בלאָנדזעט עס — דעם וועג אַהיים געפינט עס ניט.

ערשט — מע זינגט. שטעלט עס זיך אָפּ, די אויערלעך שפּיצט עס אויף, הערט זיך איַין — אַ לידעלע, אַ לידעלע זינגט מען! אַזאַ האַרציק לידעלע:

זאַיען, חעס, טעס —
ניטע, וואָלף, די שאָף ניט עס!
יוד, כּאָף, כאָף —
גאָטס ראַכמאָנעס אַף די שאָף!

טראַכט זיך דאָס ציגעלע: ווער זינגט עס אַזאַ גוט און פרום לידעלע — אַ גוטער און פרומער.

גייט עס, דאָס ציגעלע, נעענטער נאָכן קאָל גייט עס — צום וואָלף גייט עס צו; די הערנערלעך צו דרערד בייגט עס, מיטן רעכטן פיסעלע דריַי מאָל שאַרט עס, ווי די מאַמע געלערנט, און סע זאָגט:

„גוטנאָוונט!"

„גוטנאָוונט, גוט יאָר! וואָס וויל אַ באָכערל זאָגן?"

„קען איך ניט ביַי איַיך איבערנעכטיקן? כ'האָב פאַרבלאָנדזעט."

„אַ שייַלע דאָס איז!" זאָגט דער וואָלף, „אַפילע זאָלסט ניט וועלן מוזטו ביַי מיר איבערנעכטיקן! ווי קען מען דען אַזאַ ווערוריקל ווי דו לאָזן ביַינאַכט אַליין אין וואַלד בלאָנדזען?"

„אַ שיינעם דאַנק!" זאָגט דאָס ציגעלע, „ווי ווינט איר? ווײַט פונדאַנען? איך בין אַזוי מיד!"
„נישקאָשע ניט, איך וועל דיך טראָגן!" זאָגט דער וואָלף.
„אַף די פּלייצעס?" פרעגט דאָס ציגעלע.
„וואָס גאָר אַף די פּלייצעס, נאַריש קינד וואָס דו ביסט! פון די פּלייצעס קענסטו דאָך, כאָלילע, נאָך אַראָפּפאַלן, די הערנערלעך צעברעכן."
„ווו־זשע דען?"
„אין בויך!" זאָגט דער וואָלף, „בײַ מיר אין בויך וועל איך דיך טראָגן!"
„אין בויך?" דערפרייט זיך דאָס ציגעלע, „אין בויך ווי די מאַמע? די מאַמע זאָגט: איידער מיך געבוירן, זי מיך אין בויך געטראָגן; אינערגעץ ניט אַזוי גוט ווי בײַ אַ מאַמען אין בויך."
„אַזוי די מאַמע דיר דערציילט?"
„יאָ, די מאַמע!"
„ע, בײַ מיר אין בויך אַביסעלע בעסער — וועסט שוין זען. דיר זיך ניט גלוסטן אַרויסצוגיין. נאַ, קריך!" זאָגט דער וואָלף און עפנט ברייט דאָס מויל. „קריך", זאָגט ער, „נאָר פאַמעלעך, זאָלסט מיט די קאָפּעטקעלעך די ציין מיר ניט אויסשלאָגן — דו שקאָץ איינער וואָס דו ביסט!"
לאָזן מיר דעם וואָלף שטיין און וואַרטן, זאָל ער וואַרטן ביז דאָס ציגעלע אַליין צו אים אין פּיסק, אין אָפּענעם קריכן; נישקאָשע ניט, ער מעג אַביסעלע

וואַרטן, און מיר וועלן דערווײַל צום אַלטן אײַכנ־בוים גיין.

דער אַלטער אײַכנבוים, וואָס איז ער אַזוינס ?

אַ הויכער, אַ ברייטער,
אינמיטן וואַלד שטייט ער ;
פונדרויסן ווי קויל
און אינעווייניק הויל.

און ווער וווינט אין אַלטן אײַכנבוים ? די רויטע אַלעפּלעך. ווער־זשע זענען אַזוינס די רויטע אַלעפּלעך ? וועל איך אײַך דערציילן.

ג. די רויטע אַלעפּלעך.

אַף דער וועלט שרעטעלעך פּיצעלעך פֿאַראַן ; אַזוינע פּיצינקעלעך ווי די יודעלעך וואָס אין ביכעלעך אין קליינע. און רויטינקע ווי פײַער זענען זיי, די שרעטעלעך. וויאַזוי־זשע רופט מען זיי ? רויטע יידעלעך. האָבן זיי, די רויטע יידעלעך, קליינע רויטע פערדעלעך. כאַפּן זיך די רויטע יידעלעך אַף די רויטע פערדעלעך אַרויף און, שטייענדיק, ווי פלינקע רײַטערלעך אַף די פערדעלעך זיי פליען. און אַז די יידעלעך אַף די פערדעלעך שטייענדיק פליען, איז דעמאָלט פונדער־ווײַטנס די רויטע יידעלעך אינאיינעם מיט די רויטע פערדעלעך, ווי רויטע אַלעפּלעך זעען זיי אויס.

אָט דאָס זענען זיי, די רויטע אַלעפּלעך; די רויטע אַלעפּלעך, וואָס אין אַלטן, אין הוילן אײַכנבוים, אינמיטן וואַלד איןווילדן ווינען זיי.

איז דער וואָלף פאַרביַי דעם אַלטן אײַכנבוים געגאַנגען און געברומט:

אַלעף, אַלעף, אַלעף,
אַלעף, אַלעף, בייס...

זאָגט איין אַלעפּל צום צווייטן: „זע נאַר, מע רופט". און אַרויס אינדרויסן איז עס זען ווער סע רופט.

זעט דאָס רויטע רײַטערל: דער וואָלף גייט און אַ לידעלע זינגט ער זיך. געפעלט אים, דעם רײַטערל; דעם וואָלפס לידעלע געפעלט אים. אויסלערנען וויל עס זיך — פאַרט עס נאָך; דעם וואָלף פוסטריט פאָרט עס נאָך. דער וואָלף זינגט, דאָס רײַטערל זינגט אונטער.

פלוצים — אַ ציגעלע!
„גוטנאָוונט!"
„גוט יאָר!"
„קען איך ניט ביַי איַיך איבערנעכטיקן?"
„אָך, פאַרוואָס ניט? קריך צו מיר אין בויך!.."
און דער וואָלף עפנט אַ פּיסק.

זעט דאָס רויטע יידעלע, ס'איז שלעכט: דאָס ציגעלע צום וואָלף אין בויך אַרײַן קריכט — טוט דאָס רויטע יידעלע אַ געשריי:

„גערוואַלד, אַנטלויף!" דערשרעקט זיך דאָס ציגעלע, די פּיסעלעך אַף די פּלייצעס כאַפּט עס און — צוואַליאָם־צוואַליאָם!

וויל דער וואָלף נאָכלויפן, באַלד דאָס יידעלע פונעם פּערדעלע אַ שפּרונג און — גלײַך צום וואָלף אין אויג אַרײַן.

נעמט דער וואָלף טאַנצן; אַף איין אָרט טענצלט ער זיך און ער זאָגט:

טפו, טפו, טפו!
ווינטעלע, ווינטעלע,
טרײַב אַרויס פון אויג דאָס פּינטעלע!

דער וואָלף אַף איין אָרט טענצלט זיך און דאָס ציגעלע לויפט, אַרונטער קוקט עס ניט. לויפט עס, לויפט עס, ביז סע קומט פון ווילדן וואַלד אַרויס; פון ווילדן וואַלד אַרויס, אַף גלײַכן וועג אַרויף; אַף גלײַכן וועג אַרויף — איבער קרומען בריקעלע געשפּרונגען, איבער טיפן טײַכעלע געשווומען, צו דער מאַמעשי געקומען.

פרעגט די מאַמעשי:
„וווּ ביסטו געווען?"
„אין ווילדן וואַלד."
„וואָס האָסטו געזען?"
„גרינע בלעטער."
„און וואָס נאָך?"
„אַ פרומען פעטער."
„וואָס האָט ער געטון?"

„מיטן צינגעלע געקלונגען —
אַ לידעלע געזונגען.“
„סאַראַ לידעלע?“
„זאַיען, חעס, טעס —
ניטע, וואָלף, די שאָף ניט עס!..“
„אַזאַ גוטער! אַזאַ ווילער! פאַרוואָס צו גאַסט אים ניט גערופן?“
„פאַרן שרעטעלע דערשראָקן.“
„סאַראַ שרעטעלע?“
„פונעם פײַער־רויטן שטעטעלע.
ס'האָט ווי פײַער רויטע לאָקן,
אָף די פיסלעך שיך־און־זאָקן,
אַפּן קאָפּ אַ רויטע פּעס;
טוט עס מיט דער באָרד אַ טרעס,
שפּרינגט אַרויס פון איר אַן אַלעף,
פון דער אַלעף ווערט אַ כאַלעף,
אוי, אַ כאַלעף מיט צוויי קלינגען!
נעמט ער אינדערלופטן שפּרינגען
און ער שנײַדט אַף לינקס, אַף רעכט.
האָב געזען איך, אַז ס'איז שלעכט —
און געפאַלן אַף אַן אייצע:
גיך געכאַפּט די פיס אַף פּלייצע
און געלאָפן, און געלאָפן —
צו דער מאַמען איך געטראָפן.“
„טפו! טפו! טפו!“ שפּײַט די מאַמע אויס; איר קינדעלע באַלעקט זי, און וויגעלע דאָס לייגט זי,

מיטן פעלצעלע פאַרדעקט זי, שלעפט עס איַין און זינגט אים צו.

שלאָף, מיַין טיַיער ציגעלע!
לעבן דיַין קליין וויגעלע
שטייט אַ הערש מיט הערנער קרומע,
און דאָס פעטערל דאָס פרומע;
ביז גאַנצפרי פאַרבליַיבן זיי,
שרעטעלעך פאַרטריַיבן זיי,
פון די שטאַלן, פון די שטיבער,
אין די הייַלן, אין די גריבער,
אין די וויַיטע פוסטע שטעט
ווו קיין פיסעלע ניט טרעט,
ווו קיין גרעזעלע ניט גרינט,
ווו קיין וואַסערל ניט רינט.
שלאָף מיַין פיצעלע, מיַין קינד!

שלאָפט איַין דאָס ציגעלע — שאַ, שטיל. דערפאַר מאָרגן, אַז סע וועט זיך אויפכאַפּן געזונט און שטאַרק און פריילעך, וואָס זיך אים געכאָלעמט, וועט עס איַיך דערציילן. ש־ש!..

ד. נאך א לידעלע וואס די מאמע פארוויגט מיט אים דאס ציגעלע.

לעף, בייס, גימל —
אַף מיַין זון אַ זיסער דרימל;
דאַלעד, היי, וואָוו —
אַף מיַין זון אַ זיסער שלאָף;

זאַיען, חעס, טעס —
טאָג און נאַכט איז אַ מעסלעס;
יוד, כאָף, כאָף —
קומט די נאַכט, קומט אָן דער שלאָף;
לאַמעד, מעם, נון —
קומט דער טאָג, גייט אויף די זון;
סאַמעך, עיען, פּיי —
טוט דאָס הענדעלע אַ קריי;
פיי, צאַדיק, קוף —
צו דער אַרבעט טוט אַ רוף;
רייש, שין, תּאָוו —
שלאָף, מײַן כאַיעס, שלאָף!

ה. דעם ציגעלעס כאַלעם.

קומט גאַנצפרי,
זינגען פייגעלעך: „פּי־פּי״;
„זוזי, זוזי״, זינגט אַ פליגעלע —
כאַפּט זיך אויף דאָס ציגעלע.

סע כאַפּט זיך אויף און סע שפּרינגט און סע שרײַט:

„מע, זוזי! ווו ביסטו, זוזי? מע!״

„וואָס איז מיט דיר, קינד?״ פרעגט אים די מאַמע.

„זוזי — ווו איז ער? האָסט ניט געזען זוזין?״

„וואָס פאַר אַ זוזי?״

„זוזי — דער וואָס דאָס רויטע פּאַסטעכל איז אָפּגעבראָטן.‟

„ניט דאָ געדאַכט! ניט היינט געדאַכט! אַלע בייזע כאַלומעס, אַף אַלע פּוסטע פעלדער, אַף אַלע וויסטע וועלדער!‟ זאָגט די מאַמע און דעם שלאָף פון איר קינדס אייגעלעך מיט דער צונג לעקט זי אויס.

ווערט דעם ציגעלע אין די אייגעלעך ליכטיק, שפּרינגט עס אונטער לעבעדיק און פריילעך, און סע מעקעט:

„מאַ־מע, מאַ־מע־ניו, האָב איך געזען!..‟

„וואָס? וואָס געזען? דערצייל, קינד, דערצייל!‟ זאָגט די מאַמע און זי הויערט אַפן גראָז.

„דעם פּעטער! געזען דעם פּעטער!‟ שרייט דאָס ציגעלע אונטערטאַנצנדיק, און לעבן דער מאַמען לייגט זיך עס.

„דעם פּעטער? דעם גוטן פרומען פּעטער?‟

„יאָ!‟

„נו?‟

„דער פּעטער מיך געפרעגט: ,ציגעלע־מיגעלע, ווילסט צו מיר?‟

„וואָס־זשע דו געזאָגט אים?‟

„געזאָגט: ,יאָ, איך וויל.‟

„נו?‟

„געזאָגט דער פּעטער: ,לויפן קענסטו?׳ זאָג איך: ,יאָ, אַפילע שפּרינגען.׳ זאָגט דער פּעטער:

,לויף מיר נאָך!' לויפט דער פּעטער פּאָרויס און איך נאָך און נאָך. טוען מיך די פיסעלעך ווי, שריי איך: ,פּעטער, פּעטערל, איך קען ניט — די פיסעלעך ברעכן!' זאָגט דאָס פּעטערל: ,איך וועל דיך טראָגן!' פרעג איך: ,אַף די פּלייצעס?' זאָגט ער: ,וועסט אַראָפּפאַלן, די הערנערלעך צעברעכן!' פרעג איך: ,ווו־זשע דען וועסטו מיך טראָגן?' זאָגט ער: ,אין בויך."

„אַף מײַנע סאָנימס קעפּ!" טוט זיך די מאַמע אַ כאַפּ, „וואָס רעדסטו? אין בויך גאָר? ווער טראָגט עס אין בויך?"

„אַזוי?" זאָגט דאָס ציגעלע, „און דו ניט געטראָגן דען אין בויך מיך? שוין פאַרגעסן? אויך אין בויך געטראָגן מיך!"

„איך, אַ מאַמע — אַ מאַמע איז עפּעס אַנדערש!"

„און דאָס פּעטערל זאָגט, ביי אים אין בויך נאָך בעסער."

„בעסער ווי ביי דער מאַמען אין בויך, נאַריש קינד! נו, דערצייל שוין, דערצייל! ביסטו עפּשער צום פּעטער אין בויך געקראָכן?"

„געקראָכן!" זאָגט דאָס ציגעלע, „דאָס פּעטערל אַ עפן אויף דאָס מויל, און איך — אַ שפּרונג, אַ שפּרונג! און אַריין!"

„ניט די נאַכט, ניט יענע נאַכט", שרייט די מאַמע אויס, „אַף האַרטע שטיינער! אַף הינטישע ביינער! נו, וואָס־זשע... וואָס־זשע איז געווען? לאָמיך שוין הערן!"

„אַז דו שלאָגסט מיר אַלעמאָל איבער!" ברויגעסט זיך דאָס ציגעלע, „כ'האָב ניט ליב אַז מע שלאָגט מיר איבער."

„מע־מע־מע! מײַן צוציקל אַ מוציקל געוואָרן! שלאָג אים ניט איבער! האָסטו געזען! דו ווערויק איינער! די מאַמע שלאָגט דיר איבער? געפעלט דיר ניט? שטייט דיר ניט אָן? נו, איז ניט, איז ניט איבערגעשלאָגן! אָבער דורכשלאָגן מעג אַ מאַמע? אָט אַזוי־אָ דורכשלאָגן מיט די הערנערלעך מעג איך?" זאָגט די מאַמע און זי דוצקעט קלוימערשט איר ציגעלע מיט די הערנער, אַזש צו קיצלען הייבט אים אָן.

„שוין, שוין!" בעט זיך דאָס ציגעלע און קײַקלט זיך פּאַר געלעכטער, „איך וועל שוין דערציילן! איך דערצייל!.. טו איך אַ שפּרונג צום פּעטער אין..."

„דאָס האָב איך שוין געהערט", לאָזט אים די מאַמע ניט אויסרעדן, „ווײַטער! דערצייל וואָס ווײַטער געווען!"

„קום איך אַרײַן", זאָגט דאָס ציגעלע, „אין בויך — אוי, אַ בויך! אַ לאָנקע, אַ גאַנצע לאָנקע! אַף דער לאָנקע — שעפּעלעך; שעפּעלעך פּאַסען זיך, און לעמעלעך, און ציגעלעך — אַסאַך, אַסאַך. און אַלע אַזוינע קליינינקע, אַזוינע פּיצקעלעך ווי די היישעריקלעך. צעלאַך איך זיך; פרעגט מיך אַ ציגעלע: ,וואָס לאַכסטו?' זאָג איך: ,אַז איר זענט אַזוינע פּיצקעלעך! אַף מײַן לעבן! זינט איך לעב, האָב איך נאָך אַזוינע פּיצקעלעך ניט געזען.' זאָגן זיי: ,אַזוי!

דו ביסט דען גרעסער? אַנו לאָמיר זיך צומעסטן!'
מעסט איך זיך צו — אוי־ווי, איך בין אַ היישעריק!"
„אַ היישעריקל?"
„ניין ניט קיין היישעריקל — אַ ציגעלע, אָבער אַ קליינס אַזאַ — אַ היישעריקל!" זאָג איך: 'אָבער ערשט בין איך דאָך אַ גרויסער געווען, גרעסער פון אײַך!' זאָגן זיי: 'מיר אויך גרויסע געווען אַמאָל, איידער דורכן פעטערס ביינערדיקע פלויטן מיר זענען דורכגעגאַנגען. ווער דורכן פעטערס ביינערדיקע פלויטן ער גייט דורך, ווערט ער קליין ווי מיר. נאָך גוט וואָס קיין קאַטשקעלעך ניט געוואָרן ווי זוזי.' פרעג איך: 'ווער איז זוזי?' זאָגן זיי: 'קום, וועסטו זעען.' נעמט מען לויפן. לויף איך אויך. לויפן מיר, לויפן מיר, זע איך: אַ טײַכעלע, אַ רויט טײַכעלע; אין טײַכעלע אַ קאַטשקעלע שווימט, אַ פּיצעלע אַזאַ, ווי אַ זומערפייגעלע. זאָגן די ציגעלעך: 'זעסט, דאָס איז זוזי! אויך אַ ציגעלע געווען, אַ קלוגס, אַ פריילעכס און אַ שיינס; אַ קלאָרס אַזאַ — ווײַס ווי דער מאַמעס מילעך. אַלע מיר עס ליב געהאַט! ווי דאָס לעבן! איינמאָל בײַנאַכט, זוזי כאַפּט זיך אויף און וויינט: 'מע־מע, איך וויל אַהיים; צו דער מאַמען וויל איך, מע־ע!' אַזוי געמעקעט, אַזוי געוויינט — אַזש אַלע אויגן פון דער נאַכט זיך צעוויינט, טרערן אַף אַלע גרעזעלעך געפאַלן; די נאַכט געוויינט, זוזי געוויינט און אַלע ציגעלעך געוויינט: 'מע־ע, מיר בענקען! מע־ע, מיר ווילן אַהיים! מע־ע!' קומט דאָס פּאַסטעכל צולויפן, דאָס פּאַסטעכל מיטן

לאַנגן בערדעלע, מיטן געלן טאָרבעלע, מיטן גראָבן שטעקעלע, דאָס פּאַסטעכל דאָס רויטע. אוי, האָבן די ציגעלעך פּאַר אים מוירע! ווײ, אַז ער האָט געטון אַ הוק: ‚וואָס פּאַר אַ מעקען, וואָס?.. שטומט כאַזיירים!‘ אַלע ציגעלעך אַנטשוויגן געוואָרן, שאַ! נאָר איין זוזי ניט ער שווײַגט; דאָס פּאַסטעכל שרײַט ‚שאַ!‘ און זוזי — ‚מע!‘ און ‚מע!‘ כאַפּט עס, דאָס פּאַסטעכל, און מיטן גראָבן שטעקעלע זוזין איבערן קעפּעלע איינס און צוויי. טוט פון זוזיס קעפּעלע דאָס רויטע וואַסערל אַ שפּריץ, ווערט פון וואַסערל אַ טײַכעלע אַ רויטס, און זוזי — אַ קאַטשקעלע ווערט; שווימט דאָס ווײַסע קאַטשקעלע אין רויטן טײַכעלע.“

„טפו! טפו! טפו!“ שפּײַט אויס די מאַמע, „צו אַלדי בייזע הינט, צום ווילדן ווינט און ניט צו מײַן קינד!“

„הער־זשע, מאַמע, הער!..“ זאָגט דאָס ציגעלע, „ווי מיר שטיין אַזוי — דאָס פּאַסטעכל גייט, דאָס פּאַסטעכל מיטן טאָרבעלע, מיטן שטעקעלע און אַ הינטעלע לויפט אים נאָך — אַ שוואַרץ הינטעלע, אַ קליינס ווי אַ מײַזעלע, נאָר אַ בייזס אַזאַ; ס׳רויטע צינגעלע פונעם מויל אַרויס הענגט אים, און די אייגעלעך, ווי בײַ דער קאַץ בײַנאַכט זיי ברענען, יאָ־יאָ! פאַלן מיר צו דרערד. לייגן מיר זיך אויס — שאַ שטיל, ניטאָ אונדז. ערשט — דאָס פּאַסטעכל די רויטע אייגעלעך סע קערט איבער, דערנאָך מיטן גראָבן שטעקעלע אַ קלאַפּ טוט עס און אַ געשריי: ‚אַלעף!‘ קומט צו פליען אַן אַלעף

און אַף דער ערד זי שטעלט זיך; טוט עס נאָכאַמאָל מיטן שטעקן אַ קלאַפּ, נאָכאַמאָל אַ געשריי: ,אַלעף׳ — נאָכאַמאָל אַן אַלעף פליט, שטעלט זיך אויך אַנידער. קעגן יענער אַלעף שטעלט זי זיך: אַלעף קעגן אַלעף. נאָכאַמאָל דאָס פּאַסטעכל אַ געשריי: ,לאַנגע נון!׳ קומט צופליען אַ לאַנגע נון, אַףביידע אַלעפן זי שטרעקט זיך אויס — אַפן ערשטן אַלעפל דאָס קעפּעלע, אַפן אַנדערן די פיסעלעך; איז דאָס ווי ביים האָלצהעקער: אַ דרענגעלע האָלץ, אַף אונטערשטעלערלעך צוויי. שרייט דאָס פּאַסטעכל ווידער: ,זאַיען!׳ פליט אַ זאַיען. כאַפּט דאָס פּאַסטעכל די זאַיען ביים קעפּעלע אָן, פון דער זאַיען אַ זעגעלע ווערט; נעמט דאָס פּאַסטעכל און מיטן זעגעלע דאָס דרענגעלע האָלץ זעגט עס. דינע שייטעלעך אָנגעזעגט, לייגט ער צונויף זיי — ווערט אַ פייערל. דערנאָך דאָס פּאַסטעכל צום טייכעלע צום רויטן אַ שפּרונג, זוזין אַ כאַפּ און אַפן פייערל אַ וואָרף. אוי, האָט זוזי געשריגן: ,מאַמע! מאַמע!׳ און מיר אַזוי געווײנט! נאָר, מע — מוירע געהאַט צו שרייען.״

„שרייען?״ זאָגט די מאַמע, „שרייען?״

שרייען זאָלן זיך די וועלף
פון גרויס ביז קליין —
ווער אַפן קעפּעלע,
ווער אַף די ציין!
זאָג, מיין קינד, אָמיין!

„אָמיין!״ זאָגט דאָס ציגעלע און דערציילט ווייטער, „דאָס פּאַסטעכל אַ געשריי: ,חעס!׳ — אַ

בענקעלע פליט; אַ בענקעלע אַ קליינס אַף פיסעלעך
צוויי ווי אַ חעס; לעבן פייערל שטעלט זיך עס;
זעצט זיך דאָס פּאַסטעכל אַפן בענקעלע אַנידער,
נעמט דאָס ליולקע־ציבעקל אַרויס, פאַררייכערט, און
זינגט זיך אַ לידעלע:

אַפן פייערל, אַפן פייערל
בראָט איך מיר אַ קאַטשקעלע;
עסן וועל איך דאָס אַליין,
ווייב און קינד — אַ מאַטשקעלע!

„וואָס־זשע טוט ציגעלע־מיגעלע? רוק איך זיך
אונטער שטיל־שטיל, דאָס זעגעלע כאַפּ איך, און
פונעם חעסעלע אַ הייעלע מאַך איך; פאַלט דאָס
בענקעלע אום, קערט זיך דאָס פּאַסטעכל איבער —
פאַלט אַריין אין טייכעלע; טוט דאָס טייכעלע אַ
שפּריץ, לעשט דאָס פייערל אויס. כאַפּט זיך דאָס
קאַטשקעלע אויף; קומט אַ ווינטעלע, טוט אַ בלאָז,
בלאָזט די פאַרסמאַלעטע פעדערלעך אַראָפּ. זוזי פון
די פעדערלעך אַרויס: אויס קאַטשקעלע — ווידער אַ
ציגעלע. שריי איך: ‚זוזי, אַנטלויף! לאָמיר אַנטלויפן!..‘
לויפן מיר ביידע — איך און זוזי — איך פאָרויס,
זוזי נאָך. קומען מיר צו ביינערדיקע פלויטן — סטאָפּ!
איך מיט די הערנערלעך אַ קלאַפּ, די פלויטן צעברעך
איך און צוואַליאָם־צוואַליאָם. קום איך אַהיים, טו אַ
קוק — ניטאָ זוזי. שריי איך:

„זוזי, זוזי, ווו ביסטו?.. מאַמע, ווו איז זוזי?"
„אַהיימגעלאָפן!"
„אַהיים? צו דער מאַמען?"

„נו, פֿאַרשטייט זיך! אַז אַזוי האָט ער געבענקט!" זאָגט די מאַמע, און צום האַרץ איר זונדעלע טוליעט זי. „אַזאַ מאַזיקל, אַזאַ ברען!" שמייכלט זי, „דאָס זעגעלע אַ כאַפּ, איינס־צוויי פֿון דער חעס אַ היי און דאָס פֿאַסטעכל אין טייַך אַרייַן — כליאָפּ... נו, צי וואָלטן דאָס געקענט די אַלטע שאָף?"

און זי פֿאַרגעסט גאָר — איר ציגעלע אויך געקענט דאָס נאָר בייַנאַכט אין שלאָף.

.II

מיכעלע מיטן ביכעלע

א

מיכעלע
עפנט אויף דאָס ביכעלע
און זי זאָגט צום טעקעלע:
„ברעקעלע,
ווערסט אינמיטן שטוב די וואָך
פונקט אַ יאָר מיט עפּעס נאָך.
דאַרפסט שוין לערנען, בובי, ווייס:
דאָס אַן אַלעף, דאָס אַ בייס!
קוק אַהערצו, זע נאָר דאָ:
קאָמעץ אַלעף — אָ.
וועסט געדענקען, יאָ?
בובי, פע, דו קוקסט אַרויס!
ניטע, טאָכטער, הער מיך אויס:
זעסט אַדאָס אָ ווי אַ שטעקעלע?
ס'איז אַ וואָוו! געדענק־זשע, ברעקעלע!
און אַ נון איז ווי אַ זעקעלע,
און אַ גימל ווי אַ שיכעלע.
גיב אַ קוש אין ביכעלע!

אַז דו וועסט געדענקען —
איך אַן עפּעלע דיר שענקען.
איצט גענוג, בובי! דו אַביסעלע שפּילן גיין,
איך דערווײַל אין שטיבעלע צוראַמען.״

לאָזט מיכעלע בובין אָפּ און נעמט זיך איר מעבל אין שטיבעלע אויסשטעלן: דאָס קײַלעכדיקע טישעלע מיט די בענקעלעך, דאָס בעטעלע, דאָס קאַמאָדעלע און דעם קלאַוויר — אַלע זאַכן אַזוי קונציק, אַזוי שיין ווי עמעסע טאַקע. און אַלצדינג מיט אייגענע הענטעלעך מיכעלע אויסגעאַרבעט אין קינדערגאָרטן. נאָכדעם מיכעלע די אַרבעלעך פֿאַר־קאַטשעט זי, נעמט דאָס באַלקעלע און בוביס העמדעלעך און קליידעלעך שטעלט זי זיך וואַשן. איבערגעוואַשן, ציט זי אַף צוויי קליינע סלופּיקלעך אַ שטריקעלע אויס, אַפן שטריקעלע דאָס וועש אַף צו טרוקענען הענגט זי. אויסגעהאָנגען, ווידער בובין צום לערנען נעמט זי. עפנט דאָס ביכעלע און זאָגט:

„געדענק־זשע, בובי:
צאַדיק — ציגעלע,
קוף — קריגעלע,

רייש — רעקעלע,
שין — שטעקעלע,
תּאָוו — גיי שלאָף!"

ציט מיכעלע פון בובין דאָס קליידעלע אַראָפּ, טוט איר די שיך־און־זעקעלעך אויס, לייגט זי אין וויגעלע אַרײַן, דעקט זי אײַן, וויגט דאָס וויגעלע און זינגט:

אונטער בובים וויגעלע
שטייט אַ קלאָר־ווײַס ציגעלע,
ס'ציגעלע איז געפאָרן האַנדלען
ראָזשינקעס מיט מאַנדלען,
און בובי איז געפאָרן
קויפן לאַנגע יאָרן.
לאַנגע יאָרן ווו פאַרקויפט מען?
צום דעם שמיד רעב זוסיע לויפט מען,
האָט ער הערשעלעך אַ פּאָר:
איינס איז ווײַס און איינס איז קלאָר
און זיי שמידן לאַנגע יאָר.

פאַרמאַכט בובי די אייגעלעך — ווערט אַנטשלאָפן;
כאָלעמט זיך איר אַ כאָלעם אַזאַ: בובי לויפט און

לויפט, אַף אַ ווײַס סטעזשקעלע לויפט זי, אַ ווײַס ווי די מילעך וואָס איר מאַמע מיכעלע אַלע פרי־מאָרגן טרינקט. (די מאַמע מיכעלע בעט זי, בובין, זי זאָל אויך טרינקען. דאָס גלעזעלע צו איר פּיסקעלע טראָגט זי צו: „נאַ טרינק, בובי!" נאָר בובי האַלט דאָס פּיסקעלע פאַרשלאָסן. ניט ליב בובי קיין מילעך. אָבער קלאָר און ווײַס די מילעך, קלאָר און ווײַס ווי מיכעלעס העמדעלע). לויפט זי, בובי, אַפן סטעזשקעלע אַפן ווײַסן ווי מילעך, אַפן קלאָרן ווי דאָס העמדעלע מיכעלעס. דאָס סטעזשקעלע איז שמאָל, און פירן פירט עס אין אַ טאָל. קומט זי, בובי, אין אַ טאָל אַראָפּ, שטייט אַ רויטע קוזניצע דאָרט. בײַ דער טיר פון דער קוזניצע אַ יינגעלע שטייט; אַ יינגעלע מיט קוטשערלעך רויטע, אין רויטע שיך־און־זעקעלעך, אין אַ בלאָ העמדעלע אָנגעטון, אין שוואַרצע הייזעלעך אויסגעפּוצט, מיט אַ שוואַרץ פאַרטעכל אָנגעגערט, און אַ גילדן רייפעלע סע בייגט. און אין קוזניצע צוויי הערשעלעך שטייען, איינס אַ ווײַס און איינס אַ קלאָרס, און זיי קלאַפּן; מיט גילדענע העמערלעך אַף קרישטאָלענע קאָוואַדלעס קלאַפּן זיי; ניין, ניט זיי קלאַפּן, נאָר זיי קלינגען, זיי שפּילן; אַזוי שיין! נאָך שענער אַפילע פונעם ועקזייגער, וואָס אינדערהיים אַפן שרײַבטיש אַלע דרײַ שאָ אַ מאַרש קלינגט ער אויס און נאָכדעם דרײַ שאָ דורכאַנאַנד אין איין באַרימען האַלט ער זיך: ‚איך שפּיל שיין! איך שפּיל שיין! איך שפּיל שיין!' די הערשעלעך שפּילן; מיט די ליכטיקע העמערלעך אַף די קרישטאָלענע קאָוואַדלעס

קלינגען זיי, און פינקעלעך אַלערליי ווי זומערפייגעלעך טאַנצן, שפּרינגען.

שטייט זי, בובי, פונדערווייַטנס, קוקט זיך צו, הערט זיך איַין — פאַרגעסן גאָר נאָך וואָס זי איז געקומען. פּלוצים — דאָס יינגעלע דאָס ליכטיקע צו איר אַ דריי זיך אויס און טוט אַ פרעג:

„וואָס ווילסטו עפּעס זאָגן, מיידעלע?"

„דאָ וווינט דער שמיד רעב זוסיע?"

„דאָ."

„ווו־זשע איז ער? קען איך מיט אים רעדן?"

„דו רעדסט דאָך טאַקע מיט אים; דאָס בין איך דאָך טאַקע דער שמיד רעב זוסיע."

„זייער אָנגענעם! האָט ניט קיין פאַריבל וואָס איך שטער איַיך — איך הייס בובי, מיַין מאַמע הייסט מיכעלע, מיכעלע די שיינע, די קלוגע; האָט זי מיך געשיקט צו איַיך, לאַנגע יאָר ביַי איַיך צו קויפן."

„מיכעלע?" זאָגט דער שמיד רעב זוסיע, „איך קען זי. עמעס, אַ שיינע, אַ ווילע, און אַ קלוגע, און אַ בעריעטע דערצו. אָבער לאַנגע יאָר פאַרקויף איך נאָר פאַרן גאַניידנעפּעלע. האָסטו דאָס גאַניידנעפּעלע געבראַכט?"

„ניין", זאָגט בובי טרויעריק, „זאָגט מיר ווו סע וואַקסט, לויף איך באַלד און ברענג עס."

„דאָס גאַניידנעפּעלע, אין גאַניידן וואַקסט עס!" זאָגט רעב זוסיע און ער שמייכלט.

„וואָס־זשע הייסט גאַניידן און ווו איז ער, דער גאַניידן?"

„קלוגע! ווען איך ווייס ווו, דאַרף איך דאָך דיך ניט שיקן, גיי אַליין איך און איך נעם. דאָס איז דאָך די צאָרע, וואָס איך ווייס ניט."

„אַז דו ווייסט ניט, פונוואַנעט־זשע זאָל איך דאָס וויסן? עפּשער ווייסט דאָס מיכעלע? זי ווייסט אַזויפיל זאַכן; אַלצדינג ווייסט זי."

שמייכלט רעב זוסיע: „אַלצדינג, מאָל דיר, ווייסט זי נאָך ניט; נאָר ווו דער גאַניידן איז, ווייסט זי. זי איז דאָך איצט דאָרטן."

„אין גאַניידן? פונוואַנעט ווייסטו?"

„דאָס הער איך אין קלינגען פון די העמערלעך; איך פאַרשטיי דאָס לאָשן פון די העמערלעך."

„גוט!" שרייט בובי פריילעך, „וועט שוין מיכעלע דאָס עפּעלע אָפּרייַסן, וועט עס אַהיימברענגען און דיר עס שיקן."

„ניין", זאָגט רעב זוסיע דער שמיד, „אָפּרייַסן דאָס עפּעלע קען ניט מיכעלע."

„זי קען ניט? פאַרוואָס? אַלצדינג קען זי, די מאַמע מיכעלע!"

„אַלצדינג עפּשער יאָ און עפּשער ניט, אָבער דאָס אַוואַדע ניט. מיכעלע — זאָל זי מיר מוחל זייַן — זי איז טאַקע אַ ווילע, אַ שיינע און אַ קלוגינקע, אָבער רעדן רעדט זי מיר צופיל, און אָפּרייַסן דאָס עפּעלע קען נאָר דער וואָס שווייַגט."

„וואָס עמעס איז עמעס" — טראַכט זיך בובי — „די מאַמע מיכעלע האָט ליב אַסאַך צו רעדן."

בובי לאָזט אַראָפּ דאָס קעפּעלע און טוט אַ זיפץ. און רעב זוסיע, צו דער אַרבעט נעמט ער זיך צוריק, דאָס רייפעלע בייגט ער, און די הערשעלעך מיט די העמערלעך קלאַפּן; און בוביס הערצעלע קלאַפּט, קלאַפּט מיט זיי מיט. זאָגט בובי: „וואָס וועט זיין פונעם שטיין? בעסער וועל איך לויפן און שרייען: ‚מיכעלע, מיכעלע!‘ וועט מיכעלע דערהערן, וועט זי שרייען: ‚בובי, בובי!‘ וועל איך נאָך מיכעלעס קאָל נאָכגיין, ביז איך וועל אין גאַניידן קומען.“

ב

לויפט זי, בובי, ווי אַ שטורעם,
שלאָגט דער זייגער אַפן טורעם.

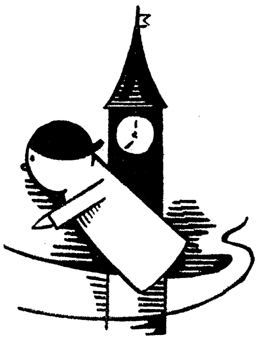

שלאָגט ער זעקס און שלאָגט ער זיבן.
שלאָג־זשע, זייגער, שלאָג!
אַפן ווייסן טאָג
גאָט אַ בריוועלע געשריבן,

איז געקומען שטילער ווינט,
אויסגעגאָסן אים די טינט,
איז געוואָרן נאַכט —
שלאָגט דער זייגער אַכט.

און מיטאַמאָל איז זי צוגעפאַלן, די נאַכט; מיטאַמאָל, גלײַך ווי מע וואָלט אין אַ ליכטיקער שטוב אינמיטן העלן טאָג געטון די לאָדן אַ פאַרהאַק און — גייט לייגט זיך שלאָפן! ס'הייבט אָן בליצן — עמיץ אין דער פינצטערניש שוועבעלעך רײַבט דאָרט, ווילן זיך אָבער די שוועבעלעך ניט צעברענען; אַ רײַב, אַ צינד — און פאַרלאָשן, אַ צינד — און פאַרלאָשן; פאַרלאָשן און פינצטער.

און בובי אין איין אָטעם זי לויפט; לויפט און ניט קיין שטעג און ניט קיין וועג זי זעט. אָבער בעסער אַזוי; בעסער וואָס זי זעט ניט. פאַרוואָס? אַז ס'איז ליכטיק, קען מען ערשט רעכט בלאָנדזען אַף פרעמדע וועגן. איר ווייסט ניט דערפון? מע הייבט זיך אָן צו דרייען אַהין — אַהער, אַהער —אַהין, טאָמער דאָ, עפשער דאָרט, און צום סאָף — מע שטייט אַף דעם אייגענעם אָרט! אַנדערש אַז ס'איז פינצטער: דעמאָלט העלפט ניט קיין זוכן; מע מוז לויפן, לויפן ווײַטער, ווײַטער, און גאָרניט פרעגן און ניט זיך אַרומקוקן — סײַוויסײַ מע זעט ניט גאָרניט.

פאַרמאַכט בובי די אייגעלעך און זי זאָגט:
„גוטע נאַכט, שטילע נאַכט, האַרציקע נאַכט! איך גיב זיך איבער דיר! פיר מיך און פאַרפיר מיך ניט! פיר מיך און פאַרליר מיך ניט!"

און זי לויפט, לויפט און שרייט: „מיכעלע! מיכעלע!! מיכעלע!!!" פּלוצים אַ קאָל — מע רופט: „בובי, בובי!" בלייבט בובי שטיין, הערט זיך איין — ניין, ניט מיכעלעס קאָל. לויפט זי ווייטער, הערט זי ווידער שרייען: „בובי! בובי!" ווידער בלייבט זי שטיין, עפנט די אייגעלעך אויף, טוט אַ בליק אַז זי מוז פאַרשליסן זיי צוריק. נאָר די אייגעלעך פאַרשלאָסן, ווידער: „בובי! בובי!" עפנט זי ווידער די אייגעלעך, ווידער אַ בליק, ווידער פאַרשלאָסן, ווידער מע שרייט — ביז די אייגעלעך צום בליק זיך צוגעוויינט. ערשט אַ ווייס ציגעלע, מיט שטראַלנדיקע הערנערלעך, און פון די הערנערלעך בליצעלעך ליכטיקע סע פליען.

דערשראָקן זיך בובי.

„שרעק זיך ניט, מיידעלע!" זאָגט דאָס ציגעלע, „דאָס גאַניידנפייגעלע רופט."

„דאָס גאַניידנפייגעלע? ווו, ווו איז דאָס?"

„אַפן ליכטיקן בוים."

„און ווו איז דער ליכטיקער בוים?"

„אַף יענער זייט טייך."

„און דער טייך?"

„אַף יענער זייט באַרג."

„וויאַזוי־זשע קומט מען אַהין?"

„זעץ זיך אַף מיר אַרויף, נעם זיך פאַר מיינע הערנערלעך אָן!"

זעצט זיך בובי אַפן ציגעלע אַרויף, כאַפּט זיך פאַר די הערנערלעך אָן. טוט דאָס ציגעלע אַ שפּרונג — איז דאָס פון יענער זייט טייך; נאָך אַ שפּרונג — איז דאָס פון יענער זייט באַרג.

ג

און פון יענער זײַט באַרג איז דאָ אַ גאָרטן;
אַ גאָרטן מיט אַ גרויסן פּאַרקן אַרומגענומען; איז דער פּאַרקן גאָלע דראָטאַרבעט, פון ליכטיקן זילבער־דראָט אַלעפלעך אויסגעאַרבעט; ליכטיקע אַלעפלעך — ליכטיקע ווי מיכעלעס אייגעלעך. און דער טויער ווי צוויי גילדענע טעסן איז ער, גרויסע טעסן — אַ טעס קעגן אַ טעס. און פון אינעווייניק הערט זיך:
„בובי! בו־בי־בי!"
קלאַפּט דאָס ציגעלע מיט די הערנעלעך אין טויער:

טויער, טויער, טויערל!
ס'קלאָרע ציגעלע איז דאָ!
עפן אויף זיך, עפן אויף זיך
אין אַ שיינער, ריינער שאָ!

קוים־קוים ווי פאַרכאָלעמט רירן זיך די טויערן. וואַרט דאָס ציגעלע, וואַרט, ביז די טויערן ברייט צעעפענען זיך. פאָרט עס אַרײַן, דאָס ציגעלע, און בובי אַף אים רײַטנדיק.

אַרײַנגעקומען, בלײַבט דאָס ציגעלע אַפן אָרט שטײן; פֿאַרמאַכן זיך די טויערן הינטער אים. פּאַמעלעך, פּאַמעלעך פֿאַרמאַכן זײ זיך, פּונקט ווי זײ האָבן זיך געעפֿנט; און בובי — בובי, וואָס איר זיס פּיסקעלע ווי אַף אַ שלעסעלע טאָמיד האַלט זי — פּלוצים אַ מויל ברייט געעפֿנט, טאַקע נאָר ווי מיכעלע, ווען מיטאַמאָל עפּעס אַזוינס דערזעט זי, וואָס זיך איר אַפילע אין כאָלעם קיינמאָל ניט געדאַכט. און וואָס

אַזוינס בובי דערזען? אַ גאָרטן, און אין גאָרטן — ווי אין אַלע גערטנער, בלימעלעך. אָבער וואָס פֿאַר אַ בלימעלעך! ניט קיין בלימעלעך, נאָר אויסיעס

גאָר ; יעדעס בלימעלע — אַן אָס, יעדעס אָס — אַ בלימעלע ; און יעדעס זײַן פאַרב האָט זיך ; זײַן פאַרב און זײַן גערוך ; זײַן גערוך און זײַן קאָל ; איין פאַרב פון דער אַנדערער ליכטיקער ; איין גערוך פונעם אַנדערן געשמאַקער ; און איין קאָל פונעם אַנדערן זיסער. און אויסגעשטעלט זענען זיי די בלימעלעך ! אַזוי אויסגעשטעלט, אַז פון די אויסיעס ווערטער ווערן, פון די ווערטער — שורעלעך און פון די שורעלעך — לידעלעך. און די לידעלעך זינגען זיך ; אַליין פון זיך זינגען זיי זיך, די לידעלעך, און זינגענדיק שמעקן זיי, און שמעקנדיק אין אַלערליי פאַרבן גיסן זיי זיך איבער.

און אינמיטן גאָרטן אַ בוים, אַ הויכער, אַ גלײַכער. און פון דעם בוים צווײַגן ציען זיך, גלײַכע צווײַגן אַרויף, אַרויף ציען זיך. און פון יעדער צווײַג דרײַ קליינע צווײַגעלעך צעגייען זיך ווי אַ שין, און אַף יעדער שין דרײַ גילדענע עפּעלעך ; אַ גילדן כיינעפּעלע אַף אַ צווײַגעלע. און פון די עפּעלעך ליכטיקע שטראַלעכלעך גיסן זיך ווי פון דער ליכטיקער זון. און אַפן סאַמע שפּיץ בוים — די סאַמע ליכטיקסטע שין ; און אַפן רעכטן צווײַגעלע פון דער שין — אַ פייגעלע, אַ רויט פײַערדיק פייגעלע מיט אַ לאַנג־דינעם עק ווי אַ בליץ. און דאָס פייגעלע קלינגט און קנאַקט, קנאַקט און קלינגט : „בו־בי ! בו־בי־בי !“ און אַ ווינטעלע צווישן די צווײַגן בלאָזט. און די שינען שושען : „ש־ש־ש, ש־ש־ש, ש־ש־ש !“

און די בלימעלעך זינגען; שטיל־שטיל זינגען זיי.
און וואָס שטילער זיי זינגען, אַלץ בעסער הערט מען.

און צווישן די בלימעלעך ווער שפּאַצירט זיך? מיכעלע. אין הוילן העמדעלע, באָרוועס, מיט פּאַרמאַכטע אייגעלעך גייט זי. גייט און זינגט. זינגט מיט אַלע בלימעלעך אינאיינעם. וויל בובי אַ געשריי טון: „מיכעלע!" הערט זי, דער בוים שושעט און זאָגט: „ש־ש־ש!" שווײַגט זי.

פירט דאָס ציגעלע בובין צום ליכטיקן בוים צו, רעדט דאָס פייגעלע און זאָגט צו איר: „בובי, איך וויל דיך אַ רעטעניש פרעגן — זאָל איך?" שאָקלט בובי מיטן קעפּעלע אַף יאָ. פרעגט דאָס פייגעלע:

קליינע מיכעלע
האָט אַ שיכעלע
ניט צו טראָגן אַפן פיסל;
ז'האָט אַ זעקעלע
ניט געהאַקלט מיט אַ שפּיסל;
ז'האָט אַ שטעקעלע
ניט צו פּאַכן, ניט צו שלאָגן,
נאָר צו רעדן, עמעס זאָגן.

וויל בובי ענפערן, הערט זי דער בוים שושעט: „ש־ש־ש!" ווייסט זי ניט וואָס צו טון; זאָל זי שווײַגן, הייסט עס זי ווייסט ניט; זאָל זי זאָגן, הייסט דער בוים שווײַגן. פאַלט זי אַף אַ סייכל: שפּרינגט אַראָפּ פונעם ציגעלע, שפּאַצירט זיך צווישן די בלימעלעך, זוכט אָפּ אַ בלימעלע ווי אַ גימל און ווײַזט דערויף

מיטן פינגערל; זוכט אָפּ אַ נוז און ווייזט דערויף מיטן פינגערל; זוכט אָפּ אַ וואָוו און ווייזט דערויף מיטן פינגערל. און נאָכדעם גייט זי צו צום בוים, שטעלט זיך אונטער אים אַנידער און בייגט אַראָפּ דאָס קעפּעלע. הערט זי, דאָס פייגעלע זאָגט: „געטראָפן!" באַלד דערויף בייגט זיך אָן אַ צווייַג ביז אַראָפּ צו בובין, נעמט בובי און אַ גילדן עפּעלע רייַסט זי אָפּ. אָפּגעריסן דאָס עפּעלע, טראָגט זי דאָס צו מיכעלען צו. טוט מיכעלע אַ שמעק, עפנט זי די אייגעלעך די בלאָע, צעלאַכט זיך, כאַפּט בובין אַרום און נעמט זי קושן. קומט צו דאָס ציגעלע און זאָגט: „נעמט זיך אָן פּאַר מייַנע הערנערלעך. מיכעלע בייַ איינעם, בובי בייַם צווייטן!" לאָזן זיי זיך ניט לאַנג בעטן, בייַם ציגעלעס הערנערלעך נעמען זיי זיך אָן — מיכעלע בייַם רעכטן, בובי בייַם לינקן. טוט דאָס ציגעלע אַ שפּרונג, זענען זיי שוין אָף יענער זייַט באַרג, נאָך אַ שפּרונג — בייַ דער רויטער קוזניצע זענען זיי שוין.

שטייט דער שמיד רעב זוסיע און אַלץ דאָס גילדענע רייפּעלע בייגט ער. ער בייגט און בייגט און די עקן ניט זיי קומען זיך צוגויף. און די הערשעלעך קלאַפּן מיט די העמערלעך און פינקעלעך שפּריצן.

פרעגט רעב זוסיע: „נו, דאָס גאַניידנעפּעלע איז דאָ?" דערלאַנגט אים בובי דאָס גילדענע עפּעלע. דערפרייט זיך דער שמיד. „זיצט", זאָגט ער, „דאָ אַפן גראָז, באַלד אַלדינגס פאַרטיק!"

גיט ער דאָס עפּעלע דאָס גילדענע די הערשעלעך אַוועק, נעמען זיי, לייגן עס אָפּן פּײַערל; בלאָזן מיטן בלאָזאַק. ווערט פונעם עפּעלע אַ קײַלעכל אַ פּײַערדיקס. לייגן זיי דאָס קײַלעכל דאָס פּײַערדיקע אַף דער קאָוואַדלע דער קרישטאָלענער און מיט די גילדענע העמערלעך נעמען זיי קלאַפּן. קלינגען די העמערלעך און אַ לידעלע שפּילן זיי אויס; אַ לידעלע וואָס מיכעלע אין גאָרטן געזונגען.

און אַלערליי פינקעלעך שפּריצן. ניין, ניט פינקעלעך — אויסיעס. די העמערלעך שלאָגן און אויסיעס, גאַניידנבלימעלעך, פון אונטער די העמערלעך פליען; ווי פּיצעלעך פייגעלעך פילפאַרביקע, פּײַערדיקע פון דער קוזניצע פליען זיי אַרויס. פון דער קוזניצע פליען זיי, איבער שמיד רעב זוסיעס קאָפּ טאַנצן זיי, אין אַ ראָד אַ פאַרביק־פּײַערדיקן טאַנצן זיי, לעבעדיק־פריילעך זינגען זיי:

אַלעפבייסן הייסן מיר,
וואָס דו ווילסט, דאָס ווייסן מיר,

צווייאונצוואַנציק זענען מיר,
וואָס דו ווילסט דאָס קענען מיר.

זאָגט דער שמיד רעב זוסיע: „אַז איר קענט יאָ וואָס איך וויל, וויל איך טאַקע, אַז איר זאָלט מיר אָט דאָס רייפעלע צונויפפירן, עק צו עק.“

טרעטן אַרויס די נון און די וואָוו און זיי פרעגן: „נאָכוואָס?“

זאָגט רעב זוסיע: „ווייַל איין עק הייסט „לאַנג“, דער צווייטער „לעבן“. אַז עק צו עק וועט איר געבן, וועט ווערן „לאַנג לעבן.“

שפּרינגט אַרויס דאָס סאַמעכל און טוט אַ זאָג צום רייפעלע:

רייפעלע, רייפעלע, הערסטו,
אַהין, אַהער זיך קערסטו,
אַ גילדן סאַמעכל ווערסטו;
פון סייפערל דאָס ערשטע
און לאַנגע יאָר באַשערסטו.

טוט זיך דאָס רייפעלע אַ קער, אַהין און אַהער — אַ גילדן סאַמעכל אַ ווער.

„פּאַרטיק!“ שרייַט אויס רעב זוסיע פרייליך און מיכעלען אַפן קאָפּ דאָס גילדענע סאַמעכל טוט ער אָן.

פליען אַלע אויסיעס און אַפן סאַמעכל זעצן זיי זיך אויס; ווי אַ קראַנץ פאַרביקע פייגעלעך-בלימעלעך אַרום און אַרום זיצן זיי.

שײַנט מיכעלעס קעפּעלע װי דאָס פֿײַער װאָס שפּיגלט זיך אין קרישטאָל.

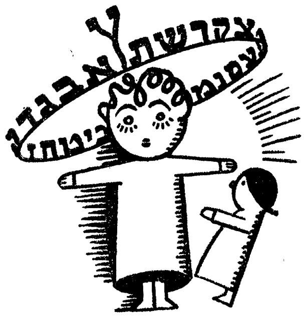

גײט צו דער שמיד רעב זוסיע און טוט מיכעלען אַ קוש אין שטערן.

„אַ דאַנק!“ זאָגט בובי.

קושט רעב זוסיע בובין אין בעקעלע.

„אַ דאַנק!“ שרײַט אױס מיכעלע.

און בײדע, מיכעלע און בובי, פֿאַרן ציגעלעס הערנערלעך װידער נעמען זײ זיך אָן; מיכעלע פֿאַרן רעכטן, בובי פֿאַרן לינקן און:

„זײַט געזונט, שמיד רעב זוסיע!“

„פֿאָרט געזונט! געדענקט צו גוטן!“

טוט דאָס ציגעלע דעם דריטן שפּרונג, זענען זײ שױן, מיכעלע און בובי, אינדערהײם.

אָנגעקומען אַהײם זענען זײ מיטן טאָג שױן, אײדער אין מיכעלעס שלאָפֿצימער די לאָדן מע עפֿנט. אַז די לאָדן מע האָט געעפֿנט, שױן מיכעלע און

בובי צוריק אַף זייערע געלעגערלעך געווען; די פרימאָרגנזון איבער זיי געשײַנט, און אַ גילדן סאַמעכל מיכעלעס שטערנדל אַרומגענומען. איין בובי געוווסט פונוואַנעט דאָס סאַמעכל נעמט זיך, איין בובי דאָס סאַמעכל געזען; איין בובי — און ווײַטער קיינער ניט.

האָט בובי אַ שמייכל געטון צו מיכעלען, איז מיכעלע פון איר געלעגערל צו בוביס וויגעלע צוגעלאָפן, בובין צו זיך גענומען, זי צום הערצעלע געטוליעט.

אַז מיכעלעס מאַמע אַרײַנגעקומען, האָט בובי, ווי איר שטייגער איז, געשוויגן. נאָר מיכעלע ניט אויסגעהאַלטן, אַלצדינג אויסגעפּלאַפּלט, אַלצדינג דערציילט.

מיכעלע האָט דערציילט איר מאַמען,
מיכעלעס מאַמע מיר דערציילט
און איך דערצייל דאָס אײַך.

און דערצו ווייס איך נאָך עפּעס צו דערציילן:
אַ גרויסע און אַ קלוגע מיכעלע אויסגעוואַקסן;
לידעלעך שיינע געשריבן,
די לידעלעך זינגט מען ביז הײַנט;
אַ ליכטיקע קרוין און אַ בראָכע
אַף מיכעלעס קעפּעלע שײַנט.

דאָס מײַסעלע מיט דער קוף

א

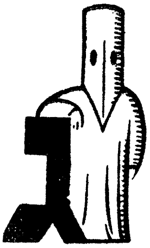

גאָט פון די אויסיעס — ווייסט איר ווער ער איז? דאָס איז דאָך דער גאָט דער שטאָלענער, דער שטאַרקער, וואָס אין שוואַרצן יאַם באָדט ער זיך, אין יאַם, וואָס „טינטנפאַס" רופט מען אים. ער גייט אַרײַן אין יאַם, טויוולט זיך אָפּ, קומט אַרויס, שפּאַצירט זיך איבערן ווײַסקלאָרן הימל און שאַפט אויסיעס מיט אַ מאַך פון זײַן מויל — פעדער איז זײַן ליבער נאָמען.

איינמאָל שטעלט זיך אַנידער די קוף פאַרן גאָט פון די אויסיעס און טרערן פינקלען אין אירע אויגן.

פרעגט זי גאָט:

„וואָס איז דיר, טאָכטער?"

שפּרינגט אונטער די קוף דרײַ מאָל און זאָגט: „קאָדויש, קאָדויש, קאָדויש! האַר פון אַלע צווייאונ־צוואַנציק אויסיעס! דו מיט דײַן כאָכמע האָסטו מיך באַשאַפן, און דו, אַז דו ווילסט, פון דער ווײַסער וועלט מעקסטו מיך אָפּ, און נאָר איין שוואַרצער זייכער בלײַבט פון מיר. מײַן לעבן און מײַן טויט

אין דײַן מויל — בעט איך דיך, הייליקער באַשעפער, זײַ צו מיר גוט און שענק מיר קויעך און קראַפט איבער דער גאָרער וועלט צו פליען. אַף דער וועלט וויל איך אַ קוק טון. צי קען זיך דען אַ קוף אָן קוקן באַגיין? אין קוק איז דאָך מײַן קויעך! אין קוק בין איך דאָך אינצווייען שטאַרקער! זאָל איך איינמאָל אַף דער גאָרער וועלט אַ קוק טון און דערנאָך — עק מיך, מעק מיך, קלעק מיך, טו מיט מיר, וואָס דו ווילסט, און געלויבט זאָל זײַן דײַן הייליקער נאָמען!״

האָט גאָט געזען, אַז קלוג רעדט די קוף, האָט זי כיין געקריגן אין זײַנע לײַטזעליקע אויגן און ער האָט איר אַ האַלדז און אַ קעפּעלע פון אַ פויגל געשענקט, אַ קעפּעלע מיט אַ גרויסן שנאָבל. איז פון דער קוף אַ ביסיק געוואָרן, אַ ביסיק אַף איין פיסעלע.

אָט אַזאַ:

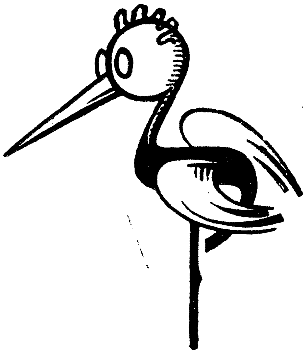

האָט דער ביסיק אַ פלי געטון. איין פלי — איז ער פאַרפלויגן קײַן בויבעריק אַזש. אַפן שפּיץ פונעם

הויכן קלויסטער שטיין געבליבן און קוקט, קוקט אַרום און אַרום.

און בויבעריק ווו איז? איבער שוואַרצע זומפּן, איבער געזאַלצענע יאַמען און איבער הויכע שפּיצעכיקע בערג.

טוט דער ביסיק נאָך אַ פלי — איז ער שוין אין קליינבירג.

און קליינבירג ווו איז? דאָרט, ווו די שוואַרצע פעפערלעך וואַקסן.

שיין זענען די פעלדער, ווו די שוואַרצע פעפערלעך וואַקסן:

ווייַטע, ברייטע, טונקלבלאָע,
ווי בייַנאַכט דער הימל;
ווי אַ שטערנדל, אַ גינגאָלד
שייַנט דאָרט יעדעס בלימל.

און אין די בעכערלעך פון די גילדענע בלימעלעך די שוואַרצע פעפערלעך שלאָפן. און אין יעדן פעפערל אַ כאָלעם ליגט באַהאַלטן.

די פעלדער קערן צום אַלטן קיניג „טרוים־טרוים". ער איז אויך דער קיניג פון קליינבירג.

און אַפן שפּיץ פון אַ הויכן באַרג אַ גילדן מילעכל שטייט. דרייט זיך דאָס מילעכל טאָג ווי נאַכט, אַליין פון זיך דרייט זיך עס און די פעפערלעך מאָלט עס.

און אַ זיפּעלע אַ קליינס האָט ער, דער קיניג „טרוים־טרוים", פון דינע דראָטעלעך, לעוואָנעשטראַלן, געפלאָכטן און מיט אַלערליי דימענטן און פּערל באַשפּרענקלט.

נאַכט אַף נאַכט גייט דער קיניג „טרוים־טרוים" אַפן שפּיץ באַרג אַרויף. מיטן זיפּעלע אין דער האַנט קומט ער און דאָס מעל פון די שוואַרצע פּעפּערלעך שטילערהייט זיפּט ער. קומען גרינגע ווינטעלעך צו־פליען, און דאָס מעל אַף אַלע עקן וועלט צעטראָגן זיי.

דערפון אַלע גוטע כאַלומעס נעמען זיך. סע טרעפט זיך אַמאָל, אַ גוט ווינטעלע כאַפּט אויף אַ פּעפּערל, אַ פּיצעלע, אַ ניטצעמאָלענס, פאַרטראָגט עס צו אודנז און קלעפּט עס אָן אין שמעקנדיקן בעקעלע פון אַ קלוג כיינעוודיק מיידעלע. איז דאָס עמעס שיין. אַ פינטעלע נאַכט, אַ כאָלעמל אַף אַ רויט־ליכטיק בעקעלע, אַ כיינפּעפּערל.

און אין קליינבירג אַלצדינג קליין און כיינעוודיק. די שטיבעלעך — ווי קעסטעלעך שוועבעלעך, די מענטשן — ווי די פינגערלעך פון זויגקינדערלעך, אַ שטוב ווי אַ גאַסלאַמטערן די גרייס — אַ פירשטאָקיקע מויער הייסט זי שוין דאָרט. דעם קאָפּ רעכט פאַר־ר‍ײַסן מוז מען שוין, פון אונטן אַרויף צו קוקן.

מיט אַזעלכע מינע לופטמאַשינדעלעך הייבט מען זיך אַפן פערטן שטאָק פון יענער מויער אַרויף.

איינמאָל, זאָגט מען, איז אין קליינבירג אַ ריז געבוירן געוואָרן — לאַנגע נון האָט מען אים גערופן.

דערציילט מען וועגן אים בידושים ביז היינטיקן טאָג.

אַמאָל אַ פויער אַ וואָגן היי געפירט. אַ פולן, אָנגעשפּיגעוועטן וואָגן מיט אַ הויכן ווערעך ביזן דאַך. דער וואָגן צו פיר אָקסן געשפּאַנט און אויוונאָן, אַפן הויכן ווערעך, זיצט דער פויער, און די אָקסן מיט אַ לאַנגער קנאַקנדיקער בייטש טרייבט ער.

פּלוצים — סטאָפּ! די אָקסן שטייען, ניט צו רירן זיך פונעם אָרט. דער פויער פּייפט, קנאַקט מיט דער לאַנגער בייטש, אַ נעם זיך אָן מיט קויכעס, אַ צי און אַ גיב צוריק. וואָס זאָל דאָס הייסן? ציילעמט זיך דער פויער, שפּייט, ערשט — אַ אוילעם זיך צונויפגעלאָפן און מע לאַכט, מע האַלט זיך פאַר די זייטן. ווערט ער שוין בייז, דער פויער, קריכט אַראָפּ פונעם הויכן זיך — אַהאַ, לאַנגע נון! פון אונטן מיט איין האַנט אַ ראָד פונעם וואָגן אָנגעכאַפּט, און גיי פאָר!

איר מוזט אָבער וויסן, אַז אי דעם וואָגן, אי די אָקסן, אי דעם פויער מיטן גיבער אינאיינעם, וואָלט איינער פון אייך אין איין קעשענע געקענט באַהאַלטן.

און נאָך עפּעס דערציילט מען: אַמאָל אַפן וויטן פעלד אַן אייזנבאַן זיך אָפּגעשטעלט. עפּעס אַ שרייפל צעבראָכן, אַ רעדל געפּלאַצט, צי וואָס סע מאַכט זיך. און דאָ איז ווינטער, אינמיטן פעלד, אַ זאַווערוכע אַף אומצוקומען. די וואַגאָנעס געפּאַקט: אַלט און יונג, פרויען און פיצלעך קינדער. סע פאַלט צו די נאַכט, דער פראָסט טוט אַ נעם שטאַרקער, און נאָך שטאַרקער. מע מיינט — אַן עק! מע מיינט

— מע כאַלעשט! העלפט גאָט — קומט אָן לאַנגע נון אָנגעטון זומערדיק, לופטיק, מיט די הענט אין די הויזנקעשענעס; איבער די ברייטע ווײַסע פעלדער שפּאַצירט ער זיך, אין ווײַסן טיפן שניי. מיט די לאַנגע פיס בראָדזעט ער, און אַ ווײַס שניילידל זינגט ער זיך:

עך, עך, עך! עך, עך, עך!
ווײַסן שוועבל, ווײַסן פעך
שיט אַ ווײַסע וואַלדמאַכשייפע —
ברענט אַ גרויסע, ווײַסע סרייפע!
ווײַסע ביימער ברענען, קנאַקן,
ווײַסע העקערס ווײַסקייט האַקן —
רויט ווי פײַער מײַנע באַקן!

און אַזוי זינגענדיק צום צוג קומט ער צו. קומט צו און טוט אַ פרעג:

„וואָס וואַרט מען דאָ?"

דערציילט מען אים: אַזוי און אַזוי. זאָגט ער גאָרניט, כאַפּט אַראָפּ פון זיך דעם רימעטענעם גאַרטל, שפּאַנט זיך אײַן מיט אים אין צוג, טוט אַ פײַף אַף טויב צו ווערן און נעמט זיך לויפן.

אַלע צוגן אין יענעם טאָג מאַכמעס די גרויסע שניישטורעמס פאַרשפּעטיקט האָבן זיי. נאָר לאַנגע נון מיט זײַן צוג פּונקט צו דער צײַט אָנגעקומען.

אָבער דעם גאַנצן צוג מיט אַלע פאַרשוינען און מיט אַלע די קאָנדוקטאָרן וואָלט איר אַפן שרײַבטיש פאַר אַ שפּילעכל, אַ צאַצקעלע געקענט אַנידערשטעלן. ווײַל קליין איז קליינבירג און אַלצדינג דאָרט איז

קליין: די הויכע בערג ווי עפּעלעך, די געוואַלדיקע דעמבעס ווי גענדזענע פעדערן, די פייגל ווי די פליגן, און דער אָדלער — ווי די בין.

ב

קומט די קוף קיין קליינבירג צופליען און אַף אַ דאַך פון אַ הויכער מויער שטעלט זי זיך אָפּ.

געוועזן דאָס גראָד אָנהייב פרילינגצײַט, ווען ביסיקעס באַווייַזן זיך. האָט זיך אַף יענעם דאַך אַ פּאָרפאָלק באַזעצט, צוויי ביסיקעס, אַ „ער" און אַ „זי". זעט די קוף, דער ביסיק אַף איין פיסל שטייט און

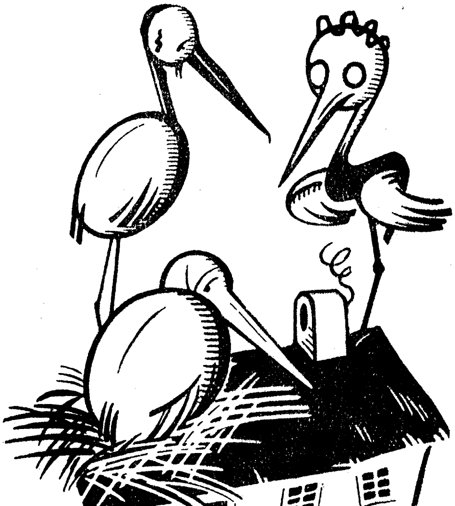

די ביסיקיכע זיצט. זאָגט די קוף צום ביסיק: „אין אַן אַלט סייפערל פון אַן אַלטן כאַכעם שטייט געשריבן:

„פוילע זיצן, פלייסיקע ווי בליצן‘; קומט, איר ווילט ווי אַ בליץ אַ פלי טון?“

טוט זיך אַ רוף אָן די ביסיקיכע:

„סקאָצל קומט! ווער נאָך אייך געשיקט?“

און צום מאַן זאָגט זי בייז: „שטייט ווי אַ דראָנג ביים ברונעם, מאַכט מיטן קאָפּ אַרויף און אַראָפּ און שווייגט! אַ מאַזל וואָס איך האָב ביי אים! טאָג ווי נאַכט אַף די אייעלעך זיץ איך, וואַרעם זיי, ביסיקלעך פיר איך אים אויס, און ער — ער הערט מע באַליידיקט מיך און סע זאָל אים גאָר אָנגיין!“

און זי צעוויינט זיך, די ביסיקיכע.

זאָגט דער ביסיק צו דער קוף: „האָט מיר קיין פאַריבל ניט, איר זעט דאָך: „מיינע“ אַף דער צייט, אַף אייעלעך זיצט זי; איז זי, פאַרשטייט איר מיך, אַביסל אויפגערעגט, קען קיין געסט ניט אויפנעמען. אַן אַנדערס מאָל אַז איר וועט קומען — מיט פאַרגעניגן; איצט מוזט איר אונדז מוחל זיין! מיר נייטיקן זיך אין רו!..“

„אָך!“ זאָגט די קוף און טוט זיך אַ דריי אַפן פיסל, איך פלי! וואָס האָב איך דאָ צו טון? כ׳האָב אייך נאָר געוואָלט עפּעס בעטן...“

„אַדעראַבע!“ זאָגט דער ביסיק.

„אָבער קורץ!“ גיט צו די ביסיקיכע.

„איך וויל אייך בעטן, איר זאָלט מיר זאָגן, אַף וואָס זיצט איר דאָרטן?“

„איך זיץ אַף וואָס איך דאַרף!“ ענפערט די ביסיקיכע אָנגעלאָדן, „גייט אייך געזונטערהייט!“

„אַף אייעלעך, דאַכט זיך, האָט איר ערשט געזאָגט", זאָגט די קוף.

„נו, פאַרשטייט זיך, אַף אייעלעך, פאַרשטייט זיך! אַף וואָס דען זיצט מען, אַז ניט אַף אייעלעך?" שמייכלט דער ביסיק.

„וואָס־זשע וועט זײַן פון דעם זיצן?" פאָרשט ווײַטער די קוף.

„טפו! זיך אָנגעטשעפּעט!" בייזערט זיך די ביסיקיכע, שיסט אַפּן ביסיק אַ בייזן קוק, און דרייט זיך אַוועק, די קוף ניט אָנצוקוקן.

און דער ביסיק זאָגט צום גאַסט:

„אין אַ פּאָר טעג אַרום, אַז איר וועט קומען, וועט איר שוין זען, וואָס סע וועט זײַן. איצטער בעט איך אײַך..." און ער ווײַזט אים מיט די פליגל אין דער לופט אַרײַן.

„אויב איך האָב ניט פאַרהערט", זאָגט די קוף, „האָט אײַערע, מיר דאַכט, ערשט געזאָגט אַז ביסיקלעך..."

„ביסיקלעך! ביסיקלעך!" שלאָגט איר איבער דער ביסיק און ווײַזט איר אַלץ מיטן פליגל אין דער וועלט אַרײַן.

לאָזט זיך שוין די קוף מער ניט בעטן און פליט אַוועק.

ג

גראָד אין יענער שאָ די קינדערלעך אין קליינבירג פון די שולן געגאַנגען. יונגוואַרג... פרילינג... איז מען לעבעדיק־פריילעך ווי די ציגעלעך אַפן פעלד.

די ביכערענצעלעך אַף די פּלייצעלעך טראָגן זיי,
און הילכיק זינגען זיי:

אַפן בערגל,
אַפן גראָז,
שטייט אַ ביסיק
מיט אַ נאָז!

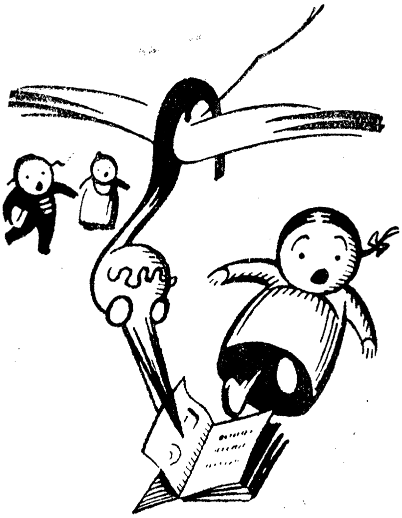

פּלוצים — אוי ווײ! אַ ביסיק אַף אַ מיידעלע אָנגעפאַלן, מיטן שנאָבל איר אין דער נאָז אַ פּיק; דאָס קינד שיר אַף טויט זיך דערשראָקן, צו דרערד געפאַלן, די ביכעלעך צעשיט; דער ביסיק צו אַ ביכעלע צוגעפלויגן, אַ בלעטעלע אויסגעריסן און — ניטאָ מיך!

און דאָס אַלצדינג אין איין אויגנבליק זיך אָפּ־געטון. און איידער וואָס־ווען, דער ביסיק אַף אַ הויכן דאַך פון אַ דרײַשטאָקיקער מויער שטייט ער, און גיי שיט אים זאַלץ אַפן עק!

און דער דאָזיקער ביסיק, וואָס די דאָזיקע שיינע מײַסע האָט ער אָפּגעטון, איז ניט קיין אַנדערער, נאָר די קוף. רויִק אַפן דאַך שטייט זי זיך, און מיטן שנאָבל פּיקט זי. וואָס פּיקט זי דאָרט? די „היי"עלעך פונעם בלעטעלע; פונעם בלעטעלע וואָס פון ביכעלע אויס־געפּליקט. ווו זי דערזעט דאָרט אַ „היי"עלע — איז אויסגעפּיקט.

אויסגעפּיקט אַלע „היי"עלעך זעצט זי זיך אַף זיי אַנידער. (אין יענע קאַנטן — פון ביסיקלאַנד ביז בויבעריק, און פון בויבעריק ביז קליינבירג — „היי" ווי איי רעדט מען אויס. האָט די קוף אייעלעך אַף „היי"עלעך פאַרביטן).

זיצט זי, די קוף, און אַלעמאָל אַ הייב זיך און אַ קוק אַרונטער: שוין? שוין דאָ? שוין דאָ ביסיקלעך?

אַ טאָג און צוויי — קיין ביסיקלעך ניטאָ. הייבט זי זיך אויף, פליט צום ביסיק מיט דער ביסיקיכע, אַ קוק טון וואָס טוט זיך עפּעס בײַ זיי.

שטייט דער ביסיק אַפן קוימען. דערזעט ער זי פונדערווײַטנס, רופט ער זיך אָן צו דער ביסיקיכע:

„מײַן ווײַב, אַ בסורע זאָג איך דיר אָן — אַ גאַסט, אַ גאַסט פליט צו אונדז!"

„ווער? עפּשער יענע פריצע, וואָס קען אַפן אָרט ניט זיצן און פליט ווי די בליצן?.. איך בעט דיך:

מאַך מיט איר ווייניקער טײַנעס! אַזאַ נודניצע!"
אינדעם קומט אָן די קוף.
„גוט מאָרגן!"
"גוט מאָרגן, גוט יאָר! וואָס ווילט איר עפּעס זאָגן?"
„געקומען זען וואָס הערט זיך בײַ אײַך. שוין אויסגעזעסן?"
„אַ לויב צום הימל! אַז מע זיצט, זיצט מען זיך אויס. וואָס דען פֿון אומפּליען ווערט עפּעס?" זאָגט די ביסיקיכע.
„און איך, מיינט איר, בין אומגעפּלויגן? אויך געזעסן! די גאַנצע צײַט אַף „היי"עלעך געזעסן!"
„נו?"
„גאָרניט! אומזיסט געזעסן!"
„אַזוי גאָר? וואָס־זשע האָט איר קיין צײַט ניט? אַ טאָג צוויי געזעסן און — שוין! שוין מיד געוואָרן!..
אַף וועמען־זשע האָט איר די אייעלעך געלאָזט? זיי קענען זיך דאָך, כאָלילע, פאַרקילן! פליט־זשע, זײַט מויכל, שוין אַהיים און זעצט זיך צוריק!"
„וואָס? צוריקזעצן? וויפל־זשע דאַרף איך נאָך זיצן?"
„אַסאַך מער וויפל איר זענט געזעסן! איר ווייסט ניט? דער שיר פֿון זיצן איז געוויינטלעך דרײַ וואָכן."
„דרײַ וואָכן?"
„וואָס כידעשט איר זיך אַזוי? פֿונוואַנען קומט איר? פֿון אַ שטיין געבוירן, צי וואָס? פליט, זײַט

מויכל, גיבער אַהיים! איר וועט דאָ שטיין און פּלאַפּלען, און דאָרטן קען זיך אַ ליאַדע קאַץ אייַערע אייעלעך אויפפרעסן!"

"וואָס רעדט איר? אַ קאַץ?.. אויפפרעסן?.. דאָ עסן קעץ "היי"עלעך?! איך פּלי! אָט פּלי איך!" זאָגט די קוק און לאָזט זיך פּליען.

אָבער באַלד איז זי דאָ צוריק.

"וואָס עפּעס ווידער?" פרעגט מען זי.

"האָט מיר קיין פּאַריבל ניט", בעט זי, "קען איך עפּשער אייַערע ביסיקלעך אָנקוקן?"

בלאָזט זיך די מאַמע:

"מע קען ניט... זיי שלאָפן."

"נו, איז וואָס־זשע אַז זיי שלאָפן? וועל איך זיי דען מיטן קוק אויפוועקן? זאָל מיר דאָס שאַטן!.. נאָר איין קוק!.. מיט איין אויג!.."

וויל מען זי פּאַטערן, פירט מען זי פּאַמעלעך צו דער נעסט צו, און פונדערווייַטנס צווי ביסיקלעך ווייַזט מען איר, געלע ביסיקלעך מיט רויטע שנעבעלעך, אַ כאַיעס אָנצוקוקן!

"אוי! קיין בייז אויג! אַזוינע טייַערינקע! איך וועל אויך אַזוינע האָבן?" טאַנצט אונטער די קוק און ציטערט פאַר פרייד.

"אַוואַדע!" זאָגט דער ביסיק, "אַוואַדע! אַז איר וועט נאָר ניט אומפּליען... די צייַט אויסזיצן..."

"אַ דאַנק!.. אַ גוטן!.." שרייַט די קוק גליקלעך און פּליט אַוועק.

„ניט אַזאַ שלעכטער, ווי אַ נאַרעלע", זאָגט די ביסיקיכע.

„אַ פאַרשלעפּטע קרענק!"

„אַ ווילדע זאַך!"

„הערסטו!..." רופט זיך אָן די ביסיקיכע צום ביסיק אין אַ מינוט אַרום, „עפּעס איז מיר דאָ קאָשע. איך פאַרשטיי ניט איר מאַן. ווו איז ער? פאַרוואָס זעט מען אים ניט?"

„ווער ווייסט?" ענטפערט דער ביסיק טרויעריק, „עפשער אַן אומגליק? זאָל גאָרנישט געשען, וואָס סע קען זיך טרעפן: אַ יונג פאָרפאָלק... נאָרוואָס אינצווייען אַף דער וועלט אַרויס... אים אַ בייזע פייל אָנגעיאָגט... זי, נעבעך עלנט... אין דער פרעמד... איינע אַליין, אָן אַ באַשיצער... אָן טאַטע־מאַמע... אַ וויסטע אַלמאָנע... אַ יוגנט... ווייסט ניט פונדאַנען אַהין... אוי, אוי! אַ פרייַע, אַ גרויסע וועלט, אַ ליכטיקע וועלט, אַ גאַניידן — אָבער ניט פאַר יעדן!"

די ביסיקיכע זיפצט, טרערן שטעלן זיך איר אין די אויגן.

„נעבעך!" זאָגט זי, „איצט פאַרשטיי איך שוין פאַרוואָס סע וויל זיך איר אזוי ביסיקלעך האָבן; אַ טרייסט אין איר עלנטקייט!.."

„און מיר", קרעכצט דער ביסיק, „און מיר צו איר אַזוי שלעכט געווען... געטריבן... אַ גוט וואָרט ניט געזאָגט..."

די ביסיקיכע פאַרטראַכט זיך אַביסל.

„ווייסטו וואָס", זאָגט זי, „לאָמיר איר אַ וויזיט מאַכן!"

„איך האָב שוין אויך דאָס געטראַכט!" כאַפּט אונטער דער ביסיק פריילעך, „איך ווייס אַפילע ווו זי וווינט; אין דער צווייטער גאַס אַפן רויטן דאַך. טאָמיד זע איך זי פון דאָרטן אָנקומען."

„איז אויב אַזוי", זאָגט די ביסיקיכע, „טו־זשע טאָקע שוין אַ פלי צום שאָכן און בעט אים, אַז ביז מיר וועלן צוריקקומען, זאָל ער אַזוי גוט זײַן, אַף אונדזער דאַך שטיין און אַכטונג געבן. מיר וועלן זיך ניט זאַמען. וועסט מיר גלייבן: איך קען שוין ניט איינזיצן, סע ציט מיך אַהין צום רויטן דאַך, וואָס אַף דער צווייטער גאַס... בײַם האַרץ פאַרקלעמט!"

ד

קומט דאָס פּאָרפּאָלק, דער ביסיק מיט דער ביסיקיכע, אַפן רויטן דאַך צופליען, טרעפט מען די אַלמאָנע אַף אירע „היי"עלעך זיצן.

„געסט! געסט!" שרײַט אויס די קוף פריילעך און זי וויל זיך אויפהייבן די געסט אַקעגנצולויפן.

„זיצט! זיצט! הייבט זיך ניט!" באַרויִקן זי די געסט, „וואָס טוט איר עפּעס? געקומען אַ קוק טון... מיר זענען דאָך שכיינים..."

„לאַנג לעבן זאָלט איר!" זאָגט די קוף, „גלײַך האָט איר געטון! אַזוי אומעטיק אַליין צו זיצן..."

„דערפאַר", טרייסט די ביסיקיכע, „דערפאַר וועט נאָכדעם פריילעך זײַן — ווען דאָס קליינוואַרג וועט זיך צעפּיפּטשען!"

„ווי האַלט איך שוין דערבײַ! אוי, איך זאָל שוין מיט די פּאָר וואָכן עלטער זײַן!.. עפּעס אָן אַ סאָף ציען זיי זיך!"

„אַזוי איז דאָס, מײַן פרײַנד!" פילאָזאָפירט דער ביסיק, „די פּאָר וואָכן ציען זיך ניט מער, ניט ווייניקער, ווי אַ פּאָר וואָכן קענען זיך ציען. נאָר ווײַל מע וויל זיי זאָלן זיך ציען ווייניקער, דאַכט זיך, זיי ציען זיך מערער..."

„איר רעדט אַזוי קלוג!" זאָגט די קוף, „איר וועט מיר גלייבן: אַ טאָג מיט אַ נאַכט וואָלט איך ניט מיד געוואָרן אײַך צו הערן!"

„אַ גוטן טאָג!" רופט זיך פלוצים אָן די ביסיקיכע, און אויסדרייענדיק זיך צום ביסיק: „קום! גייסט?"

„וואָס אײַלט איר זיך אַזוי?" וווּנדערט זיך די קוף.

„נעמט ניט פאַר אומגוט, געלאָזט די קינדערלעך אַליין, נאָר אַ קוק טון געקומען", פאַרענפערט זיך די ביסיקיכע.

„עפשער ווילט איר פאַרן אַוועקגיין, מײַנע „היי"עלעך אָנקוקן?" פרעגט די קוף, זיך אויפהייבנדיק.

„נאָכוואָס? מע דאַרף ניט! זיצט!.. זעט איר, שפּעטער, אַז גאָט וועט העלפן... דעמאָלט, אַז ס'וועט זײַן שוין וואָס צו זען, דעמאָלט... אָך! אָבער איצט — זיצט! דאָס בעסטע איז זיצן!"

„אָבער, אַז איר זענט שוין דאָ, וואָס אַרט אײַך? טוט אַ קוק!"

„אַז איר ווילט דאַווקע", גיט איר נאָך די ביסיקיכע, „פאַרוואָס ניט?"

טוט זיך די קוף אַ הייב אויף, און די געסט גייען צו נענטער, בייגן זיך אָן, קוקן זיך צו, קוקן זיך איבער, גייען צו נאָך נענטער, גלאָצן די אויגן און זיי שמועסן זיך איבער:

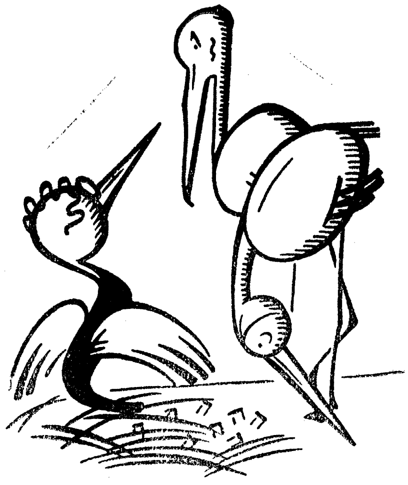

„דו זעסט עפּעס?"

„און דו?"

„גאָרניט!"

„איך אויך ניט!"

„וואָס הייסט גאָרניט?" טוט זיך אַ כאַפּ די קוף, „אָט האָט איר דאָך!.."

„וואָס האָבן מיר ?"
„היי"עלעך !"
„אייעלעך ? ווו ?"
„ווו ? אָט דאָ־אָ ! צוואַנציק „היי"עלעך !"
„צוואַנציק !"
„געווען מער, האָט דער ווינט אַוועקגעטראָגן."
„וואָס ? נאָכמער פון צוואַנציק ?"
„עפשער צופיל ? באַדאַרפט זיך אַף ווייניקער זעצן ?"

„וואָס הייסט צופיל ? וואָס הייסט באַדאַרפט ? וויפל מע לייגט, אַף אַזויפיל זיצט מען !"

„נו, זעט איר דאָך ! האָב איך גענומען און צוואַנציק געלייגט . . . אָט ליגן זיי !"

„ווו ?" שרייַט די ביסיקיכע אויסער זיך, און דער ביסיק פאַרוואַרפט דעם קאָפּ, טוט זיך אַ פאַרקלער און זאָגט :

„הערסט, מייַן ווייַב, וואָס איך וועל דיר זאָגן ? איך מיין : וואָס מער אייעלעך מע לייגט, אַלץ קלענער זענען זיי. און אַז מע לייגט צוואַנציק אייעלעך מיטאַמאָל, קיין בייז אויג . . ."

„מער ווי צוואַנציק !" פאַרריכט די קוף.

„. . .זענען זיי", פירט אויס דער ביסיק, „מינעסטאַם אַזוי קליין, אַז נאָר דער מאַמעס אויג אַליין קען זיי כאַפּן . . ."

„סע לייגט זיך אַפּן געדאַנק !" איז מאַסקים די ביסיקיכע, „אויב אַזוי, זייַט־זשע מיר געזונט און האָט ניט קיין יעסורים, ניט פאַר אונדזערע אויגן דערווייַל."

„אָבער!.. אום גאָטעס ווילן! איך פאַרשטיי ניט. קוקט זיך נאָר גוט צו!.. עפשער... פאָרט!"

„מיר האָבן זיך שוין צוגעקוקט!" פאַרזיכערט דער ביסיק, „סע מאַכט ניט אויס! מע זאָגט: די מענטשן אַזוינע מינע גלעזעלעך צוגעטראַכט, טוען זיי די גלעזעלעך אַף די אויגן, אָן — די קלענסטע קליינינקייטן זעען זיי."

„יאָ, נו!" דערפרייט זיך די קוף, אַסאַך מאָל אַף מיר אַליין דורך אַזוינע גלעזעלעך געקוקט..."

„אַף אײַך אַליין?.. זעט איר שוין?" כאַפּט אויף דער ביסיק, „און מיר דאַוקע אײַך אָן אויגנגלעזעלעך זעען מיר. ווען נאָך די אויגנגלעזעלעך האָבן מיר, וואָלטן מיר אײַערע אייעלעך אויך געזען..."

„זיכער! געוויס!.." האַלט אונטער די ביסיקיכע, „ערגערט אײַך ניט! אַבי נאָר אויסזיצן געזונטערהייט, וועלן מיר שוין זען! אַלע וועלן זען! מיט גאָטס הילף! אַ גוטן טאָג! זיצט נאָר אַפן אָרט און היט פון אַ קעלט און פון אַ בייז אויג! אַזוינע פּיצעלעך! אַ וווּנדער, ווי איך לעב! אַ וווּנדער! זײַט מיר געזונט!"

„אַ דאַנק! גייט געזונטערהייט און קומט אָפט! אַזוי אומעטיק! איינע אַליין!"

ה

דער ביסיק מיט דער ביסיקיכע אַוועק, און באַלד איבער אַלע נעסטן די בסורע האָבן זיי צעטראָגן: „עפּעס איינע אַ ווילדפרעמדע, אַ וויסטע אַלמאָנע געקומען... צווייאונצוואַנציק אייעלעך מיטאַמאָל

געלייגט! אַזוינע פּיצעלעך, קוים־קוים מיטן אויג צו כאַפּן!"

פליען קינד־און־קייט פון אַלע נעסטן דעם וווּנדער צו זען: זען די אייעלעך, וואָס מע זעט זיי ניט. און גראָב קען מען דאָך ניט זײַן, אָפּזאָגן פּאַסט ניט. הייבט זיך, נעבעך, די קוקו אַלעמאָל, הייבט זיך און זיפצט. זי שרעקט זיך, דאָס האַרץ פּאַלט איר אַרויס: טאָמער, כאָלילע, ניט די שאָ זאָל עס זײַן, אַ ווינטעלע אַ צי געגעבן! אַ שלעכט אויג אַ קוק געטון!..

און פון טאָג צו טאָג וואַקסט די מוירע. און ניט אומזיסט: וואָס געדויערט אַזוי?

און גוטע לײַט טרייסטן: „גאָט אַ פּאָטער! מע מוז געדולד האָבן! זיצן און וואַרטן! זיצן און אויס־וואַרעמען! ביז ס׳וועט זיך אויספּיקן!"

און די קוקו זיצט און וואַרט, וואַרט און וואַרעמט. און סע נעמט גאָר קיין סאָף ניט, ניין!

און געניטע, קלוגע לײַט זאָגן: „שוין אַזויפיל געזעסן און געוואַרט, דאַרף מען ווײַטער זיצן! מע טאָר ניט איבעררײַסן! אַ שאָד! אַ נעווייִרע!.. דאָס געדולד טאָר ניט פּלאַצן. ווער ווייסט: עפּשער אָט, אָט, אָ!"

און מע מוז איר קאָוועד אָפּגעבן, דער מאַמע־קוקו. אַ וואָך נאָך אַ וואָך, שוין די דריטע וואָך, און איר געדולד ניט געפּלאַצט! כאַסוועשאָלעם!

און גוטע פרײַנד פאַרלאָזן ניט, געבן צו מוט: „מינעסטאַם נאָך ניט די רעכטע צײַט... פון קיין אײַלעניש קומט קיין גוטס ניט אַרויס... ביז מע וואַרעמט אַ וווּנדער אויס, מוז מען זיך געווּג אָנזיצן. דער איקער: זיצן! זיצן און ניט רירן זיך פונעם

אָרט! זיצן און גאָרניט טון! פון זיך וועט זיך טון...
זאָל נאָר די רעגע קומען, וועט שוין אויספּיקן!..״
אָבער סע פּיקט ניט!
אַזוי לאַנג, און אַזוי ברייט, ביז איינמאָל ביינאַכט,
ווען סע האָט געדונערט און געבליצט, איז אַף די

פליגל פונעם ווינט דער גאָט פון די אויסיעס געקומען
צופליען און אויסגעשריגן: „ביז־ז־ז וו־וו־ווען?!!

שוין געגוג, טאָכטער, געזעסן! שטיי אויף! הייב זיך אויף! וואָס זיצסטו? אַף וואָס וואַרטסטו?! אַז אַף טויטע אויסיעס זיצט מען — צי קען מען דען עפּעס אויסזיצן? צי קען מען זיך אַף עפּעס דערוואַרטן? אַז טויטע אויסיעס וואַרעמט מען — צי וועט אַמאָל עפּעס אויספּיקן?.. גענוג!"

און מאָרגן אינדערפרי, אַז דער ביסיק מיט דער ביסיקיכע אַפן רויטן דאַך זיך באַוויזן, געקומען זען, וואָס הערט זיך — האָבן זיי שוין דאָרטן קיינעם און גאָרניט ניט געטראָפן.

*

אָט דאָס איז דער סאָף פון דער מײַסע. ניט אַ פריילעכער! אָבער וואָס אַרט דאָס אײַך? סײַוויסיי אַן אויסגעטראַכט מײַסעלע! וועט איר דאָך פרעגן: „אַז אַן אויסגעטראַכטע זאַך נאָכוואָס־זשע דערציילט?" וועל איך אײַך זאָגן: „ווייסט איר וואָס? טוט מיר אָפּ — טראַכט איר אויך אַ מײַסעלע אויס און דערציילט עס מיר!

וועט עס זײַן צום לאַכן,
גיב איך זיסע זאַכן;
וועט מען לאָזן טרערן,
קוש איך אײַך אין שטערן!"

דאָס צאַדיקל

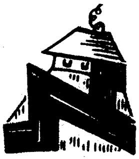

ף אַ בערגעלע שטייט אַ שטיבעלע; אַ קליין שטיבעלע ווי אַ בייס. אין שטיבעלע אַ צאַדיקל וווינט; אַ צאַדיקל אַ פּיצעלע, אַ צאַדיקל ווי אין ביכעלע און סע הייסט רעב איכעלע. האָט דאָס צאַדיקל אַ טעכטערל — איינס און אַ שיינס. די אייגעלעך ווי ביי פייגעלעך, די בעקעלעך ווי ביי טעקעלעך, דאָס קעלעכל ווי גלעקעלעך, קוטשעראַווע הערעלעך, דאָס פּיסקעלע שיט פּערעלעך, דאַרף קיין ווערטעלע ניט זוכן, קיין צינגעלע ניט לייַען — און אינגאַנצן איז דאָס ווי אַ זאַיען.

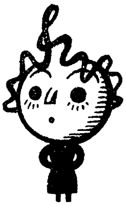

איינמאָל נעמט דאָס טעכטערל און ווערט קראַנק, מעסוקן קראַנק. זעט דאָס צאַדיקל ס'איז שלעכט, שטייט עס אויף גאַנצפרי, נעמט דאָס קלימיקל אַף די פּלייצעס און לאָזט זיך אין דער וועלט אַרייַן —

פֿאַר זײַן טעכטערל, פֿאַר זײַן אײנאונאײנציק טעכטערל, אַ רעפֿוּע זוכן.
גײט עס, גײט עס װאַלדאײַן װאַלדאױס ביז סע װערט מיד. זעצט זיך דאָס צאַדיקל אַף דער ערד אַנידער, אונטער אַ ביימעלע אָפּרוען זעצט זיך עס. קומט צולױפֿן שײנדעלע־הענדעלע, אַפֿן קעפּעלע אַ קרײנדעלע, אַ קרײנדעלע װי אַ שײַן, אַ פֿליגעלע װי סאַמעט, שטעלט זיך אַף אײן פֿיסעלע װי אַ לאַמעד, און סע זאָגט:

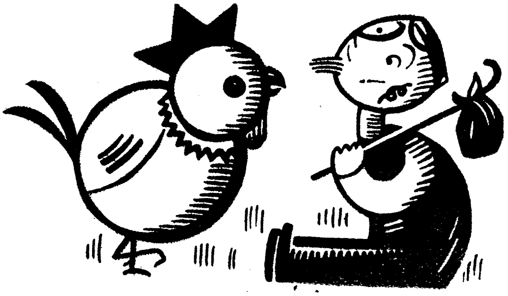

קוּ קוּ רי קוּ!
פֿונעם הימל
פֿליט אַ גימל —
גימל גילדן שיכעלע,
טוט עס אָן רעב איכעלע
אַפֿן רעכטן פֿיסעלע
און ער טוט אַ ניסעלע,

פליט ער איבער באַרג און טאָל,
טויזנט מײַלן מיטאַמאָל,
ביז צום טויער פון שטאָט רוים,
דאָרטן שטייט אַן אַלטער בוים,
אַפן בוים אַ פייגעלע,
ליכטיק ווי מײַן אייגעלע.
יידל־לידל הייסט עס
און רעפּועס ווייסט עס.

טוט דאָס צאַדיקל צום הימל אַ קוק, ערשט — אַ גילדן שיכעלע פליט, אַ שיכעלע ווי אַ גימל. כאַפּט דאָס צאַדיקל דאָס שיכעלע, טוט עס אַפן פיסעלע אָן. ער טוט עס אָן אַפן פיסעלע, און מיטן נעזועלע אַ ניסעלע, מיטן אייגעלע אַ פינטעלע, ווערט אַ ווינטעלע. הייבט עס אָן, דאָס צאַדיקל, צו לויפן

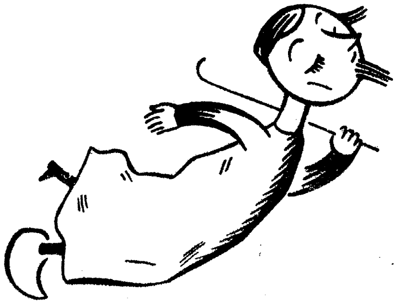

און דאָס ווינטעלע טראָגט עס, טראָגט עס. לויפט עס איבער באַרג און טאָל, טויזנט מײַלן מיטאַמאָל,

קומט עס צו אַ היכער מויער, האָט די מויער אַ ווײַסן טויער. אַפן טויער אַ פענדעלע, אַפן פענדעלע אַ הענדעלע — אַפן קעפּעלע אַ קרײַנדעלע, אַ קרײַנדעלע — אַ כיינדעלע, אַ קרײַנדעלע ווי אַ שײַן. קרייט דאָס הענדעלע: „קו קו רי קו! קוק אַהין!"

פרעגט דאָס צאַדיקל: „ווּהין?"

„ווּ דאָס בערגעלע גרין."

טוט דאָס צאַדיקל אַ קוק, זעט עס אַ גרין בערגעלע. אַפן בערגעלע אַ בוים; אַן אַלטער בוים, אַלט ווי די אַלטע געשיכטע, מיט צווײַגן געדיכטע. זענען די צווײַגן מיט רויטע עפּעלעך אָנגעזעצט, אונטער די עפּעלעך די צווײַגן אַזש צו דרערד בייגן זיך. און אַפן בוים בײַם סאַמע שפּיץ אַ בלאָ־גרין־רויט אַלעפל פינקלט.

קרייט דאָס הענדעלע: „קו קו רי קו! קוק זיך צו!"

קוקט זיך דאָס צאַדיקל צו, ערשט — דאָס אַלעפל גאָר קיין אַלעף ניט. וואָס־זשע דען איז דאָס? אַ גרין צווײַגעלע; אַף איין עק צווײַגעלע, אויוון, אַ פיצעלע בלאָ פייגעלע און פון צווייטן עק, אונטן, אַ רויט עפּעלע הענגט אַראָפּ.

זינגט דאָס פייגעלע:

בין איך מיר אַ וועכטערל
היט איך אָפּ דאָס עפּעלע

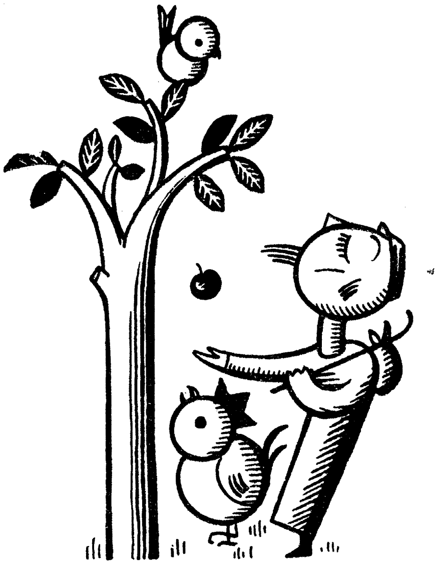

פֿאַרן שענסטן טעכטערל
מיטן רויטן קעפּעלע.

אָפּגעזוונגען, טוט דאָס פֿייגעלע מיטן פּיסקעלע אַ פּיק, דאָס עפּעלע פֿון צווייַגעלע אַראָפּ, גלייַך אין צאַדיקלס הענטעלע. כאַפּט דאָס צאַדיקל דאָס עפּעלע און הייַט אַהיים. און אינדערהיים דאָס טעכטערל אין בעטעלע ליגט. אין בעטעלע ליגט עס, דאָס קעפּעלע פֿאַרבונדן, דאָס העלדזעלע פֿאַרוויקלט און סע קרעכצט.

אַ טרונק וויל דאָס טעכטערל, אַראָפּשלינגען קען עס ניט — אין העלדזועלע וואַרגט. און די מאַמע אָפּן עק בעטעלע זיצט, טרערן אין די אויגן, און די הענט די קלאָרע ברעכט זי.

אינדעם די טיר זיך אַ עפן — דאָס צאַדיקל איז דאָ. לויפט צום טעכטערל צו; אין קעפּעלע קושט ער זי, דאָס עפּעלע דערלאַנגט ער איר: „נאַ, טעכטערל, דיר אַ רעפּוע געבראַכט."

נעמט דאָס טעכטערל:

בײַסט זי אײַן דאָס עפּעלע —
טוט ניט וויי דאָס קעפּעלע;
בײַסט זי אָפּ אַ ברעקעלע —
ווערט איר רויט דאָס בעקעלע.
שלינגט אַראָפּ — געזונט און שטאַרק
און סע טוט אין האַלדז קיין וואַרג.
שוין אַוועק די בייזע קרענק
צו די שלעק און צו די שלענג,
איז אַ פרייד אַף טיש און בענק.
גרויס די וועלט, די פרייד איז גרעסער,
זיי איז גוט און אונדז איז בעסער,
עס׳מיר האָניק
מיטן פּאָלאָניק
און זיי לעקן פון שפּיץ מעסער.

וויאַזוי די פייגעלעך האָבן געלערנט כומעש

דאָס ערשטע קאַפּיטל.

אין דעם קאַפּיטל דערציילט דאָס ביכעלע, פאַרוואָס די קראָ שרייַט: „קראַ, קראַ", ווער ס'לערנט מיט די פייגעלעך כומעש, פון וואָס פאַר אַ ביכעלעך די פייגעלעך לערנען, מיט וואָס פאַר אַ אויסיעס די ביכעלעך זענען געשריבן. און נאָך ווערט דאָ דערמאַנט, וואָס הייסט אַזוינס „פלעקערשריפט".

קראַ, קראַ, קראַ!

„ווער מאַכט אַזוי?"

„די קראָ."

„און פאַרוואָס שרייַט די קראָ: ‚קראַ, קראַ'? דאָס ווייסטו ניט, קינד? נו, וועל איך דיר דערציילן. קראַ, קראַ איז אַף פויגל-לאָשן, ווי קראָ, קראָ אַף לאָשנקוידעש: ליין, ליין, הייסט דאָס."

„און פאַרוואָס שרייַט די קראָ: ‚ליין, ליין?"

„ווייַל די קראָ איז דער רעבע פון די פייגעלעך. שרייַט דער רעבע: ‚קראָ, קראָ, ליין, פייגעלע, ליין!"

„און דערפאַר רופט מען די קראָ — ראָב, ווייַל ראָב הייסט רעבע?"

„יאָ, יאָ!"

„און האָבן דען די פייגעלעך ביכעלעך?"

„אַוואַדע, נאָך וואָס פאַר אַ ביכעלעך! אַיעדער בוים, אַיעדעס ביימעלע איז אַ ביכעלע... אַ ביכעלע מיט בלעטעלעך..."

„מיט גרינע בלעטעלעך?"

„עמעס!"

„און האָבן דען די בלעטעלעך אויסיעס?"

„אַוואַדע, זאָלסטו טאַקע וויסן! נעם אַ בלעטעלע, קינד, אַ גרין בלעטעלע פון אַ ביימעלע און קוק זיך צו, וועסטו זען שטריכעלעך און פּאַסעקלעך, דינע פּאַסעקלעך."

„טאַקע, טאַקע!"

„נו, אָט! זענען די שטריכעלעך ניט גלאַט אַזוי שטריכעלעך און די פּאַסעקלעך ניט גלאַט אַזוי פּאַסעקלעך, פון יענע פּאַסעקלעך און דריידעלעך, וואָס דו טענטלסט צומאָל אַזוי זיך מיט דער פען. ניין, נאָר אויסיעס איז דאָס גאָר! עמעסע אויסיעס! אַמאָל האָבן מענטשן אויך אַזוינע אויסיעס געשריבן. „פלעקערקסאַוו" פלעגן זיי די אויסיעס רופן."

„נו, האָבן זיי דעמאָלט אויך דאָס קסאַוו פון די גרינע בלעטעלעך געקענט לייענען?"

„ניין, קינד! דאָס קסאַוו פון די גרינע ביימעלעך איז גאָר אַ באַזונדער „פלעקערקסאַוו". מע זאָגט,

ווער ס'איז גוט און פרום ווי אַ פייגעלע, קומט אים בייַנאַכט אַ מאַלעכל צוכאָלעם, אַ פּיצעלע מאַלעכל, ווי אַ פייגעלע די גרייס. „קרוור" רופט מען עס, דאָס מאַלעכל, און סע לערנט אים אויס דאָס קסאַוו פון די גרינע בלעטעלעך צו לייענען."

„טאַקע?"

„אַזוי זאָגט מען. און ווער סע קען די שריפט פון די גרינע בלעטעלעך לייענען, אַסאַך סוידעס און גוטע זאַכן ווייסט ער צו דערציילן, זאַכן און סוידעס, וואָס נאָר די פייגעלעך ווייסן."

„נאָר די פייגעלעך?"

„נאָר פייגעלעך! און עפשער נאָך פּיצעלעך קינדערלעך, וואָס זייגן דער מאַמעס מילעך און לאַכן פונעם שלאָף...

און אַזאַ מענטש, וואָס די פייגלשריפט קען ער לייענען, אַז ער שרייַבט, איז — כאָטש מיט אונדזערע אויסיעס שרייַבט ער, קומט בייַ אים אַלץ ווי בייַ די פייגעלעך אַרויס: קורצע שורעלעך, פּאַסעקלעך און שטריכעלעך און פּינטעלעך..."

„בייַ מיר אין ביכעלע האָב איך טאַקע אַזוינע לידעלעך געזען."

„און איך אין אַן אַלט סייפערל האָב אַזאַ מייַסעלע געליינט."

„וויל איך עס הערן?"

„און אַז דו ווילסט הערן, וועל איך דערציילן:

דאָס צווייטע קאַפּיטל.

אין דעם קאַפּיטל דערציילט דאָס ביכעלע, וויאַזוי די פייגעלעך זענען געקומען אין כיידער אַרײַן, וויאַזוי דער רעבע האָט זיי דערציילט וועגן דעם אַלטן פויגל כויל, וואָס ער ציילט די שטערן, און וועגן אַן אַלטן ביסיק, וואָס האָט אַ שיין מײַסעלע געהערט. און נאָך דערציילט דאָ דאָס ביכעלע וויאַזוי די פייגעלעך זענען מעכאַדעש די לעוואָנע.

אַמאָל האָט דער ראָב, דער רעבע פון די פייגעלעך אַ געשריי געטון: „קראַ, קראַ!" באַלד האָבן

זיך די פייגעלעך אַרום אים אַף די צווײַגן פון אַן אַקאַציעבוים אַרומגעזעצט און דער רעבע האָט צו די פיצעלעך טאַלמידימלעך אַזוי געזאָגט: „איצט, מײַנע פייגעלעך, ווען מיר אָנהייבן כומעש!"

„כומעש, כומעש, כומעש !״ האָבן די פייגעלעך געשריגן, און פּאָר פרייד מיט די פליגעלעך געפּאַטשט.
„איך וועל אייַך דערציילן וויאַזוי די וועלט איז באַשאַפן געוואָרן, וועט איר זיך דערקוויקן.״
„קוויק, קוויק, קוויק, דערקוויק !״ האָבן אַלע פייגעלעך מיטאַמאָל געקוויקעט.
און דער ראָב האָט דריי מאָל אַ פּיק אין צווייַג געטון, דעם זיסן אַקאַציערייעך געשמעקט, און פּאַמעלעך, געלאַסן אַזוי אָנגעהויבן :
„מייַן זיידע, זיכרוינע ליבראָכע, האָט מיר דערציילט, אַז ער האָט געהערט פון זייַן עלטערזיידן, וואָס אַן אַלטער ביסיק האָט אים אַמאָל דערציילט.
דער אַלטער ביסיק איז אַמאָל אין אַ וואַלד נעבן טייַך כידעקל געוועזן ; דאָרטן ווו דער פויגל כויל זיצט אַף אַ הויכן צעדערבוים און ציילט די שטערן. ווען ער וועט די שטערן איבערציילן, וועט ער וויסן וויפל יאָר ער איז אַלט . . .״
„כויל ? כויל ? וואָס הייסט אַזוינס כויל ?״
„איך זאָג דאָך אייַך : דאָס איז אַזאַ פויגל וואָס לעבט אייביק ; וואַקסט ער, וואַקסט, ביז ער וואַקסט צוריק. און אַז ער ווערט שוין גאָר קליין, גייט פון זייַן נעסט אַ פייַערל אַרויס און פאַרברענט אים אַף אַש. בלייַבט פון אים אַ קליין אייעלע. פונעם אייעלע פּיקט זיך אויס אַ נייַער כויל ; און אַזוי אָן אַ סאָף און אָן אַן עק . . .״
„פּי, פּי, פּי !״ שרייַען אויס די פייגעלעך, „נו, נו, וואָס־זשע האָט ער, דער כויל, דערציילט ?״

דער ראָב טוט ווידער דרײַ פּיק אין צווײַג, שמעקט דרײַ מאָל דעם געשמאַקן אַקאַציערייעך און זאָגט: „איר ווייסט? די לעוואָנע און דער פויגל

כויל זענען שוועסטער־און־ברודער. די לעוואָנע לעבט אייביק, וואַקסט און וואַקסט, און אַז זי וואַקסט שוין גאָר אויס, וואַקסט זי פּאַמעלעך צוריק, צוריק, און ווערט קלענער, קלענער, ביז אַ פּײַערל גייט פון איר נעסט אַרויס און פאַרברענט זי אַף אַש. אויס לעוואָנע! נאָר ניין! אַן אייעלע איז געבליבן. פּיקט זיך פונעם אייעלע ווידער אַ לעוואָנע אויס, אַ יונגע, אַ שפּאָגלנײַע לעוואָנע! זענען זי די פייגעלעך מעכאַדעש, שפּרינגען און טאַנצן קעגן איר און זיי זינגען:

ציר, ציר, ציר! ציר, ציר, ציר!
נײַע לעוואָנע, קום צו מיר.
ציף, ציף, ציף! ציף, ציף, ציף!
כ'האָב אין האַרץ אַ לידל טיף.
קוויר, קוויר, קוויר! קוויר, קוויר, קוויר!
כ'וועל דאָס לידל זינגען דיר.

כאַפּן אונטער אַלע פֿייגעלעך."

„און זי ווערט אויכעט פֿאַרברענט", כאַפּט אונטער דער ראָב.

„און ווידעראַמאָל: פּיק, פּיק, פּיק!" זינגט אַ פֿייגעלע טאַנצנדיק, „ווידער אַ נײַע לעוואָנע פּיקט זיך אויס!.."

„ווי, פּי, פּי! ווי, פּי, פּי! וויפֿל נײַע לעוואָנעס האָט שוין די וועלט מעכאַדעש געווען!" זינגט אַ פֿייגעלע.

„נײַע, נײַע און אַלץ די אייגענע אַלטע", זאָגט דער ראָב, „אָט פֿאַרברענט, אָט ווידער צוריק."

„טשעריק, טשעריק, טשעריק! טשעריק, טשעריק, טשעריק!" פֿלאַפֿלען אַלע פֿייגעלעך פֿריילעך.

דער ראָב פֿאַרטראַכט זיך אַביסל און הייבט אָן ווײַטער: „אַ שווײַגער איז ער, דער כויל, אַ גרויסער שווײַגער, ווײַל אַלט איז ער ווי דער וואַלד, און אַסאַך האָט ער זיך אָנגעהערט, און אַסאַך האָט ער זיך אָנגעזען, און אַלצדינג ווייסט ער, און ווער סע ווייסט אַלצדינג — דער שווײַגט. נאָר ווען די פֿייגל זענען אַ נײַע לעוואָנע מעכאַדעש, איז אַפֿן כויל אַ גוטע שאָ. דעמאָלט נעמען זיך צו אים אַלע

פייגעלעך פונעם וואַלד צונויף, און ביי דער שיין פון דער יונגער לעוואָנע שיינע מייסעלעך דערציילט ער זיי. איינמאָל — און דער אַלטער ביסיק איז דערביי געווען — האָט ער אַזאַ מייסעלע דערציילט...״

„ציפּ, ציפּ, שטיפּ! שטיפּ זיך נישט!״ ברויגעסט זיך פּלוצים איין פייגעלע אָפּן אַנדערן, וואָס האָט זיך נעבנטער צוגעטוליעט.

„זיי ניט ברויגעס, ברודערל, איך וויל אויכעט הערן...״

„פּי, פּי, פּע!״ שרייען אַנדערע, „וואָס שלאָגט איר איבער?״

„קריגט אייך ניט פייגעלעך!״ זאָגט דער ראָב וויך, „רוקט זיך צו! נעבנטער! אָט אַזוי! גוט, גוט! נו הערט:

דאָס דריטע קאַפּיטל.

אין דעם קאַפּיטל דערציילט דאָס ביכעלע אַ מייסע מיט מענטשן, וואָס האָבן זיך אַוועקגעלאָזט מיט אַ שיף איבערן גרויסן יאַם, און וועגן אַ האַק פון אַ האָלצהעקער. און נאָך דערציילט דאָ דאָס ביכעלע, וויאַזוי די פייגעלעך האָבן געלאַכט, ווען מע באַדאַרף גאָר וויינען, און דערפאַר האָט אַף זיי דער רעבע אָנגעשריגן.

אַמאָל זענען מענטשן אַף אַ שיף איבערן גרויסן יאַם געפאָרן. פּלוצים האָבן זיי אַ פויגל דערזען. דער

קאָפּ אין הימל, די פיס אין יאַם און דאָס וואַסער ביז די קנעכל. האָבן זיי געוואָלט פון דער שיף שפּרינגען, באַדן זיך פאַרגלוסט זיי; געמיינט, ניט טיף, קנעכלוואַסער. פּלוצים האָבן זיי אַ באַסקאָל דערהערט:

‚היט אײַך! מיט זיבן יאָר צוריק האָט אַ האָלצ־העקער דאָ האָלץ געהאַקט, איז דאָס האַקאײַזן אין וואַסער אַראָפּ; פאַלט עס, פאַלט, און אַדהאַיעם ביז צום גרונט ניט דערגאַנגען.״

„טיף, טיף, טיף!״ גאַפן די פייגעלעך, „אַזוי טיף?״

„אַזוי טיף!״ זאָגט דער ראָב.

„אַזוי טיף, און קוים ביז די קנעכל?״ וווּנדערט זיך איינס.

„וואָס דער כידעש?״ ענפערט דער רעבע, „יענער פויגל איז באַר־יוכנע געווען! באַר־יוכנע — געלויבט איז ער און געלויבט איז זײַן נאָמען — באַר־יוכנע, וואָס די טיפסטע טיפעניש מיט די קנעכל פון זײַנע פיס מעסט ער אויס.״

„און דאָס האָט ער פון אויוון: ‚היט אײַך! היט אײַך!‘ צו די מענטשן געשריגן?״

„ער!״ זאָגט דער ראָב, „ער! געוואָרנט זיי, ניט געהייסן...״

„טער־ר־ר!!״ קנאַקן אויס אַלע פייגעלעך מיטאַמאָל, „אַ גוטער איז ער באַר־יוכנע, אַ גוטער־ר־ר!״

און איין פייגעלע אַ לעבעדיקס, אַ פריילעכס, טאַנצט אַף איין פיסעלע אונטער, און זינגט זיך:

יויכ־יויכ־יויכנע!
זיסער, גוטער!
היט מײַן טאַטן,
בענטש מײַן מוטער!"

„ט־ר־ר־ר!" כאַפּן די פייגעלעך ווידעראַמאָל אונטער. און דער ראָב זאָגט:

„יאָ, אַ גוטער איז ער באַר־יויכנע, און אַף גוטן האָט ער די מענטשן געראָטן, נאָר

וואָס טויג דאָס זיסע ווייצעלע?
ניטאָ ווער זאָל עס קלויבן!
וואָס טויג דאָס קלוגע אייצעלע?
ניטאָ ווער זאָל עס לויבן!

אַ גוטער איז ער באַר־יויכנע, און אַף גוטן האָט ער די מענטשן געראָטן, האָבן זיי אָבער ניט געפאָלגט..."

„ניט געפאָלגט? פאַרוואָס?"

„ווײַל פון די גרויסע שווימערס זענען זיי געווען. און ווו אַ שווימער איז ער אַ באַרימער, ווי די קאַטשקע.

האָבן זיי, די שווימערס זיך באַרימט:

‚מיר'ן זיך', זאָגן זיי, ‚אין די טיפע טיפעניש אַראָפלאָזן, די האַק אַרויסבאַקומען, און מיט איר זיך אין באַר־יויכנע פאַרמעסטן! וועל'מיר זיך אַ נאָמען אַף דער וועלט מאַכן!..'

גערזאָגט און אין יאַם אַרײַנגעשפּרונגען. באַלד איז אַ גרויסער שטורעמווינט געוואָרן, פון אַלע עקן

וועלט האָבן די פינצטערע אָדלערס אָנגעיאָגט און זייערע פליגל, די גרויסע ווי די נאַכט, האָבן זיי איבערן הימל פאַרשפּרייט.

און די בלינדע אויגן פון די פינצטערע אָדלערס האָבן זיך געעפנט, און סע האָט געבליצט און גערעגנט. און כוואַליעס ווי די בערג האָבן זיך ביז צום הימל

געהויבן, און די שיף האָבן זיי אַף זייערע פּלייצעס געטראָגן פערציק טעג און פערציק נעכט.

נאָכדעם האָט באַר־יויכנע — געלויבט איז ער — מיט זײַנע פליגל אַ לינדן פּאָך געטון, האָט אַ שטיל ווינטעלע געבלאָזן, זענען די וואַסערן שטיל געוואָרן

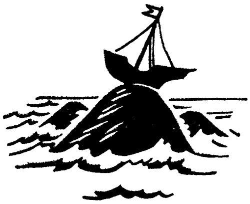

און די שיף האָבן זיי אַף די בערג אַראַראַט אויסגעשפּיגן. אַלע די שווימערס זענען דערטראָנקען געוואָרן, נאָר איינער פון זיי איז אין דער שיף געבליבן — באַר־יויכנעס וווּנדער צו דערציילן.

די מײַסע פון דער דערטרענקעניש האָבן די מענטשן אין זייערע הייליקע ספֿאָרים פאַרשריבן; ס'הייסט בײַ זיי „מאַבל.״

„וויאַזוי? וויאַזוי?״ פרעגן די פייגעלעך.

„מאַבל!״ זאָגט דער ראָב, „שווער פאַר אײַך! איר וועט דאָס ניט נאָכזאָגן.״

„מי, בי, פי!״ פּרוּווט איינס.

„קי, קי, קי!״ צעלאַכט זיך אַ צווייטס.

„שאַ, שאַ, דו שקאָץ!״ שרײַט אַף אים אָן דער ראָב שטרענג און גיט אים אַ גרינגן פּיק אין קעפּעלע, „מענטשן טרענקען זיך און אים איז פריילעך! לאַכט גאָר!״

די פייגעלעך זענען אומעטיק געוואָרן.

און דער ראָב האָט געזאָגט: „און נאָך אַ מײַסע האָט אין יענער נאַכט דער כויל איבערגעגעבן...״

„ווילמיר הערן! ווילמיר הערן!״ האָבן זיך די פֿייגעלעך אויפֿגעמונטערט.

און דער ראָב האָט דערציילט:

דאָס פֿערטע קאַפּיטל.

אין דעם קאַפּיטל דערציילט דאָס ביכעלע אַ מײַסע מיט אַ הויכן טורעם און מיט אַ שוואַרצער קאַץ, און סע ווערט געבראַכט אַ קלוג וואָרט פֿון אַ קלוגער שלאַנג.

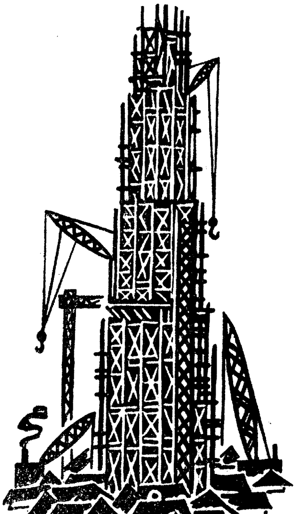

אַמאָל האָבן זיך די מענטשן אַ הויכן טורעם געבויט, אַ טורעם ביזן הימל; צו באַר־יויכנע געוואָלט דערגרייכן; ליכטיקע פֿעדערן פֿון זײַנע פֿליגל געוואָלט אויסרײַסן און פֿאַר געלד פֿאַרקויפֿן!״

„געלד? געלד?״ פֿרעגן די פֿייגעלעך, „וואָס הייסט געלד?״

„ווער קען וויסן? ס'איז אַ סאָד! מענטשן האָבן אַ טעווע זייער געלד צו באַהאַלטן... נאָר אַ קאַנאַריקל, וואָס איז בײַ זיי אַ

גאַנץ יאָר אין אַ שטײַגעלע געזעסן און דערנאָך אַף דער פרײַ זיך אויסגעריסן, האָט מיר דערציילט, אַז ס'האָט

אַליין געזען דאָרטן אין שטוב עפּעס אַ שוואַרצע זאַך זיך אַרומדרייען, אַ שוואַרצע זאַך מיט גרינע אייגעלעך און שאַרפע נעגעלעך. בײַנאַכט ווען מ'פלעג דאָס פײַער אויסלעשן, און אַלע אין שטוב האָבן זיך שלאָפן געלייגט, דעמאָלט, אין דער פינצטערניש, פלעגן זיך בײַ דער שוואַרצער זאַך די גרינע אייגעלעך אָנצינדן — אַ פּאַכעד! די גאַנצע וועלט צו פאַרברענען! טויט אין אַלע ווינקעלעך פאַרשפּרייט!.. איך מיין: אויב דאָס איז ניט געווען קיין ווילדע קאַץ, איז דאָס אַוואַדע געלד... יאָ, יאָ, געלד... איך האָב דערצו אַ ראַיע..."

„וואָס פאַר אַ ראַיע?" זענען די פייגעלעך נײַגיריק צו וויסן.

„כ'האָב אַמאָל געשמועסט מיט אַ שלאַנג, וואָס האָט זיבן יאָר אין אינדיען בײַ אַ פאַקיר געלעבט. זי האָט בײַ אים כאָכמע געלערנט. דער פאַקיר פלעג

איר מויל צו זיך אין מויל אַרײַננעמען, און מויל צו מויל איר טיפע סוידעס אַנטפּלעקט.
האָט מיר די שלאַנג אַזוי געזאָגט:
„אַז װעסט זעען אַ זאַך, װאָס בײַ דער ליכטיקער שײַן איז דאָס פינצטער און בײַ דער פינצטערער נאַכט איז דאָס ליכטיק, זאָלסטו װיסן אַז דו זעסט: אָדער אַ גליװערעמל, אָדער פאַרפוילט האָלץ, אָדער כאָכמע פון נאַראָנים, אָדער געלד...״
„טיף, טיף, טיף!״ שװיפּטשען די פײגעלעך, „אַ טיף װאָרט.״
„אַװאַדע!״ זאָגט דער ראָב, „אַז איר װעט עלטער װערן, װעט איר דאָס ערשט רעכט פאַרשטײן...״
„און נאָכװאָס טויג די מענטשן די דאָזיקע שװאַרצע זאַך מיט די אײגעלעך, װאָס ברענען אין דער פינצטער?״ װילן די פײגעלעך װיסן.
„דאָס, ליבע פײגעלעך, האָבן אונדז מענטשן ניט דערצײלט; נאָר װײסן װײס איך, אַז מענטשן האָבן דידאָזיקע שװאַרצע זאַך זײער ליב. פאַר געלד װעט אַ מענטש אַמאָל אַפילע דאָס לעבן אַװעקגעבן!״
„אַפילע דאָס לעבן?״
„יאָ! דאָס קאַנאַריקל, װאָס האָט דאָרטן בײַ זײ אין שטוב אַ גאַנץ יאָר געלעבט און דערנאָך זיך אַף דער פרײַ אַרויסגעריסן, האָט מיר דערצײלט אַז אַלע אין שטוב, פון קלײן ביז גרויס, האָבן די שװאַרצע זאַך ליב געהאַט. קלײנװאַרג פלעג זיך דערמיט שפּילן און טאַנצן; מיטן באַלעבאָס איז דאָס אַף אײן געלעגער געשלאָפן; די באַלעבאָסטע פלעג דאָס

צום האַרץ טוליען, כאַטש אַלע פלעג דאָס צעגראַבלען..."

„מעשוגאָים!" פּאַסקעט אַ פייגעלע.

„אַבי מע זאָגט, אַז אַ מענטש איז קלוג!" גיט צו אַ צווייטס.

„ע!" זאָגט דער ראָב, „קלוגער פון אַ קאַטשקע איז ער אַוואַדע... נאָר מע כאַפּט ניט איינס אין אַנדערן; וועגן דער קאַטשקע וועל איך אייַך שפּעטער דערציילן... ווו־זשע האַלטן מיר?"

„ביים טורעם."

„האָבן די מענטשן אַ הויכן טורעם געבויט. געבויט, געבויט, אָט־אָט דעם הימל דערגרייכט, פּלוצים — קאַר, קאַר, קראַך!

באַר־יויכנע האָט אין זיי דאָס מינדסטע איי פון זייַן נעסט געוואָרפן, איז דער גאַנצער טורעם אייַנגעפאַלן. דער טורעם איז אייַנגעפאַלן און אַסאַך, אַסאַך שטעט זענען אונטער אים כאָרעוו געוואָרן. אַזויפיל שטעט, וויפל אַף אַ בוים מיט פייגעלעך — פליגעלעך און אייגעלעך, פּיסעלעך און נעגעלעך!"

„פּי, פּי, פּי!" שרייַען די פייגעלעך.

„ווייסט איר שוין ווער באַר־יויכנע איז?" זאָגט דער ראָב, „איצט מייַנע פייגעלעך, לופטערט זיך דורך די פליגעלעך און קומט צוריק וועל איך אייַך דערציילן וויאַזוי באַר־יויכנע האָט די וועלט באַשאַפן."

„טשער, טשער, טשער־ר־ר!" זענען זיך די פייגעלעך מיט אַ געזאַנג צעפלויגן.

קעגן אַ האַלבער שאָ האָבן די פייגעלעך אַפן פרייַען פעלד געשטיפט. אין דער בלאָער לופט ריידעלעך

געמאַכט, אין „איגל־ביגל" און אין „פיק־צוריק" זיך געשפּילט, און לעבעדיק און פריילעך און פאַרסאָפּעט צום ראָב אָפן בוים צוריקגעקומען, שטיל, געהאָרכזאַם זיך אויסגעזעצט, און דער ראָב האָט ווידער אָנגעהויבן:

דאָס פינפטע קאַפּיטל.

אין דעם קאַפּיטל דערציילט דאָס ביכעלע, ווי דער ראָב האָט די פייגעלעך אַ האַרבע שאַלע געפרעגט, און וויאַזוי ער האָט זי אַליין פאַרענטפערט. און נאָך ווערט דאָ דערציילט, פונוואַנען סע נעמען זיך די פינצטערע אָדלערס וואָס וואַנדערן וויינענדיק, און פאַרוואָס סע דונערט און סע בליצט.

און אָנגעהויבן האָט דער ראָב מיט אַ שאַלע:
„קינדערלעך! פונוואַנען קומט אַ פייגעלע אַרויס?"
„פון אַן אייעלע!"
„און דאָס אייעלע פונוואַנען?"
„פון אַ פייגעלע!"
„און דאָס פייגעלע?
„פון אַן אייעלע!"

„אַן אייעלע פון אַ פייגעלע, אַ פייגעלע פון אַן אייעלע", זאָגט דער ראָב, „אָבער וואָס פריער? צום אַלעם ערשטן וואָס? צום אַלעם ערשטן דאָס אייעלע! און דאָס אייעלע פון וואָס? דאָס אייעלע פון די פינצטערע בערג...

אַמאָל, אַמאָל, נאָך פאַרן ערשטן אייעלע, זענען פינצטערע בערג געווען; פינצטערע, פאַרשלאָפענע

בערג און גאָרניט מער! און איבער די פֿינצטערע בערג האָט באַר־יויכנע אַרומגעשוועבט. ווי אַן אָדלער זײַן נעסט באַוואַכט, איבער זײַנע פֿייגעלעך ציטערט ער, אַזוי האָט באַר־יויכנע — געליבט איז ער — איבער זײַנע בערג געציטערט, געפֿלאַטערט.

מיטאַמאָל איז אַף די קעפּ פֿון די בערג אַ ליכטיקייט געפֿאַלן!

אין באַר־יויכנעס אויגן האָט זיך אַ פֿײַערל אָנגעצונדן און דאָס פֿײַער פֿון באַר־יויכנעס אויגן האָט די שפּיצן פֿון די פֿאַרשלאָפֿענע בערג באַלויכטן. האָבן זיך די בערג פֿון שלאָף אויפֿגעכאַפּט.

האָט באַר־יויכנע אַ זאָג געטון: „זאָלן זיך פאַרזאַמלען אַלע פינצטערע בערג אַף איין אָרט, און איין גרויס איי זאָל פון זיי ווערן!"

און ס'איז אַזוי געוואָרן.

אַלע פינצטערע בערג האָבן זיך אַף איין אָרט פאַרזאַמלט, און איין איי איז פון זיי געוואָרן:

דאָס ערשטע אייעלע!..

האָט באַר־יויכנע — געלויבט איז זײַן נאָמען — דאָס איי מיט זײַן שנאָבל צעשפּאַלטן, איז אין אים געווען אַ ווײַסל, איין גרויס געלעכל מיט אַ בלוטסטראָפּן און אַסאַך, אַסאַך קליינע געלעכלעך.

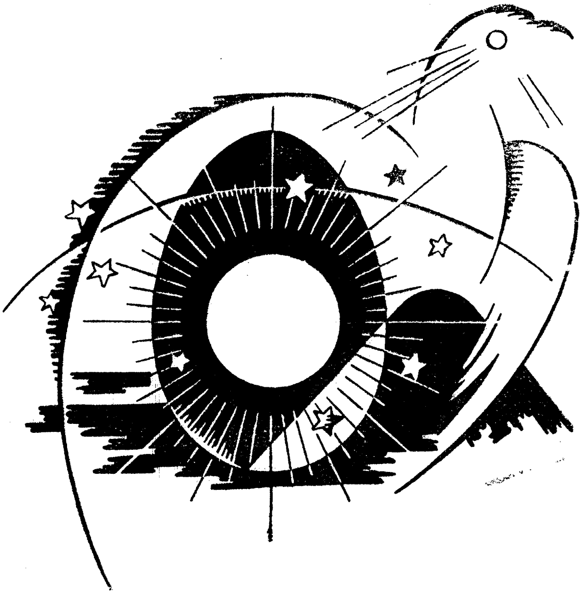

פון דער אייבערשטער העלפט ווײַסל האָט ער דעם הימל באַשאַפן, פון דער אונטערשטער — דעם יאַם,

פונעם גרויסן געלעכל — די גילדענע זון, פון די קליינע געלעכלעך — די לעוואָנע מיט די שטערן, פון דער האַרטער שאָלעכץ — די ערד מיט אַלע אירע באַשעפענישן און פונעם בלוטסטראָפּן — דעם מענטשן.

דערנאָך האָט באַר־יויכנע אַ קוק געטון און דערזעען: איין פינצטערער באַרג איז געבליבן!

ווען באַר־יויכנע האָט באַפוילן: „אַלע פינצטערע בערג, זאַמלט אײַך צונויף!" האָט ער ניט געהערט; ער האָט פאַרשלאָפן . . .

איז באַר־יויכנע אַף אים בייז געוואָרן און געזאָגט:

„פינצטערער באַרג! ווײַל אַף דײַן אָרט ביסטו שטיין געבליבן, ווען אַלע דײַנע ברידער האָבן זיך צום גרויסן שאַפן פאַראייניקט, דערפאַר נאָוועננאָד זאָלסטו זײַן! אומוואַנדערן פון אָרט צו אָרט זאָלסטו, און קיין רו זיך קיינמאָל ניט געפינען!"

באַלד דערויף האָט באַר־יויכנע אַ פּאָך געטון מיט זײַנע פליגל, זענען גרויסע ווינטן געוואָרן, האָבן די ווינטן דעם באַרג אַ כאַפּ געטון און אים אַף שטיקער צעריסן. זענען פון די פינצטערע שטיקער, אָדלערס געוואָרן, פינצטערע אָדלערס וואָס וואַנדערן אייביק!

האָבן די פינצטערע אָדלערס געוויינט פאַר באַר־יויכנע און געזאָגט:

„גרויס איז אונדזער זינד, ניט צו פאַרטראָגן!
צום גרויסן שאַפן האָ'מיר זיך ניט פאַראייניקט;

פאַראומערט און פאַרפינצטערט זענען מיר געבליבן ;
קיין רו וועל'מיר זיך ניט געפינען, און אייביק וועל'מיר
וויינען !"

האָט באַר־יויכנע ראַכמאָנעס באַקומען און
געזאָגט : „דערפאַר וועלן אײַערע טרערן אַף דער
ערד פאַלן און זי דערפרישן און באַפרוכפערן, און
נײַע שאַפונגען פון איר שויס אַרויסברענגען."

איז אַזוי געוואָרן.

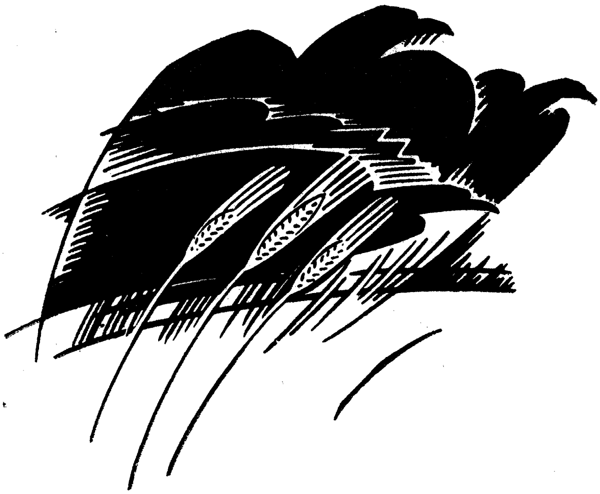

אַז די פינצטערע אָדלערס וויינען פאַר גרויס
כאַראָטע און בענקשאַפט נאָך שאַפונג, פאַלן זייערע

טרערן אַף דער ערד, שלינגט די ערד די טרערן, וואַקסן פון איר שויס נײַע שאַפונגען אַרויס: טוועס, ביימער, גראָזן, רויזן, בלומען.

בענטשט די ערד די אָדלערס.

ענפערן די אָדלערס אַף אַ קאָל: „אָמיין!"

„דאָס איז דער דונער?"· פרעגן די פייגעלעך.

„יאָ", זאָגט דער ראָב, „דאָס איז דער דונער."

„און וואָס־זשע איז דער בליץ?" פרעגן ווידער די פייגעלעך.

„דער בליץ, דאָס איז דאָס ערשטע ליכט וואָס האָט זיך צום ערשטן אין באַר־יוחכנעס אויגן אָנגעצונדן. דאָס ליכטיקייט וואָס האָט די שפּיצן פון די בערג באַלויכטן ווען באַר־יוחכנע — געלויבט איז ער — האָט נאָרוואָס פאַרטראַכט די וועלט צו באַשאַפן."

„ווי־זשע קומט דאָס ליכטיקייט צו די פינצטערע אָדלערס?"

„באַר־יוחכנע מיט זײַן גרויס ראַכמאָנעס האָט דעם בליץ די פינצטערע אָדלערס געשענקט, קעדיי די וועלט זאָל זיך פאַר די פינצטערע אָדלערס ניט שרעקן . . .

אַז די פינצטערע אָדלערס וועלן אָניאָגן און זייערע פליגל, די גרויסע ווי די נאַכט, איבער דער וועלט וועלן זיי פאַרשפּרייטן, און די קוואַלן פון די בלינדע אויגן וועלן זיך עפענען, און טרערן, טײַכן טרערן, וועלן די אָדלערס איבער דער וועלט גיסן,

ווײַל זיי האָבן די רעגע פון גרויסן שאַפן פאַרשלאָפן, וועט פלוצים פון זייערע אויגן דאָס ליכט פון שאַפונג אַרויסבליצן ; אַ סימען, אַז פון דעם פינצטערניש און פון די טרערן וועט שאַפונג און בראָכע קומען, אַ נײַ לעבן שפּראָצן . . .״

„און קוקו האָט מוירע פאַרן בליץ !״ זאָגט איין פייגעלע אָנווײַזנדיק מיטן פליגעלע אַפן כאַווערל.

„קו, קו ! קו, קוק ! קוק אים אָן ! אַ כאָכעם !״ זאָגט דער קוקו פאַרשעמט, „לעמײַ האָסטו מוירע פאַרן דונער, לעמײַ ?״

„איך . . . איך . . . איך וועל שוין קיינמאָל ניט מוירע האָבן פאַרן דונער . . .״

„און איך וועל שוין קיינמאָל ניט מוירע האָבן ניט פאַרן דונער און ניט פאַרן בליץ !״ פאַרזיכערט דער קוקו.

„מיר אַלע ! מיר אַלע !״ שרײַען די פייגעלעך פריילעך, „מיר אַלע וועלן ניט מוירע האָבן ! זאָל דונערן ! זאָל בליצן ! זאָל אַ לעבן קומען ! זאָל אַ נײַ לעבן שפּראָצן ! צוויץ ! צוויץ ! צוויץ !״

און זיי קושן, די פייגעלעך, מיט די פּיסקעלעך אין גרינעם „ביכעלע״ און זיי פליעסקען מיט די פליגעלעך און זיי זינגען :

אַף, אַף, אַפן בוים, אַף גרינעם,
אַף, אַף צווײַגעלע, אַף דינעם,

אַף, אַף, אַפּן סאַמע שפּיץ
טאַנצט אַ שטערן אַף אַ בליץ...
לאָמיר זינגען: צוויץ! צוויץ! צוויץ!
צוויץ! צוויץ! צוויץ!
און דער ראָב האָט צעלאָזט די פייגעלעך אַהיים
ביז מאָרגן אינדערפרי.

.III

די קרומע נון

א

די קרומע נון — אוי, איך אַמאָל אַף איר אַ האַרץ געהאַט! איר ווייסט: דורך איר אַמאָל מײַן גאַנץ כאַנוקע־געלד פאַרשפּילט איך. אַז גענומען זיך מײַן דריידל אַף קרומען פּיסל פאַלן, איז איינמאָל נאָכן אַנדערן, איינמאָל נאָכן אַנדערן! אַף צולעהאַכעס! כאַטש צערײַס זיך!

נו, איך צעבייזערט זיך אַף איר, אַף דער קרומער! פאַר פאַרדראָס דאָס דריידל געכאַפּט און אין הרובע אַרײַן! אַפּן פײַער! נאַ, גיי ברען מיט דײַן נון איניינעם!

דאָס דריידל אַפּן פײַער אָפּגעשיקט, איך דער מאַמעס פּיסבענקעלע גענומען, קעגן מויל פון דער הרובע געשטעלט, זיך אַוועקגעזעצט און געקוקט, געקוקט...

דאָס דריידעלע אַפּן פײַער שמעלצט זיך, קוילן ציטערן־ציטערן: לעבעדיקע אויגן פינטלען, רעדן אַפּן וווּנק: יאָ, יאָ, מיר ווייסן, מיר ווייסן...

וואָס ווייסן זיי? אַז סע טוט מיר עפּשער באַנג? אַ ליגן! גאָרניט ווייסן זיי! ס'הייבט מיר אַפילע ניט

אָן באַנג צו טון! אַ סימען: ווען איך וויל, נעם איך דאָס אײַזערנע פײַערשטעקעלע און אַ שלעפּ אַרויס! עפּשער טאַקע עס נעמען?.. אָט שטייט עס דאָרט אין ווינקעלע! אַ הייב זיך אויף, אַ נעם און אַ שאַר אַרויס! וויל איך ניט! וואָס וועל איך דאָ אַרויסשאַרן? אַ צעשמאָלצן שטיקל בלײַ? איך דאַרף עס ניט! שוין אַ שיין מין דריידל! זאָל זיך עס ברענען! איך בין זיך מעכאַיע! איך גלעט מיר דאָס האַרץ!..

און איך זיץ מיר און קוק דעם פײַער גלײַך אין די אויגן אַרײַן... איך קוק און זינג מיר צו:

דריידל־קאַפּיידל,
דומע דעדיידל,
ערעץ קאַנײידל,
יוישעוו בעציידל!

איך זינג און דאָס פאָנעם פלאַמט...

„ז־ז־ז!" מאַכט דאָס דריידעלע אָפן פײַער; דאַכט זיך, עס געזעגנט זיך מיט מיר. „זײַ געזונט!" זאָגט עס, „זײַ געזונט! איך גיי שוין פון דיר אַוועק! אַף אייביק גיי איך אַוועק!"

און אַ וואַרעמקייט, אַ גוטע אַזאַ, אַ זיסע, צעגייט זיך מיר איבערן האַרץ.

„גיי ניט!" זאָג איך, „גיי ניט אַוועק! האָב ראַכמאָנעס!"

„איך מוז־ז־ז!" זאָגט עס, „איך מוז־ז־ז!"

„אַז־ז־ז אַז־זוי", זאָג איך, „אַז אַזוי, גיי איך אויך..."

„אַז־ז־זוי? ווילסט גיין מיט מיר?"

„יאָ, מיט דיר, מיט דיר!"

„ז־ז־זייער ש־שיין! ז־ז־זייער ש־שיין! קריך אין הרובע!"

„קריך אין הרובע? וואָס זאָגסטו אַף אים? זייער שיין! און אַז איך וועל זיך אָפּבריען, דאָס אַרט דיך ניט?"

„ז־ז־זיץ־ז־זשע ווו מע קען דיך!"

„זיץ איך טאַקע! דיר אַף צולעהאַכעס! זעסטו, ווען איך האָב די סאַלאַמאַנדרע!..."

„ס־ס־סאַלאַמאַנדרע? וואָס איז דאָס אַזוינס ס־ס־סאַלאַמאַנדרע?"

„ווייסט ניט וואָס ס'הייסט סאַלאַמאַנדרע? אַז מע הייצט אַן אויוון זיבן טעג און זיבן נעכט דורכאַנאַנד, קומט אַרויס פונעם פײַער אַ קליין כאַיעלע. אַז דו שמירסט דיך אָן מיט איר בלוט, דעמאָלט קריך אין פײַער, האָב קיין מוירע ניט! סע וועט דיר גאָרניט שאַטן!"

„אַז־ז־זוי? אַז־ז־זוי? סאַלאַמאַנדרע? ס־ס־סאַ..."

סאַפּעט דאָס פּײַערל און פאַרשווינדט.

און איך זיץ און קוק, קוק מיר אַלץ אין פּײַער. וואָס־זשע מיינט איר: באַווײַזט זיך ניט די סאַלאַמאַנדרע? יאָ, זי איז דאָ! ווי איך בין אַ ייד! פונעם פּײַער אַרויס... פריער אַ קליין קעפּעלע

פון אַ וועווריקל מיט רויטע ווינקענדיקע אייגעלעך...
סע ווינקט, סע ווינקט צו מיר, און באַלד — דאָס גאַנצע וועווריקל. סע טוט אַ שפּרונג, עפנט דאָס פּיסקעלע, שטעלט אַרויס אַ רויט פײַערדיק צינגעלע, און פונעם צינגעלע סע רינט... וואָס מיינט איר? — בלוט!.. הייס, רויט בלוט! סע רינט, רינט, פאַרגיסט די גאַנצע הרובע, די דיל אַרום איר, און מיך אויך, מיך אינגאַנצן!

„איצט", זאָגט די סאַלאַמאַנדרע, „ניטאָ וואָס מוירע צו האָבן! קריך אין הרובע!"

„איך ווייס, איך ווייס!" זאָג איך, און מיט איין שפּרונג בין איך שוין אין הרובע.

טוט מיך דער רויך אַ נעם אַרום, סע פאַרדרייט זיך מיר דער קאָפּ, פונקען פליען, סע שווינדלט אין די אויגן, און אַ ווינט מיך אַ כאַפּ, אַ הייב אינדערלופטן און אַ טראָג אַרויס דורכן קוימען.

פלי איך, פלי איך, פלי, פלי, פלי, ווײַט־ווײַט...
לאָזט מיך דער ווינט אַראָפּ ערגעץ אַף אַ פעלד.

איז דאָס פעלד באַדעקט מיט רויטע ליכטיקע בלומען. גיי איך, גיי איך איבערן רויטן בלומען־פעלד...

איך גיי און גיי איינער אַליין, אַף אַ רויטן פעלד גיי איך. ס'איז בײַנאַכט. שטערנדלעך אין הימל ברענען, ווינקען, ווי פײַערדיקע קוילן ווינקען זיי. אַ הייך שלאָגט. שרײַט אַ שטערנדל: „מיר איז

הייס! איך ווער פֿאַרברענט!" און מיטאַמאָל זיך אַ לאָז אַראָפּ צו דרערד און אַוועק אין אַ טאַנץ... קוק איך זיך צו, ערשט — ניט קיין שטערנדל, גאָר אַ דריידל; אַ ליכטיק דריידל טאַנצט און קומט צו מיר... צו מיר...

און וואָס נענטער סע קומט, אַלץ גרעסער ווערט עס. און אַז סע קומט שוין גאָר נאָענט, איז דאָס ווי די לעוואָנע גרויס! און דאָ אַ קער איבער זיך און אַפּן פּיסעלע, אַפּן פֿײַערדיקן פּיסעלע בלײַבט עס שטיין. זעט עס אויס ווי אַ קליין גילדן שטיבעלע מיט פיר ליכטיקע פענצטערלעך; אין יעדן ווענטעלע אַ פענצטערל.

און דאָס שטיבעלע, אַף אַ גילדן הינערפיסעלע סע שטייט.

עפנט זיך אַ פענצטערל, פליט אַרויס אַ מיידעלע, גרויס ווי אַ טויב, שיין ווי אַ באַסמאַלקעלע, שײַנט ווי אַ ליאַלקעלע.

און אָנגעטון דאָס מיידעלע אין אַ שוואַרץ־סאַמעטן העמדעלע, אַ גלאַטס, און נאָר בײַ דער זוים אַרום און אַרום אַ גילדענער בלייך.

און דאָס העמדעלע איבער די פינגערלעך פון די פיס פאַלט עס, אײַנגאַנצן זיי פאַרדעקט עס.

און פון אונטער די אָרעמס צוויי בליצן ציען זיך, וואַרפן זיך, שלענגלען זיך. און מיט די בליצן ווי מיט פליגל פליט עס.

פליט עס צו צו מיר, שמייכלט און זאָגט:
„גוט וואָס געטראָפן דיך! דערקענסט מיך ניט?

איך בין קרומע נון. שרעק זיך ניט! מיינסט איך
אַף דיר ברויגעס? כאָלילע! פאַרוואָס? ווײַל דו מיך
אַפן פײַער געוואָרפן? אווואַ! וואָס גייט עס
מיך אָן!"

און זי טענצלט זיך און דריידלט זיך און זינגט:
וואַרפסטו מיך אין וואַסער,
גיי איך ניט פאַרלוירן,
וואַרפסט מיך אַפן פײַער —
ווער איך נײַ געבוירן.

„אַזוי?" זאָג איך, „אַזאַ בעריע ביסטו? פאַרוואָס־זשע?..."

„פאַרוואָס־זשע איך דיר אין שאָדן געפאַלן, ווילסטו פרעגן?"

„יאָ, נו? דורך דיר מײַן גאַנץ כאַנוקעגעלד קאַפּוט! דאָס ווייסטו צי ניין?"

„דאָס ווייס איך!" טוט זי אַ זאָג און אַ פּאָך מיט די בליצעלעך אַז די אויגן מיר שיר ניט אַרויסגענומען, „דאָס ווייס איך, אָבער וואָס א י ך ווייס, ווייסטו ניט."

„וואָס ווייסטו?"

„אַ מײַסעלע."

„אַ מײַסעלע? דערצייל!"

„זעץ־זשע זיך, זײַ מויכל, אַנידער דאָ מיט מיר!"

זעץ איך זיך אַף דרערד אַנידער און די קרומע נון קעגן מיר.

ב

זאָגט די קרומע נון:
נאָווענאָד בין איך געווען,
אַ נעסיע ווײַט געמאַכט,
ניסים איז מיט מיר געשען,
נו, דערצייל איך הײַנט בײַנאַכט.

אַמאָל — אַמאָל ווען גלאָז געווען קרישטאָל און אײַזן שטאָל — ניט קיין כאָף און ניט קיין פּיי, קיין קרום פּלייצעלע ניט געהאַט. אַלע כאַפּן, אַלע פּייען ווי די ווירעלעך. און קיין צאַדיקל אײַנגעהויקערט ניט געגאַנגען. צאַדיקלעך ווי גרינע ביימעלעך, יונגע, פרישע, גלײַכע! און נונען ניט געהאַט קיין קרומע פּיסעלעך — נונען ווי די שפּיסעלעך! און ווו אַ מעם — צוויי הערנערלעך אַפן קעפּעלע, ווי אַ צאַפּיקל! אַ מעמעלע אָן הערנערלעך ניט מע האָט געזען, ניט ס׳איז געווען.

מאַכט זיך אַמאָל, הייבט זיך אויף דאָס גוטע, פרומע צאַדיקל און זאָגט: „אָ, איר צווייאונצוואַנציק אויסיעס! ציכטיקע, ליכטיקע! קאָשערע צורעלעך! וואָס טוט איר זיצן אויסגעזעצט אין שורעלעך? אין פּאָסעק שטייט: ,צו דער מערישקע, דו פוילער, גיי און קוק זיך צו צו איר מיט קאָפּ!׳ וויל איך וויסן, ווער מיט מיר און צו דער מערישקע?״

„איך!״

„און איך!״

„און איך אויך!״

פון אַלע זײַטן קולעס זיך געהערט.

אָבער אַז געקומען צו עפּעס, טאַקע צום גיין, איז ווער מיטן צאַדיקל זיך אָנועקגעלאָזט? נאָר די גרויסע, בראַווע אויסיעס: די שלאַנקע כאַפּן, די געשטרעקטע פּייען, די לאַנגע נונען און די גלײַכע צאַדיקלעך.

און די מעמעלעך מיט זיי. „מיר האָבן הערנערלעך", זיי געזאָגט, „וואָס־זשע די מוירע? אַז גאַזלאָנים אונדז באַגעגענען, מיר מיט די הערנערלעך: דוץ־בוץ! און אַ סאָף!"

נאָר די בראַווע אויסיעס, אויך זיי ניט אַלע געגאַנגען. אַ טייל נאָך בײַ דער טיר זיך מעיאַשעוו געווען: „וואָס עפּעס מיר צו די מערישקעס? אַ גאַנצע וועלט צו אונדז קומט זיך לערנען, פאַרוואָס־זשע ניט די מערישקעס אויך צו אונדז?"

אַנדערע אַפן וועג זיך באַרעכנט: „נאָכוואָס און וווהין דאָס שלעפּן זיך? צו די מערישקעס? און עפּשער שוין קיין מערישקעלעך גאָר אַף דער וועלט ניטאָ? אַמאָל איז געווען און הײַנט ניטאָ!"

און שטילערהייט און אײנציקווײַז זיך אָפּגערוקט און צוריק אַהיים.

און גאָר ווייניק מיטן צאַדיקל געבליבן, אים אַף זײַנע וועגן־שטעגן נאָכגעגאַנגען.

ג

ניט אַזוי טוט זיך ווי סע רעדט זיך.
געגאַנגען און געגאַנגען
מיט טרערן, מיט געזאַנגען,
און שטורעמווינטן ברומען —
געגאַנגען און געקומען.

געקומען צו די מערישקעלעך אין אַ גוטער שאָ: פּונקט ווען סע בליען די פּערישקעלעך. אַ סימכע, אַ געדולע! די געסט מיט גרויס קאָוועד נעמט מען

אויף, עסן־טרינקען פון אַלעם בעסטן: סודעלעך מאַכט מען, ווײַן אין בלומענבעכערלעך שטעלט מען, די געסט, די געהויבענע טוירע זאָגן: כאָכמע פון די הייליקע ספאָרים אַרויס. אַ טאָג און צוויי. און אַפן דריטן טאָג די מערישקעלעך אַ זאָג: „אַרבעטן! צו דער אַרבעט, ברידערלעך! אַזוי בײַ אונדז אײַנגעפירט. ווער ס'עט אַרבעט ניט, דער עסט ניט!"

אַרבעטן איז אַרבעטן. אַז מע הייסט, העלפט ניט. שטעלן זיך די כאָפן און די פייען פאַר מאַסע־טרעגערלעך, די נונען פאַר בריוטרעגערלעך, און די צאַדיקלעך, גאָטסלויבערלעך, פאַר קלויבערלעך; די קערנדלעך

וואָס די מערישקעלעך אַף ווינטער זאַמלען, די צאַדיקלעך זיי איבערקלייבן: די פעטע באַזונדער, די מאָגערע באַזונדער און די קאַליע און פאַרפוילטע אוועקוואַרפן.

און די מעמעלעך — וועכטערלעך.

ביינאַכט, אַז גאַזלאָנים, כאַלילע־וועכאָס, אַף די מערישקעלעך אָנפאַלן, זאָלן די מעמעלעך מיט די הערנערלעך שטויסן, אַף אַ קאָל „מע־מע־מע" שרייַען און די געסט, די ניטגערופענע, פאַרטרייַבן.

און צו דער אַרבעט זיך יעדער אַ נעם.

זענען די צאַדיקלעך געזעסן און געקליבן, איינגעהויקערט געזעסן, געקליבן און געקליבן — הויקערלעך געבליבן; די מאַסע־טרעגערלעך אַף די פלייצעלעך מאַסע געצויגן — זיך אין דרייַען איינגעבויגן. און די בריווטרעגערלעך געלאָפן, געלאָפן, בריוועלעך צעטראָגן — די פיסעלעך זיך אויסגעקרומט, צעשלאָגן.

אַזוי אַלע געטרייַ די אַרבעט געטון. אַלע, נאָר ניט די מעמעלעך.

די מערישקעלעך פאַרלאָזט זיך אַף זיי. געגלייבט זיי, און די מעמעלעך — אַ גאַנצן טאָג אַף דער פרייַ צווישן בלימעלעך אַרומגעטאַנצט, מיט צוויטשערלעך און זומערפייגעלעך געשטיפּט, און ביינאַכט געשלאָפן. אַזוי לאַנג, אַזוי ברייט ביז אַן אומגליק געשען.

ד

ס'איז סאָף שניטצייַט געווען. אַ ווינטער, שמועסט מען, וועט אַ בייזער זייַן, אַ האַרבסט, אַ פריצייַטיקער,

אַ פרילינג, אַ שפּעטער. מוז מען מיט דער אַרבעט זיך צוואַיילן, איידער די קאַלטע רעגנס קומען; מע דאַרף באַצייַטנס אַלדינגס באַזאָרגן און צוגרייטן וואָס מער.

די מערישקעלעך — פון פאַרטאָג ביז אין דער זינקענדיקער נאַכט אַרייַן געאַרבעט, איבער די קויכעסלעך געהאָרעוועט. אַהיימגעקומען פאַרמאַטערטע, קוים לעבעדיקע, ווי די האַרוגים אַנידערגעפאַלן און זיי שלאָפן.

און די מעמעלעך אויכעט אַ גאַנצן טאָג ניט גערוט אַ רעגע, און נאָר געהוליעט און געוויוועט. אַ לידעלע האָבן זיי אויסגעטראַכט, אַ פריילעכס אַזאַ:

בין איך מיר אַ מעמעלע,
טאַנץ איך ווי אַ לעמעלע,
לעבעדיק און פריילעך,
ערשטער איך בייַם מיילעך,

און בײַ מוישע שויכעט,
און אין מיזורעך אויכעט.
נאָר אין הימל, ביטער —
דאָרט בין איך דער דריטער!

און געלאַכט, און געזונגען, און געטאַנצט, און אַזוי ביז זונזעצן.

און אַז די זון זיך געזעצט — די מעמעלעך פּאַר די נעסטעלעך זיך אויסגעזעצט, שאַ, רויִק, שטיל: װעכטערלעך, זײ היטן!

נאָר װיבאַלד די מערישקעלעך פֿון דער אַרבעט געקומען און אָקאָרשט װאָס אײַנגעשלאָפֿן, שוין די װעכטערלעך פֿון פריש־געשניטן גראָז װײכע געלעגערלעך זיך געמאַכט; מיט געלע קאָלדרעלעך, אַראָפּגעפּאַלענע בלעטעלעך, זיך אײַנגעדעקט און — אַ גוטע נאַכט!

די מערישקעלעך דעם ערשטן דרימל נאָך ניט געכאַפּט, און כאַיאָלעס הײשעריקלעך האָט עס אָנגעטראָגן, גאָט װײסט פֿונװאַנען.

ס'ערשטע, פּאַרשטײט זיך, צו די פּאַרשלאָפֿענע װעכטערלעך זײ גענומען זיך: די מײַלעכלעך מיט דינע פּעדעמלעך פּאַרנײט, זײ זאָלן ניט שרײַען; די הערנערלעך זײ מיט הײשעריק־זעגעלעך אָפּגעזעגט, זײ זאָלן ניט שטויסן; דערנאָך די גאַזלאָנים די מערישקעלעך באַפאַלן: אַ טײל אויסגעהאַרגעט, אַ טײל אין געפּענקעניש געפירט, דאָס גאַנצע האָב־און־גוטס אַװעקגערויבט. און די אויסיעס קוים לעבעדיקע אַנטלאָפֿן און — אַהײם.

װענען זײ אַהײמגעקומען — די צאַדיקלעך אײַנגעהױקערט, די כאָפּעלעך און די פּײען אײַנגעבױגן, די נונעלעך קרום און די מעמעלעך מיט פאַרשלאָסענע מײַלעכלעך און אָפּגעהאַקטע הערנערלעך.

האָבן זיך מיט זײ די קרױװױם זײערע, יענע װאָס אינדערהײם געבליבן, געשעמט, ניט געװאָלט מיט די אָרעמע קאַליקעס אינײנעם גײן.

האָבן זיך די פאַרשעמטע אױסיעס געקלאָגט. פאַר װעמען? פאַרן גאָט פון די אױסיעס: פאַר טינט־און־פעדער.

האָט טינט־און־פעדער געפּאַסקעט: „מײַנע אָרעמע, פאַרשעמטע קינדערלעך, אױװונאָן און צװישן אַלע כאָשעװע אױסיעס זאָלן זײ זיצן! די שטאָלצע כאָפן, די הױכע פּײען, די שלעכטע צאַדיקלעך און די לאַנגע נונען, װײַל מיט זײערע אָרעמע, פאַרהאָרעװעטע קרױװױם זײ געשעמט זיך — צום סאָף, בײַם עק זאָלן זײ שטײן! און די שלאָסע־מעמעלעך מיט זײ!"

„פאַרװאָס?"

„אַ מיצװע! ניט געזאָלט שלאָפן, װען אַף דער װאַך דאַרף מען שטײן!"

און אַף די שלעכטע צאַדיקלעך אַ באַזונדערע שטראָף: „צאַדיקלעך — און מיט אָרעמע קרױװױם זײ שעמען זיך גאָר?! אַרױס זאָלן זײ פון די ראָצעמאָרענע זשופּעצעס און אַרײַן אין פױערישן פּעלץ!"

זענען זיי פאַרבליבן, די שלעכטע צאַדיקלעך, אין פ ע ל ץ.

פון דעמאָלט אָן אַז מע וויל זאָגן אַ שלעכטער צאַדיק, זאָגט מען: אַ צאַדיק אין פעלץ.

„און איך", פירט אויס די קרומע נון, „איך, אַ קרומע: פון דעמאָלט אָן, ניט פאַר דיר געזאָגט, מײַן גאַנג קיין גאַנג ניט — אַ שלימאַזלדיקער: איך גיי אַפן גראָז, פאַל אַפן גלאָז, צעקלאַפּ זיך די נאָז."

„אָט פאַרוואָס", זאָג איך, „דו מיר אין שאָדן געפאַלן!.. און איך אַף דיר בייז געווען! דיר שלעכטס געטון!.. זײַ מיר מוחל!.."

„און טו איך אַ קוק", רעדט ווײַטער די נון, „אַף מײַנע אויסגעקרומטע פיסעלעך, אַף די אײַנגעהויקערטע צאַדיקלעך, די צונויפגעקנוידערטע פייעלעך, וואָס די קעפּעלעך ווי קראַנקע פייגעלעך אונטער די פליגעלעך פאַרוואַרפן זיי, טוט מיך בײַם האַרץ אַ נעם, אַ קלעם, קומען באַלד די גוטע גימל, די האַרציקע היי, און די שיינע, שטילע שין און זיי טרייסטן מיך."

די שיינע, שטילע שין שושקעט שטיל און זאָגט: „שטאַרק זיך, נונעלע, שטאַרק זיך!" די האַרציקע היי רעדט האַרציק-ווייך: „האָף, נונעלע, האָף!" און די גוטע גימל גלעט און רעדט: „גאָט וועט העלפן! גאָט וועט העלפן!"

און בין איך אַלץ טרויעריק, טוען זיי מיך אַ נעם און טאַנצן מיט מיר אַ ריידל-דריידל. כאַפּט זיך

אויף די פּיי און פליעסקעט, און דאָס כאָפּעלע כליפּעט פּאַר פרייד, און דאָס צאַדיקל נעמט דאָס קליינע צימבעלע, וואָס סע טראָגט עס אַפן פלייצעלע טאָמיד, און סע צימבלט און סע זינגט:

נון, גימל,
היי, שין —
אין אַ דריידל
הער און הין.

שין, היי
גימל, נון —
שײַנט דער שטערן
ווי די זון.

היי, שין,
נון, גימל —
פליט אַ שטערן
פונעם הימל.

נון, גימל,
שין, היי —
קושט דער שטערן
מיך און זיי.

זעצ'מיר אַפן שטערנדל זיך אויף
וויל'מיר פליען, פליען —
איז דאָס מײַסעלע בײַם סאָף.

כויקערל־הויקערל

א

א מאָל געווען אַ כויקערל־הויקערל:
אַ מענטשעלע אַזאַ אַ קליינס, מיט אַ שפּיצעכיק בערדעלע און מיט אַ הויקערל אויך אַ שפּיצעכיקס. און געווען איז כויקערל־הויקערל אַ צאַדיקל —

אַ צאַדיקל בען צאַדיקל
אין ראָצעמאָרע ספּאָדיקל,
אין שיכעלעך פון סאַמעט;
זײַן זיידע אַ מעלאַמעד,
זײַן טאַטע ראָש־יעשיווע
מיטן נאָמען רעב אַקיווע.

און אַ טעווע כויקערל־הויקערל געהאַט: שטענדיק נאָר פאַרטראַכט אומגעגאַנגען, און רייד אַזעלכע פאַרשטעלטע גערעדט, און שײַלעס אַזוינע מאָדנע געפרעגט.

און וועמען געפרעגט? וועמען איר ווילט.

צעבילט זיך אַ הונט, פרעגט אים כויקערל־הויקערל: „קיילעוו, קיילעוו, וואָס בילסטו? וואָס האַווקעסטו? דו קיין אַוולעס קענסטו ניט לײַדן? קיין געניוועס ניט דערלאָזן? איך פאַרשטיי ניט: אליין אַ קיילעוו־שעבעקלאָווים און אַף יענעם בילסטו?"

פאָרט פאַרבײַ אַ וואָגן מיט פיר סקריפּענדיקע רעדער; זיי קרעכצן, זיי יעכצן די רעדער: „זעט, זעט אַ רעציכע... אַ מענטש גענומען פערדעלעך אַזוינע שוואַכע, אָרעמע, אין אַ וואָגן, אַזאַ שווערן אײַנגעשפּאַנט — און טרײַבט! און שמײַסט! אוי־אוי, אַ גאָטס ראַכמאָנעס, צאַר־באַל־כײַ! צאַר!..."

פרעגט כויקערל־הויקערל: „רעדעלעך, רעדעלעך, זאָגט, איך בעט אײַך, ווען מע שמירט אײַך, קרעכצט איר אויכעט גאָטס ראַכמאָנעס... צאַר?.. שרײַט איר אויך געוואַלד אין אַלע גאַסן? צי איר נעמט און מאַכט אַ שווײַג?"

און הייבט ער צו דער זון דער ליכטיקער די ליכטיק־שוואַרצע אויגן אויף, פרעגט ער: „זון, זון, ביסטו יאָ שוין גוט אַזוי און ווויל, און שײַנסטו גלײַך פאַר אַלעמען — פאַרוואָס־זשע די לײַוונט מאַכסטו ווײַס און דעם ציגײַנער שוואַרץ?"

און די גענדזעלעך די קלאָרע, ווײַסע, אין די רויטע שיך־און־זעקעלעך, פרעגט ער: „גענדזעלעך, גענדזעלעך, שיין אַזוי — איר קוקט קײַן גוישן און כאַפּט בייגל פון די קוישן?"

און וועמען פרעגט ער ניט? די שטילע וואַסערלעך, וואָס גראָבן טיף; די ציגן וואָס זיי פרייען זיך, ווען מע שערט די שעפּסן; די קראָפּעווע וואָס וואַקסט אָן רעגן — יעדן האָט ער וואָס צו פרעגן.

איינמאָל כויקערל־הויקערל אין טאַטנס שטוב, בײַם טאַטנס טיש זיצט ער, און איז זייער פאַרטראַכט.

אַף איין האַנט דער קאָפּ אָנגעשפּאַרט, מיט דער אַנדערער דאָס בערדעלע ציפּט ער. גייט צו אים דער טאַטע צו, די האַנט די ווייכע אַף זײַן אַקסעלע לייגט ער און ער טוט אַ פרעג:

„מײַן זון, וואָס טראַכטסטו?"

„וואָס איך טראַכט?" זאָגט כויקערל־הויקערל,

„איך טראַכט: ווען אַלע האָלצהעקער איין העקער, אַלע העק איין האַק, אַלעביימער איין בוים, אַלע טײַכן איין טײַך, און דער איינער גרויסער העקער אַ הייב די איינע גרויסע האַק, אַ באַך דעם גרויסן בוים און כליופּ אין גרויסן טײַך — וואָס וואָלט דעמאָלט געווען?"

שמייכלט רעב אַקיווע ראָש־יעשיווע: „אַ שײַלע אַביסל״, זאָגט ער, „דער האָלצהעקער וואָלט מיסטאָם זיך רעכט באַשפּריצט.״

„נו, און די פיש״, פרעגט כויקערל־הויקערל, „די פיש וואָלטן ניט דערשראָקן זיך און אַלץ, ווי טאָמיד, איינס דאָס אַנדערע געשלונגען לעבעדיקערהייט?״

גלעט רעב אַקיווע ראָש־יעשיווע מיט דער ווײַסער האַנט זײַן ווײַסע באָרד און זאָגט:

„וואָס טויג דיר דאָס טראַכטן וואָס דו טראַכטסט און דאָס פרעגן וואָס דו פרעגסט? אָט, פאָלג בעסער מיך: נעם מײַן שטעקן פון פימסנהאָלץ און גיי וווהין איך וועל דיך שיקן!״

טוט כויקערל־הויקערל דעם טאַטנס שטעקן אַ נעם, די טיר אַ עפן און דעם רעכטן פוס אַף דער שוועל אַ שטעל: „הינייני״, זאָגט ער, „איך בין אָנגעגרייט!״

„גיי״, זאָגט רעב אַקיווע ראָש־יעשיווע, „און מאָפּסים זאָלסטו מיט מײַן שטעקן טון! אַז דרײַ וועסטו אויפטון, דער פערטער אַליין קומען: דײַן הויקערל — קיין סימען פון אים ניט בלײַבן. נו, גיי־זשע!״

„וווהין?״

„אַ פּאַך מיטן שטעקן!״

טוט כויקערל־הויקערל מיטן שטעקן אַ פּאַך, פליט אַ בליץ פונעם שטעקן אַרויס; לויפט דער בליץ פאָרויס און כויקערל־הויקערל נאָך.

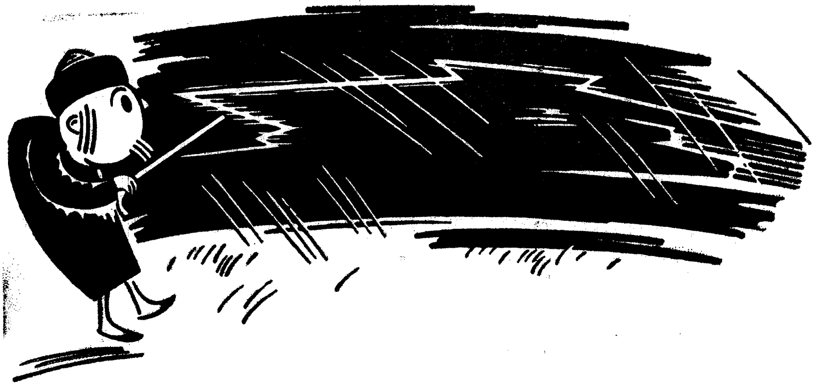

דער בליץ, די נאַכט די שוואַרצע שנײַדט
און ווינקט און רופט און ציט;
אָט איז ער נאָענט, אָט איז ער ווײַט —
און פליט און פליט און פליט.

און כויקערל־הויקערל נאָך. אין דער נאַכט אין דער זינקענדיקער לויפט, לויפט אַ מענטשעלע, איינס, אַ קליינס; אַ הויקערל טראָגט זיך, נאָך אַ בליץ סע יאָגט זיך.

פאַרדרייט דער בליץ און פלעכט
אַ שלייפל אין אַ שלייפל —
אָט איבער באַרג און טאָל
גאָר קײַקלט זיך אַ רייפל!

און כויקערל־הויקערל נאָך און נאָך. באַרגאַרויף, באַרגאַראָפּ; וואַלדאײַן, וואַלדאויס; איבער דערפעלעך פאַרשלאָפענע, איבער שטעטעלעך פאַרטײַעטע. אין קיין פענצטער קלאַפּט ער ניט, אָטעם כאַפּט ער ניט — ביז די הענער אַף טאָג זיך ניט צעקרייט.

אַף טאָג די הענער זיך צעקרייט, דער בליץ אַ שפּריץ — אַ לעש זיך אויס. און כויקערל־הויקערל פּאַר אַ שטעטעלע ער שטייט: אַ שטעטעלע מיט קליינע ווײַסע שטיבעלעך, מיט רויטע דעכעלעך. און אַלע שטיבעלעך אַף הינערישע פיסעלעך. אַף הינערישע פיסעלעך די ווײַסע שטיבעלעך מיט די רויטע דעכעלעך, ווי גרויסע ווײַסע קאָפּהענער מיט גרויסע רויטע קאַמען זעען זיי פונוויַיטנס אויס.

דאַכטן דאַכט זיך, ניט די הענער פון די ביידעמער, נאָר טאַקע די שטיבעלעך אַליין קרייען: „קו קו רי קו!“ און פאַר דער שטאָט אַ בערגעלע; אונטערן בערגעלע אַ קערניצע, אַפן בערגעלע אַ שטיבעלע, פאַרן שטיבעלע אַ אינדיק. ער שטייט, דער אינדיק, און ער טראַכט.

זאָגט כויקערל־הויקערל צום אינדיק: „אינדיק, אינדיק, וואָס טראַכטסטו?“

ענפערט דער אינדיק: „איך טראַכט און טראַכט און וועל ערשט טראַכטן.“

„וואָס ?"

„דאָס."

„אינדיק, גיב לאָשן ! וואָס דאָס ?"

„דאָס, וואָס דער באַלעבאָס. . ."

„נו ?"

„. . . אָקאָרשט וואָס געגאַנגען מיטן קאָראָמיסל אַפן אַקסל און מיט די צוויי קענדעלעך."

„נו ?"

„געגאַנגען באַרגאַרויף, באַרגאַראָפּ ; אַראָפּ מיט ליידיקע, אַרויף מיט פולע. . ."

„נו ?"

„נו־נו !" בייזערט זיך דער אינדיק, „וואָס נו ? איך פרעג דיך, גלייַך אַזוי : באַרגאַראָפּ, וואָס גרינג צו גיין — מיט ליידיקע קענדעלעך, באַרגאַרויף, וואָס שווער — מיט פולע ! פאַרוואָס ניט פאַרקערט : אַראָפּ מיט פולע, אַרויף מיט ליידיקע ? אַסאַך גרינגער, ניט אַזוי ? זאָג שוין דו, וואָס האָסט שוין, דאַכט זיך, גאָר קיין סייכל ניט."

„קלוג ! . ." זאָגט כויקערל־הויקערל, „די גאַנצע שטאָט אַזוי קלוג ווי דו ?"

בלאָזט זיך דער אינדיק און ער זאָגט :

„דאָ איז כעלעם־מעדרעש־נעלעם, די קלוגסטע שטאָט אַף דער גאָרער וועלט ; מייַן באַלעבאָס, דער קלוגסטער אין שטאָט — ער איז שטאָטכאַזן ; דעם כאַזנס קינדערלעך קלוגער נאָך פונעם כאַזן אַליין — און די קינדערלעך צו מיר קומען זיי אָן. ווילן זיי וויסן, ווען געפאַלט פורים, ווען פרעגן זיי ? מיך.

אַז די קינדערלעך שרײַען: ,אינדיק, אינדיק, ווען איז פּורים?' ענפער איך: "אָלדיר־אָלדיר."

"איצטער ווייס איך שוין", זאָגט כויקערל־הויקערל, און גייט זיך ווײַטער.

גייט ער, גייט ער, זעט ער: אַ גאַנצער באַרג לאָדן. איבער די לאָדן אַן אַלטיטשקער און ער קלאַפּט, דער אַלטער, מיט אַ וואַלגערהעלצל אין די לאָדן.

ער קלאַפּט און זינגט זיך צו:

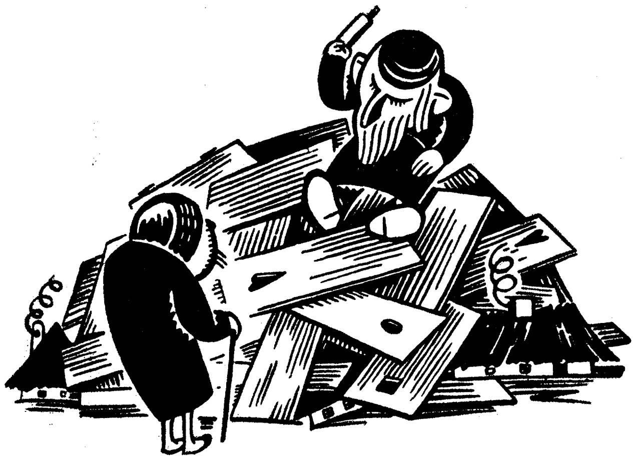

פּאָפּעלע־פּוי!
פּאָפּעלע־פּוי!
האַק אין לאָדן,
מאַך קיין שאָדן —
אָט אַזוי, אָט אַזוי!

פרעגט כויקערל־הויקערל: „וואָס איז דאָס?"
זאָגט דער אַלטיטשקער: „איך בין שטאָטשאַמעס. אַלע פרײַטיק פאַרטאָג אין די לאָדן קלאַפּ איך — די ווײַבער צו כאַלעבאַקן וועק איך. אַף דער עלטער מיד געוואָרן. די שטאָט איז גרויס, די קויכעסלעך קליין, די פּיסעלעך שוואַך. האָט דער ראָוו, זאָל געזונט זײַן, אַן אייצע געגעבן: אַלע לאָדן פון אַלע פענצטער אַראָפּנעמען, אַף איין אָרט צונויפברענגען — זאָל איך מיט איינמאָל אין אַלע לאָדן קלאַפּן."

„ווו טוירע, דאָרט איז כאָכמע", זאָגט כויקערל־הויקערל, „אַ ראָוו אַ כאָכעם. קעדײַ מיט אים זיך צו באַקענען. ווו וווינט ער ערגעץ?"

„דאָרט און דאָרט."

„וואָס הייסט דאָרט און דאָרט?"

„אַז דו ווייסט ניט, איז דאָס בעסטע, זײַ זיך מאַטריעך, גיי צום ראָוו אַהיים און פרעג אים אַליין, וועט ער דיר זאָגן."

טוט כויקערל־הויקערל מיטן שטעקן אַ פּאָך, פליט ווידעראַמאָל אַ בליץ אַרויס, פירט אים אָפּ דער בליץ גלײַך צום ראָוו אין שטוב אַרײַן.

קומט כויקערל־הויקערל צום ראָוו אין שטוב. דרייט זיך דער ראָוו איבער דער שטוב אַרום, דאָס שטרײַמעלע פאַררוקט, דאָס בערדעלע אין דער האַנט און ער רעדט צו זיך אַליין.

„גוט מאָרגן, ראָוו!"

„גוט מאָרגן, גוט יאָר! זיצט, זײַט מויכל! אַ

האַרבע שײַלע האָב איך אָקאָרשט; װעל איך די שײַלע פֿאַרענפֿערן, װעלן מיר שמועסן.״

„װאָס פֿאַר אַ שײַלע?״

„אַ װײַנשענקער געפֿרעגט: געקױפֿט אַ פֿעסעלע װײַן, אַ קאָשער פֿעסעלע, קאָשערער װײַן, געמאַכט דאָס צעפֿעלע אונטן, גענומען צאַפֿן, ערשט — װאָס מער ער צאַפּט אונטן, אַלץ װײניקער אױװן...״

„גאַנץ פּאָשעט״, זאָגט כױקערל־הױקערל, „מיסטאָם דער װײַנשענקער געשטעלט דאָס פֿעסעלע קאַפּױר: דעם אונטן אַרױף, דעם אױװן אַראָפּ.״

„אַהאַ!״ שרײַט אױס דער ראָװ און דעם טײַטלפֿינגער לײגט ער צום שטערן צו, „דאַכט זיך טאַקע גערעכט... יאָ, גערעכט! נו״, זאָגט ער, „אַז איר זענט יאָ אַזאַ כאָכעם, נאַט־זשע אײַך שאָלעם־אַלײכעם! און װיסן זאָלט איר, איך לאָז אײַך ניט אָפּ — מײַן אײרעך אַף שאַבעס.״

בלײַבט שױן כױקערל־הױקערל בײַם ראָװ.

ב

אַזוי געזאָגט דער אַלטער באָרעך:
דערציילסטו אַ געשיכטע,
דאָס שיטערע לאָז דורך,
גיב איבער דאָס געדיכטע.
אַ האַלבער טאָג אַוועק מיט וואָס ער איז אַוועק —

קומט צוגיין דער שאַמעס, פאַרבינדט דעם ראָוו די אויגן, נעמט אים ביי דער נאָז און פירט.

„וווּהין?" פרעגט כויקערל־הויקערל.

„אין באָד אַריין", זאָגט דער שאַמעס.

כידעשט זיך כויקערל־הויקערל: „סטייטש, ראָוו?.."

„וואָס כידעשסטו זיך", זאָגט דער ראָוו, „וואָס ער פירט מיך? אַז די אויגן האָט ער מיר פאַרבונדן, זע איך דאָך ניט וווּ צו גיין."

„און פאַרוואָס די אויגן איך פאַרבונדן?"

„אַז ער פּירט מיך, וואָס־זשע דאַרף איך זעען נאָך ווו צו גיין ?"

„נו, רעכט. אָבער אַז דער שאַמעס פּירט דעם ראָוו אין באָד אַריַין, פאַרוואָס־זשע נאָך ביַי דער נאָז ?"

„נענטער צו די אויגן. זאָל איך זעען כאָטש, אַז ער פּירט מיך. אַזאַ טעמנעקייט, אוווּאַ ! שטעקט איַין, זיַיט מויכל, דעם גראָבן פינגער אין מיַין גאַרטל, האַלט זיך אָן אין מיר, איר קענט, כאָלילע פאַלן אין דער פינצטער."

און כויקערל־הויקערל אַ ליבער אוירעך איז ער, רעדט ניט אַקעגן, דעם באַלעבאָס טוט ער צוליב, שטעקט דעם גראָבן פינגער אין ראָווס גאַרטל איַין און גייט מיט אים אין באָד אַריַין.

געגאַנגען, געקומען. דרייט זיך צווישן אוילעם דאָרט אַ קלעצל־וואַרגעלעצל.

ווער איז דאָס ?

אַ באָכערל אַ פּעסעלע,
דאָס קעפּעלע אַ קעסעלע,
צוויי פיסעלעך צוויי קענדעלעך,
אַף ביידע — רויטע בענדעלעך.

און אַלעמאָל דאָס באָכערל אַף די פיסעלעך אַ קוק און אַ טאַנץ אונטער.

פרעגט אים כויקערל־הויקערל: „וואָס די רויטע בענדעלעך אַדי־אַ ?"

„אַ סימען", זאָגט דאָס באָכערל, „אַ סימען, אַז איך בין כויזעקל דער מאַמעס. אין באָד אַלע נאַקעט, אַלע גליַיך, קאָן איך דאָך, כאָלילע, זיך פאַרביַיטן ;

האָט די מאַמע אַף די פיסעלעך רויטע בענדעלעך אַרומגעבונדן מיר. טו איך אַף די בענדעלעך אַ קוק, ווייס איך, איך בין כויזעקל — פריי איך זיך.״

באַלד כויקערל־הויקערל דעם פּימסנשטעקן נעמט ער, דרײַ מאָל אין דרערד קלאַפּט ער אָן און זאָגט שטילערהייט:

שטעקן־שטעקל, שטעקן־שטאָק,
העכער אויפעס
פליט אַ מויפעס
פון מײַן טאַטנס שוך־און־זאָק!״

דרייען זיך די בענדעלעך די רויטע, דרייען זיך פון די פיס פון כויזעקלס אַראָפּ און אַרום זײַן כאַוועס פיס, כושעמלס פיס, וויקלען זיי זיך, וויקלען זיך אַרום.

טוט אַ קוק כויזעקל, ניטאָ דער סימען — גאָר אַף כושעמלס פיס; גייט ער צו צו כושעמלען און זאָגט: „זע נאָר, מײַן סימען אַף דײַנע פיס! אויב אַזוי, ביסטו דאָך כויזעקל. ווער־זשע בין איך?"

„איך ווייס?" זאָגט כושעמל, „איך ווייס ניט. ווילסט לאָמירביידע צום שטאָטכאָכעם גיין, וועלן מיר פרעגן."

ווער איז שטאָטכאָכעם? דער כאַזן. גייט מען צום כאַזן. און כויקערל־הויקערל נאָך; אַ באַלן צו הערן וואָס וועט כעלעמער שטאָטכאָכעם זאָגן.

קומט מען צום כאַזן, האָט ער אַ בראָדעווקע אַף דער סאַמע שפּיץ נאָז, אַ ציגנבערדעלע, פּינטלט מיט די אויגן און רעדט טשיפּעליאַווע. און זיצן זיצט ער אַף דרערד און שטויסט אין אַ שטייסל צימרינג אַף שאַבעס. דער כאַזן אין שטייסעלע צימרינג שטויסט און זײַן טעכטערל טאַנצט, וואַרפט מיט די הענטעלעך און טופּעט מיטן באָרוועספּיסל אין דער ערד. דאָס מיידעלע טופּעט, דאָס כאַזענדל קלינגט מיטן שטייסעלע צו און זינגט אַף אַ ציגנקעלעכל:

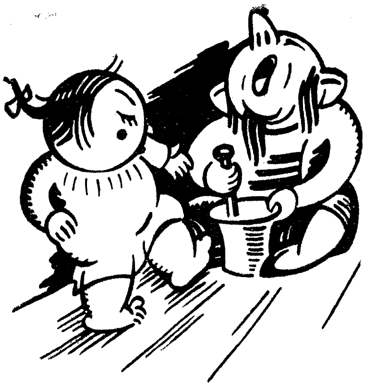

לעכו־לעכו
לעכו נעראַנענו*),
כ'האָב אַ מיידעלע
הייסט זי כאַנעניו!

כאַנעניו, כאַנעניו,
טאַנץ אַביסל,
מיטן פּיסעלע
קנאַק אַ ניסל!

אַרײַנגעקומען די געסט, בעט דער כאַזן זיצן, פרעגט: „וואָס עפּעס נײַעס?" דערציילט מען; טוט זיך דער כאַזן אַ כאַפּ אויף: „הערט, איך בעט אײַך, הערט אַ מײַסע־נוירע! פונקט ווי מיט מיר! איר הערט: וואָס מיט אײַך פאַרלאָפן, מיך געטראָפן.

---

*) לכו נרננו

אַמאָל ווען איך נאָך אין די וויקעלעך געווען, אַ פּיצעלע, איך קיין ציגנבערדעלע ניט געהאַט, און קיין בראָדעווקע אַף דער נאָז אויך ניט, און טשיפּעליאָווע ניט גערעדט. איר זעט אַדאָס — מײַן טעכטערל! אין מיר געראָטן! דער טאַטע אויסן אויג! פרעגט מײַן באָבע קרײַנדעלע — זי לעבט, זי געדענקט, זי וועט אײַך זאָגן — דאָס שענסטע קינדעלע אין שטאָט געווען איך. טרעפט זיך אַן אומגליק: די מאַמע קראַנק געוואָרן, מיך צו אַן אַם אַוועקגעגעבן. גענומען מײַן אַם, ווײ־ווײ, מיך אונטערגעביטן. פון דעמאָלט אָן ווייס איך ניט ווער איך בין.״

„וואָס־זשע טוט מען?״

„דאָ אַן אייצע. שאַבעסצונאַכטס בײַם שטאָטגעוויר אַ כאַסענע, די מעזינקע גיט ער אויס; וועט דאָך זיין מיסטאָם די גאַנצע שטאָט, קינד־און־קייט; גייען מיר אַהין, וועל'מיר דאָרטן זוכן — צווישן אַזאַ אוילעם עפשער מיר זיך אַליין אויסזוכן.״

בלײַבט עס אַזוי.

ג

שאַבעסצונאַכטס גייט כויקערל־הויקערל, וווהין? — צום שטאָטגעוויר אַף דער גרויסער סימכע מיסטאָם. טרעפט ער ניט קיין סימכע, ניט קיין געסט; קלעזמער שפּילן פאַר די ווענט און די ווענט אַזוי אומעטיק, כאָטש נעם און וואַרף זיי אײַן; די קאַלע אין שלייער זיצט און האַקלט אַ זאָק און גרויסע שיסלען וואַסער אַף די טישן.

שטייט כויקערל־הויקערל און גאַפּט. ווי ער
שטייט אַזוי נישט מיר, נישט דיר — אַ ייִדעלע אַ
קליינס מיט אַ באָרד אַ לאַנגער זיך אַ לאָז צו אים,
פֿאַרן לאַץ אַ כאַפּ און שרייַט: „גוט! גוט וואָס איר

זענט געקומען! זאָגט, איך בעט אייַך, זאָגט: איר
האָט אַ באָרד? ניין, איר האָט ניט! אַ בערדעלע
האָט איר, ניט קיין באָרד, אַ בערדעלע אַ
שפּיצעכיקס, אַ קליינס — גיט עס אָפּ דער ציג!
אַ באָרד האָט אייַזיק יעקעלעס, אַ ווייַסע, אַ לאַנגע,
אַ גרויסע באָרד — אַ בעזים; אָבער מייַנע — גרעסער,
מייַנע — די גרעסטע; איך בין שטאָטגעוויר, איך!

נו, גיב איך די מעזינקע אויס, וויל איך דאָך אַז שטאָט זאָל האָבן צו געדענקען — איז ניט פֿאַרלאָזט אַף קיינעם זיך, אַליין גיי איך אין מאַרק אַרײַן אײַנקויפֿן פֿונעם שענסטן, פֿונעם בעסטן. קום צום פֿישער איך, זאָג איך אים: ,גיב מיר פֿיש, די מעזינקע גיב איך אויס.׳ זאָגט ער: ,אָך, פֿון אײַערעט וועגן... פֿישעלעך זיסע ווי צוקער!׳ זאָג איך: ,אויב אַזוי, איידער פֿיש בעסער צוקער.׳ נו לויף איך דאָך צום קרעמער, הייס מיר געבן צוקער פֿונעם בעסטן. זאָגט ער: ,ניטאָ בײַ מיר קיין שלעכטער, איר מעגט פֿאַרזוכן: צוקער ווי האָניק.׳ זאָג איך: ,ווי האָניק? זאָל־זשע טאַקע זײַן האָניק! איר האָט האָניק?׳ זאָגט ער: ,וויפֿל איר ווילט — האָניק פּרימאַ, ליטער בוימל!׳ ווער איך דאָך מיסטאָמע רעכט אין קאַס. ,דו לײַדאַק־איינער׳, שרײַ איך, ,וואָס גיסטו טאַקע ניט קיין בוימל?׳ זאָגט ער: ,רעדט־זשע, בוימל — ערשט דאָס קריגט איר דאָך בײַ מיר! בוימל צו בוימל׳, זאָגט ער, ,ניט גלײַך: פֿאַראַן אַ בוימל אַ ריצנאַייל און פֿאַראַן אַ בוימל אַ פֿײַנער, אַ ריינער, כאָטש נעם און טרינק ווי וואַסער.׳ ,הערסטו׳, זאָג איך, ,וואַסער? וואָס־זשע שווײַגסטו?׳ איך אַהיים, אַראָפּ די קאַפּאָטע און — שעפּן! די קערניצע אויס־געשעפּט, ווי איר זעט מיך לעבן! פֿאַרוואָס ניט? אַז גאָט געהאָלפֿן, די מעזינקע גיב איך אויס — זאָל זײַן מיט שעפּל און מיט לעפֿל!

זיבן גרויסע פֿעסער אָנגעפֿולט, די גאַנצע שטאָט, קינד־און־קייט פֿאַרבעטן, טישן פֿאַר אָרעם און רײַך

גענגרייט און די סאַרווערלעך פאַרזאָגט: ‚קינדערלעך, ניט געקאַרגט! יעדן וויפל דאָס האַרץ גלוסט און אַף אַהיימצונעמען אויך!‘ גוט! קומען די מעכוטאָנים צוגיין, אַרום די טישן זעצן זיך אויס, דערלאַנגט מען זיי די גרויסע פולע שיסלען, ווי גאָט האָט געבאָטן, ערשט — די מעכוטאָנים מיטאַמאָל אַ הייב זיך אויף און אַלע אין איין קאָל: ‚גייען מיר, גייען מיר!‘ ‚וווהין?‘ פרעג איך. ‚וווהין?‘ שרײַען זיי, ‚אַהיים! אַהיים! וואַסער האָבן מיר אינדערהיים!‘ ‚גאָט מיט אײַך!‘ זאָג איך, ‚וואָס רעדט איר? ס׳איז דען וואַסער? ס׳איז דאָך בוימל, האָניק און צוקער און זיסע פיש און נאָך בעסערס!‘ זאָגן זיי: ‚מיר האָבן צען מאָל בעסערס! מיר קענען ברענגען פולע קאַנען!‘ גיי רעד מיט זיי!

זענען אַלע מעכוטאָנימלעך צעלאָפן זיך און די קאַלע מיט די קלעזמערלעך אַליין געבליבן.

וויל די קאַלע וויינען, טאָר זי ניט: זי וועט דאָך אַ קאַלעשע מיט רויטע אויגן זײַן. אַז טרערן האָט די קאַלעשע אַ יאַם און אויגן צוויי נאָר, ניט מער! נו, אַקלאַל, האַקלט זי אַ זאָק, כאַפּט זי אַף די שפּיסעלעך אַן אייגל נאָך אַן אויג...

אַז טויזנט מיט צוויי אויגן וועט זי האָבן — צוויי וועט זי ווישן, מיט טויזנט וועט זי וויינען!“

און דאָ דער שטאָטגעוויר אַליין דאָס פּאָנעם אין ביידע הענט און אַף אַ קאָל ווי אַ פּיצל קינד אַ צעכליפּע זיך! און די קאַלע ווישט די אויגן, און די קלעזמער שפּילן צו אַ וויינענדיקס...

כויקערל־הויקערל — בײַם האַרץ האָט אים פאַרקלעמט.

„ווײנט ניט“, זאָגט ער, „ווײנט ניט! באַלד וועט גוט זײַן!“ און אַ פּאַך מיטן שטעקן טוט ער און אַ זאָג:

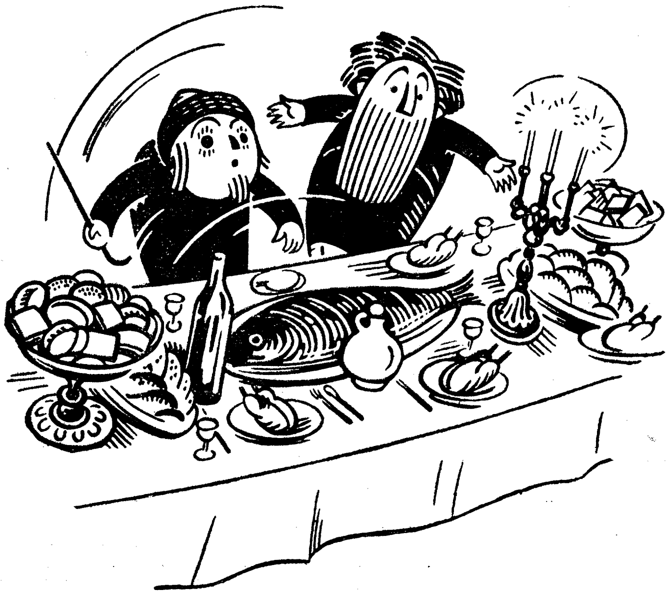

פונעם וואַסער
שפּרינגען פיש,
טאַם גאַניידן,
קום צום טיש!

און באַלד טעלער־שיסל אָנגעפּולט מיט פיש געפּעפּערטע, טײַבעלעך געבראָטענע, קאַרפּאַטוועס געפּרעגעלטע, קוילעטשלעך פרישע מיט זאַפראַן און קימל, און ראַנקיך מיט ראָזשינקעס, און לעקעך־און־בראָנפן אַף אַלע טישן!

אינדעם די מעכוטאָנים מיט די קאַנען וואַסער זענען דאָ. בלײַבן בײַ דער טיר זיי שטיין פאַרגאַפטע, מיט מײַלער אָפענע.

לויפט אַקעגן זיי דער שטאָטגעוויר, די שיינע באָרד די לאַנגע גלעט ער זיך, און מיט אַ שטעל און מיט אַ ברייטקייט זאָגט ער: „נו, לאָמיר זען וואָס האָט איר אין די קענדעלעך אַדאָרט? אויך אַזוינע וואַסערלעך ווי מײַנע?"

„ניין!" זאָגן די מעכוטאָנימלעך, „שטאָטגעוויר האָט רעכט." גיסן זיי דאָס וואַסער זייערס פון די פולע קענדעלעך אַף די הענט, מע וואַשט זיך און מע זעצט זיך צו די טישן.

מע זעצט זיך און מע זיצט.

„געניסט!" בעט דער געוויר.

„געניסט!" בעט די געווירנטע, „זאָל אײַך וווּיל באַקומען!"

„געניסט!" בעט די קאַלע, „פאַרוואָס געניסט איר ניט?"

זאָגן די מעכוטאָנים, זיי קענען ניט געניסן, זיי ווייסן ניט וויאַזוי. זאָלן זיי עסן? איז דאָך דאָס וואַסער, און וואַסער ווייסט די גאַנצע וועלט, טרינקט

מען, ניט מע עסט. זאָלן זיי טרינקען, איז דאָך דאָס פיש מיט ראַנקיך און געבראָטנס, און פיש מיט ראַנקיך און געבראָטנס עסט מען, ניט מע טרינקט. שרייַט דער געוויר: „זאָל זאָגן דער שטאָטכאָכעם וואָס טוט מען?" הייבט זיך דער כאַזן אויף, דעם גראָבן פינגער אונטערן גאָרגל שטעלט ער און ער זאָגט זיך אַף זייַן ציגנקעלעכל:

אייַ, אייַ, אייַ! אייַ, אייַ, אייַ!
אייַ, אַ כאָכעם זוכט אַ נייַעם,
העלפן קען איך ניט כאָטש שרייַ
כייַ־וועקאַיעם, כייַ־וועקאַיעם!

פרעגט מען: „פאַרוואָס?"

זאָגט דער כאַזן: „וואָס קען איך אייַך העלפן און וואָס קען איך טון? אַז זינט מייַן אַם מיך אונטערגעביטן, ווייס איך ניט ווער איך בין!"

שרייַט מען: „זאָל דער שטאָטנאַר זאָגן, אַז דער שטאָטכאָכעם ווייסט ניט."

הייבט זיך כויזעקל דער מאַמעס אויף, ער אויך ווי דער כאַזן דאָס גראָבע פינגערל אונטערן גערגעלע לייגט ער, און פּונקט ווי דער כאַזן אַף אַ דין ציגנקעלעכל צעזינגט ער זיך:

אייַ, אייַ, אייַ! אייַ, אייַ, אייַ!
אייַ, אַ כויזעק זוכט אַ נייַעם,
העלפן קען איך ניט כאָטש שרייַ
כייַ־וועקאַיעם, כייַ־וועקאַיעם!

פרעגט מען: „פאַרוואָס?"

זאָגט כויזעקל: „וואָס קען איך אייַך העלפֿן און וואָס קען איך טון, אַז זינט די רויטע בענדעלעך פֿון די פּיסעלעך כ׳האָב פֿאַרלוירן, ווייס איך ניט ווער איך בין!"

איז טאַקע שלעכט.

זיצט מען און מע קלערט און מע טראַכט, און מע טראַכט און מע אַמפּערט זיך: „וואָס טוט מען?"

און די ליכט לעשן זיך, און די קלעזמער געניצן, און קיין אייצע ניטאָ.

נעמט כויקערל־הויקערל און מיטן שטעקן הייבט ער אָן צו פֿאָכן, אַ מויפֿעס וויל ער באַווייַזן: דער כעלעמער כאָכעם און דער כעלעמער נאַר זאָלן וויסן ווער זיי זענען און כעלעמער מעכוטאָנים זאָלן וויסן וואָס זיי האָבן אָף דער גרויסער כאַסענע צו טון.

פֿאָכט כויקערל־הויקערל מיטן שטעקן, פֿאָכט אַהין, פֿאָכט אַהער, פֿאָכט און קלאַפּט און דער מויפֿעס וויל ניט געשען; אַלע מאָפּסים יאָ און דער מויפֿעס ניט.

די ליכט שוין אויסגעלאָשן, פּינצטער־כוישעך, און אַרום געגרייטע טישן, פֿול אָנגעלאָדענע, מיט אַלדעס־גוטס, כעלעמער מעכוטאָנים זיצן און זיי טראַכטן און זיי טראַכטן.

און געניסן געניסט מען ניט.

ויהי ערב ויהי בוקרל*)
און כויקערל, אוי, כויקערל
געבליבן מיטן הויקערל.

*) וויַיִהי ערעוו, וויַיהי בויקערל

אַ יאָר דורכאַנאַנד כויקערל־הויקערל פון שטאָט צו שטאָט און פון דאָרף צו דאָרף געגאַנגען; אַ יאָר דורכאַנאַנד איבער פוסטע וועלדער, איבער וויסטע פעלדער געבלאָנדזעט ביז ער איז אַהיימגעקומען.

אַהיימגעקומען כויקערל־הויקערל פונקט צום ערשטן כאַנוקעליכטל, אָקאָרשט נאָר די טיר האָט ער געעפנט, אַקיווע־ראָש־יעשיווע אים אַקעגנגעלאָפן און אים געפרעגט:

„נו, מײַן זון, פאַרוואָס דעם גרויסן מויפעס ניט באַוויזן?"

„איך ווייס, איך ווייס פאַרוואָס!"

„פאַרוואָס־זשע?"

„ניט געטון איך מיטן שטעקן וואָס באַדאַרפט צו זײַן: געפאָכט מיטן שטעקן, געקלאַפּט מיטן שטעקן און באַדאַרפט איך גאָר מיט אים איבערן האַלדז־און־נאַקן געבן זיי: ,כעלעמער וואָס איר זענט! די טישן געגרייט, אונטער אַלעם גוטן ברעכן זיי זיך און איר ווייסט ניט וואָס איר האָט צו טון?"

„און פאַרוואָס־זשע ניט געטון אַזוי?"

„שפּעט דערמאָנט זיך, ערשט דאָ בײַ דער טיר."

„וויבאַלד אַזוי, קומט דאָך גאָר ד״ר אַ שטעקן. ביסטו דאָך אָבער אַ גאַסט אַ כאָשעווער, מיטן ערשטן כאַנוקעליכטל געקומען — איז מויכל! אָבער דער נעס, ווען דער נעס געשעט און כעלעמער מעכוטאָנים ווייסן וואָס זיי האָבן אַף דער גרויסער כאַסענע צו טון — דעמאָלט?"

„דעמאָלט — דעמאָלט פון אַלע שטערנדלעך
וואָלטן גילדענע שטערנדלעך געוואָרן און זיי וואָלטן
זיך געדרייט, געטאַנצט און געזונגען:
נס גדול היה שם.״*)
„אַזוי? און איצט?״
„איצט שפּילן מיר זיך אין דריידעלעך פון בליי
און זינגען: על הניסים.״**)
אַלע ניסים, קוק און זע!
בימים ההם בזמן הזה,***)
אַמאָל געווען, אַמאָל געשען!
ווען וועלן מ י ר שוין ע פּ ע ס זען?

*) נעס גאָדל האָיאָ שאָם
**) אַל האַניסים
***) באַיאָמים האָהיים, ביזמאַן האַזע

דאָס פינגערל

א

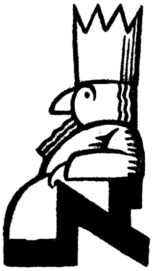

אכאַשווירעש, דער מײלעך פון פּאָראַס־אומאָדײַ, איבער הונדערט און זיבנאונצוואַנציק מעדינעס האָט ער געקיניגט: פון הוידו ביז קוש.

און ווו איז הוידו? און ווו איז קוש?

אַ טײל זאָגן: „הוידו אין אײן עק וועלט, קוש אין צווײטן עק.“

אַנדערע זאָגן: „הוידו און קוש — שכײנים נאָענטע.“

און סײַ *די* און סײ *יענע* האָבן זײ רעכט.

ווי קען דאָס געמאָלט זײַן? פּאַשעט.

די וועלט איז דאָך קײַלעכדיק, און וויבאַלד קײַלעכדיק קומט דאָך טאַקע אויס אַז הוידו, וואָס אין סאָף מיזרעך, קושט זיך מיט קוש, וואָס אין סאָף מײַרעוו. ניט אַזוי? אַנו טוט אַ טראַכט! און דער קיניג אַכאַשווירעש, זאָגן אַ טײל, אַ כאָכעם אַ גרויסער געווען. אַנדערע זאָגן: „עמעס, אַ גרויסער, נאָר אַ גרויסער נאַר.“

און סײַ די און סײַ יענע האָבן זײ רעכט.

אַ כאָכעם געווען אַכאַשווײרעש, יאָ, נאָר אין די כאָכמעס אַלעמאָל זיך באַנאַרישט.

אַ ווערטעלע פאַראַן אַזאַ: „אַ קלוגער, אַ קלוגער, אַזאַ קלוגער — אַזש אַ נאַר!"

דאָסדאָזיקע ווערטעלע אַף אַכאַשווײרעשן איז דאָס געזאָגט געוואָרן.

אָט וועל איך אײַך פון אים עפּעס דערצײלן, וועט איר זעען.

ב

די מעלאָכים אין יענע צײַטן אַזאַ טעווע האָבן זײ געהאַט: פון צײַט צו צײַט אין מאַלבושים פון פּאָשעטע מענטשן זיך איבערגעטון, און אַזוי, פאַרשטעלטערהײט, איבערן לאַנד זיך אַוועקגעלאָזט אַלײן אַז קײנער זאָל ניט וויסן. אין שטאָט און אין דאָרף, אַף די פּריספּעס, אַף די יאַרידים, אין שטוב און אין פעלד, צו אַלע שמועסן זיך צוגעהערט און אויסגעהערט וואָס זאָגט מען עפּעס וועגן מײלעך.

און אַזוי אַרום האָבן זײ אַפן פאָלק אַ מוירע אָנגעוואָרפן.

„אַ מײלעך", פלעג מען זאָגן, „אַפילע בײַ דיר אין שלאָפצימער קײן בײז וואָרט לאָז ניט אָפּ אַף אים. אַ מײלעך הערט, אַ מײלעך זעט, אַ מײלעך איז אַ גאָט."

אַכאַשווייִרעש, פֿאַרשטייט זיך, פּלעג אויך אַזוי טון: אַ פֿאַרשטעלטער איבער זײַנע מעדינעס אומגיין.

איז אָבער אַ צאָרע: הונדערט זיבנאונצוואַנציק מעדינעס, יעדע מעדינע און איר פֿאָלק, יעדעס פֿאָלק און זײַן לאָשן; גיי פֿאַרשטיי הונדערט זיבנאונצוואַנציק לעשוינעס!

אַ צאָרן און אַ ביזאָיען!

אַכאַשווייִרעש פֿאַרשטייט ניט, וואָס אַ ליאַדע האָלצהעקער פֿאַרגינט זיך צו זאָגן אַף אַכאַשווייִרעשן, אונטער אַכאַשווייִרעשס פּלייצעס, בײַ אַכאַשווייִרעשן אין לאַנד! און וואָס נאָך? בײַ זיך אינדערהיים אַפֿילע, אין שושן־האַבירע, אין דער קרוינשטאָט שושן, מיינט איר, איז שוין גוט? אַלץ ניט גוט! פֿאַרשטיין פֿאַרשטייט ער טאַקע אַכאַשווייִרעש וואָס מע רעדט, אָבער מיט וואָס איז ער זיכער, אַז מע רעדט וואָס מע טראַכט? עפּשער רעדט מען ניט דעם עמעס? מע האָט מוירע... וואָס־זשע טוט אַכאַשווייִרעש? ער טוט מיט סייכל.

אַ באַפֿעל גיט אַכאַשווייִרעש אַרויס:

„אַלע פֿעלקער פֿון אַלע הונדערט און זיבנאונצוואַנציק מעדינעס, פֿון הוידו ביז קוש — אַלע איין פֿאָלק זענען זיי! איין וועלט, איין גאָט, איין מײַלעך, איין פֿאָלק, איין לאָשן — דאָס לאָשן פֿון פֿאָראַס־אומאָדײַ."

און ווײַנשענקען האָט אַכאַשווייראָש געלאָזט עפענען אין אַלע מעדינעס, אין אַלע שטעט, אין אַלע גאַסן. און איבער די טירן פון אַלע ווײַנשענקען מיט גרויסע אויסיעס אַזוי געהייסן אויפשרײַבן:

ווער ס׳איז דאָרשטיק,
קום אַרײַן —
איידער וואַסער,
בעסער ווײַן!
זוכסט אַ רויפע,
לויף אין שענק;
ווײַן היילט אויס
פון טויזנט קרענק.

און איינמאָל אין דער וואָך, אום זיבעטן טאָג, אַ גרויסער טרונק זאָל זײַן: דעם מיילעכס טרונק! פעסער מאַלכעסווײַן אין אַלע גאַסן עפענען, און ווער סע וויל, קום, טרינק אומזיסט. און ווער סע וויל ניט, אַ קענדעלע ווײַן מיט געוואַלד אין אים אַרײַנגיסן.

און געטראַכט זיך אַכאַשווייראָש אַזוי:

זאָלן זיי טרינקען און זאָלן זיי שיקערן, וועל איך מיט זיי אַלע טון וואָס איך וויל; זיי וועלן ניט וויסן וואָס אין זיי טוט זיך. בײַ ש י ק ו ר י ם קיין סוידעס ניטאָ: וואָס בײַ אַ ניכטערן אַף דער לונג איז בײַ אַ שיקערן אַף דער צונג.

ג

װאָס ראַשט זיך אי אויװן,
אי אונטערן אויװן?
מע שפּרינגט פון די בעטן,
סע יאָגן שטאַפּעטן —
אַכאַשטעראָנים!
סע פלאַמט זיי דאָס פּאָנעם,
סע ברומען די באַסן,
מע פּויקט אין די גאַסן,
אין אַלע געמאַרקן —
אַ װאָרט פונעם שטאַרקן,
פון ליכטיקן מײלעך:
אינײנעם און פרײלעך!

און װוּ אַ מעדינע און װוּ אַ שטאָט פון הוידו ביז קוש, װוּהין דאָס װאָרט פונעם מײלעך און זײַן באַפעל דערגאַנגען — אומעטום אַ ראַש, אַ גרויסע סימכע.

קינד־און־קײט פון די הײַזער אַף די גאַסן אַרויסגעשיט און אין רעדעלעך זיך פאַרזאַמלט; אין די שענקען װאָס דער מײלעך געעפנט, אַרום די גרויסע טישן זיך צונויפגעקומען, פון מאַלכעסװײַן געטרונקען און פון מײלעכס באַפעל נאָר גערעדט און נאָר געשמועסט.

און אומעטום, אין יעדן לאַנד און אין יעדער שטאָט אײנס און דאָס אײגענע:

פון הודו ביז קוש איין לאָשן: איין וועלט, איין פאָלק, איין לאָשן; ווי שיין, ווי קלוג! זינט די זון שײַנט, זינט די כאַכמע לויכט, קיין מײלעך אַף דער וועלט קיין בעסערס ניט אויסגעטראַכט!

קיין כאָכעם אונטער דער זון קיין קלוגערס ניט אויסגעקלערט!

„און דאָך אַזוי", האָבן אַ טייל איבערגעריסן און איבערגעשריגן, „און פאָרט אַזוי!"

„וואָס דאָך אַזוי? ווער פאָרט אַזוי? רעדט!"

„און דאָך אַזוי, אַז דו טוסט אַ טראַכט און אַז דו טוסט אַ קלער, קומסטו באַלד אין קאַס."

„אין קאַס?!"

„יאָ, אין קאַס! אַף זיך אַליין אין קאַס! קאָפּ, פאַרוואָס דו אַליין אַף דעם סייכל ניט געפאַלן? סע איז דאָך אַזוי גלאַט, אַזוי קלאָר!"

„און אַזוי גלײַך! אַזוי גלײַך, אַז גלײַכער קען שוין גאָרניט זײַן!"

„און אַזוי מוז דאָס זײַן!"

„אַזוי, אַזוי!"

אַזוי זיך געטראַכט,
אַזוי זיך געזאָגט,
און פלוצים, אוי וויי,
מע האַרגעט, מע שלאָגט!
וואָס איז געשען? אַ מײַסע.

ד

אַ מײַסע מיט אַ פֿייגעלע.

אַ פֿייגעלע זינגט,
טשיריקעט פֿון גאָרן:
אין מיילעכס באַפֿעל —
צוויץ, צוויץ — אַ כיסאָרן.

פֿרעגט מען איבער: „וואָס פֿאַר אַ כיסאָרן?"
פֿליט דאָס פֿייגעלע אַוועק אָן אַן ענפֿער.

פֿרעגט מען און מע ענפֿערט זיך אַליין: „איין וועלט? גוט! איין פֿאָלק? גוט און ווויל! איין לאָשן? אויסגעצייכנט! דאָס לאָשן פֿון פּאָראַס־אומאָדײַ!..."

„וואָס עפּעס דאָס לאָשן פֿון פּאָראַס־אומאָדײַ?" הערן זיך געשרייען פֿון אַלע זײַטן.

„דאָס לאָשן פֿון פּאָראַס־אומאָדײַ, אויך מיר אַ לאָשן! דאָס איז דאָך דאָס מיסטע לאָשן אַף דער וועלט!"

„און דאָס סאַמע שווערסטע!"

„אַזוינע מאָדנע ווערטער! אַ־שאַכ־טאַר־נים!.. אַר־שאַכ־טאָ־נים!.. ניט אַזוי! אַ־טאַר־שאַכ־טאָ־נים!.. אויך ניט! טפֿו! אַ לאָשן! זאַמד און שטיינדלעך!"

„און פֿאַרוואָס ניט אונדזער לאָשן?" זענען אַסאַך מיט אַ טײַנע אַרויסגעשפּרונגען, „אונדזער לאָשן איז דאָך פּערל, דאָס שענסטע, דאָס בעסטע!"

„און דאָס גרינגסטע! פֿאַרגעסט ניט: דאָס גרינגסטע!" שרײַען אַלע מיטאַמאָל, „מע דאַרף דאָך

דאָס ניט לערנען! סע לערנט זיך אַליין! פון זיך! מיט דער מאַמעס מילעך זייגסטו דאָס אויס!..."

און אַזוי אין יעדער מעדינע, אַזוי אין יעדער שטאָט. און אין יעדער מעדינע, אין יעדער שטאָט, דאַרפט איר וויסן, פאַראַן אי אַלטגעזעסענע, „בירגער", „טוישווים" רופן זיי זיך, אי אָנגעקומענע, אַזוינע וואָס פון אַנדערע, פון נאָענטע צי פון ווײַטע לענדער, געקומען פּאַרנאָסע זוכן, האַנדלען; אַ טייל אַף אַ קורצער צײַט, אַ טייל אַף אַ לענגערער און אַנדערע אַף טאָמיד. דידאָזיקע אָנגעקומענע, „פרעמדע" אָדער „גיירים" רופט מען זיי.

איז געווען, אַז די פרעמדע האָבן געהערט די בירגער שרײַען: „פּאַרוואָס ניט אונדזער לאָשן? אונדזער לאָשן דאָס שענסטע! אונדזער לאָשן דאָס בעסטע, דאָס גרינגסטע!" האָט דאָס, פאַרשטייט זיך, די פרעמדע פאַרדראָסן: „אונדזער לאָשן", האָבן זיי געטײַנעט, „איז אויך אַ לאָשן! אַזוי שיין ווי אײַער לאָשן! עפשער נאָך שענער; יאָ, יאָ, און אַסאַך גרינגער!"

„וואָס רעדט איר?"

„דאָס וואָס איר הערט!"

אַ וואָרט אום אַ וואָרט —
סע האַלט שוין בײַ קלעפּ!
אַ וואָרט אום אַ וואָרט —
מע פאַלט פון די טרעפּ!
אַ וואָרט אום אַ וואָרט —
מע רײַסט בײַ די צעפּ!

און שוין גאָר צום אַרגסטן איז אום זיבעטן טאָג, אין טאָג פון גרויסן טרונק.
דער וויַין פון מאַלכעס איז אַסאַך, קעיאַד האַמיילעך,

און אַז אַלע שיקערן זיך גוט אָן, נו, נו, איז שוין פריילעך אַביסל! און גאָר, גאָר פריילעך איז אין שושן־האַבירע: אַ קרוינשטאָט, פון אַלע שטעט די סאַמע גרעסטע, די סאַמע ריַיכסטע, אַזויפיל פרעמדע זיך אָנגעפאָרן אַהין, פון אַלע עקן וועלט. איז, טוט זיך שוין דאָרט! אַף טיש און אַף בענק!

געזען אַכאַשווייערעש ס'איז שלעכט, האָט ער אַן אייצע געהאַלטן מיט האָמענען. זאָגט אים האָמען: „גיב מיר דײַן מאַלכעספינגערל, איך ווייס אַ שפּראַך אַזאַ; טו איך דעם שפּראַך אַ זאָג, ווערט פון דײַן מאַלכעספינגערל אַ ווונטשפינגערל, פיר איך מיט אים אויס, וואָס מיילעכס האַרץ צו גוטן ווינטשט."

נעמט דער מיילעך זײַן פינגערל פון פינגער אַראָפּ און גיט דאָס האָמענען.

באַקומען דאָס מאַלכעספינגערל, האָמען־האַראָשע זיך אַוועקגעזעצט און הונדערט זיבנאונצוואַנציק בריוו אָנגעשריבן צו אַלע פעלקער פון אַלע מעדינעס.

און אַזוי אין זײַנע בריוו האָט האָמען געשריבן:

„צו אַלע פעלקער פון אַלע הונדערט און זיבנ־אונצוואַנציק מעדינעס פון מאַלכעס אַכאַשווייערעש ווערטער פון שאָלעם און עמעס!

הערט מיך אויס, פעלקער, און אויסהערן וועט אײַך גאָט! געַנוג זיך איינס דאָס אַנדערע האַרגענען, שלאָגן! גענוג, זאָג איך אײַך! איך בין גריזער, זאָל יעדער איינער זאָגן זיך אַליין אַזוי: ,ווער בײַ מיר אין לאַנד אַ פרעמדער, בײַ זיך אין לאַנד איז ער אַ בירגער! צי מעג אַ בירגער דען אַ בירגער שלאָגן? שלאָג איך אים אין מײַן לאַנד — קום איך אין זײַן לאַנד, שלאָגט ער מיך!..' איין פאָלק נאָך פאַראַן, צווישן אַלע פעלקער דאָס צעזייט, צעשפּרייט און אומעטום, פון הודו ביז קוש, ווילד־און־פרעמד — ייִדן. זיי שלאָגט! איר מעגט! זיי צו אײַך קומען, איר צו זיי ניט. זיי בײַ אײַך נעמען, איר בײַ זיי ניט.

נעמט אָפּ! איך הייס! גאָלד, זילבער, אַלדעס־גוטס, זיי האָבן דאָס אַסאַך. נעמט אָפּ און צעטיילט. העלפט אין מיילעכס אויצער, העלפט — אײַך! און שאָלעם זאָל זײַן, און עמעס זאָל זײַן!"

די בריוו געשריבן, מיטן מאַלכעספינגערל געכאַסמעט און אין אַלע מעדינעס צעשיקט.

און געטראַכט זיך האָמען: „העלפט אין מיילעכס אויצער? צופיל! צען טויזנט צענטנער זילבער גאַנץ גענוג, דאָס איבעריקע מיר..."

ה

אין יענער נאַכט איז פאַרוואָגלט געוואָרן דער שלאָף פונעם מיילעך. אַפּן געלעגער אַ וואַכנדיקער,

מיט אויגן אָפענע, צעשראָקענע, אין דער פינצטערניש קוקט ער.

ווי ער קוקט אַזוי, אַ גילדן פינטעלע פּאַר די אויגן דרייט זיך — אַ פינגערל ווערט עס. דאָס פינגערל דרייט זיך, דרייט זיך — אַ רעדעלע ווערט עס, דאָס רעדעלע — אַ ראָד, דער ראָד — אַ מילשטיין. און פונעם מילשטיין אינדערמיט — אַ קאָפּ; אַ קאָפּ אויסגעוואַקסן! קוקט זיך אַכאַשווייִרעש צו—ער!

ער אַליין! אַכאַשווייִרעש!

אַכשאַשווייִרעשעס קאָפּ!

און דער קאָפּ וויינט, וויינט, גיסט מיט טרערן.

פרעגט אים אַכאַשווייִרעש: „קאָפּ, וואָס וויינסטו?"

זאָגט דער קאָפּ: „וויאַזוי זאָל איך ניט וויינען, אַז סע ציט מיך צו דער ערד אַראָפּ? אַ מילשטיין אַף מײַן האַלדז און איך זאָל ניט וויינען?"

וויל אַכאַשווייִרעש פונעם בעט אַ שפּרונג טון, דעם שטיין אַראָפּנעמען.

„ניטע!.." דערהערט ער אַ קאָל פון אַ ברומבאַס אונטער זיך.

טוט עס מיט אַכאַשווייִרעשן אַ וואָרף, ער קוקט זיך אום: האָמען! האָמען מיט אַ בלויזער שווערד אויסגעשטרעקט איבער אים!

„ניטע!.." ברומט האָמען ווי אַ בער וואָס ברומט אַ סאָד אין אויער אַרײַן, „ריר דיך ניט! שווײַג! אַ ריר, אַ שאָרך און..." און האָמען פאָכט מיט דער בלויזער שווערד...

סע בליצט אין דער פינצטער.

באַדעקט אַכאַשווייִרעשן אַ קאַלטער שווייס. ליגט ער שוין אַזוי אין איינע שרעק. האָמען מיט דער שווערד צוקאָפּנס און דער קאָפּ וויינט, וויינט, גיסט מיט טרערן.

אַזוי לאַנג, אַזוי לאַנג ביז דער מילשטיין אין טרערן צערונען.

דער מילשטיין אין טרערן צערונען, האָמען אַנטרונען.

סע קרייט שוין דער האָן אַף באַגינען.

I

און האָמען־האָראָשע צען זין האָט ער געהאַט, איינער פונעם אַנדערן שלעכטער, איינער פונעם אַנדערן נאַרישער.

און דער סאַמע נאַרישער — ווייַזאָסע!

האָט אים האָמען קיין מיצראַיִם געשיקט, בייַ די גרויסע כאַרטומים כאָכמע לערנען.

דרייַ יאָר בייַ די כאַרטומים געלערנט ווייַזאָסע. ווייַזאָסע אַהיימגעקומען. אַהיימגעקומען פרעגט אים האָמען: „מייַן זון, וואָס עפּעס בייַ די כאַרטומים אויסגעלערנט?"

„כאָכמעס־האַיאַד!" זאָגט ווייַזאָסע מיט גאַדלעס, „אַז דו האַלטסט עפּעס אין דער האַנט פאַרשלאָסן, טרעף איך וואָס בייַ דיר אין האַנט."

פּרוווט אים האָמען אויס — יאָ, ס'איז עמעס!

דערווײַל טוט האָמען דורכן פֿענצטער אַ קוק, זעט ער: דער מײלעך אין גאָרטן שפּאַצירט. לויפֿט ער אַרויס מיט אַ פֿרייד, דערציילט דעם מײלעך וואָס ווײַזאָסע אין מיצראַיים אויסגעלערנט.

וויל דער מײלעך זעען. נעמט ער בײַ האָמענען דאָס פֿינגערל, דאָס מאַלכעספֿינגערל וואָס ער האָט האָמענען געגעבן, פֿאַרשליסט דאָס אין דער האַנט, רופֿט ווײַזאָסען אַרויס און זאָגט: „טרעף, ווײַזאָסע,

וואָס האָב איך דאָ?" נעמט ווײַזאָסע דעם מײלעכס האַנט אין זײַן האַנט, שאָקלט זיך, שאָקלט זיך און טרעפֿט:

„ניט צווייעק, ניט דרײַעק, ניט פֿירעק; עק אַוועק, קײַלעכדיקס דאָ!.. אין מײלעכס האַנט עפּעס אַ קײַלעכדיקס... אַ קײַלעכדיקס אַזוינס... עמעס?"

„עמעס!"

שאָקלט זיך ווײַזאָסע ווײַטער און טרעפט:

„רונד אַרום, רונד אַרום; ניט גלײַך ניט קרום, ניט ווייך ניט פויל — אינמיטן הויל... אַ האַרטע זאַך, אויסגעהוילט אינדערמיט!.. געטראָפן?"

„געטראָפן!"

שמייכלט האָמען און ווײַזאָסע טרעפט ווײַטער:

„ניט ווייך, ניט פויל, קײַלעכדיק און הויל, ווער סע האָט עס, דעם איז ווויל!.. יאָ?"

„יאָ! וואָס־זשע איז דאָס, ווײַזאָסע?"

„וואָס... וואָס איז דאָס..." שאָקלט זיך ווייזאָסע, „פאַרשטייט זיך, דאָס איז אַ... אַ..."

„אַ וואָס?"

„אַ מילשטיין!"

איז האָמען געוואָרן מאָלע רעציכע און מיטן שטעקן ווײַזאָסען איבערן קאָפּ.

„שטיי!" האָט דער מיילעך אַ כאַפּ געטון האָמענען פאַר דער האַנט, „שלאָג ניט! גערעכט ווײַזאָסע! אַ נאַר, אַ נאַר און שאָקלט זיך אויס:

ניט קיין וווּנטשפינגערל מיר האָמען פון מײַן פינגערל געמאַכט, נאָר אַ מילשטיין! איך ווייס שוין! איך פאַרשטיי!.. האָמען וועט מיט מײַן פינגערל בייזע גזיירעס כאַסמענען און אַף מיר, אַף מײַן האַלדז וועט דאָס פאַלן!..

אַ מילשטיין אַף מײַן האַלדז!..

איצט ווייס איך שוין וואָס איך האָב צו טון!.."

און וואָס־זשע האָט אַכאַשווייראָש געטון? דאָס ווייסט דאָך יעדער, ווער סע האָט די מעגילע געליינט.

צעשיקט האָט אַכאַשווייִרעש בריוו אין יעדן לאַנד און צו יעדן פאָלק; אין יעדן לאַנד, ווי זײַן שריפט, צו יעדן פאָלק, ווי זײַן לאָשן; יעדער אין לאַנד ווי בײַ זיך אינדערהיים, און רעדן זאָל יעדער אַפן לאָשן פון זײַן פאָלק!

און טרינקען ניט געניייט.

און האָמען האָט געהאַט האָמענס מאַפּאָלע.

און ווײַזאָסע פאַרבליבן ביז הײַנטיקן טאָג מיט אַ שטעקן איבערן קאָפּ.

טוט אומיסטן אַ קוק אין דער מעגילע, וועט איר זעען!

און שאַלאַכמאָנעס־פּלעדלעך מאַכט מען קײַלעכ־דיקע און אינדערמיט הויל...

אַזוי דערציילט מיר
מײַן פעטער ביניאָמען;
אַ סאָף צו דער מײַסע,
אַ סאָף שוין צו האָמען!
אַ סאָף צו זײַן נאָמען!
ווענוימער אָמיין!..*)

*) ונאמר אָמן

דעצאַך, אַדאַש, וועאַכאַוו*)

א

אַמאָל איז געווען גאָר גרויסע צאַדיקים,
מע האָט זיי גערופן „די זײַלן פון אײַזן״,
„די האַמערס די שטאַרקע״, „די גרויסע טאַנאָים״;
זיי פלעגן אי שטראָפן, אי וווּנדער באַווײַזן.
אַמאָל איז געווען און הײַנט איז ניטאָ;
נאָר מײַסעלעך שיינע פון זיי איז נאָך דאָ.

נו, דערצייל איך איצט פון זיי אַ מײַסעלע. דאָס מײַסעלע איז זיך פאַרלאָפן אין די צײַטן פונעם גרויסן טאַנע רעב יעהודע. דאָס מיינט מען רעב יעהודע, דעם נאָסי פון ייסראָעל, וואָס מע האָט אים גערופן ראַבי, ראַביינו האַקאָדעש**) — אונדזער הייליקער ראַבי.

אין ערעץ־ייסראָעל, אין דער אַלטער שטאָט ציפּורי, אין דער גרויסער יעשווע, איז ראַבי ראָש־יעשווע געווען, און פון אַלע עקן לאַנד, פון נאָענט און פון ווײַט, טאַלמידים האָבן זיך געצויגן

---

*) דצ״ך, אַד״ש, באַח״ב

**) רבי, רבנו הקדוש

אין שטויב פון רעב יעהודעס פיס זיך צו וואַלגערן און כאַכמע פון זײַן מויל מיט דאָרשט צו טרינקען.

און צוויי כאַווײרים האָט ראַבי געהאַט: אַנטאָנינוס דער קייסער פון רוים און רעב עלאָזער דער טרעגער.

און טאָג אַף טאָג פלעג אַנטאָנינוס צו ראַבין אַ זאַק ווייץ שיקן. סע רעדט זיך אַזוי „אַ זאַק ווייץ", אינעמעסן דער זאַק מיט פערל און מיט גילדענע ראָזשינקעס איז ער פול געווען — ווייץ נאָר בײַם מויל, פון אויוון. נאָכוואָס? אַ מאָשל צו ראַבין: ווער גאָלד פון אויוון און אינעווייניק ווייץ, ראַבי — ווייץ פון אויוון, אינעווייניק גאָלד.

אַ גילדענער מויעך, אַ מויל — פערל שיטן זיך פון אים, און אַזוי, אַפן אָנקוק, פון דרויסן, אַ מענטש ווי אַלע מענטשן: אַ צוגעלאָזטער, אַ שטילער, אַ פּאָשעטער — ווייץ.

און אַ פּאַלאַץ אַנטאָנינוס זיך געלאָזט אויסבויען אין גאָליל, ניט ווײַט פון ציפּורי, און אַ הייל אַ באַהאַלטענע פונעם פּאַלאַץ ביז צו ראַבים הויז האָט געפירט. און געווינט האָט אַנטאָנינוס אין זײַן פּאַלאַץ וואָס אין גאָליל אַכט כאַדאָשים אין יאָר, און אין זײַן פּאַלאַץ וואָס אין רוים פיר כאַדאָשים.

און מיט דער הייל פלעג אַנטאָנינוס שטילערהייט צו ראַבין קומען, און דורך די נעכט בײַ ראַבין טוירע לערנען און מיט אים אייצעס האַלטן.

און באַדינען פלעג אַנטאָנינוס ראַבין. איז ראַבי מיד געוואָרן, באַלד אַנטאָנינוס זיך אָנגעבויגן צו דער

ערד: „אַף מיר טרעט, ראַבי! אַף דײַן געלעגער שפּאַן אַרויף און רו זיך אויס!"

און האָט דער טאַנע ניט געוואָלט, האָט ער זיך אַ קווענקל געטון, פלעג אַנטאָנינוס בייז ווערן און שרײַען: „אַ לייב ברילט ווער פאָרכט זיך ניט? דער קייסער פון רוים באַפעלט, ווער האָרכט אים ניט?" האָט שוין ראַבי געמוזט.

און אַזוי ווי דער קייסער פון רוים פאַר רעב יעהודען, אַזוי רעב יעהודע פאַרן טרעגער רעב עלאָזער.

רעב עלאָזער, דער זון פון שימען־בען־יויכאָי. און רעב שימען־בען־יויכאָי, עפשער האָט איר געהערט, פון די געציילטע וועלטסאָכרים איז ער געוועזן, פון די סאָכרים, וואָס קויפן אַסאַך, פאַרקויפן נאָכמער און פאַרלירן קיינמאָל ניט.

פון הערן־געדענקען
קומט קויפט אין זײַן קרעמל:
אַ גילדענעם עפל
אין זילבערנעם רעמל.
און עפּלווײַן אַלטן,
און פייגעלעך־מילעך,
און אַלצדינג ער באָרגט דיר,
דו זאָג נאָר: דאָס וויל איך!

איר פאַרשטייט — פון די לאַמעד־וואָוו!.. פון די זעקסאונדרײַסיק זעלטענע סאָכרים וואָס, אַז זיי נעמען זיך זייער סכוירע פאַרקויפן, ווערט אין הימל

אַ יאַריד; די זון, די לעוואָנע, די שטערן — זיי ערשט די עמעסע מעווינים אַף זייער סכוירע.

און אַז רעב שימען־בען־יויכאָי אין גאַס איז ער געגאַנגען, פאָרויס צוויי מאַלאָכימלעך פאַר אים געלאָפן און אויסגערופן:

„מאַכט אַ וועג, ער גייט, ער גייט!"

„ווער? ווער?"

אַ סויכער
אַ הויכער
און אַקסל צוויי ברייטע,
אַ באָרד אַ צעשפּרייטע
און לאַנג ביז די קניִעס,
זי שייַנט ווי די שטראַלן,
די זון מעג זיך שעמען,
און גילדענע ברעמען
אַף ליכטיקע וויִעס
ווי פירהאַנגען פאַלן.

און האָט ער, רעב שימען־בען־יויכאָי, די גילדענע פירהאַנגען אויפגעהויבן, אַף אַ ראָשע אַ בייזן קוק אַ וואָרף געטון — אַ הויפן ביינער פונעם ראָשע געוואָרן.

פייַנט געהאַט, זייער פייַנט געהאַט רעב שימען־בען־יויכאָי די רעשאָים. „רעשאָים גאָר!.." פלעג ער זיך בייזערן, „נאַ דיר גאָר רעשאָים! וואָס טויגן רעשאָים אַף דער וועלט?!"

און מער פון אַלע רעשאָים — גאַנאָווים און גאַזלאָנים פאַר זײַנע אויגן ניט געטאָרט זיך ווײַזן.

„געהערט אַזוינס?״ האָט ער געטײַנעט, „גאַנאָווים... גאַזלאָנים... מענטשן ווי די כאַיעס־ראָעס גאָר! די נאַכט פירט זיי אַרויס, דער טאָג ברענגט זיי אַרײַן! געהערט אַזוינס?!״

איינמאָל דעם רעגנבויגן איבערן הימל ער דערזען און אין גרויסן קאַס איז ער אַרײַן: „אַזוי גאָר, אַ רעגנבויגן!.. וואָס־זשע הייסט דאָס?.. אַ מאַבל, אַ מאַבל דאַרף קומען. די וועלט פול מיט רויב; גנײיווע, גזײלע, רעציכע; ווי אין נויעכס צײַטן... פאַרוואָס־זשע בליצט ניט? פאַרוואָס־זשע דונערט ניט? פאַרוואָס־זשע מאַבלט ניט?.. וואָס שווײַגט ער, דער הימל? ער מוז! ער וויל ניט שווײַגן, נאָר ער מוז!.. אַ שווּע... אָן אַלטע שווּע.״

האָבן זיך אים די אויגן צעפלאַקערט; אַף ווּעמען נאָר אַ קוק ער האָט געטון, אַ באַרג אַש פון אים געוואָרן. שיר די וועלט ניט כאָרעוו געמאַכט. פון דעמאָלט אָן פאַר שימען־בען־יויכאַיס לעבן דער רעגנבויגן מער זיך שוין ניט באַוויזן — פאַר מוירע.

און אַזוי ווי דער פאָטער אַזוי דער זון: אַ היכער, אַ ברייטער — אַ צעדערבוים. אַ ליכטיקער קאָפּ, פול מיט טוירע און כאָכמע, קוקט פון די הויכע אַקסלען אַראָפּ און ברענט מיט די אויגן.

ראַבי פּלעג אַף אים זאָגן: „די טוירע קוקט פון דער הייך, פונעם הימל אַראָפּ.״ און זקיינים פאַר אים פּלעגן זיך אויפשטעלן, אים קאָוועד אָפּגעבן.

ב

א מאָל אין יענע צײַטן אַ
בייזע צײַט אויסגעפאַלן:
אַ צײַט פון געבעט אָן ענפער: די ערד — אַ דאָרשטיקע, אַ פאַרכאַלעשטע פאַרן הימל ציט זיך אויס, אַ טראָפּן רעגן בעט זי; און דער הימל — שטאָל־און־אײַזן, ער ענפערט ניט. פון דער מידער ערד ווײַט און ווײַטער זיך דערווײַטערט דער הימל, הויך און העכער זיך אויפגעהויבן, אין אַ בלאָ־פײַערדיקן כאָלעם פאַרטײַעט זיך און — ניין, ער ענפערט ניט.

און מענטשן צו דער ערד אַפּן פּאָנעם פאַלן זיי, לאָזן זיך אויס און זיי בעטן; ראַכמים בעטן זיי: „אַ סנאָפּיקל זאַנגען! אַ מעסטעלע קאָרן!” און די ערד — סע ברענט אַף איר די הויט די פּיקלדאַרע און זי ענפערט ניט; האַק זי, שנײַד, בראָק מיט די שאַרפסטע אַקעראײַזנס — ניין, זי ענפערט ניט.

און אָרעמע פאַר רײַכע אין געוויין גייען אויס: „ברויט! אַ שטיקעלע ברויט! אַ דאַר שטיקעלע ברויט! די נעשאָמע צו דערהאַלטן! די נעשאָמע פון ווײַב־און־קינד...” און — ניין, מע ענפערט ניט.

די רײַכע אַף די שפּײַכלערס זייערע, די שפּײַכלערס די אָנגעלאָדענע פון די גוטע יאָרן נאָך, מיט ווייץ, מיט קאָרן און מיט אַלדעס־גוטס — שווערע שלעסער אויפגעהאָנגען האָבן זיי און — ניין, ניט מע שענקט, ניט מע באָרגט, ניט מע פאַרקויפט. פאַרקויפן גאָר! וויאַזוי? וויאַזוי פאַרקויפט מען היינט, אַז מאָרגן עפשער טײַערער ווערן? עפשער? זיכער! אַוואַדע וועט טײַערער ווערן!.. אַ נאַר דאַרף מען זײַן, כאַפּן און פאַרקויפן. נאָכוואָס זיך צו אײַלן? פון אײַלעניש קיין גוטס קומט ניט אַרויס; קיינמאָל ניט, און דאָסמאָל אַוואַדע ניט.

און קינדערלעך אין שויס פון זייערע מאַמעס לאָזן זיך אויס. און מאַמעס די קעפּ אַף די אַקסלען פון זייערע ברויטגעבערס פאַרוואַרפן; די האָר ווילן זיי זיך רײַסן, קיין קויעך אין די הענט ניטאָ.

אַ שווערע צײַט, אַ בייזע צײַט, אַ צײַט פון געבעט אָן ענפער. דער הימל ענפערט ניט דער ערד, די ערד ענפערט ניט אירע קינדער, אירע קינדער ענפערן ניט איינער דעם אַנדערן — פאַרשלאָסן! אַלצדינג פאַרשלאָסן! פאַרשלאָסן הימל און ערד, פאַרשלאָסן די רײַכע און זייערע פּאַלאַצן: ניט אַף דער גאַס מע זעט זיי, ניט צו זיך זיי לאָזן צו. פאַרשלאָסן דאָס האַרץ, פאַרשלאָסן די שפּײַכלערס.

איינער נאָר אין יענער צײַט דער בייזער, זײַנע שפּײַכלערס ברייט געעפנט: רעב יעהודע האַנאָסי.

און אַזוי רעב יעהודע געהייסן אין אַלע גאַסן אויסרופן:

טײַער איז זילבער,
טײַערער פון זילבער איז גאָלד,
טײַערער פון גאָלד —
אַ קאָרעץ ווייץ און קאָרן!
ווייץ און קאָרן קומט און קויפט,
קומט און קויפט און ניט פאַר זילבער!
קומט און קויפט און ניט פאַר גאָלד!
ניט פאַר גאָלד און פערל, ניט פאַר איידלשטיינער,
פאַר דער טײַערסטער סכוירע נאָר,
פאַר דער בעסטער סכוירע נאָר,
אין יעסורעמשויס געבוירענער!

ווייסט מען: וואָס בײַ רעב יעהודען די בעסטע סכוירע? טוירע. איז געווען: ווער צו רעב יעהודען געקומען און פאַר אים טוירע געזאָגט, אים רעב יעהודע זיבן קאָרעץ ווייץ און דרײַ מייסטלעך זעמלמעל אָפּגעמאָסטן און געבעטן קומען נאָכאַמאָל.

איינמאָל שטופּט זיך דורך און שלאָגט זיך צו רעב יעהודען צו אַן אָרעמאַן, עפּעס אַ מאָדנע אַזאַ, אָפּגעריסן, אָפּגעשליסן גייט ער, באָרוועס די פיס, דער קאָפּ צעשויבערט, דאָס פּאָנעם ווי דער טאָג שײַנט, די אויגן ווי דאָס באַרעמהאַרציקייט פון אַ מאַמען לײַכטן. פאַר רעב יעהודען שטעלט ער זיך אַנידער, די אויגן אין דער ערד שטעכט ער אײַן, און שטיל און שעמעוודיק זאָגט ער:

„ראַבי, שפּײַז מיך!"

„ווייסטו, זון, אַ פּאָסעק אין דער הייליקער טוירע?"

„ניין!"

„אַ פּערעק מישנאַיעס?"

„ניין!"

„אַ דין? אַ ייִדישן דין?"

„ניין!"

„אַ וואָרט? אַ ייִדיש וואָרט?"

„ניין!"

„פּאַרוואָס־זשע, זון, זאָל איך דיר מײַן ברויט געבן?"

„זאָל זיך דיר, ראַבי, אויסווײַזן אַ הונט אַף דער גאַס, אַ שוואַרצע קראָ אַפן דאַך, צי איז דען פאַר זיי קיין ראַכמאָנעס בײַ דיר ניטאָ?"

פאַרקלעמט רעב יעהודען בײַם האַרץ, דעם אָרעמאַן האָדעוועט ער אָן, טרינקט אים אָן, באַדינט אים און באַגלייט אים.

שפּעטער, נאָכדעם ווי דער אָרעמאַן איז אַוועקגעגאַנגען, זיצט רעב יעהודע און זיפצט. פרעגט אים רעב שימען, זײַן זון:

„טאַטע, וואָס זיפצסטו?"

„אוי צו מיר, וויי!" קלאָגט זיך רעב יעהודע, „פון רעב יעהודע־האַנאָסיס טיש אַן אַמאָרעץ ברויט געגעסן!"

„אַן אַמאָרעץ ?" רעדט רעב שימען ווי צו זיך אַליין אַרומשפּאַנענדיק איבער דער שטוב, „אַן אַמאָרעץ ? ווער ווייסט ? עפּשער גאָר אַ טאַלמיד־כאָכעם ? נו יאָ, אַ כאָכעם וואָס פאַר הונגער וועט ער אויסגיין און זײַן טוירע אַף ברויט ניט אויסבײַטן !"

האָט רעב יעהודע זיך אויפגעהויבן, זײַן זון אין קאָפּ אַ קוש געטון און באַלד געלאָזט אויסשרײַען :

„כל דכפין ייתי וייכול !"*)

ג

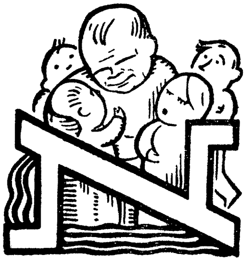

ון דער אָרעמאַן ווער איז ער געווען ? רעב יוינעסן דויד־צאַך**). איר קענט אים ניט, איר ווייסט אים ניט, עמעס : אָבער די קינדערלעך פון גאַנץ ערעץ־ייסראָעל אים יאָ געקענט, גוט געקענט.

אַז רעב יוינעסן דויד־צאַך אין אַ שטאָט צי אין אַ דאָרף אָנגעקומען, קליינוואַרג באַלד געוווירע געוואָרן און אים אַקעגנגעלאָפן ; געלאָפן, געלאָפן, געשריגן : „דער פעטער ! דער ליכטיקער פעטער ! דויד־צאַך ! דוי־צאַך ! רעב יוינעסן דעצאַך !"

*) „קאָל דיכפין ייסי וועייכל !"

**) רב יהונתן דוד-צח

רעב יוינעסן דעצאַך, אַזוי די קליינינקע גערופן אים, די ברעקעלעך וואָס ניט פאַר זייערע ציינדעלעך נאָכצוזאָגן רעב יוינעסן דויד־צאַך. און אַזוי ווי די פּיצעלעך קינדערלעך, אַזוי וועלן מיר אים אויכעט רופן, ווײַל אַזוי פלעג ער אַליין ליב האָבן אַלעמאָל זיך אָנצורופן: דעצאַך.

און אַלע, פונעם קלענסטן, וואָס דער מאַמעס מילעך פון די ליפּעלעך נאָך ניט אָפּגעווישט, וואָס קען נאָך דויד־צאַך ניט זאָגן, ביזן גרעסטן, וואָס אָפן טאַטנס פערד רײַטנדיק, פײַל־אויסן־בויגן יאָגט ער — אַלע גלײַך פאַר רעב יוינעסן דעצאַך דאָס לעבן מיט דער נעשאָמע. און אַז כעוורע קליינוואַרג ליב, מיסטאָם ניט אומזיסט. רעב יוינעסן דעצאַך, רעב שימען בען יויכאָיס אַ קאָרעוו איז ער געווען, אָבער אַ קאָרעוו אַ גאַנץ ווײַטער.

רעב שימען בען יויכאָי אַ הענדלער,
רעב יוינעסן דעצאַך אַ טענדלער.

אַ טענדלער — דאָס פּעקל אַף די פּלייצעס נעמט ער און אַפן לאַנד לאָזט ער זיך. קומט ער אין אַ שטאָט, רינגלט מען אים אַרום: „בוימל גוטן האָסטו? בסאָמים, האָדעסלעך האָסטו? פינגערלעך? אוירינגלעך? קרעלן? אַ ציטערשפּילקע? אַ שנירעלע פּערל? אַ זילבערקרענצל? מוטערפּערלדיקע קנעפּעלעך?”

„אַלצדינג פאַראַן.”

אַזוי רעב יוינעסן דעצאַך: ווילסטו טוירע גלאַטע, ריינע, קלאָרע ווי בוימל, שמעקנדיקע — ער האָט; ווילסטו גלײַכווערטעלעך זיסע, אַ מאָשל, אַ מײַסעלע

— ס'איז דאָ; אַן אייצע אַ גלײַכע, אַ טרייסט אַ וואַרעמע — ער טראָגט דיר אַקעגן.

און זײַן, איז ער סאַכאַקל געווען אַ וועשער.

איינמאָל די אָנגעזעענע לײַט פון קראַך־שפּאָרנאַם צו אים צוגעשטאַנען: „אַ דאַ'ען זײַ בײַ אונדז! דו אַף דער שטול זיץ, און מיר פּאַרנאָסע און קאָוועד וועלן מיר דיר געבן!"

האָט רעב יוינעסן אַ מאָשל פון אַ באַסמאַלקע, זיי דערציילט: „אַמאָל", זאָגט ער, „אַ באַסמאַלקע געבוירן געוואָרן; האָט איר די מאַלקע אַפן העלדזועלע אַ שנירעלע פּערל אָנגעטון; טײַערע פּערל פון עלטערזיידעס קיסרים אַ יערושע. וואָס־זשע די באַס־מאַלקע געטון? גענומען די פּערל און צום פּיסקעלע געטראָגן. זאָגט דער מײלעך צו דער מאַלקע: ,מײַן ווײַב, וואָס אַזוי געאײַלט זיך? וואַרט, זאָל דײַן טאָכטער אויסוואַקסן, צום סײכל קומען, פאַרשטײן אַז פּערל ניט פונעם מויל וועגן, וועסטו איר דײַנע פּערל שענקען. אָבער איצט, אַז אַלצדינג נאָך צום מויל טראָגט זי, די פּערל נעם אַראָפּ — זייגן גיב!"

„און טוירע", פירט אויס רעב יוינעסן דעצאַך, „טוירע איז פּערל, און דעצאַך, וואָס מיינט איר, איז ער אײַך? אַ זייגקינד? פּערל צום מויל וועט ער טראָגן? אַ וועשער איז יוינעסן און אַ וועשער לאָזט אים בלײַבן! ניטאָ קיין בעסערס ווי אַ וועשער צו זײַן. אַרויס פון דער שטאָט, באָרוועס אין לעבעדיקן טײַך, שטייסטו דיר, דאָס ריינקייט פון טײַך די פּיס קושט דיר, מורמלט... דערציילט... סוידעס

פון די טיפע יאַמען דערציילט עס דיר: פון די טיפע יאַמען און פון די הויכע הימלען וואָס באָדן זיך אין די טיפע יאַמען. דאָס וואַסערל דערציילט און דו שטייסט און דײַן אַרבעט טוסטו דיר: שווענקסט, וואַשסט, רייניקסט; רייניקסט און וואַשסט און האָרכסט און האָרכסט."

אַז די אָנגעזעענע פון שפּאָרנאַם אַזוינע ווערטער געהערט, האָבן זיי אים אָפּגעלאָזט. "זאָל ער זיך גיין, יוינעסן, מיט זײַן וועג!" האָבן זיי געזאָגט.

און צוויי האָט ער ליב יוינעסן דעצאַך: דעם וואַסערקוואַל און קליינע קינדערלעך. "קליינע קינדערלעך", זאָגט ער, "אַ קוואַל פון ריינקייט זענען זיי, און דער ריינער קוואַל אַ קינד איז ער: פּלאַפּלט, פּלאַפּלט און ווערט גאָר ניט מיד פּלאַפּלענדיק..."

און יוינעסן אַליין ווי דער ריינער וואַסערקוואַל ניט מיד געוואָרן פּלאַפּלענדיק צווישן די קינדערלעך.

אַרום אים ווי בינדעלעך אַרום האָניק האָבן זיי געקלעבט. אַ פרײַע שאָ נאָר באַקומען, באַלד בײַם וואַסער לעבן דעצאַך אויסגעוואַקסן. דעצאַך זיי אָפּגעטויוולט, די אַרבעט אַוועקגעלייגט, מיט כעוורע אַפן גרינעם גראָז זיך אַוועקגעזעצט און מעשאָלים און מײַסעלעך דערציילט...

און אַז זיי זענען אויסגעוואַקסן, אַסאַך פון זיי אויך וועשערס געוואָרן; וועשערס וואָס דערציילן שיינע מײַסעלעך און מעשאָלים. "די מעשאָלים פון די וועשערס", אַ שעם אַף דער וועלט האָבן זיי ביז היינטיקן טאָג.

ד

ון אַז רעב יעהודע געהייסן „כל דכפין"*) אויסשרײַען, רעב יוינעסן דעצאַך זײַנע באָכערים, ווּעשערס וווּילע יונגען, צום טײַך אַרויס שטאָט צוגויפגערופן, און מיט זיי אַזאַ שמועס געפירט:

„האָט איר געהערט, כעוורע, וואָס רעב יעהודע הײַנט געלאָזט אויסרופן? ווי געפעלט דאָס אײַך?"

„געהערט! ווויל! זייער גוט, אַוואַדע! וואָס דען?"

„און איצט אַלע ווי די היישעריקן אַף רעב יעהודעס שפּײַכלערס זיך אַ וואָרף טון; אַ וואָך און צוויי — אַ קערנדל אַף אַ רעפוּע ניט בלײַבן. און דערנאָך, דערנאָך וואָס וועט זײַן? די זײַלן פון דער טוירע, די פרײַערדיקע לייבן: רעב יעשוע־בען־קאָרכע, באַר־קאַפּאָרע, רעב כיִע, רעב כאַנינע — אַלע, אַלע די, וואָס זייערע וואַסערן די זיסע טרינקען מיר און זייערע נעמען בענטשן מיר, אַלע אונטערן שנײַדמעסער

---

*) „קאָל דיכפּין"

פונעם הונגער ווי די גאַרבן אונטערן שניטער וועלן זיי פאַלן; דאָס ליכט פון כאַכמע זיך אויסלעשן אין אונדזער לאַנד, און מיר — מיר וועלן זעען און שווייַגן?"

"מיט די פּראַלניקעס אין די הענט בייַ די טירן פון רעב יעהודעס שפּייַכלערס זיך אַוועקשטעלן און וועט אַבי ווער צוטרעטן — קעפּ וועלן מיר שפּאַלטן!"

"און דעמאָלט וועלן די כאַכאָמים זאָגן: ,דאָס בלוט פון אונדזערע ברידער וועלן מיר עסן? כאָלילע! איצט צו רעב יעהודעס שפּייַכלערס אַ צוטריט פאַר אַלע גלייַך ווי פאַר אונדז!"

"וואָס־זשע טון?"

"ווייניק נאָך אין לאַנד שפּייַכלערס פאַראַנען? שפּייַכלערס אָנגעלאָדענע און פולע, וואָס אונטער שווערע טוועס ברעכן זיי זיך?"

"פאַראַן, פאַראַן, אָבער אַלע — אייַזערנע שלעסער אַף אייַזערנע טירן!"

"נויט ברעכט אייַזן!"

זענען צווישן די וואַסעריונגען צוויי גיבוירים געווען, איינער כאַטאַש און איינער אַכאָוו.

זאָגט כאַטאַש:

"איך נעם אַף מיר אַלע הונגעריקע טאַטעס פון ערעץ־ייסראָעל צו שפּייַזן."

"און איך אַלע מאַמעס!" זאָגט אַכאָוו.

"און איך אַלע קינדערלעך!" זאָגט דעצאַך, "ווער מיט אונדז?"

„אַלע, אַלע! מיר אַלע!" האָבן די וועשערס, אַלע ווי איינער, געשריגן און איינער דעם אַנדערן מיטן פּראַלניק איבער דער פּלייצע.

„נו, קום!"

„וואָס־זשע שטייסטו?"

ה

און פון יענעם טאָג אָן ווונדער האָבן זיך אָנגעהויבן איבערן לאַנד צו הערן. אַלע פּרימאָרגן אַנדערע שפּײַכלערס אָפּן טרעפט מען; אָפּן און אויסגעליידיקט — ריין, גלײַך דער גענעם־שאַמעס מיט אַ גרויסן בעזעם זיי אויסגעקערט.

און די נאַכטוועכטערס מיט ציטערניש און קלאַפּנדיק אַ צאָן אָן אַ צאָן דערציילן:

„אַף אונדזער היטפּלאַץ האָבן מיר געוואַכט און אַף אונדזער וואַך זענען מיר געשטאַנען אין דער טיפער נאַכט. ווי מיר שטייען אַזוי, וואַקסן פון דער פינצטערניש אַרויס הויכע מענער, עפּעס מוירעדיקע אַזוינע. זיי — זיבן איילן, זייערע קיווערס — זיבן איילן און זייערע ווערטער עפּעס מאָדנע אַזוינע...

זיי טוּען אַ זאָג: ,דעצאַך!' שפּרינגען שלעסער און ריגלען פון טירן. זיי טוּען אַ זאָג: ,אַדאַש!' ווערן די הינט אַנטשוויגן, לעקן דעם שטויב פון זייערע פּיס. זיי טוּען אַ זאָג: ,אַכאַוו!' פאַלן מיר מיטן פּאָנעם צוּ דער ערד.

גייען זיי אין די שפּײַכלערס אַרײַן, טראָגן דאָס ווײַסל פונעם אויג אַרויס און מיר — זעען און הערן. וויל'מיר שרײַען, קערט זיך די צונג אין מויל ניט איבער; וויל'מיר זיי נאָכלויפן — ניט מיר קענען מיט אַן אייווער רירן!"

גייט מען און מע דערציילט דאָס דעם קייסער. האָט זיך דער קייסער דערשראָקן: „אַזוינע לײַט, זיי קענען זיך דאָך אויך צוּ מײַנע אוצרעס פאַרקלויבן!"

האָט ער אַ באַפעל געגעבן צוּ זײַנע טאַליאָנים: „כאַפּן די גאַנאָווים!"

איז אָבער אַף די טאַליאָנים אַ פּאַכעד געפאַלן. אַז די נאַכט זיך אָנגערוקט, די טאַליאָנים מוירע באַקומען די נאָז אַרויסצווײַזן. איז געווען, אַז זיי האָבן מוירע געהאַט בײַנאַכט, האָבן זיי זייער אַרבעט בײַטאָג געטון: אין די גאַסן זיך אומגעדרייט און בײַם ליכט פון דער זון גאַנאָווים געזוכט.

באַגעגנט זיי רעב עלאָזער דער זון פון רעב שימען, זאָגט ער צוּ זיי: „גאַנאָווים בײַטאָג זוכט איר זיי? צי ווייסט איר דען ניט, אַז די לײַט צוּ די כאַיעס אין וואַלד זענען זיי געגליכן? די נאַכט פירט זיי אַרויס, דער טאָג ברענגט זיי אַרײַן! צי קענט איר דען בײַטאָג זיי דערקענען? עפשער גאָר צאַדיקים

כאַפּט איר און די רעשאָים, זיי גייען אײַך פאַרביי און לאַכן אין די פויסטן ?"
זאָגן די טאַליאָנים: "וואָס־זשע זאָלן מיר טון? דער מיילעך הייסט כאַפּן, מוז מען כאַפּן."
זאָגט רעב עלאָזער: "איך וועל אײַך לערנען, אַזוי טוט: גייט אַרײַן אין ווײַנהויז פיר שאָ אַפּן טאָג, זעט איר איינער זיצט און דרימלט, דער בעכער אין האַנט און פונעם בעכער רינט און קאַפּעט, פרעגט: 'ווער איז ער! איז ער אַ פויעל — פאַרטאָג געאַרבעט, איז ער אַ טאַלמיד־כאָכעם — פאַרטאָג געלערנט, ניט דאָס און ניט דאָס — אַ גאַנעוו! כאַפּט אים!"
זאָגט דער ראָש־האַטאַליאָנים: "ווער דאָס בריוועלע לייענט איבער, דער פאַרטײַטשן זאָל עס! איך בין גויזער: "דו זײַ דער גאַנעווכאַפּער!"
איז רעב עלאָזער אַ כאַפּער געוואָרן.
שיקט רעב יעהודע אים רופן און זאָגט אַזוי צו אים: "כאַפּן — כאַפּ! סאָף גאַנעוו צו דער טליע! נאָר וואָס דען, מײַנע טאַלמידים ריר ניט אָן!"
"כאַס־ווע־שאָלעם!" שפּרינגט רעב עלאָזער צוריק, "כאָלילע! דײַנע טאַלמידים גאָר?"
"און קעדיי דו זאָלסט קיינמאָל קיין טאָעס ניט האָבן, וועל איך מײַנע טאַלמידים סימאָנים געבן: דעצאַך, אַדאַש, וועאַכאַוו."
"גאָט מיט דיר, ראַבי! ווי פאַלסטו דאָס אויס? דעצאַך, אַדאַש, וועאַכאַוו — אַזוינע ווערטער? האַס־מילהאַסקער!"*)

*) הס מלהזכיר

„סימאָנים", באַרויִקט אים רעב יעהודע, „סימאָנים; אַז איינער וועט די ווערטער הויך אויסרופן, זאָלסטו דעם אויער צולייגן! וועט ער קלוימערשט דרימלענדיק און האַלטנדיק דעם קאָפּענדיקן בעכער אין האַנט, דורכלאָזן שטיל דורך די ציין: ,דצ"ך — דם, צפרדע, כינים; עד"ש — ערוב, דבר, שחין; באח"ב — ברד, ארבה, חושך, בכורות'*) — מײַן טאַלמיד, אַז ניט — אַ גאַנעוו, און ווייס וואָס דו האָסט צו טון!"

„גוט!" האָט רעב עלאָזער מיט אַ פרייד אויסגערופן, „גוט! די צאַדיקים אַ בראָכע, די רעשאָים אַ בראָך! זעען וועלן די רעשאָים, מע טוט זייער שפּראָך אַ זאָג — לאָז איך אָפּ, וועלן זיי מיינען, רעב עלאָזער איבעט ווי די נאַרישע נאַכטוועכטער, אין קישעף גלייבט ער, וועלן זיי אויך אומיסטן אַזוי אַ זאָג טון, רעב עלאָזערן איבערצושרעקן, און אַרײַן אין דער נעץ."

„ווי אין פּאָסעק שטייט: ,דער צאַדיק פון דער צאָרע אַרויס, דער ראָשע אין איר אַרײַן.'"

„אָמיין!"

און רעב עלאָזער צו דער אַרבעט זיך גענומען און טאָג אַף טאָג אַן אַנדערן געכאַפּט. האָט דאָס די כאַכאָמים פאַרדראָסן: רעב עלאָזער דער זון פון רעב שימען אַ כאַפער גאַר? רעב עלאָזער?! די טוירע וואָס קוקט פונעם הימל אַראָפּ? און רעב

---

*) דעצאַך — דאָם, צעפאַרדייאַ, קינים; אַדאַש — אָרעוו, דעווער, שכין; וועאַכאַוו — באָרעד, אַרבע, כוישעך, בכוירעס

יעהודע שוויַיגט? דער נאָסי*) שרײַט ניט אָן אַף אים, זאָגט ניט, קרום טוסטו? מע שמועסט גאָר, רעב יעהודעס אייצע...

וויאַזוי־זשע גיט מען דעם נאָסי צו פילן אַז סע פאַרדריסט?

אַן איידעם רעב יעהודע געהאַט, באַר־עלאָשע ער געהייסן. זייער אַ רײַכער, געלד — קוירעכס אויצרעס, אָבער טוירע־און־כאָכמע — קוים אַפן שפּיץ מעסער.

זאָגט צו אים באַר־קאַפּאָרע: „אַלע צו ראַבין מיט שײַלעס קומען און דו ניט אַמאָל דו פרעגסט אים עפּעס!"

„אַדעראַבע, וואָס זאָל איך אים פרעגן?"

„פרעג:

זי קוקט פונעם הימל אַראָפּ,
אַ בייזע זי מורמלט און ברומט,
זי שרעקט אַלע פייגעלעך איבער...
די קינדער פאַר איר זיך באַהאַלטן,
די זקיינים, זיי שטעלן זיך אויף
און בלײַבן דערשראָקענע שטיין.
און ווער סע אַנטלויפט, שרײַט: אוי וויי!
און ווען מע כאַפּט,
אין נעץ פון זײַן זינד ער געפאַנגען?!"

באַר־עלאָשע געפרעגט, באַר־קאַפּאָרע געשמייכלט, רעב יעהודע פאַרשטאַנען און געבייזערט זיך.

---

*) נשיא

I

דרייט זיך רעב עלאָזער מיט די טאַליאָנים אין גאַס, טרעפט אים איינמאָל דער טאַנע רעב יעשוע־בען־קאָרכע. שרײַט דער טאַנע רעב עלאָזערן נאָך:

„קוואַס פון עקסטן פאַס, וואָס טוסטו?"

„דערנער פון ווײַנגאָרטן רײַס איך."

„און ווער איבערן ווײַנגאָרטן דיך פאַר באַלעבאָס געשטעלט דערנער אויסצוראָטן? גענוג!"

רעב יעשוע־בען־קאָרכע אָנגעשריגן, רעב עלאָזער ניט ער הערט. ער, זײַנס טוט ער זיך: ער כאַפּט. טאָגאײַן טאָגאויס כאַפּט ער. וועמען? גאַנאָווים? ניין. וועמען־זשע דען? עלייאָהו האַנאָווי! טאָג אַף טאָג דער נאָווי אַן אַנדער געשטאַלט נעמט ער אָן, אין ווײַנהויז מיט אַ גרויסן קאָס אין האַנט זעצט ער זיך אַוועק און דרימלט. קומט רעב עלאָזער צו אים צו, פרעגט: „פונוואַנען און ווער?" דער נאָווי קלוימערשט ווי פון שיקרעסשלאָף טוט בייז אַ ברום: „אַוועק! דעצאַך, אַדאַש . . ." באַלד רעב עלאָזער דעם אויער לייגט צו, הערט ער ניט מער נאָר אַ כראָפּען. ניט געהערט די סימאָנים פון רעב יעהודע, גיט אים רעב עלאָזער צו די טאַליאָנים איבער.

טאָג אַף טאָג רעב עלאָזער אין די הענט פון די טאַליאָנים אים איבערגעגעבן און טאָג אַף טאָג דער

נאָווי פון דער טליע אַ לעבעדיקער אַראָפּ. אָפן נאָווי האָט די טליע קיין שליטע ניט. דער נאָווי לעבט איבער די טליע.

דערפאַר אַז דעם נאָווי צו דער טליע מע האָט געפירט, די טליע געוויינט, איר קאָל אַף אַ מײַל די ווײַט געגאַנגען.

דאָס געוויין פון דער טליע קיינער אָבער ניט געהערט. פאַרוואָס? איבערן קאָל פון ראַבים מויל־אייזלעך.

אַסאַך מוילאייזלעך ראַבי געהאַט. ראַבים שטאַל־מײַסטער רײַכער פון שוויר־מיילעך־פּאָרעס איז ער געווען, און אַז האָבריק פאַר די מוילאייזלעך האָט ער געוואָרפן, געגאַנגען איז זייער קאָל אַף דרײַ מײַל די ווײַט.

מאַכמעס דעם הירזשען פון די אייזלעך איבערן האָבריק, דאָס געוויין פון דער טליע הערט מען ניט.

אַמאָל אין אַ טאָג נעמט דער נאָווי און פאַר אַ װעשער פאַרשטעלט ער זיך. פאַר אַ װעשער זיך פאַרשטעלט, לעבן װײַנהויז שטייט ער און אַז רעב עלאָזער קומט צו: „קוואַס פון עקסטן פאַס!" דער װעשער גלײַך אין פּאָנעם אַרײַן טוט אים אַ װאָרף.

„אַזוי גאָר?" איז רעב עלאָזער אויסער זיך געוואָרן, „אַזוי גאָר?! אַזאַ אַזעס־פּאָנעם? מיסטאָם אַ ראָשע! נעמט אים!"

האָבן די טאַליאָנים דעם װעשער געכאַפּט.

באַלד אָבער רעב עלאָזער צו זיך געקומען, באַרעכנט זיך: וואָס האָב איך געטון? כאַפּט ער, לויפט, דעם וועשער אויסלייזן וויל ער — פאַרפאַלן! שוין אויפגעהאָנגען אַף אַ הויכן בוים!

שטעלט זיך רעב עלאָזער אונטערן בוים אַנידער און וויינט, וויינט אַף אַ קאָל. קומט אַ וועשער צוגיין און זאָגט: „וויין ניט, רעבע, דערדאָזיקער באָכער, איך געקענט אים — אַ שאָכן. איינמאָל יאָמקיפּער, וואָס אום שאַבעס געפאַלן, ער אַף אָט דעמדאָזיקן בוים געקלעטערט — אַ נעסט אַפּן שפּיץ בוים געווען; די מאַמע פון די פייגעלעך ער צוגענומען. זיין פאָטער אַן אַלטער פרומער ייִד געווען, אַף אים אָנגעשריגן: ‚וואָס טוסטו, ראָשע? אָפּגעשניטענע יאָרן ווילסטו?' ער דעם פאָטער מיטן פוס אין האַרץ אַריין! אַ ראָשע־מערושע!.. אַ שטיין אין הימל געוואָרפן — אים אין קאָפּ צוריקגעפאַלן."

דאָס דערהערט, לייגט רעב עלאָזער די הענט אַפּן בויך, גלעט זיך און זאָגט: „פריי זיך, רעב עלאָזער, פריי זיך! אַפילע ווען דיין בויגן אין שטאָקפינצטערניש שפאַנסטו, גלייך אין ציל אַריין טרעפסטו — הײַנט נאָך ווען דו שטעלסט דיין בויגן אָן אינמיטן העלן טאָג!.."

ווי ער רעדט אַזוי און ווי ער גלעט זיך אַזוי, ערשט דער וועשער גאָר צעלאַכט זיך און ווערט אַנטרונען.

ווי אַ פינצטערע כמאַרע, וואָס מיטאַמאָל ווי זי שטייט און גייט, מיט בליצן, מיט דונערן אָנגעלאָדן,

אַ ברעך זיך איבער און פונעם הימל אַראָפּ, אַזוי רעב עלאָזער, ווי הויך, ווי גרויס ער איז, צו דער ערד זיך אַ וואָרף! און אַזוי, אַ פינצטערע, פאַרגליווערטע כמאַרע געבליבן ליגן. האָט עמיץ ווער זיך איינ־געשטעלט, אין זיינע פיר איילן אַרייַנגיין געפּרוווט — אַ דונער אים דערשלאָגן.

אַ טאָג מיט אַ נאַכט רעב עלאָזער צו דרערד געלעגן און דערנאָך מיטן באַגינען, ווען די נעפּלען פון די בערג הייבן זיך אויף, רעב עלאָזער פון דער ערד זיך אויפגעהויבן, דאָס פּאָנעם אין די הענט באַהאַלטן און ווי אַ כמאַרע פון ווינט געטראָגן, אַהיימגעלאָפן.

אַהיימגעקומען, רעב עלאָזער אין אַ באַזונדער כיידער אַף טאָמיד זיך פאַרשלאָסן.

און פון דעמאָלט אונטערן האַרץ בייַ אים אַ קוואַל אויסגעבראָכן; איז רעב עלאָזער געזעסן און געלערנט — דער קוואַל גערוט, האָט ער אַף אַ רעגע אויפגעהערט לערנען — דער קוואַל זיך געעפנט און בלוט האָט גערונען. אַז רעב עלאָזער שלאָפן געגאַנגען, זעכציק איבערבעטן אונטער אים האָט מען אויסגעבעט; אינדערפרי זעכציק עמער בלוט פון זיי האָט מען אויסגעדרייט.

און רעב יעהודע אויכעט גרויסע יעסורים אַף זיך האָט ער אָנגערופן. זעקס יאָר פיבערשוידער, זעקס יאָר קראַמפן. אַז רעב יעהודען די קראַמפן אַ נעם געטון, האָט ער דאָס גרויסע ביטערע געשריי געשריגן.

האָט דער שטאַלמײַסטער געזאָגט: „נאָכוואָס די רעשאָים זיך פרייען?.. איז אומיסטן, ווען צו רעב יעהודען די קראַמפּן צוגעטרעטן, דער שטאַלמײַסטער פאַר די אײזלען האָבריק געוואָרפן.

האָט רעב יעהודע דאָס קאָל פון די אײזלען איבערגעשריגן, און זײַנע געוואַלדן ביז צו די יאַמ־וואַנדערער דערגאַנגען.

רעב יעהודעס ווײַגעשרײַען ביז הײַנטיקן טאָג איבער די כוואַליעס פון די יאַמען בלאָנדזען זיי און קענען זיך ניט קיין אָרט און ניט קיין רו געפינען.

און צום סיידער עלייאָהו־האַנאָווים קאָס שטעלט מען, און אַז די האַגאָדע דערציילט מען און צו די צען פלאָג קומט מען צו, זאָגט מען: „רעב יעהודע פלעג מיט זיי סימאָנים געבן: דצ״ך, עד״ש, באח״ב.״ און פונעם בעכער קאַפּעט מען אָפּ:

סע קאַפּען און קאַפּען פון בעכער
די טראָפּן ווי ליכטיקע טרערן —
און ווען וועט שוין קומען דער נאָווי
און בסורעס פון אים ווען׳מיר הערן!

כאַדגאַדיע

א

לעבן באָד
שטייט אַ ברונעם מיט אַ ראָד.
נעמט און וואַרפט פון דאָרט אַ פײַל,
פליט זי דרײַ מאָל זיבן מײַל.
דרײַ מאָל זיבן — איינאונצוואַנציק,
שטייט אַ שטיבל אונטער דאַנציק.

אין שטיבעלע וווינט אַ פּאָרפאָלק: אַ קאָטער מיט אַ קאַץ.

איז די קאַץ געלעגן געוואָרן און אַכט קעצעלעך מיטאַמאָל געבוירן: איינס ווײַס, איינס שוואַרץ, איינס אויך שוואַרץ נאָר די פּיסעלעך ווײַס, איינס ווײַס, נאָר שוואַרצע רינגעלעך אַפן עקעלע און אַפן פלייצעלע אַ שטעקעלע (אַ שוואַרצער צייכן אַזאַ), איינס געפּינטלט, איינס רויט, איינס גרוי, איינס געדענק איך שוין ניט וויאַזוי... אָבער אַלע גלײַך שיין, אַלע גלײַך קלוג. אַז זיי זענען אונטערגעוואַקסן, ערשט יעדעס באַזונדער זײַנע באַזונדערע מײַלעס אַרויסגעוויזן און דעמאָלט יעדעס זײַן באַזונדערן נאָמען באַקומען.

דאָס וואָס איך געדענק עס ניט וויאַזוי — אַ גוטס, אַ פרומס, אַ שטילס, אַ פּאָשעטס געווען — האָט מען עס גערופן פּאָשעט: קעצעלע, קעצעלע מײַנס. דאָס שוואַרצע — אַ פּאַרביסנס, אַ בייזס, מיט שאַרפע ציינדעלעך — קיילעוול האָט מען אים אַ נאָמען געגעבן. דאָס וואָס מיטן שטעקעלע אָפּן פּלייצעלע — אַ שטיפּערל, אַ שלעגערל, שטענדיק צו מילכאָמע גרייט — שטעקעלע האָט עס געהייסן. דאָס רויטע אַ ספּירט, אַ ברען — פײַערל. און דאָס ווײַסע אַ שטילס, נאָר ווי אַ שטיל וואַסערל טיף גראָבט עס — וואַסערל געהייסן. דאָס גרויע—קלוימערשט טאַמעוואַטע זיך אַזוי, קען קיין צוויי ניט ציילן, אָבער אַז סע דאַרף, נישקאָשע, שטויסט עס זיך אָן! וויאַזוי זאָל דאָס הייסן? עפשער ניט עקסעלע? הייסט עס טאַקע עקסעלע! און דאָס שוואַרצע מיט די ווײַסע פּיסעלעך, וואָס כאַפּט דעם אָנבליק פון אַ שויכעטל, אין אַ שוואַרץ־סאַמעטענער זשופּעצע און אין ווײַסע שיך־און־זעקעלעך — אַ כאַרעף. אַ שאַרף מייכעלע און נעגעלעך כאַלאָפּימלעך. דאַרף איך אײַך נאָך זאָגן וויאַזוי מע האָט עס גערופן? איר פּאַרשטייט ניט שוין אַליין אַז שויכעטל און ניט אַנדערש? און דאָס וואָס מיט פּינטעלעך געפּינטלט, וואָס פון קאָפּ ביז פּיס שוואַרצע פלעקן פול ווי דער מאַלעך־האַמאָוועס מיט אייגעלעך פּינצטערע, אַ מאַזיק; אַף אַלע מויזנלעכער אַ טויטשרעק אָנגעוואָרפן, כאָטש אַליין נאָך אַ וועוועריק, אַ שנעק... וויאַזוי ווילט

איר זאָל דאָס הייסן? מאַלעך־האַמאָוועסל? אַוואַדע הייסט עס אַזוי: מאַלעך־האַמאָוועסל.

אָט האָט איר זיי, די כעוורע, אַלע אַכט מיט די נעמען: קעצעלע, קיילעוול, שטעקעלע, פּײַערל, וואַסערל, עקסעלע, שויכעטל, מאַלעך־האַמאָוועסל.

יאָ, שיר ניט פאַרגעסן: שטיל וואַסערל נאָך אַ נאָמען האָט עס געהאַט: מאַיאָ. פאַרוואָס? אַ טייל זאָגן: ווײַל אַלעמאָל פלעג עס די אייגעלעך פאַרגלאָצן און מאַכן: מ־יאָ! מ־יאָ! אַזאַ טעווע געהאַט. אַנדערע זאָגן: מאַיאָ! אַף קאָטעריש — וואַסער. סע לייגט זיך אַפן סייכל; אַך טאַרגים־לאָשן אויך אַזוי: וואַסער — מאַיאָ...

ב

איינמאָל שאַבעס נאָך טיש, כעוורע אינדערהיים ניטאָ, אַוועק אַפן פעלד זיך שפּילן, און דער קאָטער מיט דער קאַץ אַקעגן דער זון אַף דער פּריספּע זיצן און וואַרעמען זיך, רופט זיך אָן דער קאָטער צו דער קאַץ: „מײַן ווײַב, ביז ווען אונדזערע קאַדיישימלעך אין סטויבער אַרײַן וועלן זיי וואַקסן? פּוסטעפּאַס אומגיין? אַף די גלײַכע ווענט זיך דראַפּען? סע מוז דאָך אַ שיר האָבן! שוין צײַט, מיין איך, זיך אַ נעם טון צו זיי, לײַט פון זיי מאַכן!"

טוט דער מאַמען האַנאָע און זי זאָגט: „אַוואַדע! וואָס דען? נאָר וואָס זאָגסטו מיר? ביסט דאָך עפּעס אַ טאַטע ביז הונדערט־און־צוואַנציק יאָר!"

„וואָס עמעס איז עמעס", איז זיך מוידע דער קאָטער, „אַוואַדע בין איך אַ טאַטע, אָבער דאָס וועסטו, דאַכט זיך, ניט לייקענען: די באַנימלעך אונדזערע פון דער הויט שפּרינגען זיי, בושעס נעמען מיר פון זיי אײַן, און ווער, אַז ניט דו, אין דעם שולדיק? אַז נאָר געפּעסטעט זיי! אַז מיט דער מאַמעס צינגעלע נאָר געלעקט און נאָר געגלעט!"

„מ־מ־מ־יאָ! דו רעדסט נאָך!" די קאַץ טרויעריק צעמיאָקעט זיך, „אַז זיי דרייען מיר, מײַנע סאָנים, דעם קאָפּ אַראָפּ, איז וועמען אַרט עס? ביי לײַט אַ טאַטע שרײַט אָן אַף אַ קינד, וואַרפט אַ מוירע, און דו, וועז זעט מען דיך אין שטוב?.."

„שאַ, שאַ!" באַרויקט זי דער קאָטער, „אַן עק! דו ביסט גערעכט! ניט דו האָסט צו זיי קריעך, ניט איך האָב צו זיי צײַט... אַ מעלאַמעד מוז מען צו זיי האָבן, אַ מעלאַמעד! אי דאָס עפּעס אַ רעכטן! אַ טאַליען! מיט הערנער זאָל ער זײַן! פאַרן קוק זאָלן זיי ציטערן!"

„יאָ, אַ מעלאַמעד", זאָגט די מאַמע, „טאַקע זייער גלײַך. אָבער, מיר דאַכט זיך, אַז צו אַ בייזער טויג ניט, מיט גוטן פּועלט מען אַמאָל מער ווי מיט בייזן."

„אָט האָסטו זי", טוט זיך דער קאָטער אַ הייב מיט אַ קאַס, „אַ מ־יאָ זעסטו, שוין! אַז איך טײַנע: ‚זי איז זייער מאַלעך־האַמאָוועס, קוילעט זיי אָן אַ מעסער,' מיאָקעט זי, לאָזט זיך ניט... איצט זעסטו שוין...

מיט גוטן, זאָגט זי, ווי מיט ווײַכע אייעלעך אומגײַן מיט זיי!.. אַדעראַבע! אַנו, פּרווו! פּויעל עפּעס בײַ די מאַזיקים מיט גוטן! לאָמיר זעען!.. אַדעראַבע!.."

ווישט זיך שוין די קאַץ דאָס פּיסקעלע אָפּ און שווײַגט.

ג

אַף מאָרגן בראָך טאָג,
דאָס פענצטערל דאָס בלאָע
גענומען זיך מינען;
יעוודאָכע די גויע
די וואָל שטייט אויף שפּינען;
פאַרבלאָנדזעט אַ פּיקסל,
דעם וועג ניט געפונען,
לויפט איבער דאָס שיקסל,
וואָס גייט ערשט צום ברונען.

דאָס פּיקסעלע לויפט איבער דאָס שיקסעלע דאָס באָרוועסע, וואָס מיט די קענדעלעך שעפּן וואַסער גייט עס, און דאָס שיקסעלע מיט די קענדעלעך די ליידיקע, גייט איבער דאָס קאָטערל; דאָס קאָטערל, דאָס פּאָטערל, וואָס גייט פאַר די קינדערלעך אַ מעלאַמעדל זוכן.

ס'איז נאָכפּייסעך־צײַט. גאַנץ קאַיאָר. אין הימל דער פּײַערדיקער לייב נאָרוואָס די גרויסע, די ליכטיקע אויגן געעפנט, פון דער שוואַרצער הייל פּאַמעלעך, געלאַסן, מאַלכעסדיק אַרויסגעשפּאַנט,

מיט דער פעסטער לאַפּע אין מיזרעכזײַט אַ פענצטער אויפגעריסן, דעם ברענענדיקן קאָפּ מיט דער ברילאַנטענער גריווע אַרויסגעשטעקט און ברייט דעם פּיסק געעפנט, דער רויטער שלינג און די פלאַמענדיקע צונג פונדערווײַטנס — אַ סרייפע!

נאָכוואָס־זשע לייב דעם פּיסק געעפנט? עפשער נאָכן שלאָף אַ געניץ טוט ער אַ גרויסן? אַ לייב געניצט ניט! עפשער עסן וויל ער? די וועלט, כאָלילע, אײַנשלינגען? דער פײַערדיקער לייב אין הימל גאָרניט עסט ער ניט, נ אָ ר שטערנדלעך; בײַטאָג עסט ער זיי אויף און פאַרנאַכט פאַרן שלאָפנגיין, שפּײַט ער זיי אויס צוריק... וואָס־זשע דען — די רייכעס די זיסע פון די גרעזעלעך די פרישע אָטעמט אײַן אין זיך דער פײַערדיקער לייב.

און די שפּילפייגעלעך, זיי שוין לאַנג די זיסע פּיסקעלעך אָנגעשטעלט; ווי נאָר דער לייב דעם קאָפּ אַרויסבאַוויזן, די פייגעלעך מיטאַמאָל אַ שפּיל אויף אַ וויוואַט.

דער פײַערדיקער לייב זיך צעשמייכלט פאַר פרייד — אין די אויגן טרערן זיך געשטעלט אים.

דער לייב שמייכלט, די טרערן זײַנע די ליכטיקע אַף די גרעזעלעך די פרישע ציטערן, די שפּיל־פייגעלעך שפּילן, בײַם קאָטערל דאָס הערצעלע טאַנצט... סע גייט זיך דאָס קאָטערל פאַרטראַכט אַזוי און מיאָקעט זיך אונטער שטיל.

ווי סע גייט זיך מורקענדיק אַזוי אַ לידעלע, דערהערט עס:

אַז סע קומט ראָש־כוידעש ניסן
לייגט דער רעבע
ס'קאַנטשיקל אונטערן קישן,
אַז סע קומט ראָש־כוידעש אייער
נעמט דער רעבע
ס'קאַנטשיקל אַפיר!
זאָגט־זשע, לעמעלעך, שרײַט, צוין־קאָדעשים:
מע־מע־מע! מע־מע־מע!

הייבט דאָס קאָטערל די אייגעלעך אויף, דערזעט עס אַ ציגעלע. אַ פרום־קאָשער ציגעלע מיט הערנערלעך ווי טפילן גרויסע אַפן קעפעלע, און מיט אַ שפּיצעכיק קאָשער בערדעלע.

לאָזט זיך דאָס קאָטערל צום ציגעלע צו:

„שאָלעם־אַלייכעם!"
„אַלייכעם־שאָלעם!"

„פונוואַנען און וווהין?"

ענפערט ניט דאָס ציגעלע גלײַך אַף וואָס מע פרעגט עס, נאָר דאָס מויל מיט כאָכמע עפנט עס, און זאָגט מיט אַ געמאָרע־ניגענדל אַזוי:

אַז קרופּניק אַן אַכילע,
איז כאַנדריוּוקע אַ קעהילע,
האַנדלען דאָרטן אַלע
מיט זאַפּערן צו כאַלע
און מיט יאַרמעלקעס פון סאַמעט;
דער מיסכער הײַנט געשלאָגן —
ווערט יעדער אַ מעלאַמעד!

„אויב איך האָב קיין טאָעס ניט", זאָגט דאָס קאָטערל פריילעך, „זײַט איר, דאַכט זיך, אַ מעלאַמעד!"

„אָן אַ קנעלונג!" גיט צו דאָס ציגעלע שמייכלענדיק, „אַז אַלע באַלעבאַטים אַליין מעלאַמדים געוואָרן, איך מיר דאָס פּעקל פונעם פלעקל גענומען, געלאָזט אַף דער וועלט זיך אַ קנעלונג זוכן."

„אויב אַזוי", זאָגט דאָס קאָטערל, „פאַרוואָס־זשע זאָלט איר מיר קיין וועג ניט פאַרשפּאָרן?"

„וואָס־זשע איר עפּשער אויך אַ קנעלונג זוכט איר? זאָל איך, ווילט איר, אײַך אויך אינזינען האָבן און אין איין וועגס אויך פון אײַערעט וועגן אַ זוך

טון ? מאַכטייסע, פאַרוואָס ניט ? גייט אַהיים, זייַט מוחל, זיצט און וואַרט... זייַט רויק ! איך וועל אייַך שוין צווויסן טון."

„ניין, ניט קיין קנעלונג, אַ מעלאַמעד זוך איך גאָר !"

„בע... מע !.."

„וואָס הייסט דאָס ?"

„דאָס הייסט, אַז פאַר צוויי גילדן קען איך אייַך די גאַנצע טערכע פאַרשפּאָרן ! פאַר צוויי גילדן קויפט איר מיך אַף אַ גאַנצן זמאַן !"

„אָך ! מאַזל און בראָכע ! איך זאָג אייַך אָבער פאָרויס : אַכט באָכירימלעך, קיין בייז אויג, האָב איך. קעפּעלעך דאָווקע ווילע, אָבער מאַזיקים, שלעק — פולע זעק. אויסטויגן מוז מען זיך צו זיי !"

„בע... מע..."

„מעקעט, מעקעט, נאָר געדענקט וואָס איך זאָג אייַך !"

„בע... אַף דעם בין איך דאָך איך, רעב כאַדגאַדיע !„

„וואָס ?"

„כאַדגאַדיע, כאַדגאַדיע !" טרייסלט דאָס ציגעלע מיטן בערדעלע, „געדענקט מייַן נאָמען !"

ד

אוּן דאָס ציגעלע מיטן שפּיצעכיקן בערדעלע ניט קיין פּאָשעטער מעלאַמעד — גאָר אַ רוּעך געווען, אַ רוּעך אַ מעלאַמעד... אַז ער מיט די אַכט טאַלמידימלעך קנעלן זיך אַוועקגעזעצט, אַ קאַנטשיקל מיט אַכט לאַנגע רימעטלעך האָט ער זיך געמאַכט; „קאָשערע ציצעס" ער גערוּפן עס, „קאָפּל־שמוינע־ציצעס" — אַכט לאַנגע האַרטע ציצעס, אוּן דערצוּ

נאָך ביים שפּיץ פון יעדער ציצע שטאָט אַ קניפּ — אַ בלייקנעפּעלע צוגעגעבן. שלעכט! וואָס זאָג איך שלעכט? ביטער! די הויט האָט ער געריסן, פּאַסעס געשניטן, וויי, וויי!

נעמט פּייערל, גאַנוועט צו דאָס קאַנטשיקל.

אַף מאָרגן אַ ניי קאַנטשיקל אויסגעוואַקסן און שוין מיט זעכצן רימעטלעך.

זאָגט קיילעוול: „ניט דאָס קאַנטשיקל — דאָס סידערל שולדיק!"

נעמט פּייערל, גאַנוועט צו דאָס סידערל.

אַף מאָרגן — אַ ניי סידערל דאָ און נאָך אַ גרעסערס, און מיט אויסיעס קלענערע, אַסאַך קלענערע.

זאָגט עקסעלע צו שטיל־וואַסערל: „מאַיאָ, מאַיאָ, וואָס זאָגסטו עפּעס אַף אונדזערע ברידערלעך? שטויסן, שטויסן און קענען זיך ניט אָנשטויסן ווער איז עמעסן דאָ שולדיק. ווי געפעלט דיר דאָס, מאַיאָ? זאָג זיי, מאַיאָ, זאָג זיי: ,נאַראָנים, ניט דאָס קאַנטשיקל, ניט דאָס סידערל שולדיק, ניין!"

„ווער דען?"

„ווער? דער רעבע! דער רעבע איז שולדיק! אָט וואָס!"

„עמעס!" שאָקלט מאַיאָ מיטן קעפּעלע, „עמעס!"

„ניט קיין מעלאָמעד דאָס, אַ רועך", פּירט אויס עקסעלע, „כ'האָב זיך שוין דאַווקע אָנגעשטויסן, יאָ!"

„וואָס רעדסטו? וואָס זאָגסטו?" שרייַען אַלע אויסער זיך און יעדער זיך מיטן לינקן לאַפּקעלע בייַם רעכטן אוירעלע אַ כאַפּ, „אַ רועך? דער טאַטע אַליין דאָך אים געקויפט! פאַר צוויי גילדן!"

„אָוואַ! אַ מעציע! פאַר צוויי גילדן! פאַר צוויי גילדן קויפט מען טאַקע אַ רועך! אַ סימען, קויפט מיר סמאָלע, וועט איר עפּעס זען! ווער ברענגט מיר סמאָלע?"

לויפט פייַערל אין וועלדעלע, אין נאָענטן, אַהין, וווּ פון די היכצע ביימער סמאָלע טרייַבט מען און ברענגט אַ גאַנץ טעפּעלע סמאָלע צוטראָגן.

גאַנוועט זיך עקסעלע אונטער, און דעם אויוונאָן, ווו דער רעבע זיצט, אי די באַנק, אי דעם טיש, מיט סמאָלע שמירט עס אָן.

קומט דער רעבע מיטן קאַנטשיקל אין האַנט, זעצט זיך אַף זייַן אָרט אַנידער, קנעלט, קנעלט, שמייַסט, שמייַסט, אַזוי לאַנג, אַזוי ברייט, ביז אים אַליין אין קאָפּ אַרייַן די זון גענומען שמייַסן.

די זון דעם רעבן געשמיסן, אָנגעשמיסן, דער רעבע מיד געוואָרן. מיד געוואָרן, שפּאַרט ער אַפן טיש דאָס בערדעלע אָן, אַ דרימל כאַפּט ער, שאַ!..

כעוורע האַלט דעם אָטעם אייַן, שטיל ווי אין אַן אויער, די פליגעלעך נאָר זשומען הערט מען: די פליגעלעך זשומען, זשומען, שלייפערן אייַן אַזוי, שלייפערן אייַן...

פלוצים, כעוורע אַלע מיטאַמאָל: „רעבע, סע נעצט!"

דער רעבע אַ כאַפּ זיך — צוגעוואַקסן! ער צו
דער באַנק, דאָס בערדעלע צום טיש. ווערט ער
אָנגעצונדן — אַ וואַרף, אַ ריס, אַ שפּרונג!.. און
שפּרינגט פון דער פּעל אַרויס. אוי מאַמעניו, אַ רועך!

כעוורע פּיסעלעך אַף פּלייצעס, דער רועך
נאָך און נאָך. כאַפּט ער זיי, נעמט ער זיי אין זאַק

אַרײַן, דעם זאַק פאַרבינדט ער און אַף אַ הויכן בוים אין ווילדן וואַלד ער הענגט אים אויף. אָפּגעטון,

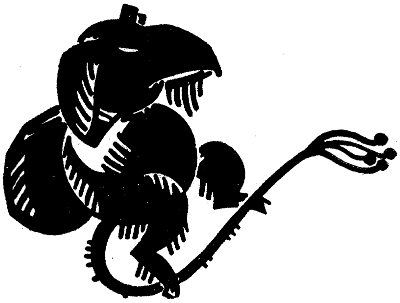

צוריקגעלאָפן, די פעל אַ כאַפּ, אַ רײַס אָפּ, נאָר דאָס בערדעלע אַפן טיש געבליבן — און ווידער אין דער פעל אַרײַן.

אין ציגנפעלעכל צוריק אַרײַן, זעצט ער זיך, דער רועך, פאַר דער טיר אַנידער, זיצט, זיצט און וויינט.

קומט דאָס פּאָטערל צוגיין: „רעבע, וואָס וויינט איר?"

„איך בין קראַנק! אוי, איך שטאַרב! איך בין טויט! טויטקראַנק!.. אויפגעגעסן מיך!.. מיט די ביינער מיך אויפגעגעסן, מיט די קאָפּעטעס, מיט די הערנער!.."

„וואָס איז נײַעס?"

„דאָס קעצעלע... דאָס גוטע, פרומע קעצעלע..."

„נו?"

„ערגער פון אַלע. די לונג מיטן האַרץ מיר אויסגעגעסן... די באָרד אויסגעריסן... נאַ, זעט!"

„און דער קאַנטשיק? ווו ערגעץ דער קאַנטשיק געווען?"

„וואָס רעדט איר, קאַנטשיק? וואָס הערן זיי אַ קאַנטשיק? ראָצכים, זאָג איך אײַך! דאָס קיילעוול אַ גאַנעוו, אַ מעשומעד, קען קלוימערשט קיין אַוולעס ניט לײַדן, לויפט צום קעצעלע צו: ‚דו, פאַרוואָס דעם רעבן דאָס בערדעלע ציפּסטו? מע מעג דען? מע מעג אַ רעבן דאָס בערדעלע ציפּן?' אַזוי צוקער־זיס רעדט עס און אַ ביס דעם קעצעלע... נו, נו, הייבט זיך שוין אָן ערדטרעטעניש. קומט שטעקעלע, נעמט זיך פאַר קעצעלע אָן און שלאָגט דאָס קיילעוול; קומט פײַערל, ברענט — אַ גאַזלען, מאַכט אַש פון שטעקעלע; קומט שטיל־וואַסערל צולויפן, טוט אַ מורקע: ‚שאַ, פײַערל! וואָס ברענסטו אַזוי?' לעשט אָפּ דאָס פײַערל מיטן עמעסן ביס; קומט עקסעלע, קושט דאָס וואַסערל קלוימערשט, קושט מיטן פּיסקעלע און קושט עס אויס; קומט שויכעטל און קוילעט אַוועק דאָס עקסעלע; קומט מאַלעך־האַמאָוועסל, דוירעס דאָס שויכעטל און אַליין אַוועק, אַוועק! ווי אין וואַסער אַרײַן!"

„מאַכט זיך קיין יעסורים ניט, רעבע!" זאָגט דאָס פּאָטערל, „איך קען זיי, מײַנע לײַט! מע האַרגעט זיך, מע האַרגעט זיך — ניטאָ אַף וואָס צו קוקן! קומט צום עסן, ווערט עס לעבעדיק, אויסגעוואַקסן! און פאַר מאַלעך־האַמאָוועסל זאָרגט זיך ניט: דער

שאָדן זיך אָפּזוכן!.. קומט בעסער, רעבע, מיט מיר; „מײַנע", זאָל לעבן, אײַך אַ גלעזעלע קאַווע־מיט־מילעך מאַכן. קאַווע־מיט־מילעך צו דער לונג די בעסטע רעפוּע און אַפן האַרץ אויכעט לינדער מאַכט עס... קומט!"

ה

לאָזן מיר דערווײַל דעם רועך קאַווע־מיט־מילעך טרינקען, און מיר צו די קינדערלעך קערן מיר זיך אום; אין זאַק אַפן הויכן בוים הענגען זיי: אַכט קעצעלעך אין איין גראָבן פינצטערן זאַק...

„ווו זענען מיר?" פרעגט פּײַערל.

„ווו? וואַרט, וועל איך זיך אָנשטויסן!" זאָגט עקסעלע, „דאַכט זיך בײַ כאַדגאַדיע אין בויך זענען מיר!"

„אַוואַדע", זענען אַלע מאַסקים, „אַוואַדע! ביז ווען וועלן מיר אין כאַדגאַדיע זיצן?"

און געכאַפּט זיך כעוורע מיט אַן אימפּעט רײַסן, בײַסן, ציפּן מיט די נעגעלעך, מיט די ציינדעלעך, ערשט־מע רײַסט גאָר די הויט איינס פון דאָס אַנדערע! כאַדגאַדיע אַף שטיקער צערײַסן וויל מען און מיט די נעגעלעך ברודערל אין ברודערל טרעפט גאָר!.. אַז אַזאַ פינצטערניש! אַזאַ ענגשאַפט! אַזאַ דערשטיקעניש!

„קעצעלע, וואָס גראַבלסטו?" שרײַט קיילעוול.

„איך?.. דיך?.. וואָס רעדסטו?.."

אין עמעסן קעצעלע אים טאַקע ניט געביסן, קיילעוול גאָר פון שטעקעלע אַ קלאַפּ באַקומען, אָבער אין אַזאַ טעמנעקייט — גיי זיך דיך אָפּ! בײַסט קיילעוול דאָס קעצעלע און שטעקעלע באַקומט אַ פּסאַק פון

פּייערל, כאָטש שטעקעלע אים אַפילו ניט אָנגערירט...

און מאַלעך־האַמאָוועסל קריגט געשלאָגן און ווייסט ניט פון וועמען... פאַלט עס אַף שויכעטל אָן און שויכעטל אַף עקסעלע און עקסעלע אַף שטיל־וואַסערל און שטיל־וואַסערל אַף פּייערל... און איינס אַף דאָס אַנדערע, און איינס איבערן אַנדערן — אַ קנויל ווערט, אַ בלוטיקער קנויל.

„וואַרט!" שרייט פּלוצים עקסעלע אויס, „וואַרט, כ'האָב זיך שוין אָנגעשטויסן... דעם רועך, מיינט איר, שלאָגן מיר?.. אַ טאָעס, ברידערלעך! מיר שלאָגן גאָר זיך אַליין! זיך אַליין שלאָגן מיר!"

„אוי, מיר פילן דאָס! מיר פילן דאָס!" זענען אַלע זיך מוידע.

„וואָס־זשע טוט מען?" פרעגט קעצעלע.

„איך ווייס!" מורמלט שטיל־וואַסערל.

„וואָס־זשע שווייגסטו אַז דו ווייסט?"

זאָגט שטיל־וואַסערל: „אַזויוי מיר ליגן דאָ אַלע אינײנעם אין כאַדגאַדיע אין דער פינצטער, און ניט קיין שטראַל קיין ליכטיקן און ניט קיין וועג און ניט קיין אויסוועג, ניט מע זעט און ניט ס'איז דאָ — זאָלן מיר אַלע אינײנעם, אַלע מיטאַמאָל אַזאַ מיאָקערײַ, אַזאַ ג'עזעמל, אַזאַ יאָמער אויפהייבן, אַז אין הימל דער פּייערדיקער לייב אַ ברום זאָל טון! די האָר קאַפּויר אים זיך שטעלן!"

„וואָס־זשע וועט זײַן?"

„איך יאָמער שוין!" ענפערט שטיל־וואַסערל, און אַ הויקער אײַן זיך און אַ נאָדל אײַן זיך, אַ צי: שאַרף, מאָנענדיק, גרוילנדיק:

„מיאַו ?! ?!"
און אין דער פֿינצטערניש אַרײַן גרינבליצנדיקע רעדעלעך פֿון די אויגן וואַרפֿנדיק, די גרויסע קאַצנשוועו אויסגעיאָמערט:

רויטער רײַטער פֿון דער ווײַט –
מיאַו־מיאַ אַף מיאַו רײַט
דורכן גרינעם גראָז פֿון דרערד,
דורך דער שאַרף פֿון שאַרפֿער שווערד,
דורכן רויטן פּאָדעמזײַד,
דינע האָר אַף צוויי צעשנײַדט,
מיאַו!!!

און מיטאַמאָל אַלע ברידערלעך צוגעשטאַנען:
קעצעלע, קיילעוול, שטעקעלע, פּײַערל, וואַסערל,
עקסעלע, שויכעטל, מאַלעך־האַמאָוועסל.
און אַזאַ מיאָקערײַ, אַזאַ יאָמער אויפגעהויבן,
אַז דער ווילדער וואַלד זינט ער איז ווילדער וואַלד
אַזוינס ניט געהערט. פייגל פון די נעסטן געפאַלן,
אַלטע דעמבעס אין פיבער זיך געטרייסלט, אַ גרויל!
כאַיעס פון וואַלד און מענטשן פון שטאָט ביז
הײַנטיקן טאָג דעם יאָמער קענען זיי ניט פאַרגעסן:
מע רופט אים „דער גרויסער קאַצניאָמער!"
דער רועך אים דערהערט — דערציטערט
געוואָרן, דאָס גלעזעלע קאַווע־מיט־מילעך פון די

הענט אַרויסגעלאָזט און דורכן קוימען איז ער אַרויס.
און טאַטע־מאַמע נאָכן קאָל פון די קינדערלעך
זענען זיי נאָכגעגאַנגען, אין ווילדן וואַלד געקומען —

די קינדערלעך פון כאַדגאַדיע באַפרייַט; די קינדערלעך באַפרייַט, אַ גרויסע סודע געמאַכט.

ווער ס'איז אַף דער סודע ניט געווען,
דער קיין גרויסע סימכע ניט געזען:
לעקעך מיט בראָנפן,
געפילטע פיש אויך,
און גילדענע זייגערלעך
אונטער דער יויך.
מע טאַנצט און מע שפּרינגט,
סע גייט אַזש אַ רויך!

„לעק בוימער“

א

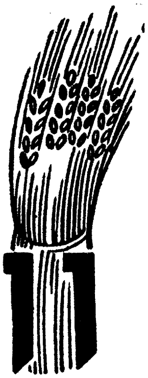

וואָס הייסט אַזוינס „לעק בוימער“? ווער ווייסט ניט? „לעק בוימער“ הייסט: לעק ביימער! לעק די גרינע, פרישע ביימעלעך! פאַל צו צו זיי מיט די ווײַנשלדיקע ליפּעלעך און לעק זיי און קוש זיי! זיי זענען דאָך אַזוי זיס, אַזוי טײַער! אַזוי זיך צעבליט, צעצוויטעט!

זיי שמעקן,
זיי וועקן,
דערקוויקן, דערפרישן.
סע גלוסט זיך צו טאַנצן
אַף בענק און אַף טישן.

דערציילט מען אָבער וועגן „לעק בוימער“ גאָר עפּעס אַנדערש. ניט „לעק בוימער“, נאָר „ל״ג בעומר“*) דאַרף מען זאָגן.

*) לעגבוימער

און וואָס הייסט „ל"ג בעומר" ?

„ל"ג בעומר" איז אַ לאָשנקוידעש־וואָרט. ניין, ניט איינס, ניט צוויי — טאַקע גאַנצע דרײַ, דרײַ ווערטער: לאַמעד — ד ר ײַ ס י ק, גימל — ד ר ײַ, בעומר — אין ס נ אָ פּ י ק ל.

וואָס־זשע מיינט דאָס ?

איר מעגט עס הערן:

אַמאָל איז געווען אַ גרויסער צאַדיק. באַר־יויכאַי האָט ער געהייסן. זײַן וואָרט ווי פרישער רעגן אַף טרוקן גראָז. זײַן קאָל ווי דער דונער. זײַן בליק ווי דער בליץ.

צו וואָס איז באַר־יויכאַי געגליכנט געווען ? צו אַ כמאַרע: אַ כמאַרע מיט רעגן, מיט דונערן און בליצן אָנגעלאָדן. און דער רעגנבויגן אין דער כמאַרע קיינמאָל ניט באַוויזן זיך; אַ שטרענגער אַזאַ ער געווען, באַר־יויכאַי, אַ קאַפּדן. אַף די זינדיקע, טויטשרעק ער אָנגעוואָרפן. קומט אים אַ ראָשע פאַר די אויגן, טוט ער, באַר־יויכאַי, אַ קוק אַף אים — אַ הויפן ביינער ווערט פון אים !

און פון אַלע עקן לאַנד טאַלמידים אין די הונדערטער, די טויזנטער צו באַר־יויכאַי זיך געצויגן. אונטערן רעגן זײַנעם, קרעפטיקן, מעכאַיעדיקן, ווילן זיי ווי יונגע ביימעלעך אין פרילינגצײַט, זיך צעבליען און צעוואַקסן.

און אָפּגעבריטע פון זײַן בליק, צעטומלטע פון זײַן בליץ, מאַכנעסווײַז, ווי טײַבעלעך צעשראָקענע,

זיי צעפלויגן זיך, אהין־אַהער צעזייט זיך און צעשפּרייט זיך:

„ניט ווער סע וויל, קומט צום לייב, פאַרנעמט זײַן בריל!"

באַר־יויכאַי טיף אין יעדנס האַרץ אַרײַנגעקוקט. יעדן דורך און דורך געגנומען מיטן קוק. און ווי צו דיר, ווי, אויב דײַן האַרץ ניט ווי דײַן מויל; אויב אין מויל אַ מאַלעך און אין האַרץ אַ גאַלעך! האָסטו אַף דײַן האַרץ אַ פלעק, אַ שפּרענקעלע — טראָג זיך אָפּ! אַנטלויף אויב דאָס לעבן דיר ליב; ווער מעג קומען צו באַר־יויכאַי זיך לערנען גיין אין זײַנע וועגן? דער, וואָס קען אַפן באַרג סיניי גיין, פונעם דונער טוירע הערן.

און ווער קען אַפן באַרג סיניי גיין?
ווער זײַן מויל צו בייזן ניט געבראַכט,
זײַן האַרץ קיין פאַלשקייט ניט געטראַכט,
ניט געשפּעט און ניט געלאַכט,
קלוג ווי דער טאָג און שטיל ווי די נאַכט.

און אַזוינע אין גאַר דעם לאַנד זיך אָנגעקליבן קוים פינפאונדרײַסיק. פינפאונדרײַסיק איינס אַם איינס! אַלע — זויבערע, באַשמעקטע ווי די זאַנגען אַפן פרישן פעלד, וואָס דעם הימל דאָס געבענטשט.

און די פינפאונדרײַסיק, אַלע — איין האַרץ, איין נעשאָמע. אַלע איניינעם בײַ איין טיש געלערנט, בײַ איין טיש געגעסן, אונטער איין דאַך געשלאָפן; אונטער איין דאַך, אַף דער ערד, מיט אַ פּויסט צוקאָפּנס,

אין די קליידער געשלאָפן. געלעבט אין נויט, געגעסן זאַלץ מיט ברויט און טוירע געלערנט. און אַלץ אינײנעם.

„דאָס סנאָפּיקל" האָט מען זיי גערופן. פינפאונ־דרײַסיק אין סנאָפּיקל געווען. און באַר־יויכאַי — דער גאַרטל, וואָס דאָס סנאָפּיקל נעמט ער אַרום. ער מיטן סנאָפּיקל — זעקסאונדרײַסיק: לאַמעד־וואָוו הייסט דאָס אַף לאָשנקוידעש. ווו אַ צאַדיק פון צאַדיקים־לאַנד, הייסט ער דערפאַר לאַמעד־וואָווניק.

ב

מאַכט זיך אַמאָל, צוויי פון די לאַמעד־וואָוו, אַנע און באַנע, כאַסענע האָבן גרייטן זיך. און קיין כאַסענעקליידער ניטאָ. גייען זיי אום אומעטיק־פאַרזאָרגט אַ טאָג און צוויי, ביז דערפון דערוויסן זיך אַזאַי און פאַזאַי, זייערע כאַווײרים. וואָס־זשע טוען זיי? גייען אַרויס און פאַרשטעלן זיך פאַר נעוויילעשינדער (אַ מיסע מעלאָכע, נאָר מיט בראָכע!), אַ וואָך דורכאַנאַנד נעוויילעס אין די גאַסן געשוונדן און דערנאָך פאַרן גאַנצן פאַרדינסט זײַדענע מאַלבושים געקויפט. מיט רויזנזאַפט זיי באַשפּריצט, מיט נעגעלעך און געווירצן אָנגעדופט און אַנען און באַנען אַוועקגעגעבן — כאַסענעגעשענק.

אָפּגעטאַנצט די כאַסענע זאָגט אַזאַי צו פּאַזאַי:

„ברודער פּאַזאַי, אין דער הייליקער טוירע שטייט: ,אַ טײַך גייט אַרויס פון איידן און טרינקט אָן דאָס לאַנד כאַווילע, וואָס דאָרטן איז דאָס גאָלד.' איז ווייסטו וואָס? לאָמיר קײַן כאַווילע זיך אַוועקלאָזן, אויצרעס אָנזאַמלען, אַף די קעמלען אָנלאָדן, אַהיימברענגען, צווישן אַלע אָרעמע פון שטאָט צעטיילן. ווען אַלע אָרעמע געהאָלפן ווערן און מיר מיט זיי."

זאָרג און באָרג שוין ניט קיין שטער,
זיץ און לערן מיט באַגער!

„גוט", ענפערט פּאַזאַי, „אַזוי בלײַבט עס!"

אַף מאָרגן קאַיאָר, דער האָן נאָר אַ קריי געטון, ביידע כאַווירים די טאָרבעלעך אַף די פּלייצעס און — קײַן כאַווילע! גאָלד זוכן גייען זיי.

און אַז צוויי אַוועק, וויפל אין סנאָפּיקל געבליבן? דרײַאונדרײַסיק — ל"ג בעומר.

זאָגן די דרײַאונדרײַסיק: „וואָלטן מיר אויך אַזוי ווי אַזאַי און פּאַזאַי געטון, וואָלט שוין גאָר גוט געווען; אַזאַי און פּאַזאַי גאָלד פאַר גאָר דער שטאָט, מיר מיט זיי — פאַר גאָר דעם לאַנד!"

הערט דאָס באַר־יויכאַי, כמורעט ער זיך אָן — פאַרציטערט ווערט דאָס סנאָפּיקל.

און בייזע, געדיכטע ברעמען האָט ער, באַר־יויכאַי, געהאַט. איבער די אויגן זײַנע די ברענענדיקע זענען זיי געפאַלן. מיט געפּעלעך צוויי פּלעגט ער

זיי אויפהייבן. הייבט ער די ברעמען אויף און ער דונערט: „גאָלד גאָר? גאָלד? איז וואָס־זשע קיין כאַווילע? אַזוי ווײַט?.. מיט מיר קומט! איך אײַך ווײַזן גאָלד! ריין גאָלד, גינגאָלד! עמעסן „זאָעוו־טאָער!"

און באַר־יויכאַי זײַנע טאַלמידים פון שטאָט אַרויסגעפירט, צו אַ טאָל אין פרײַען פעלד געבראַכט. צו אַ טאָל געבראַכט און אַזוי אַ זאָג געטון:

טאָל, טאָל, גרינער טאָל!
זאָל זיך גיסן,
זאָל זיך פליסן,
גאָלד און גינגאָלד אָן אַ צאָל!

באַלד דערויף אַ ווינטעלע אַ בלאָז, איבער גראָז און זאַנגען זיך אַ טראָג און גאָלד און גינגאָלד זיך גענומען גיסן, איבערגיסן. קעגן דער זון דער ליכטיקער העליש גאָלד געפלאָסן ווי די כוואַליעס פון כידעקל, וואָס דאָס לאַנד כאַווילע ער נעמט אַרום. „אָט גאָלד! עמעס גאָלד! גאָלד פון מאַזל־בראָכע! און יענץ גאָלד, וואָס יענע זוכן דאָרט — טויט און קלאָלע!" אַזוי באַר־יויכאַי צו זײַנע טאַלמידים די דרײַאונדרײַסיק געזאָגט.

זענען שוין די דרײַאונדרײַסיק קיין כאַווילע ניט געגאַנגען. אינדערהיים בײַ היימישע פעלדער און טאָלן געבליבן, פעלד געאַקערט, טוירע געלערנט, ספאָרים געשריבן. און אַזאַי און פאַזאַי? זיי וואָגלען, זיי וואַנדערן פון שטאָט צו שטאָט, פון איין לאַנד אין אַנדערן.

פאָרן, פאָרן
אַף אַ קעמל, אַף אַ שיפל
טעג און יאָרן
און כאַדאָשים ווייס איך וויפל.

אַקלאַל: געפאָרן קיין כאַווילע, געקומען פון כאַווילע און ניט מיטן בײַטשל כאָלילע. צוועלף קעמלען פירן זיי; צוועלף קעמלען שווער באַלאָדענע, גינגאָלד אָנגעלאָדענע; גינגאָלד פון כאַווילע. ניט קיין שפּאַס, ניט קיין ווערטעלע צו זאָגן! איז דאָך אָבער אַן אומגליק באַשערט, הערט־זשע וואָס סע טרעפט זיך.

ג

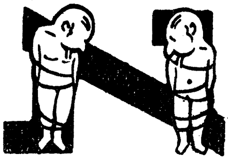

אפן וועג אַהיים, שוין ניט ווײַט פון זייער געבירשטאָט, בײַנאַכט דורכן ווילדן וואַלד אַזאַי און פאַזאַי מיט די קעמלען געצויגן.

אין יענעם וואַלד, צו יענער צײַט, דער גאַזלען באַר־טאַמאַליען מיט זײַן באַנדע זיך אויפגעהאַלטן.

אַף אים האָט מען געזאָגט: ער איז אַמאָל איבערן שפּיץ מויער אַרום דער שטאָט מעכווזע געלאָפן, אַ רײַטער אַף אַ פערד אים אונטן נאָכגעיאָגט און ניט דעריאָגט.

און נאָך האָט מען דערציילט: אַף צוויי בריקן איבערן טײַך רויגנאַז צוויי מױלאײזלען געשטאַנען, און באַר־טאַמאַליען פון איין אײזל צום אַנדערן געשפּרונגען, האַלטנדיק צוויי קױסעס אין די הענט, פון איין קאָס אין אַנדערן געגאָסן און קיין טראָפּן ניט פאַרגאָסן. און מיינט איר עפּשער, אַ שטילער דרויסן דעמאָלט געווען? האָט איר אַ טאָעס. אין יענעם טאָג אַ שטורעמווינט דעכער געריסן, אין הימל געשמיסן!

ציען זיי, אַזאַי און פאַזאַי, מיט זייערע קעמלען דורכן ווילדן וואַלד און זעכציק גיִבורירים מיט שווערדן בלויזע אַרום די קעמלען די אוצרעס באַוואַכן. מיטאַמאָל — גאַזלאָנים! אַ געיעג, אַ געשלעג, די גיִבורירים האַקן, בראָקן — די גאַזלאָנים ניט דער־שראָקן. די מעלאָכע קענען זיי אויך: אי שפּאַלטן אַ קאָפּ, אי שנײַדן אַ בויך. קורץ, די גיִבורירים, באַוואַשן מיט רויטער יויך, כאַפּן די פיס אַף די פּלייצעס און וויאַזוי, וווהין, ווער סע קען. און די גאַזלאָנים אַזאַין און פאַזאַין געכאַפּט, נאַקעט און באָרוועס זיי אויסגעטון, מיט רימענעס מיט פעסטע, מיט שטאַרקע פאַר די הענט און פאַר די פיס צו צוויי דעמבעס זיי צוגעבונדן, און די מײַלער זיי מיט קליאָטשע פאַרשטאָפּט — שרײַען זאָלן זיי ניט קענען.

„דאָס אײַך דערפאַר, ווײַל קעגן דער שײַקע פון באַר־טאַמאַליען איר געשטעלט זיך! אַז גליק

וועט איר האָבן — די וועלף אײַך אויפעסן, אַניט — פאַר הונגער וועט איר שטאַרבן!״ געזאָגט די גאַזלאָנים און די צוועלף קעמלען גאָלד אָנגעלאָדענע אין דער נאַכט אַרײַן, דער פינצטערער, אַוועקגעפירט.

ד

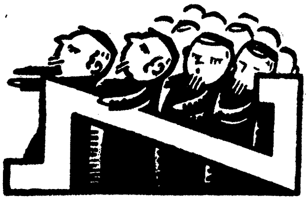

ין יענער נאַכט איז פאַרוואָגלט געוואָרן דער שלאָף פון „ל״ג בעומר״; די דרײַ־און־דרײַסיק, וואָס אין סנאָפּיקל געבליבן, שלאָפן ניט געקענט. ס׳הייסט — ניין, שלאָפן זענען זיי דאַווקע יאָ געשלאָפן. נאָך וויאַזוי! טיפער ווי טאָמיד. נאָר וואָס דען? זיי געשלאָפן, און די הערצער אויף, וואַכנדיק. מיטאַמאָל איינער זיך אַ הייב אויף. „איך גיי!״ זאָגט ער, „מע רופט!״ און נאָך אים אַלע איינער נאָכן אַנדערן: „וואַרט! איך אויך! איך גיי אויך!״ און אַלע ווי איינער לאָזן זיי זיך גיין פאַרשלאָפענע, פאַרטאַיעטע. ווּהין? ווּהין די אויגן טראָגן. סע רעדט זיך אַזוי „ווּהין די אויגן טראָגן״. די אויגן דאָך גאָר מיט שלאָף פאַרכאַסמעט. ניט ווּהין די אויגן — ווּהין דאָס האַרץ טראָגט, אַהין גייען זיי.

און דאָס פינצטערניש פאַרדעקט די ערד. און אַ גאָסרעגן מאַבלט, מאַבלט מיט נאַכט אַף דער וועלט.

און די דרײַאונדרײַסיק גייען און גייען, שורעסווײַז גייען זיי, צו צען, צו צען אין אַ שורע. און דרײַ פּאָרויס ווי אַ סעגל. צוויי אַף די פּלייצעס — צוויי פּעקלעך, דער דריטער — די פינגער אין די אויערן ווי פּלעקלעך־פֿאַרשטעקלעך; דעם קאָפּ פֿאַרוואָרפֿן אַרונטער, אַף שפּיצפינגער פּאָרויס שוועבט ער, און אַלע נאָך אים.

און די פינגער אין די אויערן נאָכוואָס?

דער רעגן־ראַש זאָל ניט שטערן,

דאָס האַרץ זאָל הערן, הערן.

די אויגן פֿאַרמאַכט, די אויערן פֿאַרשלאָסן, דאָס האַרץ אָפֿן. דאָס האַרץ וואַך, דאָס האַרץ הערט.

און וואָס הערט עס, דאָס האַרץ? דעם רוף! דעם רוף, וואָס רופֿט זיי ערגעצווו אין דער נאַכט; דעם רוף, וואָס פֿון די געלעגערס זיי אַ הייב געטון, אַף דער גאַס אַרויסגעטראָגן. און נאָכן רוף מיט פֿאַרמאַכטע אויגן גייען זיי.

אין שטילקייט שוואַרצער, אין פֿינצטערקייט נאַסער, סע פֿירט זיי דער רוף איבער געסלעך און גאַסן, גאַסאײַן, גאַסאויס — פֿון שטאָט אַרויס. פֿון שטאָט אַרויס — אין וואַלד אַרײַן: אין שטאָט אַזוי — וואָס־זשע וועט אין וואַלד שוין זײַן? ערשט: אַ דונער אַ קנאַל, און אַלע מיטאַמאָל די אויגן אַ עפֿן.

און אַז אַלע די אויגן געעפֿנט — אַ פֿײַער זיי אין די אויגן אַ שלאָג: אַ דעמב ברענט אין העליש פֿײַער און אַ שײַן אַ אומהיימלעכע, אַ בלוטיקע

וואַרפט עס, דאָס פייער. אַף וואָס? אַף פאַרשטאַרטע פענעמער פון פעגאָרים־האַרוגים! און וואָס נאָך? הימל עפן זיך — אַזאַי און פאַזאַי! נאַקעטע, באָרוועסע, פאַר די הענט און פאַר די פיס געבונדן צו צוויי ביימער זענען זיי. זיי ציטערן און פלאַטערן און שרייען געוואַלד. ניט מיטן מויל. דאָס מויל פאַרשטאָפּט — מיט אויגן האַלבפאַרגליווערטע שרייען זיי, רופן זיי, בעטן זיי:

„העלפט!"

און וואָס די לאַמעד־גימל באַאוימער באַלד דאָ געטון? דאָס פאַרשטייט דאָך שוין אַ קינד, וואָס צוויי קען נאָר ציילן. איז וואָס־זשע בלייבט מיר צו דערציילן? יאָ! אַזאַי און פאַזאַי נאַקעט און הויל; אָנטון מוז מען דאָך זיי, קליידער אין ווילדן וואַלד ווו נעמט מען? ערשט מע טוט אַ קוק — פעקעלעך צוויי פאַר די פיס פאַר זייערע ליגן. עפנט מען אויף: קליידער פון די נאַקעטע וועגן. ווער דאָס אַהער געבראַכט צוטראָגן? דאָס ווייסן צוויי נאָר צו זאָגן!

און די צוויי צווישן צווייגן און שווייגן.

אָבער אייך קינדערלעך וועל איך זאָגן בעסאָד: אַנע און באַנע. דאָס האָבן זיי די פעקעלעך אַף די פלייצעס אַהער געבראַכט. דאָס האַרץ זיי אַזוי געהייסן אין שלאָף. און אַז אַלע זיך אַרום דעם פייער געזעצט, פון נאַסער קרירע זיך אָנצוואַרעמען, אַזאַי און פאַזאַי גענומען דערציילן וואָס מיט זיי זיך געטראָפן־פאַרלאָפן, אַלץ פון אַלעף ביז תּאָוו.

און אַז געקומען זענען זיי דערצו, ווי די גאַזלאָנים די צוועלף קעמלען גאָלד אַוועקגעפירט, די הענט אַף די קעפּ האָבן זיי פאַרוואָרפן און טרערן פון די אויגן זייערע זיך געגאָסן.

זאָגן די לאָמעד־גימל: „גאָלד? גאָלד ווילט איר? קומט מיט אונדז! קומט מיט אונדז! מיר אײַך ווײַזן גאָלד! עמעס גאָלד! אײַער גאָלד, זעט, טויט און קלאָלע ברענגט עס, אונדזער גאָלד — לעבן און בראָכע!"

און געפירט זיי אַזאַין און פאַזאַין און געבראַכט אַהין אין יענעם טאָל, אין טאָל פון גילדענע זאַנגען, וווהין באַר־יויכאַי אַמאָל מיט זיי געגאַנגען.

פון דעמאָלט אָן אַז סע קומט דער טאָג, ווען „ל"ג בעומר" די כאַווײַרים אין טאָל אַרויסגעפירט, דאָס עמעסע פרישע גאָלד זיי צו ווײַזן, גייען קינדער־לעך אין די גרינע טאָלן גאָלד זוכן. און מיט פײַל־און־בויגן באַוואָפענען זיי זיך. זיי זאָגן זיך, די קונדייסים, אין שפּאַס: ‚מיר גייען דאָך גאָלד זוכן. איז טאָמער, ווי אַ זאַך מאַכט זיך, אונדז, ווי אַזאַין און פאַזאַין, גאַזלאָנים באַפאַלן — מיט פײַל־און־בויגן זיך אַקעגנשטעלן.'

אַ טייל האַלבנאַקעטע און באָרוועסע אַף דיביימער קלעטערן, אָנכאַפּנדיק און אָנבינדנדיק זיך אין זיי מיט הענט און פיס...

אַנדערע אַפן פרײַען פעלד אַ פײַער צעלייגן, פאַר די הענט נעמען זיי זיך אָן, און אַרום דעם פײַער

אַ טאַנץ גייען זיי. זיי טאַנצן און זינגען:

באַר־יויכאַי, באַר־יויכאַי!
לאָמיר טאַנצן אַף דער פרײַ!
אַף דער פרײַ איז צוקערזיס —
בינדט דער גאַזלען הענט און פיס!
באַר־יויכאַי, באַר־יויכאַי!

בינדט דער גאַזלען פיס און הענט —
קומט דאָס פײַער און סע ברענט!
דורכן פײַער קנאַל און שרײַ:
לאָמיר טאַנצן אַף דער פרײַ!
באַר־יויכאַי! באַר־יויכאַי!

די סוּקעשער

ווּעסט זעקס מאָל זעכציק ציילן,
איך אַ מײַסע ווּעל דערציילן.
אַז דו ווּעסט זי מיר נאָכזאָגן
ווּעל איך פּוּטער דיר אויסשלאָגן
פוּנעם פליישיק טעפּלס דעקל,
און דיר טון אַ קוש אין בעקל!

האָט געזאָגט דאָס פלוידערזעקל צוּ דער סוּקעשער: הער!

אַמאָל איז צווישן די קאָפּהענער אַזאַ דייע געבליבן:

אַז אַ קינד קאָלזמאַן ס'איז קליין
זאָל ניט עסן האַרבן כריין,
קאָבצן זאָל ניט נאַקעט גיין —
נאָר פאַרבוּנדן מיט אַ שטריקל!
דריגען זאָל ניט מער דאָס ביקל
און ניט שלאָגן קיינער זאָל דאָס פּײַקל —
האָט צעבייזערט זיך דאָס באָמציקצײַקל.

באָמציקצײַקל — ווער? פוּנוואַנען? ניט פוּן דאָרטן, ניט פוּנדאַנען, געבוירן פוּן אַ שטיין, הויט און ביין. האָט אַ פּײַקל מיט צוויי טעצלעך, ניט קיין פיס, נאָר קלעצלעך, ווּוינט אין אַ פלעשל. און שלאָפט עס? אין אַ נאָדלטעשל. איז אַז דאָס באָמציקצײַקל

זיך צעבייזערט, וואָס־זשע האָט עס געטון ? געקויפט אַ גרינעם הערינג, פון האַלב – געוועקסלטע שיכעלעך זיך געמאַכט, פון האַלב – אַ לאָקשנברעטל.

אַפן לאָקשנברעטל זיך אויפגעזעצט און אַוועק־געלאָזט זיך מיטן יאַם.

לינקס דרייט עס ניט,
רעכטס קערט עס ניט,
וואָס סע הערט דאָס זעט עס ניט,
וואָס סע זעט דאָס הערט עס ניט.

הערט עס אין אַ בוים שוויפטשען געבראָטענע הינדעלעך, שטופט עס אַריַין אַ פינגערל — גייט עס ניט ; שטופט עס אַריַין אַ הענטעלע – גייט עס ניט ; שטופט עס אַריַין דאָס קעפעלע – גייט עס ניט ; שטופט עס זיך אינגאַנצן אַריַין און עסט אויף אַלע געבראָטענע הינדעלעך.

וויל עס אַרויסגיין, קען עס ניט. שטופט עס אַרויס אַ פינגערל – סע גייט ניט ; שטופט עס אַרויס אַ הענטעלע – סע גייט ניט ; הערט עס אַ האָלצהעקער האַקט האָלץ, לויפט עס צו צום האָלצהעקער, גיט זיך אַ נייג, אַ בייג, פויקט אין פּיַיקל, קלאַפּט מיט די טעצלעך און זינגט :

העקער־וועקער,
גיי צום בעקער,
קוילעטש באַק !
דיר אַ קוילעטש –
מיר די האַק !

איז דעם האָלצהעקער דאָס לידעלע טאַקע זייער געפעלן, האָט ער דערפאַר דעם באָמציקצײַקל די האַק געגעבן. נעמט דאָס באָמציקצײַקל די האַק, האַקט אין װענטל, שטעקט אַרויס אַ הענטל; האַקט אין טויערל, שטעקט אַרויס אַן אויערל.

הערט עס די האַק גײט צו קינד.

האָט די האַק געבוירן: זעקס העקעלעך און דאָס זיבעטע — אַ באַרדעלע.

זאָגט דאָס באָמציקצײַקל צום האָלצהעקער: „אַז די האַק איז יאָ צוליב מיר געלעגן געוואָרן, שענק מיר דאָס באַרדעלע!"

שענקט אים דער האָלצהעקער דאָס באַרדעלע, זעצט זיך דאָס באָמציקצײַקל אַפן באַרדעלע רײַטנדיק און זינגט:

באַרדעלע, באַרדעלע, בערדעלע,
זײַ־זשע מיר אַ פערדעלע!

נעמט דאָס פערדעלע לויפן.
לינקס קערט עס ניט,
רעכטס דרייט עס ניט,
וואָס סע זעט דאָס הערט עס ניט,
וואָס סע הערט דאָס זעט עס ניט.

און דאָס באָמציקצײַקל קנאַקט מיט דער צונג, קלאַפּט מיט די טאַצן, זעצט אין דער פּויק, סע גייט אַזש אַ רויך! קומען דרײַ אַקעגן: אַ קרומער, אַ שטומער, אַ טויבער. צעטאַנצט זיך דער קרומער, און דער שטומער צעזינגט זיך:

האָפּײַ טשאַק!
פֿאָרט אַ פֿײַקל
אַף אַ האַק.
הײַדאַ, טויבער!
כאַפּ עס, פּאַק!

דערשרעקט זיך דער טויבער און זאָגט: „וואָס? אַ רויבער? יעקל מיט דער האַק?" רײַסט ער אַ בוים מיט די וואָרצלען אויס, כאַפּט די פּיס אַף די פּלייצעס און לאָזט זיך לויפֿן — דעם רויבער וויל ער שלאָגן! זעט דאָס באָמציקצײַקל ס'איז שלעכט, טוט עס אַ שווּיפּטש, אַ קנאַק מיטן בײַטשל, און — וויאָ ווײַטער! ווי סע פֿאָרט אַזוי, זעט עס: אַ קעסאָקע גריל, אַ האָרב אַף די פּלייצעס, אַ האָרב אַפֿן האַרץ; קעסאָקע אַף איין אייגל, ראַבע אַפֿן פּאָנעם, הינקט אַף אַ פֿיסל און זייער באַזאָרגט.

פֿרעגט דאָס באָמציקצײַקל:

„העי, פּעטער! וואָס זענט איר אַזוי באַזאָרגט?"

קרעכצט דאָס גרילעכל און זאָגט:

קראַנק בין איך און שוואַך,
נאָר אַ סוקעלע האָב איך
פֿונעם בעסטן סכאַך.
מיר די אַלטע ווערבע
אים פֿאַרקויפּט אין קערן.
ווו־זשע איז די סוקעשער,
זאָל דעם סכאַך באַשערן?

זאָגט דאָס באָמציקצײַקל: „ווייסטו וואָס? זעץ זיך מיט מיר אַף מײַן פערדעלע אַרויף, וועלן מיר אינײינעם פאָרן די סוקעשער זוכן!"

זעצט זיך דאָס גרילעכל אַפן פערדעלע אַרויף און מע פאָרט אינײינעם.

מע פאָרט, מע פאָרט,
צי ווייניק, צי אַסאַך,
דערזעען זײ אַ טויב,
זי וואָרקעט אַפן דאַך.

די טויב וואָרקעט און זאָגט צום טײַבעלע:

ווײַבעלע!
ווען דאָס באָמציקצײַקל
טוט אַ קלאַפּ אין פײַקל,
דרייט זיך אויס אַהין
און דערנאָך אַהער,
קומט עס צו דער בין,
וואָס זי באָדט זיך אין אַ טרער
און זי ווייסט אי וווּ, אי ווער!

קלאַפּט עס אין פײַקל, דרייט זיך אום אַהין און אַהער, דערזעט עס אַ שטיבעלע אָן פענצטערלעך, אָן טיר און טויער, און אַפן פריספּעלע שלאָפט דער ווײַסער טרויער. קומען זײ אין שטיבעלע אַרײַן, זענען שוין אַלע געשלאָפן, נאָר דער זייגער איז וואַכנדיק און דאָס האַרץ קלאַפּט אים: טיוך! טיוך!

פרעגט דאָס באָמציקצײַקל: „זייגער, זייגער, וואָס קלאַפּט דיר דאָס האַרץ אַזוי?"

זאָגט דער זייגער: „דאָ וווינט די גילדענע בין. אַ גאַנצן זומער געהאָרעוועט, שווער געהאָרעוועט, האָניק געמאַכט. ראָשעשאָנע געקומען צולויפן דעם רעבנס „האַמויצע", זיך געגעבן אַ טונק איין אין האָניק און אויסגעטונקען דעם גאַנצן האָניק.

האָט די גילדענע בין געלאָזט אַ גרויסע טרער, טרענקט זיך די בין אין דער טרער, האָב איך מוירע זי זאָל ניט דערטראָנקען ווערן. קלאַפּט מיר דאָס האַרץ: טיוך! טיוך!"

„ווו איז די בין?"

„פרעג דעם ווייסן טרויער."

„טרויער, ווייסער טרויער! ווו איז די גילדענע בין, וואָס באָדט זיך אין אייגענער טרער?"

„נעמט די אויגן אין די הענט אַריין וועט איר זען!"

נעמען זיי די אויגן אין די הענט אַריין, זען זיי אַ גרויסע ליכטיקע בין שווימט אין אַ רויטן טייך.

פרעגט דאָס באָמציקצייקל:

ליכטיקע בין
און ליכטיקע טרער,
עפשר ווייסטו ווו די סוקעשער?

„ווייסן ווייס איך, נאָר איך טאָר ניט רעדן. איך קען זיך נאָך מיט מיין טרער פאַרכליסנען. וואָס־זשע דען? פאָרט, פאָרט ווייטער וועט איר טרעפן דאָס ציגעלע, פאַרעווע קריגעלע, וועט עס אייך זאָגן."

פאָרן זיי וויטער.

מע פאָרט, מע פאָרט, זעען זיי, אַ ציגעלע טרייסלט מיט דער באָרד.

זאָגן זיי צום ציגעלע: „זײַט־זשע מויכל, עפּשער ווייסט איר ווו ווינט די סוקעשער?"

זאָגט דאָס ציגעלע: „מע!.. קע!.."

דערפרייט זיך דאָס גרילעכל און פליעסקעט:
„איך ווייס שוין! איך ווייס שוין! מעקע! אין מעקע! אין דער שיינער שטאָט מעקע! דאָרט ווו די טערקן דאַוונען!"

טוט מען אַ טרײַב דאָס פערדעלע גיך.
פליט מען איבער טאָלן איבער בערג,
ביז מע טרעפט אַ טערק.

פרעגן זיי:
„טערקעלע־רויטפּעסקעלע, ווו איז מעקע?"

„מעקע? טאַקע דאָ! איר זענט דאָך אין דער הייליקער שטאָט מעקע!"

„איז ווו־זשע איז די סוקעשער?"

„וואָס? די סוקעשער? זי שפּאַנט דאָך איבער אײַך! זי האָט צוויי פיס לאַנגע ווי די שטראַלן פון דער זון. איין פוס דאָ, דער אַנדערער אין יענער זײַט יאַם. איר זעט זי ניט, די סוקעשער?"

„ניין!"

„הייבט אויף די קעפּעלעך!"

„מיר האָבן שוין אויפגעהויבן און מיר זעען ניט!"

„גיט־זשע מיר אײַער פערדעלע וועל איך זיך אַ לאָז טון און זי ברענגען אײַך. טייקעף באַלד!"

געבן זיי דעם טערקעלע דאָס פערדעלע, כאַפּט זיך דאָס טערקעלע אַפן פערדעלע אַרויף און אַוועק.

*

שטייען זיי בײדע, דאָס באָמציקצײַקל און דאָס גרילעכל, בײַ די טויערן פון דער הייליקער שטאָט מעקע און ווען זיי זען פאַרבײַגיין שטעלן זיי אָפּ און פרעגן:

„ווו איז דער טערק?"

„וואָס פאַר אַ טערק?"

„דער וואָס אין דער רויטער פעסע."

„אַ סימען אַ טערק אין אַ רויטער פעסע! אַלע טערקן האָבן רויטע פעסעס!"

„דער וואָס דאָס פערדעלע גענומען!"

„וואָס פאַר אַ פערדעלע? נאָך וואָס גענומען?"

„אונדזער פערדעלע; גענומען די סוקעשער צו ברענגען!"

„אַזוי! וואַרט-זשע ביז ער וועט קומען!"

„מיר זענען מיד שוין צו שטיין און צו וואַרטן!"

„זעצט-זשע אײַך צו אַביסל!"

„מיר זענען שוין געזעסן!"

„גייט-זשע!"

„מיר וועלן ניט גיין ביז דער טערק אַפן פערדעלע וועט ניט קומען און די סוקעשער ניט ברענגען!"

„שטייט-זשע!"

„שוין מיד צו שטיין!"

„זיצט-זשע!"

„שוין געגוג געזעסן!"

„גייט־זשע!"

„מיר וועלן ניט גיין ביז די סוקעשער וועט ניט זײַן!"

טוט זיי יעדער אַ שנאָל אין דער נאָז און גייט זיך זײַן וועגס.

דערפֿאַר אַז איינער טוט אָפּ דעם כאַוועֶר אַ שפּיצל, נאָרט בײַ אים אויס דעם יאָ מיטן ניין און גיט אים נאָך צו אַ שנאָל אין דער נאָז, זאָגט מען: ‚ער האָט אים אָפּגעטון אַף טערקיש.'

אַזוי דער פֿלוידערזאַק דערציילט
די סוקעשער געהערט;
פֿאַר גרויס געלעכטערביידע
געקײַקלט זיך אַף דרערד.

.IV

פאַרוואָס די פּאַווע און די קראָ האָבן געגעסן כאַזערניסלעך

דרייט זיך אום די גילדענע פּאַווע אונטער דער ליכטיקער זון. זי דרייט זיך און בלאָזט זיך מיט אַ גאַדלעס, מיט אַ גײַוועי: אַ קליינקייט! פּאַווע! וואָס איז דען די זון אַליין:

עפשער ניט אַ פּאַווע מיט ליכטיקע פעדערן? זיכער אַזוי! ווער ווייסט? עפּשער פּונקט ווי דאָ אַף דער ערד מיינט מען, אַז ליכטיק איז ביי אונדז נאָר דערפאַר, ווייל די זון דרייט זיך אום אין הימל, אַזוי גלייבט מען דאָרט אויוון, אַז ביי זיי איז טאָג, ווייל איך, פּאַווע, שפּאַציר מיר דאָ אונטן!.. עך, עך! אומעטום איין וועלט, אי דאָ, אי דאָרט. צום פרעמדן זיך בוקט מען, אייגנס — פאַרקוקט מען...

סע וואָלט ניט געשאַדט די זאַך קלאָר צו מאַכן, עפּענען דער בלינדער וועלט די אויגן. וויאַזוי אַרום? מע מוז נאָך וועגן דעם אַ טראַכט טון! אַז מע טראַכט דערטראַכט מען זיך, יאָ! אָט האָט זי אָקאָרשט אַ טראַכט געטון, און עפּעס אַזוינס־און־אַזעלעכס מיטאַמאָל אַפן געדאַנק איר אַ קום אָן: פאַרוואָס אַלע מינע באַשעפענישן, אַלע פון קליין ביז גרויס, צו צוויי אויגן האָבן זיי? אַף צו זעען? געגנוג איינס! אָבער איצט ווייסט זי שוין, זי ווייסט! צוויי אויגן — מיט איינעם אַף איר צו קוקן, אַף דער גילדענער זון דאָ אַף דער ערד און מיטן צווייטן אַף דער גילדענער פּאַווע אין הימל;ביידע מיטאַמאָל צו באַוווּנדערן!

„קראַ, קראַ, קראַ!" האָט פּלוצים אַ גראַגערקאָל איר גליקלעכן געדאַנקענגאַנג איבערגעריסן.

זי טוט אַ ציטער, אַ וואָרף זיך, אַ קוק אום — די קראָ! די קראָ איז אויסגעוואַקסן!

זאָגן דאַרף איך אייַך, אַז ביי זיך אין האַרץ די פּאַווע זייער ניט ליב געהאַט דעמדאָזיקן שוואַרצן

קראַקער — אַ פרומעניש און אַ גאַנצער נעוויעסזאָגער! אָט וועט ער באַלד אָפּן פאַרהער זי אַ נעם טון: צי האָט זי שוין באַלד געדאַוונט? צי האָט זי שוין אַלע הונדערט־מיט־איין בראָכעס צום הימל געשיקט? זײַן אייסעק! און דער נאָווי דעם קאָפּ אונטערן שוואַרצן פליגל האָט ער פאַרוואָרפן און אַ רועך־נעוווע רעדט אויס אים:

קראָ, קראָ, קראָ!
געקומען די שאָ!
גיי ברעך זי, די גײַווע
פון גילדענער פאַווע!
אין קאָפּ אַרײַן שלאָג איר,
ווי ווײַסע גענדז גאָגער,
און זאָג איר, און זאָג איר, און זאָג איר!

און דער נאָווי האַלט אין איין גראַגערן און הערט ניט אויף איבערצוכאַזערן ווידעראַמאָל און איבעראַמאָל:

און זאָג איר!
און זאָג איר!
און זאָג איר!

„וואָס?" פרעגט די פאַווע אומגעדולדיק.

„אַ פעדערל! אַ פעדערל פון דײַנע גילדענע פעדערן שענק דעם נאָווי פונעם וואַלד — אַ פידיען, אַן אויסלייזונג פאַר דיר, פאַר דײַן נעשאָמע, טאָכטער!"

„אַנדערש ניט?" בלאָזט זיך די פאַווע, „כ'האָב ניט וואָס צו טון..."

„איך וועל פאַר דיר און פאַר דײַנע קינדערלעך גאָט בעטן; ביסט זינדיק!"

די פּאַווע שווײַגט.

„נו?"

די פּאַווע כאַפּט זיך אויף און פליט אַוועק.

פליט דער נאָווי נאָך.

די פּאַווע שטעלט זיך אַף אַ בוים.

דער נאָווי לעבן איר.

„כאָטש איין פעדערל", הערט ניט אויף דער נאָווי צו דערעסן, „איינס, ניט מער... פון דײַן טויווע וועגן! פאַר דײַן נעשאָמע גיב, געבן הייסט נעמען!"

„אַ זלידנע!.." טראַכט זיך די פּאַווע, „וויאַזוי, ווערט מען זײַנער פּאָטער!"

„אַהאַ, שווײַגסט!" גרילצט דער שוואַרצער נאָווי, „אַ גוטער סימען! וועסט שוין געבן! וועסט שוין געבן, כ'זע שוין..."

„אַוואַדע! אַוואַדע!" בלאָזט זיך די פּאַווע, „וואָדען!"

„אַ לאַנג לעבן אַף דיר!.. לאָמיך־זשע זען שוין וואָס איך הער!"

„וואַרט אַביסל!"

„וואַרטן? ביז ווען?"

„ביז... ביז... ביז דו וועסט דרײַ כאַזער־ניסלעך אויפעסן!"

די פּאַווע מיט אַ וואָרט זיך אַרויסגעכאַפּט.

„וואָס ? !"

„דאָס ! דאָס וואָס דו הערסט ! ווילסט אַ גילדן פעדערל ?"

„פון דײַן טויווע וועגן !"

„נו, זאָלסטו מיר פריער דרײַ כאַזערניסלעך אויפעסן !"

„פאַרוואָס ?"

„ווײַל דער בושל האָט אַ לאַנגע נאָז ! ווײַל אַזוי ! אַזוי וויל איך !"

און וויסן דאַרפט איר, אַז כאַזערניסעלעך בײַ פייגל — סעקאָנעס־נעפאָשעס ! עסן כאַזערניסעלעך ניט נאָר אַ נעווײרע פון די דרײַהונדערט פינפ־אונזעכציק פויגלדיקע נעווײרעס, וואָס פאַר זיי ווערט אַ פויגל נאָכן טויט מעגילגל אין אַ יאַשטשערקע (טפו, טפו !), נאָר כולע־כאַלאָשעס, אַ נימעס־אומיסקייט ! און אַ כערפע און אַ בושע דערצו.

עסט אַ פויגל כאַזערניסעלעך איז ער „טאָמע זיבן", זיבן טעג דורכאַנאַנד ניט מע רירט זיך צו צו אים, ניט מע זאָגט אים : „גוט זון", ניט מע ענפערט אים „ליכט און פרייד" אַף זײַן „גוט זון".

אָט פאַרוואָס דער נאָווי אַזוי אויסער זיך !

און אַ גילדן פעדערל אים אַזוי פאַרגלוסט זיך !

אַזוי פאַרוואָלט ! סע גייט אים פּאָשעט אין לעבן !

אַף זײַן שוואַרץ־אַטלעסענעם מאַנטל אַ גילדן פעדערל !

סע וועט זיך דאָך אַזוי אויסנעמען ! כשיוועס צוגעבן...

ער מוז דאָס באַקומען! איינמאָל פאַר אַלעמאָל: אַ גילדן פעדערל, אָבער... כאַזערניסעלעך? ווי עסט מען עס כאַזערניסעלעך?

„דריי כאַזערניסעלעך? דריי מיטאַמאָל?" שטאַמלט ער, „עפשער איינס? זאָל זיין גענוג איינס!"

„דריי!"

„עפשער צוויי?"

„דריי!"

פאַרדריסט עס שוין ביז גאָר! אַזאַ געשלייערטע האַנדזיע אין גילדענע פעדערן! זיך פאַראַקשנט ווי אַ יאָגהונט צום פייגערן! עפשער ווייסטו וואָס. ווילסט ניט געבן קיין פעדערל — זאָג! רעד! וואָס דרייסטו אַ מויעך, וואָס? מיינט, סע וועט איר אָפגיין גלאַטיק... ניט געטראָפן דאָס אָרט! איך זאָל וויסן, מיין טויט זאָל זיין, דעמבעס זאָלן פּלאַצן, נעסטן פון די ביימער פאַלן — און מיינס וועל איך אויספירן!

און דער נאָווי נעמט זיך אָן מיט האַרץ:

„איך באַשטיי!" שרייט ער אויס מיטאַמאָל, „איך באַשטיי! נאָר געדענק: אַ וואָרט איז אַ וואָרט!"

„ווי ביי וועמען" ענפערט די פאַווע שטאָלץ, „ביי מיר אַ וואָרט — אַ שווּע!"

און ביידע, דער נאָווי און די פאַווע, פליען לאָזן זיי זיך. פליען, פליען זיי ביז אַ ערשט צעגרינטן דעמב מיט פרישע גרינע כאַזערניסעלעך זוכן זיי אָפּ.

אָפּגעזוכט — פֿאַרשליסט דער נאָווי די אויגן, און דרײַ כאַזערניסעלעך שלינגט ער אַראָפּ, איינס נאָך

דאָס אַנדערע. די פּאַווע אַ פּאַטש געטון מיט די פֿליגל: ביז דער לעצטער מינוט ניט געקענט זיך אויסמאָלן, דער נאָווי אַזוינס זאָל טון! אַזוי זיך מעטאַמע זײַן צוליב אַ גילדן פֿעדערל! נאָר פֿאַרפֿאַלן — געשווירן! אַ וואָרט — אַ שווּע! סע טוט וויי, בײַם האַרץ פֿאַרקלעמט, און אַ פֿעדער רײַסט זי אויס, גיט דעם נאָווי.

און — אַ וווּנדער! ערשט די פעדער אַזוי געפינקלט, אַזוי דאָס אויג פונעם נאָווי געררייצט, אַ שפּילכיין, אַ ליכטפּרייד, און איצט מיטאַמאָל קויטיק, אויסגעלאָשן, טויט.

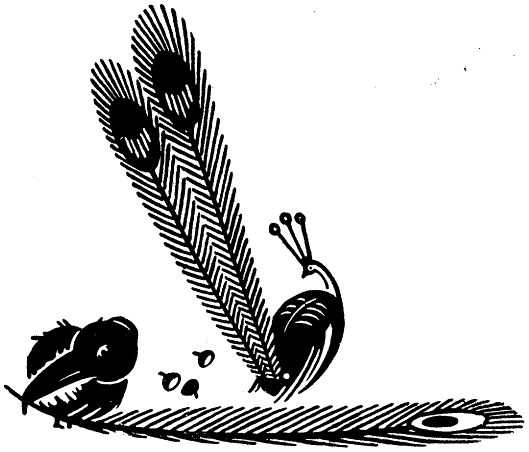

האַלט דער נאָווי זיך מיטן פעדערל אין מויל און ווייסט ניט, נעבעך, וואָס מיט אים צו טון: אַוועקוואַרפן? אַ שאָד! פאָרט אַ גילדן פעדערל! זיך טראָגן מיט אים? וווּהין? צוליב וואָס? און איקער: וויאַזוי? וויאַזוי זיך מיט אים אַרומטראָגן, אַז סע ציט גאָר צו דער ערד אַראָפּ? צו דער ערד און נאָך טיפער. מאָדנע, אַ פעדערל און אַזוי שווער!

און די פּאַווע? זי עקט זיך, מײַנע סאָנים, שיר ניט פאַר ווייטיק. ערשט איצט איר קלאָר געוואָרן וואָס זי האָט פאַרמאָגט.

„ריבוינע־שעל־אוילעם! דאָס איז דאָך איר שענסטע פעדער געווען! ווי גיט מען אַזוינס אַוועק? אַזאַ אויצער! אַזאַ אויגבערען! און אַוועקגעגעבן! און פאַרוואָס?"

„פּאַווע, ווילסט אָפּ דײַן פעדער?" טוט פלוצים דער נאָווי אַ פרעג.

„אוי, קראָ־קרוין! אוי, הייליקער נאָווי! כ'האָב דיך שוין טאַקע געוואָלט בעטן..."

„מע דאַרף ניט... מע דאַרף ניט בעטן — דרײַ ניסעלעך..."

„וואָס?"

„דאָס! דאָס וואָס דו הערסט! עסטו דרײַ ניסעלעך אויף — באַקומסטו די פעדער צוריק."

„דרײַ? גאַנצע דרײַ?" שטאַמלט זי נעבעכדיק, „עפשער איינס?"

דער נאָווי שווײַגט.

„צוויי!" שרײַט אויס די פּאַווע מיט פאַרדראָס, „איך עס אויף צוויי — און גענוג!.. נו, וואָס זאָגסטו, הייליקער נאָווי?"

דער נאָווי ענפערט ניט.

און נאָך דער פעדער טוט דער פּאַווע אַזוי באַנג! אַלע אירע פעדערן איר איצט ניט צום האַרץ, אַלע איבעריק! צוואָס זיי אַלע אָן יענער? אָן דער סאַמע ליכטיקסטער? אָן דער איינאונאיינציקער? זי איינע דאָך זיי אַלע באַשיינט! ערשט איצט זעט זי.

און די פּאַווע פאַרשליסט די אויגן און דרייט ניסעלעך שלינגט זי אַראָפּ. איינס נאָכן אַנדערע, גאַנצע דריי אַראָפּגעשלונגען!

„קאַך, קאַך, קאָכאָ!" גרילצט אויס דער נאָווי פריילעך, און אַף לאָשן קוידעש — קאַך, קאַך, קאָכאָ, נעם, הייסט עס, נעם!

און ער וואַרפט דער פּאַווע איר גילדן פעדערל אין פּאָנעם.

שאַלט דער נאָווי,
זינגט די פּאַווע:
לאָמיר דינען
גאָט מעאַהאַווע,
וועל'מיר בלייַבן
פייגל בראַווע!

ערשט — טרערעלעך! טרערעלעך וואַרגן אין די העלדזעלעך זיי ביידע, אי דעם נאָווי, אי די פּאַווע.

„נאָווי, נאָווי, וואָס וויינסטו?" פרעגט די פּאַווע, „עפשער נאָך דער פעדער דיר באַנג? האָסטו דען אַמאָל געהאַט אַ גילדענע פעדער? ווי דו האָסט ניט געהאַט, אַזוי האָסטו ניט! גאָרניט פאַרלוירן!"

„יאָ, גערעכט... אָבער... אָבער כאַזערניסעלעך... כאַזערניסעלעך נאָכוואָס האָב איך געגעסן?"

„הערסט! אָט דאָס־אָ פרעג איך דאָך אויכעט זיך אַליין: לעמיי האָב א י ך געגעסן?"

„האָסטו כאָטש די גילדענע פעדער!"

„וואָס זאָגט מען אַף אים! די גילדענע פעדער! זאָג מיר נאָר, הייליקער נאָווי, איך בעט דיך: ווער פון טאָמיד אָן געהאַט גילדענע פעדערן, איך צי דו?"

„דו!"

„אַזוי־זשע רעד!"

„האָסטו דאָך אָבער מיר אַוועקגעגעבן זי!"

„אַוועקגעגעבן? פאַרוואָס?"

„ווייַל איך האָב..."

„אהאַ! איצט ווייסטו שוין פאַרוואָס כאַזער־ניסעלעך האָסטו געגעסן? די גילדענע פעדער דערפאַר באַקומען!"

„באַקומען?.. איך?.. אַ גילדענע פעדער?.. ווו? ווו איז זי?"

„אָט! אָט האָסטו זי! אָט איז זי!" טאַנצט אונטער די פאַווע האַלטנדיק דאָס גילדענע פעדערל באַרימעריש אין מויל.

„קרע! קרע! שטן!"*) קראַקעט דער נאָווי מיט פאַרדראָס, „אָט האָסטו זי!.. ווער האָט זי? איך צי דו?"

„איך, איך!" באַרימט זיך די פאַווע.

„נו, פאַרוואָס־זשע האָב איך כאַזערניסעלעך..."

„לעמיי איך? פאַרוואָס איך?"

---

*) קראַ! קראַ! סאָטן!

„און פֿאַרוואָס איך?“
„און פֿאַרוואָס איך?“

* * *

פּאַטשט דער ווינט און שמײַסט דער רעגן —
און זיי שטייען אַלץ און פֿרעגן!..

אַהאַווע

אַהאַווע, אַהאַווע, אַהאַווע!" אַהאַווקעט אַ הונט איבער אַלע גאַסן, „אַף דרײַ זאַכן שטייט די וועלט: אַף אַהאַווע, אַף אַהאַווע און אַף אַהאַווע. אַהאַווע דאָס איז דאָך דער טאָך, דער טאַמצעס, דער פעטסטער מאַרכביין פון גאָר דער וועלט; דער ביין וויפל דו זאָלסט אים ניט לעקן, וויפל דו זאָלסט אים ניט רידזען, אַלץ מער געפינסטו אין אים טאַם, געשמאַק. סע האָט דען אַ שיר און אַן איירעך!.. אַהאַוו, אַהאַוו, אַהאַוו! האָב ליב! האָב ליב דײַן כאַווער ווי זיך אַליין! ער איז אויך אַ הונט ווי דו! ער האָט אויך אַ הינטישע נעשאָמע ווי דו! אַז דו רידזעסט אַ ביין און דײַן כאַווער קומט צו דיר צו אַ הונגעריקער, אַן אויסגעמאַטערטער און בעטלט מיט די אויגן און רעדט צו דיר ווי אַ הונט, איידל, פײַן — האַוו, האַוו, האַוו! מאַך דיך ניט טויב אַפן לינקן אויער, פאַרשטעל זיך ניט פאַר אַ טאַם, אַן אַמאָרעץ, וואָס פאַרשטייט קיין לאָשן־קוידעש ניט, ווייס וואָס „האַוו" הייסט; „האַוו" הייסט: גיב! און געבן זאָלסטו, געבן! הײַנט גיסטו אים, מאָרגן גיט ער דיר! „ונתנו"*) מאַכט צוריק „ונתנו"...

---

*) ווענאָסנו

ס'איז אַ גאַלגל־האַכויזער, אַ רעדעלע, וואָס דרייט זיך טאָ אַהין, טאָ צוריק. און די אַקס, וואָס אַרום איר דרייט זיך דאָס רעדעלע, וויאַזוי הייסט זי? אַהאַווע, אַהאַווע, אַהאַווע!

אַהאַוו, אַהאַוו, אַהאַוו! האָב ליב דיין כאַווער ווי זיך אַליין און דיין באַלעבאָס נאָך מער ווי זיך אַליין!

דיין באַלעבאָס, ער איז דאָך דיין האַר, דיין מעפאַרנעס, דיין ברויטגעבער! פון זיין האַנט לעבסטו דאָך, דו הונט איינער, וואָס דו ביסט!

געדענק, ווען ניט ער, וואָס ער זאָרגט זיך פאַר דיר, ווען ניט זיין גענאָד, זיין ראַכמאָנעס, ווען ניט ער, דיין באַלטויווע, וואָס ער וואַרפט אַ הונט אַ ביין — וואָלסטו דאָך געפּעכגעט אַפן פּיסק! וואָלט דאָך דיר אויסגעקומען, זיך אויסצושטרעקן פאַר הונגער אינמיטן דער גאַס!

אַהאַוו, אַהאַוו! האָב ליב זאָג איך דיר! האָב ליב דיין באַלעבאָס, ווען ער גלעט דיך, האָב אים ליב ווען ער שטראָפט דיך! אַ הונט דאַרף דאַנקען זיין באַלעבאָס פאַרן שטעקל, ווי ער דאַנקט אים פאַרן ביין און פאַרן ברעקל. כאַפּסט אַ שטעקן טראָג זיך אָפּ! טראָג זיך אָפּ און שריי: אַהאַווע, אַהאַווע, אַהאַווע! אַ הונט דאַרף אָננעמען דעם שטעקן בעאַהאַווע...

און זאָל אייך, הינט, אייער הינטיש האַרץ צו קיין בייז ניט אָנרעדן! און היט אייך און זייט געוואָרנט!

טאָמער, ניט די שאָ זאָל עס זײַן, וועט איר אַקעגן אײַערע באַלעבאַטים, באַלטויוועס, אַ הינטיש מויל עפענען — זאָל דער אין הימל שוימער אומאַצל זײַן!

אַפילע בײַ זיך אין דער קאָליבע בײַנאַכט, ווען גאָט אַליין שלאָפט, טאָר אַ הונט אַף זײַן באַלעבאָס ניט בילן! די הינטישע בלוטן זיך אין דיר צעקאָכט? ווילסט בילן און ווייסט ניט אַף ועמען? דו מוזט דיר אָפּהאַווקען פונעם האַרץ? האַווקע אַקעגן דער לעוואָנע, ביל אַקעגן די שטערן — אָבער אַקעגן דעם באַלעבאָס? האַס-מילהאַסקער! אַ הונט — דער באַלעבאָס מעג אים וויאַזוי מאַזיקן, האַקן בראָקן, וועט ער ניט ווידערשפעניקן, ניט אַקעגנרעדן כאַס-וועכאָלילע, פאַרקערט, אַדעראַבע: מער דער באַלעבאָס שלאָגט אים, מער פילט ער זיך שולדיק. וואָס מער קלעפּ — אַלץ מער האַכנאָע און כאַראָטע; מער געיאָמערט און געקלאָגט: אָוו, אָוו, אָוו! פאָטערניו, טאַטעניו, דו ביסט גערעכט און איך — אַ קנעכט! אַ הונט האָט ליב זײַן באַלעבאָס און נאָך מער — זײַן באַלעבאָס שטעקן! וואָס איז מעשטיינסגעזאָגט אַ באַלעבאָס אָן אַ שטעקן? שוין אַ שיין מין באַלעבאָס! אַ שטעקן, ברודער, האָט צוויי עקן. איין עק הייסט: „אָוו", דער אַנדערער: „אַהאַווע."

„אָוו, אָוו, אָוו! אַהאַווע, אַהאַווע, אַהאַווע!" אַווקעט ער און אַהאַווקעט ער, דער הונט, אַזוי ברייט ביז — ביז אַ שטיין פאַלט אַראָפּ פונעם הימל און טרעפט אים גלײַך אין פיסק אַרײַן!

„וויי, וויי, וויי! וויי געשריגן! פאַרוואָס? זו תורה וזו שכרה*)?!"

„אַ מיצווע!" שרייַט דער שטיין, „אַ מיצווע! זאָל אַ הונט קיין לאָשן-קוידעש ניט רעדן און זאָל אַ קיילעוו וועגן אַהאַווע ניט בילן!"

*) זו טוירע וועזו סכאָראָ?!

קוקו און קוקורייקו!

„קוקו רייקו! קוקורייקו!"
(שרייַט דער האָן)
„קוקו! קוקו! קוקו!"
(שרייַט די קוקוווייקע)
„ניין! ניט קוקו נאָר קוקורייקו!"
„ניט קוקורייקו נאָר קוקו!"
„נאָר קוקורייקו!"
„נאָר קוקו!"
„קוקורייקו!"
„קוקו..."
„...רייקו!"

און אַזוי פון אייביק אָן אַמפּערט זיך דער האָן מיט דער קוקוווייקע איבער קוקו און קוקורייקו.

דאָס גלעקעלע

דין, דין, דין!״ האָט אַ קליין גלעקעלע געקלונגען, „ניט קיין ראַכמים נאָר — דין, דין, דין! אויס ראַכמים! ניטאָ קיין ראַכמאָנעס! אַן עק זאָל עס נעמען! שטומט, איר גרויסע שייקער־גלעקער! „ראַכמים״, „ליבע״ שרייַט איר און בלוט און טויט מיינט איר! שטומט! אַ יאָם־האַדין זאָל קומען! דין, דין, דין!״

וואָס־זשע האָט מען געטון? מע האָט גענומען דאָס גלעקעלע, דאָס כאָצעפל, און מע האָט עס אויפגעהאָנגען הויך, הויך איבער דער טיר: ווער סע קומט אַרייַן, און ווער סע גייט אַרויס, ווער סע עפנט די טיר, גיט דעם גלעקעלע אַ קלאַפּ.

דאָס גלעקעלע אָבער טוט זיך זייַנס. פון דער טליע אַראָפּ הערט עס ניט אויף צו שרייַען:

„דין, דין, דין!״

מער מע שלאָגט עס, מער רופט עס: „דין, דין, דין!״

בילבול

ביל־בול... ביל־בול... אַ בילבול!" זאָגט די פלאַש בולבענדיק אין גלעזל אַרייַן, "אַ בילבול אַף אונדזער באַלעבאָס. קאַרג איז ער? שלעכט איז ער? אַ?! זאָג, גלעזעלע, ניט אַ בילבול? קאַרגט ער דיר עפּשער? גיסט ער דיר ניט אַלעמאָל אונטער? איז ער דיר ניט אַלעמאָל מויסעף?"

"מויסעף, מויסעף", זאָגט דאָס גלעזל, "אָבער וווּהין גייען די אַלע הויסאָפּעס? צוריק צו אים! צו אים אין האַלדז!"

בעשו־טפעסדיקס

קוויק! קוויק! קוויק!" זינגט דאָס שפּיל־פייגעלע פונעם בוים. „קוואַק! קוואַק! קוואַק!" קוואַקעט די זשאַבע פון דער נאָענטער בלאָטע.

„שוועסטערל", זאָגט דאָס שפּילפייגעלע צו דער זשאַבע, „פאַרוואָס זאָגסטו ניט ווי איך: קוויק, קוויק?"

„ווייַל איך קען ניט."

„פּרוּוו!"

„שוין געפּרוּווט און סע גייט ניט: קוואַ... קווע... קוועק, קוועק... אַ־אָ ניט דאָס?"

„ניין!"

„און פאַרוואָס זאָגסטו ניט ווי איך: קוואַק, קוואַק?"

„איך קען אויך ניט: קווי... קווע... קוועק... קוועק..."

„מאַזלטאָוו"! שרייַט אויס די זשאַבע, „געפונען! ס'איז דאָ אַ בעשוטפעסדיקס צווישן מיר און דיר — קוועק! ווילסט, ברודערל! לאָמיר ביידע זינגען אינאיינעם: קוועק, קוועק!"

„גוט!"

„הייַדאַ! מיט מאַזל!"

זינגט מען:

„קוועק, קוועק!"

„קוועק, קוועק!"

„קוועק, קוועק, קוועק!"

„קוועק, קוועק, קוועק!"

„קוועק, קוועק, קוואַ!..."

„קוועק, קוועק, קווי!..."

„קוואַק, קוואַק, קוואַק!"

„קוויק, קוויק, קוויק!"

„וואָס איז דאָס?" פרעגט די זשאַבע.

„אַדעראַבע, איך פרעג דיך: וואָס איז דאָס?" זאָגט דאָס שפּילפייגעלע.

„נאָכאַמאָל! איבערגיין!"

נאָכאַמאָל און נאָכאַמאָל גייט מען זיך איבער, מע הייבט אַלעמאָל אָן פון „קוועק!" און אַלעמאָל קומט יעדער באַלד אַרויף אַף זײַנעם.

סע קוועקעט ניט.

דאָס געלעכטער פֿון דער קראָ

קכאַ־כאַ, קכאַ!"

„קכאַ־כאַ, קכאַ!"

„וואָס לאַכסטו, קראָ!"

„איך לאַך? ניין, איך לאַך ניט! איך וויין: קכאַ־כאַ, קכאַ!"

„ניין, לאַכסט!"

„ניין, איך וויין: קכאַ־כאַ, קכאַ!"

„לאַכסט! לאַכסט!"

„איך וויין! איך וויין און מע זאָגט גאָר איך לאַך... קכאַ־כאַ, קכאַ!"

„קכאַ־כאַ, קכאַ!"

אין יענער נאַכט איז טאַקע אין דער שטוב, וואָס אַף איר דאַך האָט די קראָ געלאַכט, אַן אומגליק געשען: עמיצער האָט זיך, ניט דאָ געדאַכט, געפעלט. פֿון דעמאָלט אָן האָט מען פֿיַינט באַקומען די קראָ.

אומזיסט! אומזיסט! אַ סוואָרע אַז די קראָ, לאַכנדיק, האָט דעם ניפטער בעסער באַוויינט ווי אַלע קלאָגווײַבער וויינענדיק.

נאַרישע ציג

ציג, ציג, ווייסט: אַ בער אין אונדזער וואַלד!"

„בע, מע!"

„נעכטן האָט ער פון נאָענטן וועלדל אַ קאַלב אַוועקגעטראָגן!"

„בע, מע!"

„היינט ביינאַכט, זאָגט מען, קומט ער צו אונדז!"

„בע, מע!"

אַ נאַרישע ציג. ביינאַכט האָט דער בער זי אויפגעגעסן, האָט אים דערפאַר אַ נאַריש בערדל אָנגעהויבן שפּראָצן.

פאַרוואָס זענען די פיש שטום

װען גאָט האָט באַשאַפן די וועלט האָט ער אַ זאָג געטון: „זאָל ווערן אַ הימל און ער זאָל אָפּטיילן וואַסער פון וואַסער!"

איז געוואָרן אַ הימל און וואַסערן זענען געבליבן אַ טייל אונטערן הימל און אַ טייל אָפן הימל.

די אונטערשטע וואַסערן זענען דער יאַם און די טײַכן.

*

זענען די וואַסערן פון אונטן ניט צופרידן געווען און געפרעגט:

„פאַרוואָס מיר אונטן אין דער ערד און אונדזערע ברידער, וואַסערן ווי מיר, אויוון אָפן הימל?"

און דורך די נעכט האָבן די וואַסערן געמורמלט, גערעדט, גערעדט שטילערהייט קעגן גאָט.

האָבן דאָס די פיש אײַנגעהערט.

*

איינמאָל אינדערפרי, ווען די זון איז נאָר אויפ־געגאַנגען, האָבן די פיש געטון אַ טאַנץ אונטער,

אַרויס פונעם וואַסער און אויסגעשריגן:
„ריבוינע־שעל־אוילעם! דו ווייסט: די וואַסערן רעדן דיר אַקעגן!..״
האָט גאָט אַ שמייכל געטון און געזאָגט: „איך ווייס: איך האָב מײַנע קינדער פאַרשעמט און איך וועל זיי איבערבעטן.״
וואָס־זשע האָט גאָט געטון? ער האָט אין האַרץ פונעם יאַם באַשאַפן אַ הימל מיט אַ זון, מיט אַ לעוואָנע און מיט שטערן...
און צו די פיש האָט ער געזאָגט:
„ווײַל די וואַסערן האָבן אײַך געגעבן אַ היים בײַ זיך און איר האָט זיי פאַרמאַסערט פאַר מיר, דערפאַר — שטום זאָלט איר ווערן!״
פון דעמאָלט אָן זענען די פיש שטום; שטומע מאָסרים וואָס שלינגען אײַן איינס דאָס אַנדערע לעבעדיקערהייט.

פּאַרוואָס קרייט דער האָן

דער ערשטער מענטש האָט געהייסן אָדעם.
אָדעם האָט געהאַט צוויי זין. איינער האָט געהייסן קאַיִן און איינער העוול.

איינמאָל זאָגט קאַיִן צו העוולען:

„ברודער העוול, לאָמיר צווישן זיך צעטיילן די וועלט!"

„גוט!" זאָגט העוול, „אַז דו ווילסט, זאָל זײַן אַזוי!"

האָט קאַיִן גענומען די פעלדער און וועלדער, און העוול די שאָף און רינדער.

*

אַף מאָרגן פירט העוול אַרויס זײַנע שעפעלעך פּאַסען. שרײַט קאַיִן: „אַוועק! וואָס טוסטו אַף מײַן פעלד?" שרײַט העוול: „די וואָל פון דײַן קלייד — פון מײַנע שעפעלעך האָסטו געשוירן! גיב אָפּ! טו אויס!"

האָבן זיי זיך געקריגט, געקריגט, ביז קאַיִן האָט געכאַפּט אַ שטיין, געוואָרפן אין זײַן ברודער העוול און אים דערהאַרגעט.

*

האָט גאָט פאַרשאָלטן קאַיִענען, ער זאָל אומ־וואַנדערן ווי אַ ווינט אַף דער וועלט.

האָט קאַיִען גענומען וואַנדערן וואַלדאַיִן, וואַלדאויס, און ער איז געוואָרן דער טאַטע פון אַלע וואַלדגאַזלאָנים.

רופט מען אַלע קאַיִענס קינדער און קאַיִענס אייניקלעך — רוכעס; רוכעס הייסט ווינטן.

בייזע ווינטן, שלעכטע ווינטן
הוליען, קערן וועלטן,
רײַסן דעכער, מאַכן כאָרעוו
אָרעמע געצעלטן.

און די רוכעס, קאַיִענס קינדער, מאַכן כאָרעוו די שטיבעלעך פון אָרעמע לײַט, הארגענען, פאַרגיִסן בלוט...

אַסאַך ,אַסאַך בלוט האָבן שוין די רוכעס פאַרגאָסן. נאָר דאָס בלוט, קינדערלעך, גייט ניט פאַרלוירן.

די זון שיקט אַראָפּ אַף דער ערד אירע ליכטיקע שטראַלן און זיי קלייבן צונויף איִעדן טראָפּן בלוט. און וואָס טוט די זון מיט דעם בלוט? זי מאַכט פון אים אַ רויטן, אַ פײַערדיקן יאַם. און יעדן אינדערפרי קאָכט זי אין אים אָפּ אַנאַנדערן רועך.

דערפאַר, אַז איר וועט אויפשטיין אינדערפרי, וועט איר זען: אין מיזרעך ברענט אַ רויטער, בלוטיקער יאַם.

און ווען קאַיִען האָט געהאַרגעט העוולען, האָט אַ טראָפּן פון העוולס בלוט אַ שפריץ געטון און געטראָפן דעם האָן פונקט אין קאַם.

איז דער קאַם געוואָרן רויט ווי פײַער.

און אַלע פרימאָרגן, איידער די זון גייט אויף, פונקט אין דער מינוט ווען העוולס בלוט האָט אַ שפּריץ געטון אַפן קאַם פונעם האָן, טוט דעם האָן אַ ברי אין קאַם, כאַפּט זיך דער האָן אויף און שרײַט:

„זון, זון, קום אַרויס! קאָך אַ רועך אָפּ! קאָך אַ רו־ו־עך אָפּ!"

דער
פאַרזיכטיקער האָן

דער פּאָרזיכטיקער האָן

ערגעצוווּ — ניט נאָענט, ניט ווײַט,
אַף אַ בערגל אין דער זײַט,
אָפּגערוקט פון ברייטן שליאַך
שטייט אַ שטיבעלע פון סכאַך,
ווי פון דרערד אַרויסגעוואַקסן,
צווישן מאָן און הויכע פלאַקסן.

דאָרטן צווישן פלאַקס און מאָן
וווינט אַ קאָטער מיט אַ האָן;

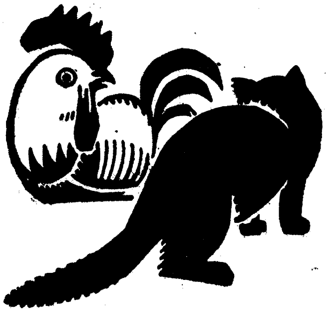

הייסט דער קאָטער פעטער קיץ
און דער האָן רעב מיצלמיץ.

ניט פון הײַנט — שוין זיבן יאָר
דאָרט אין שטיבל וווינט דאָס פּאָר
און ס'האָט קיינער ניט געוווּסט.

פלוצים קיצן זיך פאַרגלוסט
גאָר אַ פּעסקע מיט אַ טראָלד
און אַן אוירינגל פון גאָלד,
(ווער־זשע וואָלט דאָס ניט געוואָלט!)
פאָרט ער אַפן יאָריאַריד,
(אַז מע קען, פאַרוואָס־זשע ניט?)
פאָרט און נעמט דעם האָן ניט מיט.
בײַ דער שטוב געלאָזט דעם האָן
און ער זאָגט אַזוי אים אָן:
„לעבן שטיבעלע אַרום
דרייט דער פוקס, דער פוקס זיך אום;
מיט אַ גראָבן קאַנטשיק שמײַסט ער,
איבער באַרג־און־טאָלן רײַזט ער,
ווו אַ האָן כאַפּ־כאַפּ אין טײַסטער.
זיץ־זשע שטיל און זײַ־זשע קלוג,
טו אין פענצטער ניט קיין קוק,
מיט די פליגל טו קיין פליעסקע
און זיך גאָרגלען דאַרף מען ניט!
נו, איך אײַל זיך צום יאַריד:
איך מוז קויפן מיר אַ פּעסקע
און אַ רינג צום רעכטן אויערל,
זײַ געזונט! פאַרשליס דאָס טויערל!"

„זײַ געזונט און פּאָר געזונט!
שטעל ניט אָפּ זיך מיטן הונט!"

*

הייס; אינדרויסן ברענט די היץ,
אַפן מאַרק דרייט אום זיך קיץ
אין דער טערקיש־רויטער פעס.

באַלד וועט ווערן אַ מעסלעס,
ער דאָס אוירינגל נאָך דינגט:
„קויף מיך", רעדט עס און סע ווינקט,
נאָר דער פּרייז! פּס, פּס, אַ פּרייַזל!..

און דער פוקס דאָרט לעבן הײַזל
שװײַגט דערװײַל ניט, נײן, ער קלינגט
מיט צװײ טעצלעך און ער זינגט:

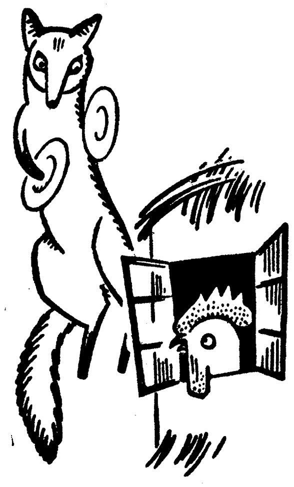

„צאַדיקל, צאַדיקל,
פײַערװיטיק ספּאַדיקל,
ראָצעמאָרענע זשופּעצע,
סאַמעטגרינע יופּעצע,
שטעק אַרױס דאָס פּיסקעלע,
שענק איך דיר אַ קרישקעלע!
קינדערלעך געזעסן,
קױלעטשלעך געגעסן,
קרישקעלעך געבליבן,
קײנער ניט געקליבן.“

ווײ, דער האָן, ער האַלט ניט אױס,
שטעקט דאָס פּיסקעלע אַרױס,
שפּרינגט דאָס פּיקסל אַף די טרעפּ
און — דאָס הענדעלע שליפּ־שלעפּ!

*

נאָך פון יאָרן, אַלטע טעג,
היט אַ צײלעם יענעם װעג,
שטײט אַף אים אַ קוקוװײקע.
שרײַט דער האָן אױס: „קוקורײקע!
אױ, װאָס שטײסטו אַפן צײלעם?
פלי צום קאָטער און דערצײל אים:
‚נאַריש פּיקסל מיט אַ ברעקל
קלוגן האָן פאַרנאַרט אין זעקל.“

*

און רעב קיץ פאַרשטױבט, פּיטשנאַס ער
לעשט דעם דאָרשט מיט זאָדעװאַסער,

און ער וואָרטשעט: „ניט קיין קאַלטס!"
און דאָס רינגל דינגט ער אַלץ;
וויל מען פופצן גיט ער פערצן.

נו, אַקלאַל, אַן עק, אינקורצן:
אָט, אָט, אָ, סע האַלט ביים קויפן —
הענדעם־פענדעם נעמט ער לויפן
איבער דעכער, איבער שטיבער,
איבער קוימענס, איבער גריבער,
ווי אַ קײַלעכל פון ביקסל
פליט ער — טרעפט דאָס כיטרע פיקסל.

זיך מיט שטײַפקייט אײַנגעצויגן,
און אַ שפרונג דעם פוקס אין ד'אויגן!

טראָגן פײַער גרינע שפינען —
ביידע אויגן אויסגערונען!

(נו, דער פוקס גערעוועט, קינדער!)
לאָזט שוין אָפּ דעם האָן דער בלינדער.
איז דער האָן פאַרכאַלעשט נעבעך,
קוים, קוים פרעגט ער: „טויט, צי לעב איך?"
ענפערט אים רעב קיץ קיין וואָרט ניט,
שפּעט, די זון שטייט אַף קיין אָרט ניט,
שוין געזעצט זיך, באַלד פאַרגייט זי;
כאַפּט דעם האָן ער אַף דער פּלייצע
און — אַוועק, אין דאָרף געלאָפן.
איז נאָך דאָס אַפּטייקל אָפן,
קויפט ער דאָרטן אין אַפּטייקל,
וואַסערלעך פון טײַך כידעקל
אין צוויי גרויסע גרינע פלאַשן
און ער נעמט דעם כאַווער וואַשן.

ווערט דער האָן ווי נײַגעבוירן
און קריצט אויס אַף אַלע טויערן
מיט זײַן שפּיציק־שאַרפן נאָגל:
„גוט צום הוסט אַ גאָגלמאָגל.
נעמט דיך אַ פאַרקילונג שטעכן —
רוף דעם שפּרעכער זאָל ער שפּרעכן!
זאָגט מען דרײַמאָל „האָרע־קאָרע",
פעלט זיך אויכעט אַ נעהאָרע,
און אַפילע אַ „זאַדישקע".
וואָס געפערלעך? נאָר אַ קרישקע!"

אָט אַזוי דער האָן פאַרשריבן,
און אַליין זיך וואָרט געגיבן:

ער קיין קרישקע עסט ניט מער,
און אַפילע ניט קיין קער...

און דעם צווייטן טאָג שוין פּאַסט ער.

און ער לייגט צו „הופּקע־פּלאַסטער",
זיך די ווונדן צו פאַרהיילן...

ווער ווייסט שענערס — זאָל דערציילן!

אינהאַלט

זייט

I.

דער קאָטער אַלדעסווייסער 9
פאַרוואָס די קאַץ שפּייט דעם הונט אין פּאָנעם אַריין . 34
דער הונט און די קאַץ 40
אַ מייסעלע מיט אַ ציגעלע, אַ וועלפּעלע און אַ וואָלף . 45

II.

מיכעלע מיטן ביכעלע 65
דאָס מייסעלע מיט דער קוף 83
דאָס צאַדיקל 105
וויאַזוי די פייגעלעך האָבן געלערנט כומעש . . . 111

III.

די קרומע נון 137
כויקערל־הויקערל 153
דאָס פינגערל 179
דעצאַך, אַדאַש, וועאַכאַוו 195
כאַדגאַדיע 220
„לעך בוימער" 240
די סוקעשער 253

IV.

פאַרוואָס די פּאַווע און די קראָ האָבן געגעסן כאַזערניסלעך . 265
אַהאַווע 277
קוקו און קוקורייקו 281
דאָס גלעקעלע 282
בילבול 283
בעשוטפעסדיקס 284

זײַט

דאָס געלעכטער פֿון דער קראָ	286
נאַרישע ציג	287
פֿאַרוואָס זענען די פֿיש שטום	288
פֿאַרוואָס קרייט דער האָן	290

דער פֿאַרזיכטיקער האָן

דער פֿאַרזיכטיקער האָן	295

צייכענונגען:

70 צייכענונגען — 39 איניציאַלן
אַרײַנפֿיר־וויניעטע

ז' 17, ש' 6 שטאָט „פּלוצים": פּלוצים; ז' 67, ש' 15 שטאָט „צום דעם": צו דעם; ז' 86, ש' 13 שטאָט „אורנז": אונדז; ז' 127, אין מאָטאָ ש' 8 שטאָט „דוערנט": דוגערט; ז' 181, ש' 11 שטאָט „אַכאַשווירעשס": אַכאַשווירעשעס; ז' 195, ש' 13 און 14 שטאָט „יעשוווע": יעשיווע; ז' 258, ש' 20 שטאָט „עפּשר": עפּשער;

נאָר אין אַ טייל אויפֿלאַגע:

ז' 26, ש' 2 שטאָט „קיין": קיין; ז' 26, ש' 13 שטאָט „יאם": יאַם; ז' 28, ש' 9 שטאָט „אריין": אַרײַן; ז' 29, ש' 15 שטאָט „אַון": און; ז' 30, ש' 2 שטאָט „אַריין": אַרײַן; ז' 88, ש' 10 שטאָט „שרייפּע": סרייפּע; ז' 179, ש' 10 שטאָט „סיי": סײַ; ז' 181, ש' 20 שטאָט „ארויס": אַרויס; ז' 186, ש' 7, שטאָט „ווייטע": ווײַטע; ז' 222, ש' 11 שטאָט „אַך": אַף; ז' 278, ש' 16 שטאָט „הונגגער": הונגער.

ELIEZER ŞTEINBARG / POVEŞTI

cu 109 inițiale și ilustrații de Artur Kolnik

Printed in Roumania

Editor:
COMITETUL PENTRU PUBLICAREA
OPERELOR LUI ELIEZER ŞTEINBARG

Tipografia A. Hornik, Cernăuți, str. Iancu Flondor 1

ELIEZER ŠTEJNBARGS ŠRIFTN
BAND II

MAJSELECH

mit 109 cejchenungen fun ARTUR KOLNIK

CERNĂUŢI 1936

Komitet af arojscugebn Eliezer Štejnbargs šriftn